

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ

ФАКУЛТЕТ ОРГАНИЗАЦИОНИХ НАУКА

СУЗАНА С. СУБИЋ

**СТРАТЕШКИ ПРАВЦИ РАЗВОЈА
ШКОЛСКЕ СПОРТСКЕ ИНФРАСТРУКТУРЕ
У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ
У ЦИЉУ ПРИЛАГОЂАВАЊА ЗАХТЕВИМА
ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ**

докторска дисертација

Београд, 2016.

UNIVERSITY OF BELGRADE

FACULTY OF ORGANISATIONAL SCIENCES

Suzana S. Subić

**STRATEGIC DIRECTIONS OF SCHOOL
SPORTS INFRASTRUCTURE
DEVELOPMENT IN REPUBLIC OF
SERBIA IN ORDER TO ADJUST TO THE
EUROPEAN UNION REQUIREMENTS**

Doctoral Dissertation

Belgrade, 2016

Ментор:

Др Драгана Крагуљ, редовни професор
Факултета организационих наука
Универзитета у Београду

Чланови комисије:

Др Јован Филиповић, редовни професор
Факултета организационих наука
Универзитета у Београду

Др Драгољуб Вишњић, редовни професор
Факултета спорта и физичког васпитања
Универзитета у Београду

Датум одбране: . .2016. године

СТРАТЕШКИ ПРАВЦИ РАЗВОЈА ШКОЛСКЕ СПОРТСКЕ ИНФРАСТРУКТУРЕ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ У ЦИЉУ ПРИЛАГОЂАВАЊА ЗАХТЕВИМА ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ

Резиме

Као значајан фактор у стварању услова за реализацију образовно-васпитног процеса у физичком васпитању, као и за унапређење целокупног развоја спорта, простори и њихова опремљеност представљају основни предуслов за квалитетан рад са младима. Основу школске спортске инфраструктуре чине објекти (фискултурне сале и отворени спортски терени) намењени, пре свега, настави физичког васпитања и реализацији школског спорта, а затим и потребама спортских клубова и рекреацији грађана. Обезбеђивање потребног и савремено опремљеног простора, основни је предуслов да би се реализовали сви захтеви, постигли постављени циљеви и омогућила примена нових достигнућа у настави физичког васпитања. Постојање адекватне школске спортске инфраструктуре у свим деловима Републике Србије, представља основ одрживог развоја сваке локалне самоуправе, региона и друштва у целини. Важно је такође истаћи да су школски спортски објекти од виталног значаја за локалну заједницу, јер то доприноси и представља значајну карику у развоју малих средина.

Да би се у потпуности реализовали сви захтеви у наставном плану и програму и одговорило захтевима спортских клубова и рекреативаца, однос према школској спортској инфраструктури мора бити заснован на планском развоју, усклађен са Стратегијом развоја образовања и Стратегијом спорта у Републици Србији и ослањајући се притом на искуства земаља Европске уније.

Истраживачки задатак је усмерен на анализу постојећих просторних услова спортских објеката у основним и средњим школама, као и на њихов плански и осмишљени развој, чији би резултати допринели идентификацији недостатака и створили нове могућности за њихово решавање у пракси. У периоду школске

2013/2014. године, електронским путем је послат упитник на адресу укупно 1.887 школа на територији Републике Србије. Конкретно, намера аутора је била да истраживање спроведе на узорку од 1.319 основних и 568 средњих школа. Подаци су прикупљени од укупно 212 школа (односно 11,23%), што је било довољно да се постигне циљ истраживања и провери и објективно утврди стање школске спортске инфраструктуре у Републици Србији. Детаљно и објективно сагледавање тренутне ситуације школских спортских објеката у школама Републике Србије, уочавање потребних и могућих промена, како би се побољшали услови рада и осигурало квалитетно извођење наставе физичког васпитања, омогућило је дефинисање праваца будућег развоја школске спортске инфраструктуре у Републици Србији.

На основу прикупљених материјала, као и података добијених анализом инвестиција у школске спортске објекте, у периоду од 2008. до 2013. године, како на регионалном, тако и националном нивоу, указано је на потребу да савремени приступи школској спортској инфраструктури треба да почивају на јасно дефинисаним циљевима и стратешким правцима.

Анализом законске регулативе која уређује стандарде у области школске спортске инфраструктуре у Републици Србији и земљама Европске уније, намеће се један општи закључак да је неопходна промена важећих норматива простора, опреме и наставних средстава. Другим речима, потребно је усаглашавање, како са другим националним правилницима, тако и са принципима, нормама и стандардима из области школске спортске инфраструктуре у Европској унији.

Циљ истраживања је да се изради нови, јасно конципиран оквир у виду посебно дефинисаних стратешких праваца, као одговора на кључна питања за даљи развој школске спортске инфраструктуре у Републици Србији.

Стратегија развоја школске спортске инфраструктуре није могућа ако се доследно не примењују и остали принципи битни за доношење стратешког плана. Они, пре свега, морају да представљају својеврстан спој обавеза свих учесника у процесу доношења стратешког плана, правцу његове имплементације, праћења и евалуације.

Стратешко планирање ће допринети рационалној изградњи и функционалној опремљености школског спортског простора. То, на првом месту, подразумева ревитализацију, као и добру искоришћеност постојећих спортских објеката, како у школама, тако и њиховој непосредној близини, па тек онда изградњу нових капацитета и пратећих садржаја. Приоритети будућег развоја школске спортске инфраструктуре у Републици Србији не треба да буду превелики објекти, који се дуго граде и који су прескупи за одржавање, већ они које карактерише економска ефективност инвестирања и ефикасност одвијања наставе физичког васпитања.

С обзиром на тренутно стање, основни правци стратешког деловања треба да одсликају плански и систематски приступ одрживом развоју школских спортских објеката (како отворених, тако и затворених), уз координисано деловање свих актера и уз пуну искоришћеност постојећих ресурса.

Кључне речи: физичко васпитање, спорт, школска спортска инфраструктура, стратешко планирање, стандарди, Република Србија, Европска унија.

Научна област: Друштвено-хуманистичке науке

Ужа научна област: Физичко васпитање и спорт

УДК:

STRATEGIC DIRECTIONS OF SCHOOL SPORTS INFRASTRUCTURE DEVELOPMENT IN REPUBLIC OF SERBIA IN ORDER TO ADJUST TO THE EUROPEAN UNION REQUIREMENTS

Summary

Facilities and equipment are not only an essential prerequisite for working with young people, but also an important element in creating the conditions for the implementation of educational process in physical education, as well as the development of sports in general. The facilities (gym and outdoor recreational facilities) represent the basis of school sports infrastructure. They are intended primarily for teaching physical education, but also for the needs of sports clubs and recreation of citizens.

The provision of requisite and modernly equipped space is a vital precondition for fulfilling all the requirements, achieving the set goals and enabling the application of new achievements in the field of physical education. The existence of adequate school sports infrastructure in all parts of the Republic of Serbia represents the basis of sustainable development of every local government, region and society as a whole. It is also important to point out that school sports facilities are of vital importance for the local community, as they represent a significant element in the development of small territorial units.

In order to fulfil all the requirements in the school curriculum and meet the demands of sports clubs and people who play sport recreationally, the attitude towards school sports infrastructure has to be based on planned development and should be in conformity with the Strategy on Education Development and the Strategy on Sports Development in the Republic of Serbia, as well as to rely on the experiences of the EU countries.

The research task is focused on the analysis of the existing spatial conditions regarding the sports facilities in primary and secondary schools, as well as on their planned and conceived development. The obtained results will enable to identify the shortcomings and create new possibilities for finding practical solutions.

During the school year 2013/2014, a questionnaire was sent by e-mail to 1.887 schools in the Republic of Serbia. The aim of the author was to conduct a survey based on the sample consisted of 1.319 primary schools and 568 secondary schools. The data was collected from 212 schools (i.e. 11.23%), what was enough to set the research goal and ascertain the current state of school sports infrastructure in the Republic of Serbia.

A detailed and objective analysis of the current state of sports facilities in the schools in the Republic of Serbia, as well as the identification of necessary and feasible changes in order to improve working conditions and maintain the quality in teaching physical education, have enabled to define the directions of future development of school sports infrastructure in the Republic of Serbia.

Based on collected material and the data obtained from the analysis of investments in school sports facilities for the period 2008-2013, both at regional and national level, it is indicated the necessity that contemporary approaches to the school sports infrastructure have to be in line to the clearly defined goals and strategic directions.

The analysis of legislation which regulates the standards in the field of school sports infrastructure in the Republic of Serbia and the EU countries points to the inevitable conclusion that change of the existing standards with regard to space, equipment and teaching resources is an imperative. In other words, adjustment with other national regulations, as well as with the EU principles, norms and standards in the field of school sports infrastructure is an absolute necessity.

The aim of the research is to develop a new, clearly designed framework in the form of specifically defined strategic directions, as a respond to the key issues for the further development of school sports infrastructure in the Republic of Serbia.

It is impossible to implement the development strategy of school sports infrastructure unless the other principles relevant for the adoption of the strategic plan are consistently applied. They should primarily serve as a form of joint obligations of all participants during the processes of strategic plan adoption, implementation, monitoring and evaluation.

Strategic planning will contribute to the rational construction and provision of functional equipment of school sports facilities. Primarily, this entails good revitalization and utilization of existing sports facilities, both in schools and their close surrounding, prior to the construction of new capacities and supporting facilities. The priorities of future development of school sports infrastructure in the Republic of Serbia should not be oversized facilities, whose construction takes too long and whose maintaining is too expensive, but those one which are cost-effective and which allow efficient implementation of physical education.

Considering the current state, the basic directions of strategic action should reflect the planned and systematic approach to the sustainable development of school sports facilities (both indoor and outdoor), together with coordinated action of all participants and full utilization of existing resources.

Key words: physical education, sport, school sports infrastructure, strategic planning, standards, Republic of Serbia, European Union

Scientific field: Social sciences and humanities

Specialized scientific field: Physical education and sport

UDC:

САДРЖАЈ

Резиме	iv
Abstract	vii
1. УВОД	1
1.1. Полазне основе	3
1.1.1. Циљ и хипотезе истраживања	3
1.1.2. Метод истраживања	6
1.2. Дефинисање основних појмова	8
1.2.1. Спорт	10
1.2.2. Физичко васпитање и школски спорт	14
1.2.3. Школска спортска инфраструктура	23
1.2.4. Стратешко планирање	28
1.2.4.1. Стратешко планирање школске спортске инфраструктуре као основа за ефикаснији развој физичког васпитања и школског спорта	31
1.2.4.2. Процес и принципи одређивања стратешких праваца	34
2. АНАЛИЗА ШКОЛСКЕ СПОРТСКЕ ИНФРАСТРУКТУРЕ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ	38
2.1. Објекти и опрема намењени спровођењу активности из области физичког васпитања и школског спорта	38
2.2. Досадашња истраживања стања школске спортске инфраструктуре у Републици Србији	43
2.3. Анализа тренутног стања школске спортске инфраструктуре у основним и средњим школама у Републици Србији	64
2.3.1. Стање затворених и отворених простора у подручним школама	70
2.3.2. Стање затворених простора у основним и средњим школама	72
2.3.3. Стање отворених простора у основним и средњим школама	78
2.3.4. Оцена стања школске спортске инфраструктуре у основним и средњим школама	83

2.3.5. Анализа улагања у школску спортску инфраструктуру у основним и средњим школама	84
3. ЉУДСКИ РЕСУРСИ У ФУНКЦИЈИ РАЗВОЈА	
ШКОЛСКЕ СПОРТСКЕ ИНФРАСТРУКТУРЕ	96
3.1. Значај ученика као корисника школске спортске инфраструктуре	96
3.2. Допринос наставног кадра у обезбеђењу у прописаних услова за коришћење школске спортске инфраструктуре	98
3.3. Улога школског менаџмента у функцији развоја школске спортске инфраструктуре	100
4. ИЗВОРИ ФИНАНСИРАЊА И ИНВЕСТИЦИЈЕ У ШКОЛСКУ СПОРТСКУ ИНФРАСТРУКТУРУ	108
4.1. Извори финансирања школске спортске инфраструктуре	108
4.1.1. Финансирање школске спортске инфраструктуре у Републици Србији ..	108
4.1.2. Финансирање школске спортске инфраструктуре у Европској унији	110
4.1.3. Управљање и финансирање школске спортске инфраструктуре	118
4.2. Инвестиције у школску спортску инфраструктуру у Републици Србији	120
4.2.1. Извори финансирања и остварене инвестиције у школску спортску инфраструктуру	124
4.2.2. Регионална инвестициона улагања у школску спортску инфраструктуру ..	127
4.2.3. Оцена инвестиционих улагања у школску спортску инфраструктуру	138
5. ЗАКОНСКА РЕГУЛАТИВА ШКОЛСКЕ СПОРТСКЕ ИНФРАСТРУКТУРЕ ...	143
5.1. Законска регулатива школске спортске инфраструктуре у Републици Србији	147
5.2. Законска регулатива школске спортске инфраструктуре у Европској унији	151
5.2.1. Румунија	151
5.2.2. Словенија	156
5.2.3. Немачка	160
5.2.4. Хрватска	164

5.3. Предлози за усклађивање домаћег законодавства у области школске спортске инфраструктуре са оним на снази у Европској унији	167
5.4. Законска регулатива школске спортске инфраструктуре у Швајцарској	171
6. ВРЕДНОВАЊЕ ПОТЕНЦИЈАЛА И ДЕФИНИСАЊЕ ПРАВАЦА РАЗВОЈА ШКОЛСКЕ СПОРТСКЕ ИНФРАСТРУКТУРЕ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ	175
6.1. SWOT анализа школске спортске инфраструктуре у Републици Србији	175
6.2. Визија и мисија развоја школске спортске инфраструктуре у Републици Србији	178
6.2.1. Дефинисање визије и мисије	178
6.2.2. Очекивања у будућности	179
6.3. Стратешки циљ и приоритети развоја школске спортске инфраструктуре у Републици Србији	180
6.3.1. Стратешки циљ	180
6.3.2. Стратешки приоритети и мере	181
7. ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА И НАДЗОР РЕАЛИЗАЦИЈЕ СТРАТЕШКИХ ПРАВАЦА	184
7.1. Улога републичких и покрајинских институција у одрживом развоју школске спортске инфраструктуре	184
7.2. Улога локалне самоуправе у одрживом развоју школске спортске инфраструктуре	189
7.3. Улога школе у одрживом развоју школске спортске инфраструктуре	192
7.4. Индикатори надзора	193
8. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА	196
9. ЗАКЉУЧАК	200
ЛИТЕРАТУРА	205

ПРИЛОЗИ	217
Прилог 1. Упитник о школској спортској инфраструктури	217
Прилог 2. Основне школе које су вратиле попуњен упитник, по окрузима/областима	226
Прилог 3. Школе за основно и средње образовање, које су вратиле попуњен упитник, по окрузима/областима	234
Прилог 4. Средње школе које су вратиле попуњен упитник, по окрузима/областима	235
БИОГРАФИЈА АУТОРА	242
ИЗЈАВА О АУТОРСТВУ	247
ИЗЈАВА О ИСТОВЕТНОСТИ ШТАМПАНЕ И ЕЛЕКТРОНСКЕ ВЕРЗИЈЕ ДОКТОРСКОГ РАДА	248
ИЗЈАВА О КОРИШЋЕЊУ	249

1. УВОД

Правац кретања развоја у свету, последњих деценија је означен као процес глобализације друштвеног, привредног и политичког деловања. Наступ новог доба, са већим потенцијалом извора енергије, великим научним достигнућима и техничким могућностима, намеће захтеве за унапређењем целокупног образовног система. Да би се одговорило честим променама, неопходно је да се образовни систем отвори и оспособи за брзо и ефикасно прилагођавање. Као битан сегмент развоја Европске уније, реформе образовања су неопходне, како у земљама кандидатима, тако и оним које тај статус желе.

У настојању да свој развој прилагоди захтевима Европске уније, Србија мора да посматра образовање као кључ привредног развоја и побољшања животног стандарда. Континуитет спровођења реформи и улагања финансијских средстава, нужан је процес у побољшању образовне понуде. Стратешки циљ образовања треба да буде стварање флексибилног и модерног система, који ће креирати услове за развој сваког појединца у складу са његовим могућностима.

Србија полако, али сигурно корача у правцу тзв. друштва које учи (енг. *learning society*), које посвећује пуно пажње целоживотном континуираном образовању човека, као једном од главних принципа економског просперитета. Појава информатичког друштва и глобализација привреде, стављају пред школски систем нове задатке и подижу га на виши ниво. Школа би у свом делокругу требала бити не само стожер образовања младе популације, већ и културни, спортски и друштвени центар.

Ослањајући се на Лисабонску стратегију (односно Лисабонску агенду), Европска унија је поставила одређене циљеве за достизање жељеног стања у образовању. Ради дефинисања приоритета који воде остварењу стратешких циљева, у свим земљама чланицама, као и онима у процесу интеграције, неопходно је идентификовати реалне мере које треба предузети да би се успоставили заједнички оквири образовања. За нас је овај процес такође веома значајан, с

обзиром да је опредељење Републике Србије чврсто окренуто ка европским интеграцијама. Као предуслов за коришћење програма помоћи у сектору образовања, Европска комисија ће тражити развојни план нашег образовања и веома пажљиво пратити његов напредак.

Интегрални сегмент стратегије развоја образовања у наредном периоду, свакако је и развој школске спортске инфраструктуре. Основу школске спортске инфраструктуре чине објекти (фискултурне сале и отворени спортски терени) намењени, пре свега, настави физичког васпитања и реализацији школског спорта, а затим и потребама спортских клубова и рекреацији грађана. Зато се посебна пажња ставља на проблем стратешког развоја овог сегмента образовања, јер представља један од кључних услова за остваривање захтева и постизања врхунских резултата у области образовања и спорта.

Усаглашавање стратешких праваца развоја школске спортске инфраструктуре у Републици Србији са захтевима Европске уније, свакако не представља мали изазов, нити једноставно решење постављеног задатка. У дефинисању радних активности овог истраживања, пошло се од постојећег стања спортске школске инфраструктуре, основних принципа на којима се заснива систем образовања, као и развоја и унапређења спорта у Републици Србији. Сходно томе, истраживачки задатак је усмерен на анализу постојећих просторних услова спортских објеката у основној и средњим школама, као и на њихов плански и осмишљени развој, чији би резултати допринели идентификацији недостатака и створили нове могућности за њихово решавање у пракси. У покушају да се пронађу одговори на кључне тезе овог рада, отвара се већи број питања која истраживање стављају пред многе дилеме и тешкоће.

Посматрајући спортске објекте у школама, да би се постигло жељено стање неопходно је осигурати услове за стално њихово побољшање и унапређење, као и створити механизме за правовремено и квалитетно реаговање на новонастале потребе. Очигледно, код нас је данас образовање суочено са новим и комплексним изазовима. Започете реформе образовног система, у значајној мери ће одредити

његову будућност. Каква год будућа решења била, неоспорно је да су простори за школско физичко васпитање, школски спорт, клубски спорт и рекреацију, као и њихова опремљеност од кључног значаја и један од развојних приоритета у стратешком планирању.

1.1. ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ

1.1.1. Циљ и хипотезе истраживања

Сагледавајући постојеће стање започетих реформских промена у области образовања, као предмет намеће се потреба утврђивања места и улоге школске спортске инфраструктуре у том процесу. Јасно дефинисање стратешких праваца развоја треба да се ослања на општу политику развоја образовања у Републици Србији, у складу са њеним квантитативним и квалитативним циљевима, као и на моделе развоја образовања у Европској унији.

Полазећи од основних претпоставки у процесу стратешког планирања спортске школске инфраструктуре, треба детаљно сагледати њене материјалне и нематеријалне ресурсе, потребе и потенцијале, по основним елементима који сачињавају систем теорије у свој његовој друштвеној, привредној и институционалној компоненти.

Циљ истраживања је да се изради нови, јасно конципиран оквир у виду посебно дефинисаних стратешких праваца, као одговора на кључна питања за даљи развој школске спортске инфраструктуре у Републици Србији. У могућој мери, политика тог развоја треба да допуни садржаје Стратегије развоја спорта и Стратегије развоја образовања у Републици Србији, поштујући притоме захтеве Европске уније.

Посебни циљеви:

- анализа досадашњег стања и улагања у објекте за физичко васпитање и школски спорт;

- испитати потребе корисника, захтеве nastave и могућности локалне самоуправе у циљу унапређења квалитета објеката и опреме;
 - развити базу података релевантну за планирање и праћење развоја школске спортске инфраструктуре;
 - усклађивање прописа који регулишу школску спортску инфраструктуру у Републици Србији са прописима Европске уније.
- Полазне хипотезе дисертације (хипотезе које ће се научно потврдити или оборити):
- *Основна хипотеза* овог истраживања је да постоји неусаглашеност у квалитету школске спортске инфраструктуре на територији Републике Србије, као и потреба дефинисања стратешких праваца развоја школске спортске инфраструктуре у Републици Србији. Као услов дугорочног вршења мисије, стратешки правци били би инструмент за постизање циљева реформе која треба да омогући унапређење школске спортске инфраструктуре, као и неопходну интеракцију свих институција образовања и других структура у процесу управљања и координирања. Имајући у виду искуства и прописе земаља Европске уније и неспорно опредељење наше интеграције, дефинисање стратешких праваца развоја школске спортске инфраструктуре у Републици Србији није могуће без анализе тренутног стања и модалитета решавања те проблематике.
 - Поред основне, издвајају се и следеће *посебне хипотезе*:
 - У школском систему Републике Србије, реализација права школске деце и омладине да се баве физичким васпитањем и спортом је обезбеђена кроз редовну (обавезну) наставу физичког васпитања, као и кроз функционисање система школског спорта. Истраживање би требало да потврди претпоставку да сва деца у Републици Србији немају исте, нити потребне услове за реализацију nastave физичког васпитања. Сходно томе, намеће се потреба да се осмисле и одреде циљеви, критеријуми и приоритети за улагање у школску спортску инфраструктуру.

- У следећој фази истраживања, полазимо од претпоставке да се квалитет школске спортске инфраструктуре разликује од школе до школе. Одређивање стратешких праваца развоја школске спортске инфраструктуре у Републици Србији треба да пружи одговор на следећа питања:
 - на који начин, у које школске спортске објекте је најефикасније и најпримереније уложити новац;
 - како, на основу тог инвестирања, на најбољи начин остварити јавни интерес.

- Истраживање би требало да потврди чињеница да су школски спортски објекти највећим делом у лошем стању и релативно запуштени, што умањује могућност за бављење деце и омладине физичким активностима, а истовремено је препрека реализацији њихових бројних васпитно-образовних задатака. Без одговарајућих физкултурних сала и отворених спортских терена, нема реално остварљивих циљева у настави физичког васпитања и правог развоја школског спорта. Школски спортски објекти представљају наслеђе које остаје будућим генерацијама, као подсицај за бављење школским спортом. У том контексту, неопходно је одредити приоритете за будући развој школске спортске инфраструктуре у Републици Србији.

- Такође, истраживање полази и од претпоставке да је неопходно стратешким усмерењем, пре свега, ревитализовати постојеће школске спортске објекте, тамо где је то могуће и прикладно, а затим градити нове објекте (сале и терене). Приоритети будућег развоја школске спортске инфраструктуре у Републици Србији не треба да буду превелики школски спортски објекти, који се дуго граде и који су прескупи за одржавање, већ објекти ефикасне намене и оптималног искоришћења. Дакле, могућност да школски спортски објекти постану терет друштвеној заједници може бити спречена само рационалном изградњом школске спортске инфраструктуре.

- На крају, истраживање се ослања и на претпоставку да у Републици Србији треба изменити важеће нормативе и стандарде за изградњу школских спортских објеката. Сходно томе, развој школске спортске инфраструктуре у Републици Србији намеће потребу дефинисања норматива простора, опреме и наставних средстава у правцу који подразумева развој физичког васпитања и усавршавање постојећег система школског спорта у складу са захтевима Европске уније.

1.1.2. Метод истраживања

Применом савремених метода стратешког планирања, утврдиће се стратешки правци развоја школске спортске инфраструктуре у Републици Србији.

На научно утемељеној основи, утврдиће се стратешки циљеви и програмске основе будућег развоја школске спортске инфраструктуре у Републици Србији. То ће се постићи темељним сагледавањем постојећих капацитета отворених и затворених школских спортских објеката, ангажованих лица у области одржавања и развоја школске спортске инфраструктуре, досадашњих токова развоја, постојећих и предвидљивих проблема и потешкоћа, детаљних анализа и процене утицаја окружења. На основу свега наведеног, предложиће се најповољније, реално оствариве варијанте будућег развоја, свдећи тежиште на место и улогу школске спортске инфраструктуре у одрживом развоју образовања.

Вредновање постојећих потенцијала и дефинисање тежњи и циљева развоја школске спортске инфраструктуре у Републици Србији биће представљено на основу претходно идентификованих снага, слабости, шанси и претњи кроз SWOT анализу.

Развојни приоритети и инвестиционе препоруке ослањају се на резултате истраживања из претходних фаза, са уважавањем анализе достигнутог нивоа развоја и извора финансирања инвестиционих улагања, а затим следи утврђивање праваца даљих улагања и могућих извора финансирања инвестиција у развој школске спортске инфраструктуре у Републици Србији.

Фокусирање на кључне вредности развоја школске спортске инфраструктуре и усмеравање на јасне правце будућег развоја, постиже се дефинисањем визије . Она представља слику будућности и даје одговор на питање „где желимо бити?“

За достизање жељеног стања, потребни су дугорочни стратешки циљеви, приоритетни специфични циљеви и мере које треба испунити да би се визија остварила. У методологији дефинисања циљева будућег развоја школске спортске инфраструктуре, поштоваће се принцип да циљеви буду:

- специфични, јасно дефинисани;
- мерљиви, изводљиви, реално остварљиви;
- релевантни изјави визије;
- временски одређени.

У *метод рада* убраја се и прибављање потребних обавештења и одређивање мере која ће оправдати полазне претпоставке. Неопходно је размишљати о техничким и научним захтевима. Потребно је систематизовати одређене податке, наравно пре тога их организовано прикупити, водећи рачуна о објективности, ваљаности и прецизности.

За анализу података, мора се користити *статистички метод*, погодан за анализу неексперименталних података. Као погодно средство за испитивање међусобне зависности две или више појава, користиће се корелациона анализа. Корелациони коефицијент је погодна мера за нумеричке промењиве величине.

У раду ће се такође користити, *компаративни метод* и *метод верификације* (провера и постављање нових хипотеза).

Истраживање подразумева што детаљнији, и на објективним показатељима утемељен, приказ тренутне ситуације школске спортске инфраструктуре, уочавање потребних и могућих побољшања, као и постављање циљева будућег развоја школске спортске инфраструктуре у Републици Србији. Стратешким одређивањем праваца будућег развоја школске спортске инфраструктуре, могуће је обухватити више чиниоца и више различитих нивоа ослањајући се на захтеве наставе

физичког васпитања и школског спорта у Републици Србији. Анализа се темељи на постојећим статистичким и анкетом прикупљеним подацима. Анкета ће бити послата, електронским путем, свим основним и средњим школама у Републици Србији ради прикупљања релевантних показатеља о тренутном стању школске спортске инфраструктуре.

Овим се истраживањем обухватају, односно анализирају и дефинишу стратешки правци развоја циљно одабраних делова образовног система у Републици Србији, а они су следећи:

- објекти и опрема намењени реализацији наставе физичког васпитања;
- људски ресурси у функцији развоја школске спортске инфраструктуре;
- финансирање школске спортске инфраструктуре.

За постављање горе поменутих праваца развоја биће одређено неколико начела, и то:

- да су реални и оствариви;
- потицајни, амбициозни и развојни;
- прилагођени стандардима Европске уније.

1.2. ДЕФИНИСАЊЕ ОСНОВНИХ ПОЈМОВА

За боље разумевање овог истраживања и лакшег праћења података, неопходно је ближе дефинисање појмова који ће се користити у раду. Треба напоменути да појмови спорт, физичко васпитање и рекреација, који ће се надаље користити, сматрају се „конзистентним системом физичке културе“¹. Ови појмови представљају три „организационо структурна вида“², који се међу собом прожимају, „а њиховим обухватом и обједињавањем конституисана је физичка култура“³. Као и свака друга област друштвеног интересовања, тако и физичка култура има потребу да на научно-стручном нивоу преиспитује своје место, улогу

¹ Матић, М., Бокан, Б. (1990): *Физичко васпитање – Увод у стручно-теоријску надградњу*. Око, Нови Сад (страница 47).

² <http://savremenisport.com/teorija-sporta/osnove-sporta/1/1/fizicka-kultura-ili-sport-> (датум приступа, 09.07.2015. године).

³ Матић, М., Бокан, Б. (1990): *Физичко васпитање – Увод у стручно-теоријску надградњу*. Око, Нови Сад (страница 49).

и развојне тенденције. У том смислу, праћење развоја физичке културе и њене три стручне дисциплине (физичког васпитања, спорта и рекреације) неизвесно нас упућује на спортске објекте у којима се њихове активности одвијају.

У овом раду, бавићемо се школским спортским објектима који представљају одвојену просторну целину у оквиру школског простора. Школске спортске објекте чине физкултурне сале и отворени спортски терени са пратећим просторима намењени, на првом месту, настави физичког васпитања и реализацији школског спорта, а потом и потребама спортских клубова и одржавању рекреативних активности.⁴

Законом о спорту у Републици Србији (Закон о спорту, "Сл. гласник РС", бр. 24/2011 и 99/2011 - др. закони), између осталог, уређују се општи интерес и потребе и интереси грађана у области спорта, финансирање, категоризација у области спорта, стратегија развоја спорта у Републици Србији, школски спорт и спортски објекти. У члану 150 овог закона, каже се да „део школе, односно високо школске установе намењен за остваривање наставног плана и програма физичког васпитања ученика, односно студената (школска спортска сала, школски спортски терен и сл.) има положај спортског објекта“. У члану 114 закона о спорту, поред осталог, истиче се да општи интерес у области спорта јесте „изградња, опремање и одржавање спортских објеката који су од посебног значаја за развој спорта на подручју Републике Србије, водећи рачуна о регионалној покривености“. ⁵

Европска повеља о спорту⁶, говори пре свега о два неодвојива појма – спорту и физичком васпитању (*Sport and Physical Education*) сматрајући их изузетно важним чиниоцем људског развоја (члан 1.), а залаже се за спровођење

⁴ Субић, С. (2015): *Анализа улагања и извора финансирања школских спортских објеката у Републици Србији*. Оригинални научни рад. Спорт и здравље, година 10, бр. 1, стр. 59-69, Источно Сарајево, Република Српска.

⁵ Субић, С. (2015): *Анализа улагања и извора финансирања школских спортских објеката у Републици Србији*. Оригинални научни рад. Спорт и здравље, година 10, бр. 1, стр. 59-69, Источно Сарајево, Република Српска.

⁶ http://www.coe.ba/pdf/EVR_Charter_on_sport.pdf (датум приступа, 22.06.2012. године).

одговарајућих мера како би се свим грађанима омогућило бављење спортом, посебно младим (члан 4., став 2.).

1.2.1. Спорт

Појам спорт се може сагледавати са више аспеката, па отуда и разлике у његовом дефинисању.

Оснивач модерних Олимпијских игара *Pjer de Kubertan*, спорт је дефинисао као „добровољни и уобичајени култ интезивног мишићног вежбања, заснован на жељи за победом а који може да иде и до ризика“.⁷

Са аспекта данашњег схватања, појам спорта је толико широк и сложен, да се морају одредити друштвено - функционалне области којима поједини видови спорта припадају. Полазећи од тог става, данас поред аматерског имамо још и врхунски и професионални спорт, који по својим друштвеним, организационим и функционалним компонентама никако не могу да се компарирају.⁸ Тако неки домаћи аутори (*Матић и Бокан, 1990*) спорт (врхунски, такмичарски, репрезентативни) дефинишу као „израз дубоко личних порива за актуализацијом личности (у почетку) у шта друштво („од одређене вредности резултата“) вехементно и на различите (идеолошке, материјалне, организационе) начине уграђује своје интересе“.⁹ Док други домаћи аутори (*Видаковић и Мекић, 2009*), спорт (савремени) дефинишу као „организован систем теловежбоних активности којим се тежи усавршавању личности ради постизања максималних спортских резултата“.¹⁰

⁷ Дефиниција је и сада прихватљива, али само за аматерски спорт, за који је и написана. За остала два вида спорта, врхунски и професионални, има заједничко само физичко вежбање - тренирање, док су јој њихове организационо - функционалне компоненте у тоталној супротности (<http://savremenisport.com/teorija-sporta/osnove-sporta/1/1/fizicka-kultura-ili-sport-> датум приступа, 09.07.2015. године).

⁸ <http://savremenisport.com/teorija-sporta/osnove-sporta/1/1/fizicka-kultura-ili-sport-> (датум приступа, 09.07.2015. године).

⁹ Матић, М., Бокан, Б. (1990): *Физичко васпитање – Увод у стручно-теоријску надградњу*. Око, Нови Сад (стр. 49).

¹⁰ Видаковић, Хаџи М. В., Мекић, Х. (2009): *Куда иде физичка култура*. Зборник радова. Међународна научна конференција „Теоријски, методолошки и методички аспекти физичког васпитања“. Универзитет у Београду, Факултет спорта и физичког васпитања, Београд (стр. 113-119).

Спорт је један од важних облика испољавања човекове креативности. Склоност људи да своје способности изразе кроз физичку активност, жеља и задовољство у ширењу граница људских могућности, спонтаност и интерес за људску драму што се одвија у спортском такмичењу, дају спорту посебан потенцијал, што је важно за децу и младе. Спорт, осим очувања здравља и стварања радних навика, има и значајну друштвену улогу првенствено усмерену на васпитно-образовне вредности и формирање одређених способности (омогућавајући деци да развију своје квалитете и аутентичне људске вредности). Кроз спорт се граде вредности као што су : пријатељство и фер плеј (фер игра – поштовање правила и једнако поступање према свима). Спорт ствара навику код деце на тимски рад, дисциплину, поштовање, и савладавање вештина неопходних за живот. Он омогућава да се млади људи припреме да одговоре на изазове са којима ће се суочавати и да преузму водеће улоге у својим локалним заједницама.

Спорт има моћ универзалног језика који може да помогне у смањењу друштвених, расних и родних подела. Међутим, несмемо да заборавимо ни његове негативне аспекте који младе спортисте суочавају са раном специјализацијом, експлоататорским облицима комерцијализације, допингом, као и мање видљивим претњама и лишавањима, као што су превремени прекиди породичних веза, прекиди школовања, губитак културних и друштвених веза и многи други проблеми.

Када се говори о спорту, треба знати да је настао у Европи и да га негује Међународни олимпијски одбор. Идеал на коме се спорт развија у Европи је ширење разумевања међу нацијама и културама, као и образовање младих људи, активно доприносећи њиховом здрављу, а самим тиме и њиховој продуктивности у друштву. Комисија Европске уније признаје битну улогу спорта у европском друштву. Уговором из Нице Европског већа 2000. године¹¹, потврђена је важна улога спорта у европском друштву и његовој социјалној улози у Европи, о чему треба размишљати приликом примене заједничких политичких одлука. Унија

¹¹ http://europa.eu/legislation_summaries/institutional_affairs/treaties/nice_treaty/index_en.htm (датум приступа, 23.09.2014. године).

мора водити рачуна о образовним, социјалним и културним функцијама које носи спорт са собом. Европске институције признале су посебност улоге коју спорт игра у европском друштву, Европском повељом о спорту чланом 4.5. и 6.¹² Овом повељом је договорено да ће државе потписнице предузети одговарајуће мере које би свим грађанима омогућиле бављење спортом, а посебно младима и хендикепираним особама. Такође, предвиђено је да се одређеним мерама омогући стицање основних спортских и физичких способности, као и да се подстакне одговарајућа спортска активност која би омогућила:

- свим ученицима коришћење спортских програма и простора предвиђених у ту сврху;
- формирање стручног особља за све школе;
- да се после обавезног школовања кроз наставу физичког васпитања и школског спорта настави са спортом;
- стварање веза између школа и других образовних институција, као и школа и спортских клубова;
- свим ученицима олакшани приступ спортским установама и спортским клубовима;
- размену мишљења међу родитељима, наставницима, тренерима, како би се утицало на младе да се баве спортом;
- да сви ученици, почевши од основне школе, усвоје спортску етику.

На основу члана 45. став 1. Закона о Влади („Службени гласник РС”, бр. 55/05, 71/05-исправка, 101/07 и 65/08), Влада је донела Стратегију развоја спорта у Републици Србији за период од 2009. до 2013. године. Република Србија, својим највишим правним актом, Уставом Републике Србије¹³ (донетим 8. новембра 2006. године), препознала је и уважила спорт као друштвену вредност о којој се стара Република, аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе (Општина, Град и град Београд). Спорт је у Уставу Републике Србије дефинисан као категорија од посебног друштвеног интереса и великим делом се финансира

¹² www.coe.ba/pdf/EVR_Charter_on_sport.pdf (датум приступа, 22.06.2012. године).

¹³ Службени гласник Републике Србије (2006): *Устав Републике Србије*. Службени гласник РС бр. 98/06, Београд.

из буџета Републике Србије. Услед таквог правног решења, држава, тј. њени надлежни органи, имају обавезу да воде рачуна о буџетским средствима намењеним спорту, како на најефикаснији и најпримеренији начин уложити новац пореских обвезника, и како на основу тог улагања на најбољи начин остварити јавни интерес у области спорта.

У горе поменутој Стратегији, посебан акценат је стављен на развој спортских објеката. *„Без одговарајућег простора за игру и тренинг, нема правог развоја спорта, а спортски објекти представљају наслеђе које остаје будућим генерацијама као подстицај за бављење спортом. Због тога је неопходно започети са планираним и системским улагањем у обнављање и изградњу спортске инфраструктуре широм Републике Србије, као и са јасним утврђивањем имовинскоправних односа у тој области. Отуда спортски објекти представљају један од приоритета Стратегије развоја спорта у Републици Србији”¹⁴.*

Спорт је веома комплексна људска активност, чију структуру и функционисање чине спортски подсистеми, као што су:

- професионални спорт;
- школски спорт;
- универзитетски;
- рекреативни;
- спорт за инвалиде и др.

Друштвени развој и друштвени односи, дају спорту различита обележја, одређено значење и смисао. Зато се велика пажња поклања сагледавању тренутног стања и будућих жеља у развоју спорта. Под утицајем данашњих друштвених вредности, у спорту успех постаје важнији од спортског образовања. Уместо стицања знања, вештина, подизања способности и усвајања моралних вредности, на првом месту међу циљевима спортских активности све се чешће истиче само постизање

¹⁴ Службени гласник Републике Србије (2008): *Стратегија развоја спорта у Републици Србији за период од 2009 до 2013. године*. Службени гласник РС, бр. 110/2008, Београд.

високих резултата и успеха. Из тог разлога, потребно је већу пажњу усмерити управо образовно-васпитним аспектима рада са децом.¹⁵

Редовна настава физичког васпитања и реализација школског спорта, која је доступна свој деци, мање је под притисцима остваривања резултата, а више пружа могућност уравнотеженог психофизичког развоја.

1.2.2. Физичко васпитање и школски спорт

Многе земље у Европској унији свесне важности физичког васпитања у образовању деце, за очување здравља популације раде на програмима физичког васпитања, у којима настоје на оптималан начин да регулишу ову друштвено важну област. У Берлину се 1999. године одржао светски самит о настави физичког васпитања, на коме је приоритет усмерен на врло проширене забрињавајуће феномене који се односе на смањење наставе физичког васпитања у школама.¹⁶

На овом Самиту су планиране бројне акција на међународном плану, континенталним, регионалним и националним нивоима. Том приликом су међу владиним и невладиним агенцијама, донети и бројни закључци са препорукама:

- о броју сати наставе;
- наставним програмима;
- статусу предмета међу другим предметима и сл.

Донешене одлуке, изјаве и обавезујуће изјаве, на разне начине су се дотицале питања стварања услова за извођење наставе, финансијских инвестиција, људских и материјалних капацитета.¹⁷ Закључци самита одржаног у Берлину подржани су од International Council of Sport Science and Physical Education (ICSSPE), The

¹⁵ Стојковић, С. (1989): *Убија ли спорт*. Филип Вишњић, Београд.

¹⁶ Светски самит о физичком васпитању који је одржан у Берлину у новембру 1999. године потврдио је пад и/или маргинализацију физичког васпитања у школама у многим земљама света са уоченим недостацима у издвајању времена у наставном плану, статусу предмета, материјалним, људским и финансијским ресурсима, питањима у вези са полом или инвалидитетом, као и квалитетом самог извршења планираног програма (*Hardman & Marshall, 2000*).

¹⁷ Hardman, K. (2012): The Global Situation of Physical Education in Schools and Future Sustainability. Introductory Lecture. Conference III („Anthropological aspects of sports, physical education and recreation“ - Banja Luka, Bosnia and Herzegovina). Proceedings 2011. (2012), Vol 3, ISSN 1986-8146.

Council of Europe, United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO) i od World Health Organization (WHO).¹⁸

Уједињене нације су 2005. годину прогласиле годином спорта и физичког васпитања. Резолуцијом Генералне скупштине од 3. новембра 2003. године 58/5 под називом „Спорт као средство да се промовише образовање, здравље, развој и мир“ 2005-та година је проглашена Међународном годином спорта и физичког васпитања. Свеобухватни циљ је системска интеграција спорта у постојеће активности, програме и пројекте. Посебна пажња је посвећена деци осврћући се на Конвенцију о правима детета. Исход тога је документ под називом „Свет по мери деце“ где се наглашава важност образовања које треба да буде усмерено на развој личности и талената. Такође је наглашено да се током 2005-те, у контактима са Европском унијом настави на омогућавању евалуације и ширења европских пројеката у целом региону.¹⁹

УНИЦЕФ сматра да спорт може бити ефикасно програмско средство којим ће се олакшати постизање циљева у здравству, образовању, једнакости полова, децјој заштити и развоју детета. То је концепт спорта за развој – да спорт није циљ сам по себи већ и ефикасно средство које ће помоћи унапређењу живота деце, породица и заједница. УНИЦЕФ подржава програме који користе моћ спорта да стигну до деце и адолесцената који су често искључени и дискриминисани, укључујући сирочад, децу са посебним потребама, децу бивше војнике, децу избеглице и расељену децу, сексуално искоришћавану децу и децу из аутохтоних заједница. Са својим партнерима, УНИЦЕФ укључује могућности за спорт, рекреацију и игру у националне програме који ће обухватити децу, породице и заједнице широм света. У свим земљама физичке активности се користе у циљу промовисања доброг здравља, подстицања образовања девојчица, стварања деци прилагођених простора и за упозоравање о штетним ефектима пушења, злоупотреби алкохола и дроге. Кроз физичку активност млади људи уче, оснажују

¹⁸ <http://www.icsspe.org/sites/default/files/Ken%20Hardman%20and%20Joe%20Marshall-%20Update%20on%20the%20state%20and%20status%20of%20physical%20education%20world-wide.pdf> (датум приступа, 21.11.2012. године).

¹⁹ http://www.un.org/sport2005/a_year/IYSPE_Report_FINAL.pdf (датум приступа, 21.11.2012. године).

и овладавају вештинама које су им неопходне у животу.²⁰ Веће министара Европског парламента је у неколико наврата доносило одлуке о спорту и физичком васпитању у школама, да би Европски парламент 2007. године изгласао Резолуцију о спорту и образовању као део политичких одлука у регији.²¹

Сprovedена су бројна истраживања о глобалном прегледу стања физичког васпитања у школама у целом свету. У истраживање је, у раздобљу од 2000. до 2007. године, било укључено и 27 држава у Европи. Резултати су показали да су се националне и регионалне владе и службене институције обавезале законима да осигурају све потребне услове за наставу физичког васпитања у школама, али су биле преспоре и суздржане када је те законе требало спровести у живот и осигурати квалитетно извођење наставе физичког васпитања и здравствене културе. Ситуација се, посебно у неразвијеним подручјима и земљама у развоју, врло мало променила од састанка на врху о физичком васпитању који је 1999. године одржан у Берлину.

Забрињавају и проблеми који се годинама не мењају, а укључују:

- недовољно сати наставе физичког васпитања и здравствене културе у наставном плану и програму (уочен је и инфериоран статус предмета);
- недовољно компетентних наставника (нарочито у нижим разредима основне школе);
- непостојање или неприступачност објеката;
- недостатак или слаб квалитет справа, реквизита и осталог наставног материјала (што је врло често повезано с недовољним финансирањем потреба наставе физичког васпитања, превеликим разредима или групама са којима се ради).

Нажалост, уочљивио је и опадање физичких способности младих људи, уз пораст броја претежно школске деце, те врло великог броја младих људи који прекидају своје бављење физичким активностима још у тинејџерском узрасту. Резолуција о улози спорта и физичког васпитања Европског парламента (из 2007. године), уз подупирачку

²⁰ <http://www.unicef.rs/sport-za-razvoj.html> (датум приступа, 21.11.2012. године).

²¹ European Commission (2007): *European Parliament Resolution on the Role of Sport in Education*. European Commission, Strasbourg.

акцију коју је спровео UNESCO, поставила је питања физичког васпитања први пут на распоред политичких питања и програма, па се чини како је квалитетан будући развој наставе физичког васпитања ипак могућ, пресвега захваљујући таквој међувладиној одлучности да се држи договорених политичких начела и акција.²²

Ови наводи нас упућују на чињеницу да тренутно стање физичког васпитања у школама у Србији, као и школама у земљама окружења, није идеално и да су потребе наставе физичког васпитања праћене акутним недостатком инвестирања. На Светском самиту о физичком васпитању, одржаном децембра 2005. године у Швајцарској²³, говорено је, поред осталог, и о проблемима сала за физичко васпитање, справама и реквизитима. Самит је одржан под покровитељством Уједињених нација, Уједињене нације за образовање, науку и културу (UNESCO), Међународног олимпијског комитета(ИОС), Удружења међународних спортских федерација (GAISF) уз подршку светске здравствене организације (WHO). На овом Самиту потврђује се јединствена улога физичког васпитања у области образовања, здравства и културе, као и значај циљева постављених у Међународној години спорта и физичког васпитања. Влада Србије и Црне Горе, тада је закључила да је квалитет и квантитет опреме у школама ограничен и испод просека. Наставници физичког васпитања у Енглеској су се изјаснили, што је пренео њихов представник на самиту, да је квалитет и квантитет опреме у школама сиромашан, да ученици морају од куће да доносе сопствене реквизите. Дотрајале справе и реквизити се често користе, те је квантитет и квалитет веома слаб. На Самиту је још наглашено да се о овим проблемима мора водити рачуна посебно у економско неразвијеним земљама.

У Европи, као регионалном примеру, назначене су геополитичке разлике у погледу квалитета и квантитета простора, опреме и реквизита. У економски развијеним земљама, Северне и Западне Европе, квалитет и квантитет је сматран за примерен (у неким подручјима и одличан, а опет, као што је горе наведено, поједини наставници у

²² European Commission (2007): *European Parliament Resolution on the Role of Sport in Education*. European Commission, Strasbourg.

²³ http://www.icsspe.org/sites/default/files/Maglingen%20Commitment%20for%20Physical%20Education_0.pdf (датум приступа, 21.11.2012. године).

Енглеској су исказали потпуно супротан став), док је у земљама Централне и Истичне Европе сматран недовољним. С обзиром на то, постоји велика разлика између Источне и Западне Европе, где су земље Централне и Источне Европе генерално много слабије опремљене. У 63% Европских земаља (100% у земљама Средњег Истока и 83% у Африци) постоје проблеми ниског, веома сиромашног нивоа одржавања наставе физичког васпитања. Генерално, у погледу националне и регионалне економије, истиче се брига због законских одредби (у економски развијеним земљама су захтеви већи). Ниво и степен законских одредби, може пресудно да утиче на квалитет наставе физичког васпитања²⁴.

Устав Републике Србије, водећи се интересима детета и његовог права на живот и развој уз једнаке могућности и недискриминацију као темељне постулате Конвенције о правима детета УН-а, јасно говори да је држава дужна пружати једнаке могућности свој деци, што се односи и на подручје физичког васпитања и спорта. У нашем националном школском систему, право деце и омладине на бављење физичком активношћу остварује се кроз редовну наставу физичког васпитања и кроз функционисање система школског спорта. Физичко васпитање и школски спорт су саставни део образовног процеса. Под физичким васпитањем подразумевају се плански и организовани облици физичке активности, а спроводе се кроз обавезну и изборну наставу у складу са наставним планом и програмом, у зависности од могућности школе у односу на спортску школску инфраструктуру и од захтева ученика, са прописаним недељним и годишњим фондом сати.²⁵

Васпитно образовно подручје у школи које се данас назива физичко васпитање, у свом развоју носило је многе називе: од гимнастике, телесног вежбања,

²⁴ Hardman, K., & Marshall, J.J. (2009): *Second World-wide Survey of School Physical Education: Final Report*. Berlin : ICSSPE.

²⁵ Национални просветни савет (2011): *Правилник о изменама и допунама. Правилника о наставном плану и програму за гимназију*. Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије, Влада Републике Србије, Београд.
(<http://www.mpn.gov.rs/dokumenta-i-propisi/nastavni-planovi-i-programi/srednje-obrazovanje-i-vaspitanje/79-gimnazije/883-pravilnik-o-izmenama-i-dopunama-pravilnika-o-nastavnom-planu-i-programu-za-gimnaziju> - датум приступа, 12.07.2015. године).

фискултуре; до данашњег физичког васпитања. Иако су се и суштина и стручно значење мењали, смисао је остао у духовној активности човека.²⁶

Физичко васпитање, као жив и сложен систем који има своју динамику, представља интегрални део образовања који тежи да прати све развојне тенденције у друштву. То је интердисциплинарна наука која користи сазнања других друштвених и природних наука које су међусобно повезане. Заснивајући се на научним основама из других области истраживања, физичког васпитања мора да се мења у складу са друштвеним приликама и научно техничким открићима. Од ове области се очекује да омогући стицање телесне писмености, стицање основних способности и неговање позитивних емоција приликом бављења физичком активношћу. Покушај разумевања овог огромног подручја, захтева разноврсне приступе, анализе развоја, настанака, узроке и све оне теоријске и практичне идеје које су се сматрале напредним, односно које су толико биле напредне да су сачувале свој значај и за данашњицу. То је сложен процес који институционално почиње у предшколским и траје све до високошколских установа.^{27 28}

Да би одговорило потребама новог времена, физичко васпитање се прилагођава развоју друштва, потребама и могућностима младих. Последњих година, физичко васпитање тежи редефинисању свог образовно-васпитног подручја, реструктурирању садржина, рационализацији метода рада, те процењивању напретка. Квалитетно физичко васпитање је тенденција у оквиру васпитно образовног процеса кроз које млади стичу знања, вештине и ставове неопходне за њихов даљи живот у коме ће бити довољно простора за физичку активност.²⁹

²⁶ http://www.komunikacija.org.rs/komunikacija/casopisi/zbornikpristina/XXVIII_XXIX/d3/html_ser_lat (датум приступа, 12.07.2015. године).

²⁷ Бокан, Б. (2009): *Ка објективном сазнању у физичкој култури*. Зборник радова. Међународна научна конференција „Теоријски, методолошки и методички аспекти физичког васпитања“. Универзитет у Београду, Факултет спорта и физичког васпитања, Београд (стр. 97-103).

²⁸ http://www.komunikacija.org.rs/komunikacija/casopisi/zbornikpristina/XXVIII_XXIX/d3/html_ser_lat (датум приступа, 12.07.2015. године).

²⁹ Бокан, Б. (2004): *Науке о физичкој култури - интердисциплинарни приступ - као „нова“ („стара“) парадигма*. Изворни научни чланак. Физичка култура, Београд, 57/58 (2003/2004) 1-4, стр. 1-18.

Неопходно је побољшање статуса физичког васпитања унутар образовног система, кроз осавремењивање садржаја, осавремењивање наставе, обуке наставника, побољшање материјалних капацитета и опреме. Посебно је важно редовно улагање у просторе за реализацију наставе физичког васпитања и опрему и наставна средства као један од основних предуслов за остварење предвиђених планова и програма, као и за унапређење наставе и модернизацију физичког васпитања.

Тенденције развоја школског физичког васпитања, огледају се пре свега у концепцији доживотног учења, у промоцији физичке активности, у адекватним објектима и опреми поштујући потребе појединца. Међународна повеља о физичком васпитању и спорту, усвојена од стране УНЕСКА говори да³⁰:

- *Члан 2:* Физичко васпитање и спорт представљају суштински елемент (до)животног образовања у целокупном образовном систему. Сваки образовни систем мора обезбедити довољно простора за физичко васпитање и спорт у циљу успостављања равнотеже и јачање веза између физичке активности и других компоненти образовања.
- *Члан 3:* Програми физичког васпитања и спорта морају испуњавати потребе појединца и друштва.
- *Члан 5:* Адекватни објекти и опрема морају да обезбеде и задовоље потребе интензивног и безбедног коришћења, како у школи, тако и у ваншколским активностима и спорту. Обавеза је власти, државних органа, школа и одговарајућих приватних агенција, на свим нивоима, да се удруже и заједно планирају како да се обезбеди и оптимално коришћење објеката и опреме за физичко васпитање и спорт. Такође је важно да планови о спортским објектима за рурални и урбани развој укључују одредбу за дугорочне потребе по питању инсталација, постројења и опреме за физичко васпитање и спорт, узимајући у обзир могућности које нуди природно окружење.
- *Члан 6:* Истраживање и евалуација су неопходне компоненте развоја физичког васпитања и спорта.

³⁰ http://portal.unesco.org/en/ev.php-URL_ID=13150&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html (датум приступа, 21.11.2012. године).

Општа тежња развоја и промена у физичком васпитању, зависиће у многоме од односа надлежних према овом подручју. Из тих разлога, физичко васпитање се не развија убрзано, пратећи промене развоја и захтеве образовања. Упркос свести о значају физичке активности у укупном образовању ученика, као и добробити коју има од ње, константно је присутан негативан тренд кроз маргинализацију физичког васпитања у образовном систему, а највише у пракси.

У времену модернизације васпитно-образовног система и своје потребе да прати европске трендове, физичко васпитање тежи да изађе из оквира који су за њега постали тесни. Настава физичког васпитања, кроз редовну физичку активност, тежи да се супростави неким новим друштвеним кретањима, која се последњу деценију могу окарактерисати:

- модерним начином живота;
- новом односу унутар породице;
- удаљавањем од школе, спортских активности, промењених система вредности;
- новим трендовима и садржајима у оквиру образовне политике и др.

Морама се нагласити да физичко васпитање није само стицање моторичких вештина и спортско техничког умења којима се ученик у животу не може или не уме користити. Физичка вежба није циљ физичког васпитања, она је пре свега средство којим се остварују добро и јасно дефинисани циљеви.

Физичко васпитање је значајани део образовног система и представља приоритет у образовању младих у свим периодима њиховог развоја.

Физичко васпитање и школски спорт је немогуће раздвојити, с обзиром да се њиховом реализацијом обезбеђује комплетно остварење образовно-васпитних задатака. Такође, они могу да представљају добру везу ка спортским клубовима оријентисаним ка постизању врхунских резултата.

Школски спорт представља незаобилазну карику у промоцији активног начина живота, развоју спорта и врхунског спортског резултата. У оквиру школског спорта, школе имају централну улогу.³¹

Путем школског спорта се испољавају и развијају склоности деце према одређеним спортским дисциплинама и њихово активно учешће и укључивање у систем такмичења на локалном, регионалном, републичком и међународном нивоу. У будућности, школски спорт, својом организацијом, треба да је база из које ће се стручним и квалитетним радом допринети физичкој, здравственој и образовној активности ученика. Школски спорт има доминантну улогу у ваннаставним активностима деце и омладине. Он подразумева спортске активности ученика изван наставе у организацији наставника и других радника школе. Унутар школског спорта, ученици у понуђеним секцијама тренирају изабрани спорт или спортове и учествују на школским спортским такмичењима. Од такмичења, ученицима су понуђена: међудодељенска (у оквиру школе), школска, општинска, градска и државна.

Чиниоци који утичу на положај и развој физичког васпитања и школског спорта, зависе од следећих фактора:

- *Статуса физичког васпитања и школског спорта:*
 - ставови других према физичком васпитању;
 - ставови других према школском спорту;
- *Финансијске могућности:*
 - улагање у просторе и опрему;
 - улагање у усавршавања наставника физичког васпитања;
 - улагање у стручну литературу и часописе;
- *Мотивисаности ученика:*
 - добром перспективом;
 - добрим односом према образовању;
 - добрим материјални условима;

³¹ Службени гласник Републике Србије (2015): *Стратегија развоја спорта у Републици Србији за период 2014-2018. године*. Службени гласник РС, бр. 1/2015, Београд.

- *Стање просветног кадра:*
 - положај просветне струке;
 - материјални положај;
 - услови рада;
 - интересовање за струку;
- *Материјални положај:*
 - сала и отворених терена;
 - справа и реквизита;
 - санитарни услови, поштовање хигијенског минимума;
 - техничка и технолошка опремљеност.

Циљ школског спорта треба да буде анимирање деце да се баве физичким вежбањем, кроз забаву и игру, као и да се задовоље основни приоритети школског спорта: свеобухватност, препознавање талената и здравствени аспект. *Главни циљ школског спорта* мора бити не само физички, већ и интелектуални, морални, социјални и културни развој свих ученика.³²

1.2.3. Школска спортска инфраструктура

Школска спортска инфраструктура је опремљен простор за вежбање или површина која омогућава извођење наставе физичког васпитања и школског спорта, једном одељењу са најмање четири различита садржаја. Школска спортска инфраструктура, захтева потпуно организационо-локационо издвајање из саме школске зграде и представља јединствену грађевинско-материјалну целину. Објекат мора да задовољи потребе школе, при максималном оптерећењу, одговарајућег школског часа, уз обезбеђење педагошких, хигијенских, економских и материјалних услова. У оваквим просторима, треба да се поштују сви хигијенско-грађевински услови, као што су

³² Службени гласник Републике Србије (2015): *Стратегија развоја спорта у Републици Србији за период 2014-2018. године*. Службени гласник РС, бр. 1/2015, Београд.

неопходно осветљење, загревање, вентилација и др. Опрема и наставна средства треба да испуњавају хигијенске, педагошке и техничке захтеве.³³

Чиниоци који утичу на положај и развој школске спортске инфраструктуре су следећи:

- однос државе и грађана према објектима у којима се одвија физичка активност, посебно према стручним кадровима (професорима, тренерима и др.);
- програми маркетинга који утичу на материјални-финансијски статус школске спортске инфраструктуре;
- стручна компетентност кадрова који имају, директан или индиректан, утицаја на школску спортску инфраструктуру;
- развој и примена стандарда и норматива школске спортске инфраструктуре.

Школску спортску инфраструктуру чине:

- простори за извођење наставе: затворени и отворени простори за вежбање;
- пратећи простори: справарница, кабинет професора, санитарни блок (свлачионице, умиваоници, тоалети) и простор намењен средствима за чишћење;
- комуникације: холови, ходници и простор за гледаоце.

Простори за извођење наставе, обухватају затворене и отворене површине, опремљене одговарајућим деловима опреме и свим потребним справама. Ови простори имају универзалну функцију, која се огледа кроз:

- реализацију активности које су предвиђене наставним програмом из предмета физичко васпитање;
- организовање такмичења и спортских активности, у оквиру школског спорта;
- групне и индивидуалне вежбе, према упутима и под надзором наставника;
- организовање спортских активности од стране клубова, трећих лица.

Пратећи простори су саставни делови спортског објекта. Њихова улога је вишеструка, стога морају задовољити захтеве функционалности, удобности,

³³ Николић Сузана (2001): *Предлог норматива простора за наставу физичког васпитања са аспекта категоризације школа у Србији*. Магистарска теза. Факултет физичке културе, Београд.

сигурности и лаког одржавања. Ови простори морају да имају лак и брз приступ основним функционалним јединицама. Пратеће просторе, неопходно је опремити адекватном опремом која би задовољила потребе корисника. У многим нашим школама се осећа недостатак ових простора, чиме се омета правилно функционисање спортских школских објекта. Без пратећих простора, основни простори за вежбање не би смели да функционишу.

Комуникације, пре свега, чине ходници, а у неким школама и простори за гледаоце. Улога ходника ја да повезују пратеће просторе са просторима за вежбање. Простор за гледаоце обезбеђује смештање одређеног броја људи који неометано могу да прате дешавања на терену. Они могу бити изграђени за седење или стајање у зависности од намене сале и броја корисника. Положај треба да им је такав да обезбеди брзо и лако кретање корисника, у коме ће се поштовати принцип издвајања „прљавог“ од „чистог“ дела објекта.

Чиниоци од којих треба да зависи димензионисање простора за извођење наставе су³⁴:

- перспективан број одељења;
- перспективан број деце у одељењима;
- недељни број часова физичког васпитања;
- недељни број часова ваннаставних активности;
- коришћење од стране других корисника;
- промене наставног плана - нове активности.

Простори у којима се организује настава физичког васпитања, треба да испуњавају следеће захтеве:

- да се стручно и плански граде;
- да буду доступни реализацији већег броја наставних садржаја, предвиђених планом и програмом;
- да омогуће активно учешће свих ученика на часу;
- да задовоље одређене хигијенске услове.

³⁴ Николић, С. (2001): *Предлог норматива простора за наставу физичког васпитања са аспекта категоризације школа у Србији*. Магистарска теза. Факултет физичке културе, Београд.

Да би се остварили оптимални услови за рад у спортским школским објектима, неопходно је поштовање педагошких норматива, поштовање норматива простора, опреме и наставних средстава, регулисање обавеза наставника у току радне недеље у циљу ревитализације ваннаставних активности, усавршавање наставника како би се омогућило осавремењивање наставе у циљу бољих резултата.

Простори у којима се реализује настава физичког васпитања и школски спорт су простори у којима деца развијају своје способности, и то:

- моторичке;
- афективне;
- интелектуалне.

Активности које се у тим просторима реализују имају свој континуитет и смисао, настављају се и прожимају кроз нове појавне облике и значења, што захтева прилагођавање простора специфичном узрасту, наставном плану и програму и слободним активностима. Чиниоци који утичу на развој материјалних услова, његове програмско-просторне јединице и склопове, треба тражити у сложеном и разноврсном развоју физичке активности, организацији рада по различитим узрастним групама, захтевима наставног плана и програма, а самим тим и у специфичности просторне и функционалне организације.

Тенденције развоја школске спортске инфраструктуре треба да се крећу у правцу:

- усклађивања просторних капацитета школа на основу добро дефинисаних норматива простора, опреме и наставних средстава у физичком васпитању;
- изградња, реконструкција и адаптација простора за реализацију физичког васпитања у складу са потребама наставе, капацитетима школе и потребама локане заједнице;
- обезбеђивање простора који задовољава хигијенске и савремене услове за остваривање планиране физичке активности;
- опремање сала и отворених вежбалишта у складу са савременим захтевима наставе, новим наставним садржајима и потребама њених корисника.

Финасијска средства, представљају ограничавајући фактор у одржавању и опремању школских сала. Економска криза последњих деценија утицала је на смањено улагање државе и привредних субјеката у спортске школске објекте и њено одржавање. Смањивали су се инфраструктурни и технички и људски ресурси. Досадашња истраживања упућују на констатацију да је опремљеност школа просторима за наставу физичког васпитања неуједначена. Такво стање сала и отворених вежбалишта не омогућава једнаке услове за сву децу, као и потпуну реализацију прописаних наставних садржаја. Неопходно је да свака школа има минимум прописаних простора за наставу физичког васпитања и школски спорт. Без одговарајућих простора, који су добро опремљени, нема ни стварања услова за образовно-васпитни рад.

Осим проблема са самим просторима, јавља се и проблем њихове опремљености потребном опремом. У великом броју школа ова опрема је застарела, несигурна за коришћење, а број реквизита је мали у односу на број корисника. Недостатак опреме искључује поједине наставне садржаје из реализације и отежава рад на часовима са великим бројем ученика. Неки наставни садржаји се скоро и не реализују.

Променом односа према спортској школској инфраструктури, добром организацијом, развијајући ресурсе са којима располажемо, Република Србија³⁵ се врло брзо може приближити стандардима које поставља Европска унија³⁶.

Најчешћи проблеми са којима се она среће на том путу су:

- кадровско-организацијски;
- материјално-финасијски.

Сходно горе наведеном, неопходно је одредити стандарде, критеријуме, као и утврдити циљеве и приоритете развоја појединих делова његовог функционисања. Даљи развој спортске школске инфраструктуре, који ће бити стратешки планиран, подразумева усавршавање постојећих система у складу са искуствима развијених земаља. Развој школске спортске инфраструктуре, треба да иде у правцу који

³⁵ <http://www.osjzmaaj.com/files/Obrazovni-standardi-fizicko.pdf> (датум приступа, 18.07.2014. године).

³⁶ <http://www.giz.de/expertise/downloads/giz2013-srb-seminari-1.pdf> (датум приступа, 18.07.2014. године).

подразумева усавршавање постојећих капацитета и изградњу нових објеката, сходно потребама наставе физичког васпитања и потребама локалне заједнице у складу са искуствима земаља чланица Европске уније.³⁷

1.2.4. Стратешко планирање

Термин *стратешко планирање*, чине две речи које саме по себи објашњавају суштину процеса, и то: *стратегија* и *планирање*.

Стратегија је „план који се усваја да би се нешто урадило”, док је *планирање* „процес детаљног одлучивања о томе како да се нешто уради пре него што се почне са радом”.³⁸ Може се дакле рећи да је *стратешко планирање* „формални процес у којем су дефинисани циљеви и развијен детаљан и специфичан план за постизање тих циљева”³⁹.

За разумевање појма *стратешко планирање*, Молткеово (*Moltke*) објашњење може бити од значајне помоћи. Он интерпретира *стратегију* као „наставак изворно водеће идеје која одговара константно промењивим условима“. Друге модерне интерпретације подразумевају да је *стратегија* „скуп знања, циљева и идеја о томе како водити одређену делатност на економичан и најмање ризичан начин”.⁴⁰

У интерпретацији домаћих аутора, *стратешки план* је „свесна и интелектуална људска делатност усмерена ка постизању оптималног односа између циљева којима се тежи и расположивих средстава”.⁴¹

³⁷ www.singipedia.singidunum.ac.rs/content/1240-Zakonsko-uredivanje-sporta-u-evropskim-dravama (датум приступа, 18.07.2014. године).

³⁸ Sinclair, J., Hanks, P., Fox, G., Moon, R., Stock, P. (1987): *Collins COBUILD English language dictionary*. London: William Collins Sons & Co. Ltd.

³⁹ Perry, V. (2001): *Uvod u tehnike strateškog planiranja za NVO-e*. International Rescue Committee (IRC), Sarajevo - Bosnia and Herzegovina (<http://www.drinic.rs.ba/NVO5.doc>).

⁴⁰ http://esport.dshs-koeln.de/163/1/20081026_Dissertation_B_Woelfling_DSHS_B_W%C3%B6lfling.pdf (датум приступа, 19.01.2014. године).

⁴¹ <http://www.fpn.bg.ac.rs/wp-content/uploads/Stratesko-planiranje-I.ppt> (датум приступа, 19.01.2014. године).

Без обзира на то које се дефиниције користе из литературе, важно је да се *стратешко планирање* „увек повезује са дугорочношћу, водећи рачуна на утицаје и корелације из сопственог окружења или поља предузетништва, на начин на који је то што прегледније за доношење одлука и сопствени развој“⁴².

Основне карактеристике стратешког планирања се огледају у следећем:⁴³

- *Узима у обзир анализу окружења* (различити фактори из окружења, као на пример, демографски трендови, макроекономска ситуација, политички трендови, социјална кретања итд, могу бити од пресудног утицаја на развој).
- *Пружа средњорочни/дугорочни оквир развоја* (стратешки план се, између осталог, прави ради постизања континуитета и конзистентности развоја, што нас упућује на израду плана са што дужим, али не претераним, временским оквиром (3 до 5 година, односно до 10 година).
- *Представљ динамичан процес* (с обзиром да се окружење стално мења и да је врло тешко са сигурношћу предвидети будуће догађаје, планирање је континуиран процес).
- *Чини темељ за алокацију ресурса* (како би план био остварив, процес стратешког планирања мора бити интегрисан са процесом буџетирања, и то тако да коначна алокација ресурса одражава избор развојних приоритета).

Без обзира на ком се нивоу ради (локалном или националном), израда стратешког плана укључује процес који је подељен у више фаза, које су даље подељене на одређене активности.

Ток процеса стратешког планирања, може се описати у осам кључних фаза, и то (Слика 1.):⁴⁴

- *Предпланирање/Припрема* (Фаза 1) – утврђивање потреба, ресурса, препрека.
- *Сакупљање/Анализа информација* (Фазе 2 и 3) – сакупљање и анализа информација (израда SWOT анализе).

⁴² Hinterhuber Hans. H. (1989): *Strategische Unternehmensführung*. De Gruyter, New York, Berlin, S.7f.

⁴³ http://www.fzzpr.gov.ba/upload/file/dokumenti/normativni_dokumenti/prirucnik_za_stratesko_planiranje.pdf (датум приступа, 04.01.2014. године).

⁴⁴ <http://www.projektnicentar.lazarevac.rs/pdf/Vodic%20za%20stratesko%20planiranje.pdf> (датум приступа, 19.01.2014. године).

- *Израда стратегије* (Фазе 5, 6 и 7) – дефинисање визије, одређивање стратешких циљева, одређивање мера и пројеката и израда акционог плана.
- *Завршетак/Реализација* (Фаза 8) – завршетак и усвајање документа, након чега следи имплементација, надзор и евалуација.

Слика 1. Основни кораци у процесу стратешког планирања

Извор: Обрада аутора према <http://www.projektnicentar.lazarevac.rs/pdf/Vodic%20za%20stratesko%20planiranje.pdf> (датум приступа, 19.01.2014. године).

Као категорија од посебног друштвеног интереса, спортски објекти намећу потреба *практичног плана* који ће помоћи овој области да организује и развије своје активности. Дефинисан као „плански документ који садржи одређени број стратешких циљева“, *стратешки план у области школске спортске инфраструктуре* даје смернице активностима за развој области у датом временском интервалу (средњорочно од 3 до 5 година, односно дугорочно до 10 година).

Школској спортској инфраструктури, *стратешки план одређује*:

- смер развоја;
- приоритете;
- акције (на које је фокусирана);
- одговорности за имплементацију (на коју је усредсређена).

1.2.4.1. Стратешко планирање школске спортске инфраструктуре као основа за ефикаснији развој физичког васпитања и школског спорта

Подстакнуте развојем технологије, промене у друштву, животу, економији, комуникацијама, свакако већ сада у огромној мери утичу на физичко васпитање и спорт (без обзира да ли се ради о такмичарском, рекреативном, забавном, школском).⁴⁵

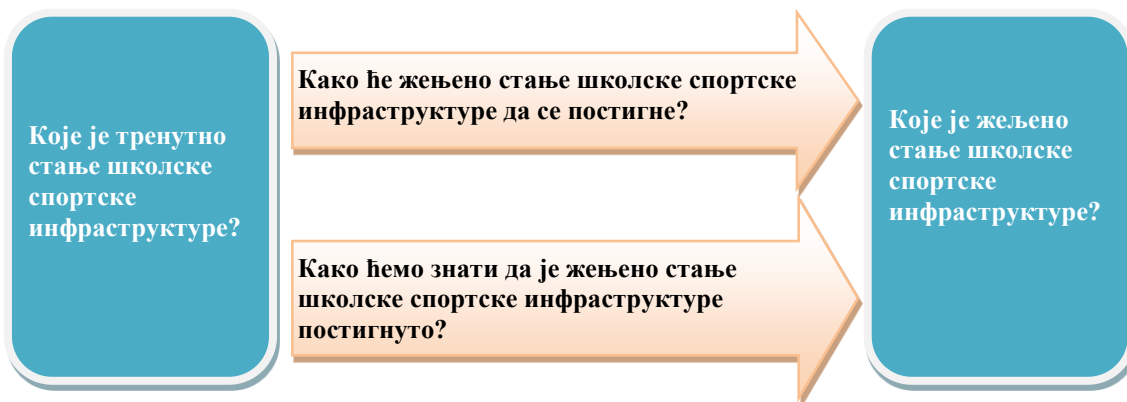
Како би одговорило захтевима новог времена, физичко васпитање заједно са спортом се прилагођава развоју друштва, потребама и могућностима младих. У којој мери ће то прилагођавање бити у будућности и како ће оно утицати на даљи развој, односно у ком правцу (смеру) ће се физичко васпитање и спорт развијати, можемо само да покушамо да сагледамо (предвидимо). Планирање школске спортске инфраструктуре, може се описати као „процес само-испитивања, суочавања са тешким изборима и утврђивања приоритета“. Они који брину о школској спортој инфраструктури, предвиђају њену будућност и разрађују неопходне процедуре и активности за остваривање ове будућности.⁴⁶

У вези са горе наведеним, планирање школске спортске инфраструктуре се може дефинисати као следеће разматрање (*Слика 2.*):

- Које је тренутно стање школске спортске инфраструктуре?
- Које је жељено стање школске спортске инфраструктуре?
- Како ће жељено стање школске спортске инфраструктуре да се постигне?
- Како ћемо знати да је жељено стање школске спортске инфраструктуре постигнуто?

⁴⁵ <http://www.savremenisport.com/Menadzment-Predvidjanje-u-sportu.html> (датум приступа, 04.01.2014. године).

⁴⁶ <http://www.savremenisport.com/Menadzment-Planiranje-u-sportu.html> (датум приступа, 04.01.2014. године).

Слика 2. Процес планирања школске спортске инфраструктуре

Извор: Обрада аутора према http://www.savremenisport.com/Menadzment_Planiranje_u_sportu.html (датум приступа, 04.01.2014. године).

Ова четири основна питања подразумевају сагледавање тренутне ситуације, наше жеље у будућности, анализу стратешких опција, утврђивање приоритета и доношење предлога, корака за остваривање стратегије. Фокусирајући се на школску спортску инфраструктуру, *стратешко планирање школске спортске инфраструктуре* треба јасно да утврди основни правни, организацијски и материјални оквир за одрживи развој спортске школске инфраструктуре.

Полазећи од основних претпоставки у процесу стратешког планирања спортске школске инфраструктуре, морају се детаљно сагледати њене материјалне и нематеријалне ресурсе, потребе и потенцијале, по основним елементима који сачињавају систем теорије у свој његовој друштвеној, привредној и институционалној компоненти.

Овим се истраживањем обухватају, односно анализирају и дефинишу стратешки правци развоја циљно одабраних делова система спорта у Републици Србији, а они су следећи:

- објекти и опрема намењени спровођењу активности из области физичког васпитања и школског спорта;
- људски ресурси у функцији развоја школске спортске инфраструктуре;
- финансирање школске спортске инфраструктуре.

На основу добијених чињеница, истраживањем се могу исказати конкретне мере за лакше превазилажење практичних проблема, као и да се омогући рационална организацију и благовремено реаговање на промене.

Осмишљена политика развоја школске спортске инфраструктуре, мора се темељити на јасно утврђеним потребама и плановима развоја целокупног образовног система и спорта у Републици Србији. Стратешко планирање, свакако ће допринети рационалној и функционалној изградњи и опремљености школских спортских објеката, што ће омогућити у подизању њиховог квалитета и квалитета образовања.

Стратешким усмерењем треба да се, пре свега, ревитализују постојећи објекти (тамо где је то могуће и прикладно), па тек онда да се граде нови школски спортски објекти. Сходно томе, приоритети будућег развоја школске спортске инфраструктуре у Републици Србији не треба да буду превелики објекти, који се дуго граде и који су прескупи за одржавање. Дакле, могућност да школски спорт постане терет друштвеној заједници, може бити спречена само рационалном изградњом школске спортске инфраструктуре.

Израда Стратегије школске спортске инфраструктуре у Републици Србији, подразумева да субјекти који учествују у њеном планирању треба да познају:

- Правилник о нормативима школског простора, опрема и наставних средстава у основним и средњим школама („Службени гласник СРС-Просветни гласник“, бр.4/90);
- циљеве и задатке физичког васпитања у школама и захтеве школског спорта;
- потребе и интересе грађана у јединицама локалне самоуправе, тј. трећих лица који користе ове објекте („Службени гласник РС, бр.129/07);
- Стратегија развоја спорта у Републици Србији за период од 2009. до 2013.године. Службени гласник, бр. 110/2008. од 2.12.2008. године;
- Стратегију развоја образовања у Србији до 2020. (Влада Републике Србије, Министарство просвете и науке, 2011.).

1.2.4.2. Процес и принципи одређивања стратешких праваца

Процес и принципи одређивања стратешких праваца су инструмент за постизање циљева који треба да омогући унапређење школске спортске инфраструктуре, као и неопходну интеракцију свих институција образовања и других структура у процесу управљања и координирања. Имајући у виду искуства и прописе земаља чланица Европске уније и неспорно опредељење наше интеграције, дефинисање стратешких праваца развоја школске спортске инфраструктуре у Републици Србији није могуће без анализе тренутног стања и модалитета решавања те проблематике у земљама чланицама Европске уније.

Мере које дефинише *Европска повеља о спорту* (European Sports Charter; 1992, 2001), имају за циљ да сваком појединцу омогуће учешће у спорту, укључујући и обезбеђивање могућности за све младе људе да имају наставу физичког васпитања и могућност стицања базичних спортских вештина. Предложене мере из Члана 5 ове Повеље, подразумевају предузимање одговарајућих корака са циљем развоја физичке кондиције, стицања базичних спортских вештина и подстицања бављења спортом младих, посебно:⁴⁷

- обезбеђујући да су програми и објекти за спорт, рекреацију и физичко васпитање доступни свим ученицима, као и одговарајуће време;
- обезбеђујући обуку квалификованих наставника у овој области у свим школама;
- обезбеђујући одговарајуће могућности за наставак бављења спортом након обавезног образовања;
- подстичући развој одговарајућих веза између школа или других образовних установа, школских спортских клубова и локалних спортских клубова;
- фацилитирајући и развијајући коришћење спортских објеката од стране школа и локалне заједнице;

⁴⁷ http://www.senta-zentasport.rs/doku/strategija_razvoja_skolskog_sporta_apv_2013-2017.pdf (датум приступа, 25.01.2014. године).

(датум

- подстичући климу мишљења где родитељи, наставници, тренери и лидери стимулишу младе људе да редовно физички вежбају;
- обезбеђујући едукацију из спортске етике за ученике од основне школе па надаље.

У контексту горе наведеног, квалитетно физичко васпитање и школски спорт представљају темељ и полазиште целоживотног бављења спортом и физичким вежбањем, а мере предложене у Члану 5, представљају добре смернице за развијање одговарајућих политика које се тичу развоја, не само спорта, већ и школске спортске инфраструктуре.

Одређивање *Стратешких праваца развоја школске спортске инфраструктуре у Републици Србији у циљу прилагођавања захтевима Европске уније*, представља процес који се одвија у две фазе:

- анализа постојећег стања и перспективе развоја школске спортске инфраструктуре;
- платформа, циљеви и стубови развоја школске спортске инфраструктуре.

Прва фаза овог истраживања обрађује две тематске целине, а то су:

- социо-економска анализа стања школске спортске инфраструктуре;
- SWOT-анализа школске спортске инфраструктуре.

Друга фаза предметног истраживања се односи на више тематских области, као што су:

- визија, стратешки приоритети и циљеви развоја школске спортске инфраструктуре;
- потенцијални извори финансирања школске спортске инфраструктуре.

Предвиђене фазе обезбеђују да одређивање стратешких праваца развоја школске спортске инфраструктуре буде засновано на реалној и критичкој анализи и оцени достигнутог нивоа развијености, на реалној процени ресурса, те на свеобухватној и респектабилној сагласности широког круга актера.

Један од основних принципа на којима се заснива одређивање Стратешких праваца развоја школске спортске инфраструктуре у Републици Србији у циљу прилагођавања захтевима Европске уније јесте принцип партнерства у њеном дефинисању и имплементацији. То значи да сви релевантни актери, као што су пре свега представници јединице локалне самоуправе, њених структура, треба да буду укључени у процес доношења стратешких праваца развоја школске спортске инфраструктуре у Републици Србији.

Јединица локалне самоуправе представља један од најзначајнијих и незаобилазних ресурса у уређењу функционисања и реализацији свих стратешких циљева и начела система спорта у Републици Србији, укључујући и систем школске спортске инфраструктуре. Она је дужна да у року од *шест месеци (најкасније до годину дана)*, од дана усвајања Стратегије развоја спорта у Републици Србији, утврди *програм развоја спорта на својој територији*, у складу са овом Стратегијом (Закон о спорту, чл. 142 и чл. 192)^{48 49}.

Преко својих надлежних органа, јединица локалне самоуправе уређује:

- ближе услове, критеријуме и начин и поступак доделе средстава из свог буџета;
- начин јавног објављивања података о предложеним програмима за финансирање, одобреним програмима и реализацији одобрених програма.

Сходно горе наведеном, приоритетни програми којима треба да се баве локалне стратегије развоја спорта и који ближе одређују потребе грађана су следећи:⁵⁰

- подстицање и стварање услова за унапређење спорта за све (посебно деце, омладине, жена и особа са инвалидитетом);
- изградња, одржавање и опремање спортских објеката (посебно јавних спортских терена и школских спортских објеката) и набавка спортске опреме и реквизита;

⁴⁸ http://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_sportu.html (датум приступа, 25.01.2014. године).

⁴⁹ http://www.senta-zentasport.rs/doku/strategija_razvoja_skolskog_sporta_apv_2013-2017.pdf (датум приступа, 25.01.2014. године).

⁵⁰ http://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_sportu.html (датум приступа, 25.01.2014. године).

- организација спортских такмичења од посебног значаја за јединицу локалне самоуправе;
- предшколски и школски спорт (рад школских спортских секција и друштава, општинска, градска и међуопштинска школска спортска такмичења и др.);
- рационално и наменско коришћење спортских сала и спортских објеката у државној својини (чији је корисник јединица локалне самоуправе, кроз одобравање њиховог коришћења за спортске активности и доделу термина за тренирање учесницима у систему спорта и др).

У процесу одређивања Стратешких праваца развоја школске спортске инфраструктуре у Републици Србији у циљу прилагођавања захтевима Европске уније, настојано је да се на сваки начин доследно примењују и остали принципи битни за доношење стратешког плана. Због тога су они одрђени тако да представљају својеврстан спој обавеза свих учесника у процесу доношења стратешког плана, у правцу његове имплементације, праћења и контроле тих процеса.

2. АНАЛИЗА ШКОЛСКЕ СПОРТСКЕ ИНФРАСТРУКТУРЕ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ

2.1. Објекти и опрема намењени спровођењу активности из области физичког васпитања и школског спорта

Значајан фактор у стварању услова за реализацију образовно-васпитног процеса у физичком васпитању и школском спорту, као и унапређење целокупног развоја спорта, представљају простори и њихова опремљеност. Обезбеђивање потребног, савремено опремљеног, простора је основни предуслов за квалитетан рад са младима. Да би се у потпуности реализовали сви захтеви и омогућила примена нових достигнућа, ови фактори морају бити засновани на планском развоју и унапређењу, водећи рачуна о Стратегији развоја образовања и спорта код нас, као и у земљама Европске уније.

Такође, важно је водити рачуна о стандардима квалитета процеса, исхода и услова рада. Квалитети услова рада, пре свега се односе на материјалне, техничке и просторне услове и њихову опремљеност. Они морају бити прилагођени специфичном узрасту, захтевима програма и предвиђеним активностима. Кад се каже добри материјални услови, не мисли се само на постојање сала и отворених вежбалишта.

Да би се могла одвијати физичка активност у овим просторима, неопходно је задовољити поједине елементе, као што су:

- подне површине;
- систем грејања и проветравања;
- осветљење (вештачко и природно);
- одржавање отворених вежбалишта;
- постојање потребних справа и реквизита.

Школски спортски објекти, пре свега треба да буду безбедни за коришћење, доступни сваком ученику и да задовољавају хигијенске-техничке нормативе у сваком погледу. Редовно одржавање простора и опреме, неопходних у реализацији наставе, представља приоритет за њихово очување, чиме им се повећава век трајања и смањује финансијско улагање.

Истраживања која је радио UNICEF (у периоду 1999-2001. године), о функционалности образовног система у Републици Србији, говоре да је школска инфраструктура стара. Конкретно, добијени резултати указују на следеће:⁵¹

- 22% школских зграда је грађено пре Другог светског рата (од тога: 4,2% је грађено у деветнаестом веку);
- 28,3% школских зграда је грађено у интервалу 1946-1960. године;
- 46,2% школских зграда је грађено у периоду 1960-1990. године;
- 1,7% школских зграда је грађено у новије време.

У већини школа у Републици Србији, неопходно је финансијско улагање. Адаптација је неопходна у 36,64% школа, мања улагања су потребна у 15,2% школа, док 39,5% школа ради у условима чији простор задовољава потребе наставе. Велики број школа којима је потребно инвестирање, налази се у сеоским срединама и мањим градовима (односно 80,6%), док је 19,4% школа у градским срединама и у њих је уписано 65,9% ђака. Школске зграде у градовима су преоптерећене, а простори у којима се реализује настава не одговарају прописаним нормативима.

Последњих година, посебно се осећа недостатак простора у средњим стручним школама за које се константно, из године у годину, интересовање ученика повећава. Са друге стране, када се говори о школском простору, треба рећи да је 65,5% школа обезбедило мање од дозвољеног минимума (односно, од 3 m²), те да је 76,4% ђака уписано у ове школе. Само 13,2% школа испуњава постављени захтев, док је 16,6% школског простора мање од 1 m² по ученику. Ово говори у прилог чињеници да школски објекти нису били припремљени да испрате високу динамику кретања и насељавања урбаних средина.

За потребе израде Стратегије развоја образовања у Републици Србији, Министарство омладине и спорта је 2008. године урадило истраживање о стању

⁵¹ UNICEF (2001): *Comprehensive Analysis of Primary Education in the Federal Republic of Yugoslavia*. UNICEF, Belgrade. (http://www.unicef.org/serbia/ComprehensiveAnalysis_1.pdf; датум приступа, 25.01.2014. године).

спортских објеката у основним и средњим школама у Републици Србији, где се дошло до података да 559 школа (односно 36,5%) нема велику салу, да 744 школа (односно 48,5%) има велику салу површине мање од 450 m², а да 230 школа (односно 15%) има велику салу површине веће од 450 m². Истраживање даље показује да 1.190 школа (односно 77,6%) нема малу салу, да 239 школа (односно 15,6%) поседује малу салу површине мање од 150 m², а да 104 школа (односно 6,8%) има малу салу површине веће од 150 m². Што се тиче изграђених базена у школама, само њих 12 (од укупно 1.533 анкетираних) поседује базен (при чему је пет школа из Београдског округа, две из Шумадијског округа, и по једна из Пећког, Средњебанатског, Златиборског и Борског округа. У том контексту, треба напоменути да је од тога: седам базена опремљено по нормативу, а пет базена није.⁵²

Да би се адекватно и редовно улагало у просторе, опрему и наставна средства у физичком васпитању, неопходно је добити прецизне извештаје о стању школске спортске инфраструктуре. Извештај треба да садржи основне податке о овим просторима и њиховој опремљености: у погледу величине, броја и тренутног стања и потребним улагањима у наредном периоду. На основу ових извештаја, могуће је сачинити планове за инвестирање, како у поправку старих, тако и у изградњу нових спортских школских објеката.

Инвестиције које се односе на спортске школске објекте, могу имати следећи карактер:

- *адаптација* (прилагођавање потребама, без битних промена на грађевини);
- *измене* (прилагођавање потребама, укључујући значајније промене на грађевини);
- *проширење* (прилагођавање потребама, у школи и локалној заједници, изградњом додатних компоненти);
- *изградња* (потпуно нови објекти који одговарају прописаним стандардима и нормативима).

⁵² <http://www.mos.gov.rs/dokumenta/sport/istrazivanja/> (датум приступа, 23.09.2014. године).

Школе које имају одговарајућу спортску школску инфраструктуру, треба ваљано да воде бригу и одржавању тих простора, поштујући основне стандарде хигијене и чистоће. Редовно и правилно одржавање објеката у многоме смањује трошкове. Због лошег односа према овим објектима јавља се запуштеност, чиме се смањује функционалност самих простора. Одржавање објеката је значајно, с једне стране ради хигијене, сигурности и комфора њених корисника, а са друге стране како би се обезбедио и продужио њихов век трајања.

Одржавање простора за наставу физичког васпитања, намеће одвијање следећих активности:

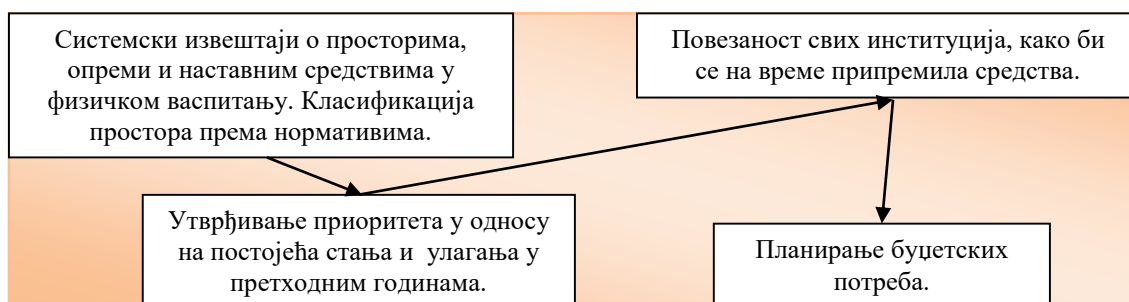
- одржавање хигијене⁵³ (редовно чишћење, прање и дезинфекција у одређеним временским интервалима);
- проверу исправности (пре сваког коришћења, како самих простора, тако и опреме, справа и реквизита);
- поправку, односно замену оштећених делова.

Да би одржавање објеката било адекватно, као и да би се испоштовали прописани стандарди и нормативи ових простора, опреме и наставних средстава, неопходна је стална контрола школских објеката. Поред контроле, свака школа треба да је упозната са стандардима који се односе на просторе, опрему и наставна средства.

Инвестиционо одржавање школског простора, опреме и наставних средстава у школама је предвидиво и планско одржавање и обнављање школских спортских простора и опреме. Опсег и висина инвестиционог одржавања, утврђује се у складу са стварним техничким стањем (век трајања), потребним адаптацијама, реконструкцијама и заменама у циљу побољшавања услова коришћења, или удовољавања промењеним законским и техничким прописима зграда, опреме и наставних средстава.

⁵³ Хигијена (гр. здравље) наука о неговању здравља (појединца и народа, тј лична, јавна и социјална хигијена) (<http://www.vokabular.org/?search=higijena&lang=sr-lat>, датум приступа, 24.09.2014. године).

У складу са горе наведеним, а у циљу ефикаснијег планирања потребних средстава за инвестирање у просторе, наставна средства и опрему, даје се *Шема 1*.

Шема 1. Улагање у просторе, наставна средства и опрему

Извор: Nikolić Suzana (2007): *Financing projects in physical education in school*, Proceedings of the Seventh International Symposium „Investments and Economic Recovery“, May 25 - 27, 2007. Bucharest, Romania. Bucharest Academy of Economic Studies, Faculty of Management, Department of Economic Efficiency, p.p. 584-590.

У циљу ревитализације образовног система и спорта у Републици Србији, приоритет је перманентно праћење и улагање у објекте и опрему неопходне за реализацију, како обавезне наставе и школског спорта, тако и праћење потреба локалне заједнице. Развојем законске регулативе (нормативи грађења и опремања простора), као и редовним финансијским улагањем, обезбеђује се основни предуслов за квалитетну наставу физичког васпитања и развој школског спорта. На тај начин, остварују се предвиђени циљеви и резултати у образовном процесу, као и даје одговор на потребе грађана у локалној заједници за физичком активношћу.

У новим концепцијама приступу школским спортским објектима, морају се осигурати простори, опрема, техничка средства и све оно што мора да обезбеди и надокнади претходно заостајање у овој области. У циљу ревитализације простора намењених физичком васпитању, морамо водити рачуна о следећим приоритетима:

- интензивније инвестирање у санације, адаптације, изградњу и опремање школских простора за физичко васпитање и спортских објеката;
- дефинисање норматива, стандарда и примена евалуације;
- афирмација школског спорта;
- повезивање установа за физичку културу на свим нивоима.

Да би се одговорило на ова и многа друга питања, да би могле да се планирају одређене мере за побољшање статуса школске спортске инфраструктуре у будућности, неопходна је анализа претходних истраживања која су се бавила овим проблемом.

2.2. Досадашња истраживања стања школске спортске инфраструктуре у Републици Србији

Прво веће истраживање рађено је у периоду од 1998. до 2000. године. Тада су послати упитници свим основним и средњим школама на територији Републике Србије (без Косова). Упитнике је послало Министарство просвете, Одељење за план и програм, у циљу добијања података о спортској школској инфраструктури у образовно-васпитним установама. Прикупљање података текло је споро, пре свега због лоше политичке ситуације и неажурности запослених у школама. Сходно томе, подаци су објављени тек крајем 2001. године, у оквиру магистарске тезе под називом „Предлог норматива простора за наставу физичког васпитања са аспекта категоризације школа у Србији“⁵⁴. Упитнике је вратило укупно 926 образовно-васпитне установе (основне и средње школе) (Графикон 1. и Графикон 2.).

Графикон 1. Узорак истраживања (градска и сеоска средина)

Извор: Николић С. Сузана (2001): Предлог норматива простора за наставу физичког васпитања са аспекта категоризације школа у Србији. Магистарска теза. Факултет за спорт и физичко васпитање, Универзитет у Београду.

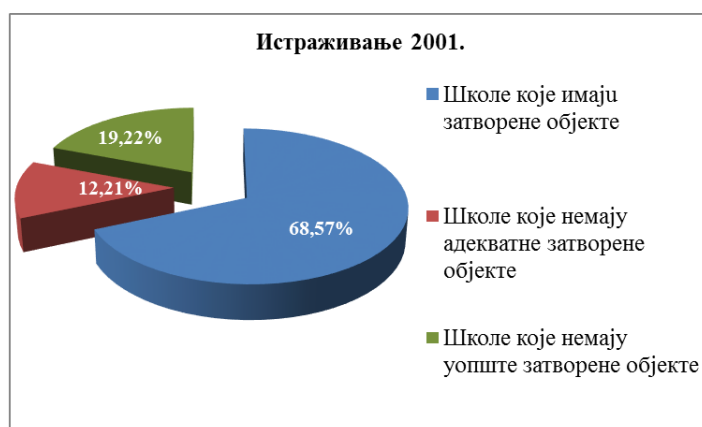
⁵⁴ Николић С. Сузана (2001): Предлог норматива простора за наставу физичког васпитања са аспекта категоризације школа у Србији. Магистарска теза. Факултет за спорт и физичко васпитање, Универзитет у Београду.

Графикон 2. Узорак истраживања (основне и средње школе)

Извор: Сузана С. Николић (2001): *Предлог норматива простора за наставу физичког васпитања са аспекта категоризације школа у Србији*. Магистарска теза. Факултет за спорт и физичко васпитање, Универзитет у Београду.

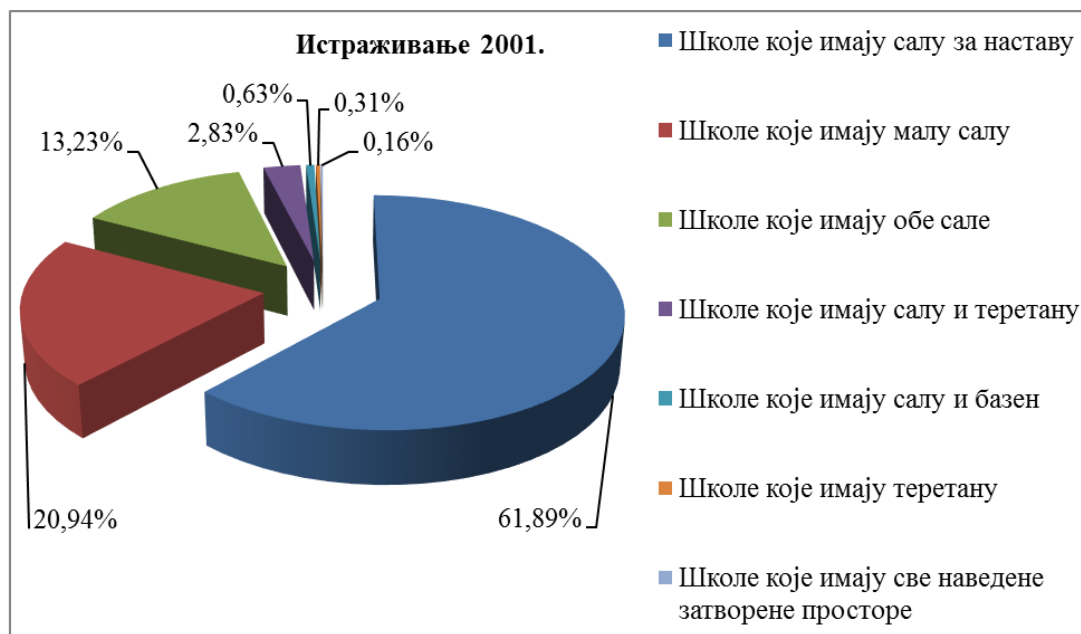
На том узорку, извршено је истраживање с циљем да се утврди и провери материјално стање услова у физичком васпитању, како би се на основу снимљеног стања и постојећих теоријских норматива установио оптималан модел простора за наставу физичког васпитања. Анализа обрађених података је показала да је заступљеност затворених простора различита у зависности од расположивих капацитета школа. Узорак истраживања је показао да 635 образовно-васпитних установа има затворене објекте (односно 68,57%), без адекватних затворених спортских школских објеката је 113 школа (односно 12,21%), док 178 школа (односно 19,22%) је без икаквог затвореног простора за наставу физичког васпитања (*Графикон 3.*).

Графикон 3. Структура школа по заступљености затворених спортских објеката

Извор: Николић С. Сузана (2001): *Предлог норматива простора за наставу физичког васпитања са аспекта категоризације школа у Србији*. Магистарска теза. Факултет за спорт и физичко васпитање, Универзитет у Београду.

У оквиру образовно-васпитних установа које имају затворене спортске објекте, салу за наставу имају 393 школе (односно 61,89%), малу салу поседују 133 школе (односно 20,94%) (Графикон 4.).

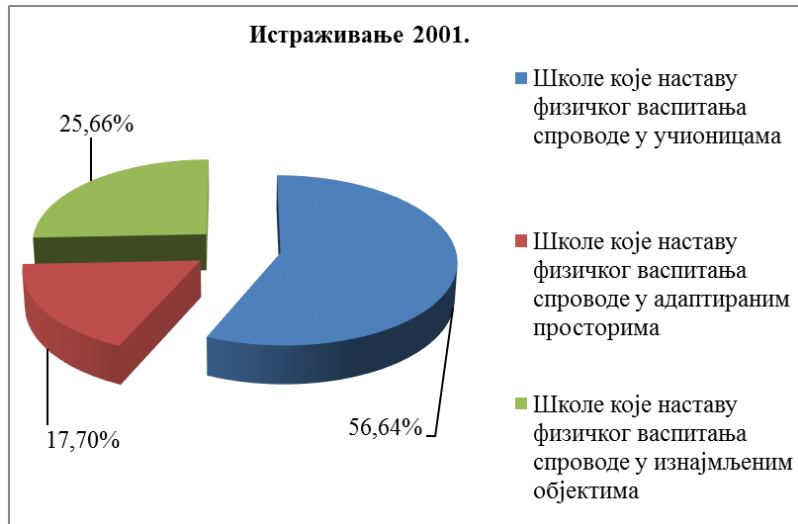

Графикон 4. Структура школа које поседују затворене спортске објекте

Извор: Сузана С. Николић (2001): Предлог норматива простора за наставу физичког васпитања са аспекта категоризације школа у Србији. Магистарска теза. Факултет за спорт и физичко васпитање, Универзитет у Београду.

Поред тога, обе сале имају 84 школе (односно 13,23%), салу и теретану имају 18 школа (односно 13,23%), салу и базен имају 4 школе (односно 0,63%), теретану поседују 2 школе (односно 0,31%), док 1 школа поседује све наведене затворене просторе (односно 0,16%).

Од укупног броја образовно-васпитних установа које немају адекватне затворене школске спортске објекте, наставу физичког васпитања у учионицама спроводи 64 школе (односно 56,64%), у адаптираним просторима 20 школа (односно 17,70%), док 29 школа изнамљује потребне објекте (односно 25,66%), тј. за њих Министарство просвете издваја одређена средства како би оне наставу физичког васпитања одржавале у неком од оближњих спортских центара (Графикон 5.).

Графикон 5. Структура школа које непосредују адекватне затворене спортске објекте
 Извор: Николић С. Сузана (2001): Предлог норматива простора за наставу физичког васпитања са аспекта категоризације школа у Србији. Магистарска теза. Факултет за спорт и физичко васпитање, Универзитет у Београду.

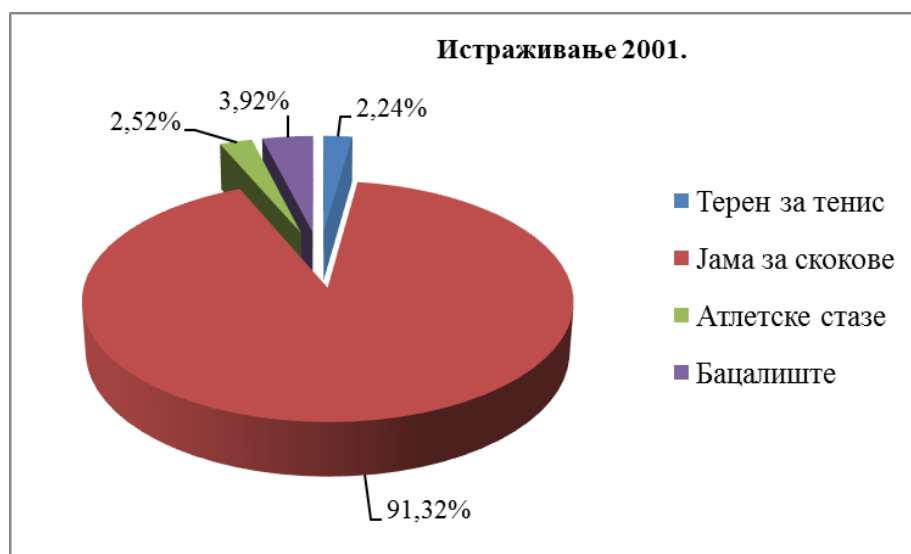
Што се тиче отворених простора за наставу физичког васпитања, анализа је показала да 776 школа (односно 83,80%) има нешто од терена на отвореном, док 150 школа (односно 16,20%) нема никакве могућности да наставу изводи на отвореним теренима (Графикон 6.).

Графикон 6. Структура школа у зависности од поседовања терена на отвореном
 Извор: Николић С. Сузана (2001): Предлог норматива простора за наставу физичког васпитања са аспекта категоризације школа у Србији. Магистарска теза. Факултет за спорт и физичко васпитање, Универзитет у Београду.

У оквиру школа које поседују отворене просторе, анализа је показала да (Графикон 7.):

- терен за тенис има 8 школа (односно 2,24%);
- јаму за скокове има 326 школа (односно 91,32%);
- атлетске стазе има 9 школа (односно 2,52%);
- бацалиште има 14 школа (односно 3,92%).

Графикон 7. Структура отворених простора за наставу физичког васпитања
Извор: Николић С. Сузана (2001): Предлог норматива простора за наставу физичког васпитања са аспекта категоризације школа у Србији. Магистарска теза. Факултет за спорт и физичко васпитање, Универзитет у Београду.

Фокусирајући се на анализу података по окрузима, уочавају се да су најкритичније оне територијалне целине које имају запажено учешће школа без икаквих услова за реализацију наставе физичког васпитања (односно, на својој територији имају нешто од простора што не одговара, нити прописаним нормативима, нити захтевима наставног плана и програма).

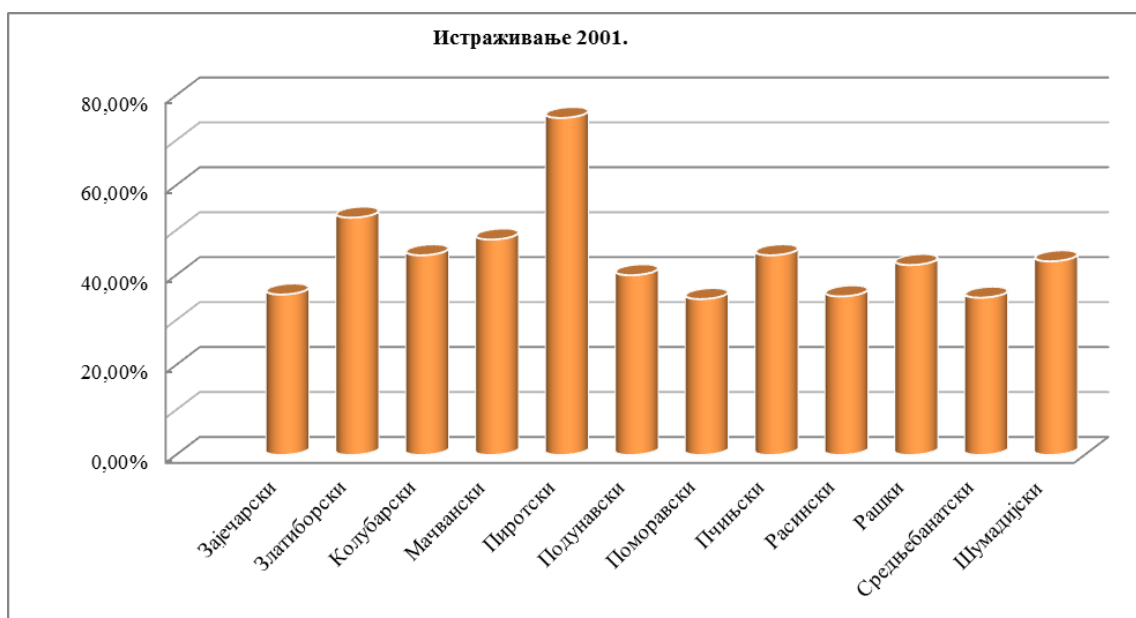
Окрузи на чијој се територији налазе школе без затворених простора за реализацију наставе физичког васпитања, приказани су помоћу табеле која следи (Табела 1.).

Табела 1. Учесће школа које немају никаквих затворених простора за реализацију наставе физичког васпитања, по окрузима

Округ	Учесће школа без икаквих затворених простора за реализацију наставе физичког васпитања (%)	Округ	Учесће школа без икаквих затворених простора за реализацију наставе физичког васпитања (%)
Београдски	22,92	Пиротски	75,00
Борски	13,89	Подунавски	40,00
Браничевски	27,27	Поморавски	34,69
Зајечарски	35,71	Пчињски	44,44
Западнобачки	16,00	Расински	35,29
Златиборски	52,81	Рашки	42,27
Јабланички	0,00	Севернобанатски	5,71
Јужнобанатски	10,96	Севернобачки	9,38
Јужнобачки	20,00	Средњобанатски	35,00
Колубарски	44,44	Сремски	30,00
Мачвански	47,95	Топлички	25,00
Моравички	17,56	Шумадијски	43,10

Извор: Николић С. Сузана (2001): Предлог норматива простора за наставу физичког васпитања са аспекта категоризације школа у Србији. Магистарска теза. Факултет за спорт и физичко васпитање, Универзитет у Београду.

Ради једноставније прегледности, графичким приказом су дати само они окрузи чије учешће школа без икаквих затворених простора износи преко 30,00% (Графикон 8.).

Графикон 8. Учесће школа без икаквих затворених простора, по окрузима

Извор: Николић С. Сузана (2001): Предлог норматива простора за наставу физичког васпитања са аспекта категоризације школа у Србији. Магистарска теза. Факултет за спорт и физичко васпитање, Универзитет у Београду.

Окрузи који на својој територији имају школе без отворених простора за реализацију наставе физичког васпитања, наведени су помоћу наредног табеларног приказа (Табела 2.).

Табела 2. Учешће школа које су без икаквих отворених простора за реализацију наставе физичког васпитања, по окрузима

Округ	Школе које немају отворене просторе за реализацију наставе физичког васпитања (%)	Округ	Школе које немају отворене просторе за реализацију наставе физичког васпитања (%)
Београдски	35,42	Пиротски	25,00
Борски	19,44	Подунавски	0,00
Браничевски	4,55	Поморавски	14,29
Зајечарски	14,29	Пчињски	44,44
Западнобачки	10,00	Расински	20,59
Златиборски	14,61	Рашки	10,91
Јабланички	25,00	Севернобанатски	0,00
Јужнобанатски	8,22	Севернобачки	15,62
Јужнобачки	0,00	Средњобанатски	18,33
Колубарски	16,67	Сремски	40,00
Мачвански	13,70	Топлички	50,00
Моравички	5,88	Шумадијски	24,14

Извор: Николић С. Сузана (2001): Предлог норматива простора за наставу физичког васпитања са аспекта категоризације школа у Србији. Магистарска теза. Факултет за спорт и физичко васпитање, Универзитет у Београду.

Отворени простори за потребе одвијања наставе физичког васпитања, нису школска дворишта, већ површине чија је намена пре свега за реализацију спортских активности те су у складу са тим и опремљене.

Због једноставније прегледности, графичким приказом су дати само они окрузи чије учешће школа без отворених простора за реализацију наставе физичког васпитања се креће изнад 15,00% (Графикон 9.).

Сходно датим графичким приказима, може се приметити да поједини окрузи (као што су: Пиротски, Колубарски, Пчињски, Шумадијски, Расински и Средњобанатски) имају школе које непосредују адекватне, како затворене, тако ни отворене просторе.

Графикон 9. Учесће школа без адекватних отворених простора, по окрузима

Извор: Николић С. Сузана (2001): *Предлог норматива простора за наставу физичког васпитања са аспекта категоризације школа у Србији*. Магистарска теза. Факултет за спорт и физичко васпитање, Универзитет у Београду.

Сходно горњим графичким приказима, може се приметити да поједини окрузи (као што су: Пиротски, Колубарски, Пчињски, Шумадијски, Расински и Средњебанатски) имају школе које непосредују адекватне, како затворене, тако ни отворене просторе.

Друго веће истраживање је рађено 2008. године у оквиру израде Националне стратегије развоја спорта у Србији. Ово истраживање стања у образовно васпитним установама у Србији, у вези са школским спортом, спровело је Министарство омладине и спорта у сарадњи са Заводом за вредновање квалитета образовања и васпитања.

Истраживањем су биле обухваћене све основне и средње школе у Србији (односно, укупно је послато 1.533 упитника). Са терена су враћени сви упитници, од којих се 42 упитника односи на издвојена одељења.

Такође, треба нагласити да од укупног броја испитаних школа, 1.135 упитника (односно, 74%) се односи на основне школе, док остатак од 398 упитника (односно, 26%) се односи на средње школе (*Графикон 10.*).

Графикон 10. Узорак истраживања (основне и средње школе)

Извор: Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања (2008): *Извештај – Истраживање стања у образовно - васпитним установама у Србији у вези са школским спортом.* Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања, Београд.

Поред горе наведеног, мора се имати у виду и чињеница да 906 (односно 59,10%) испитаних школа припада урбаној средини, док 627 (односно 40,90%) школа се налази у руралној средини (*Графикон 11.*).

Графикон 11. Узорак истраживања (урбана и рурална средина)

Извор: Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања (2008): *Извештај – Истраживање стања у образовно - васпитним установама у Србији у вези са школским спортом.* Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања, Београд.

За потребе овог истраживања, коришћен је упитник чијим је садржајем обухваћено неколико сегмената који се односе на податке везане за:

- школе;

- школске просторе за nastavу физичког васпитања;
- ваннаставне активности;
- издавање простора трећим лицима и др.

Обрада самог упитника је вршена помоћу класичне статистичке методе, односно дескриптивне статистике. Резултати су анализирани према административним окрузима, тако да је обухваћено укупно 29 административна округа.

Упитником су *затворени простори* класификовани по основу површина, и то:

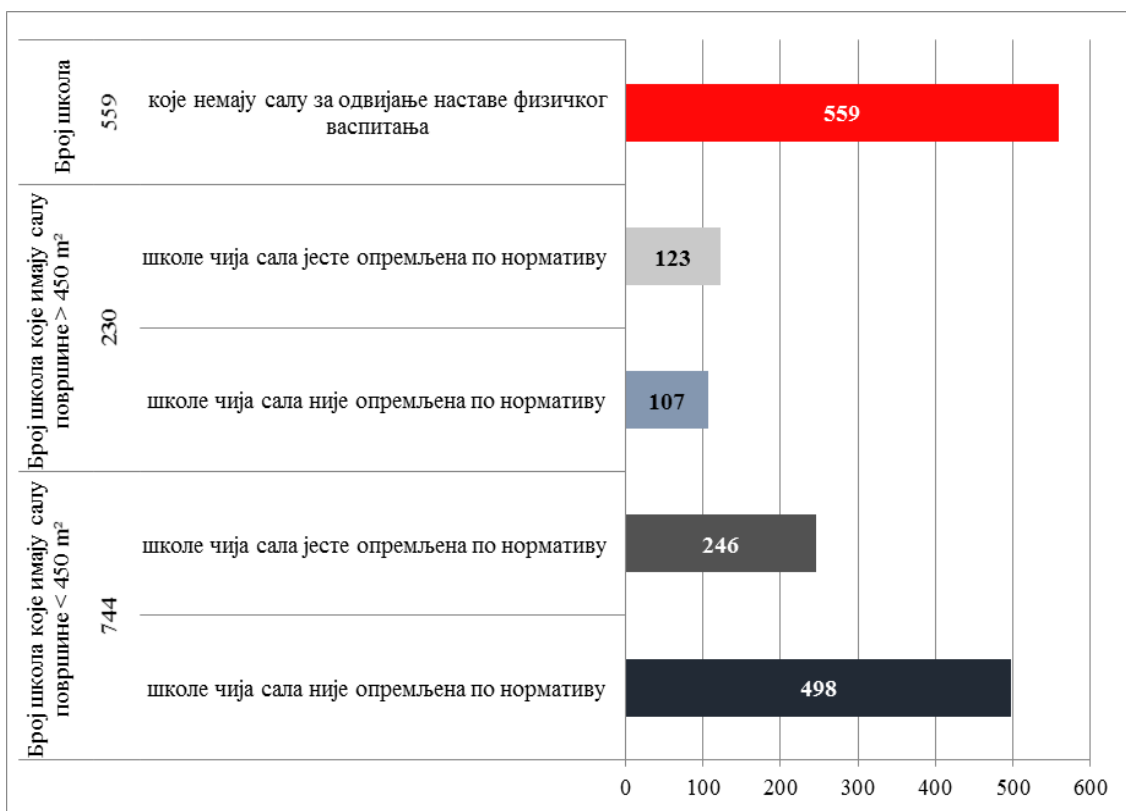
- *мала сала*:
 - површине мање од 150 m² (што одговара површини две учионице);
 - површине веће од 150 m² (што одговара површини једног одбојкашког терена);
- *сала*:
 - површине мање од 450 m²;
 - површине веће од 450 m² (што одговара површини сале која је прописана нормативима за школе са 16 одељења).

Анализа резултата које је објавило Министарство омладине и спорта показује да салу површине мање од 450 m² има 744 школа (односно 48,53%), од тога је нормативима опремљено 246 школа (односно 33,06%).

Салу површине веће од 450 m² има 230 школа (односно 15,00%), од тога је нормативима опремљено 123 школа (односно 53,48%).

Такође, имајући у виду извештај Министарства спорта и омладине, може се констатовати да од свих школа чија површина сала износи мање, тј. више од 450 m², по нормативима није опремљено укупно 605 школа (односно 62,11%).

Поред горе наведеног, треба напоменути да 559 школа нема салу за одвијање наставе физичког васпитања (односно 36,46%) (*Графикон 12.*).

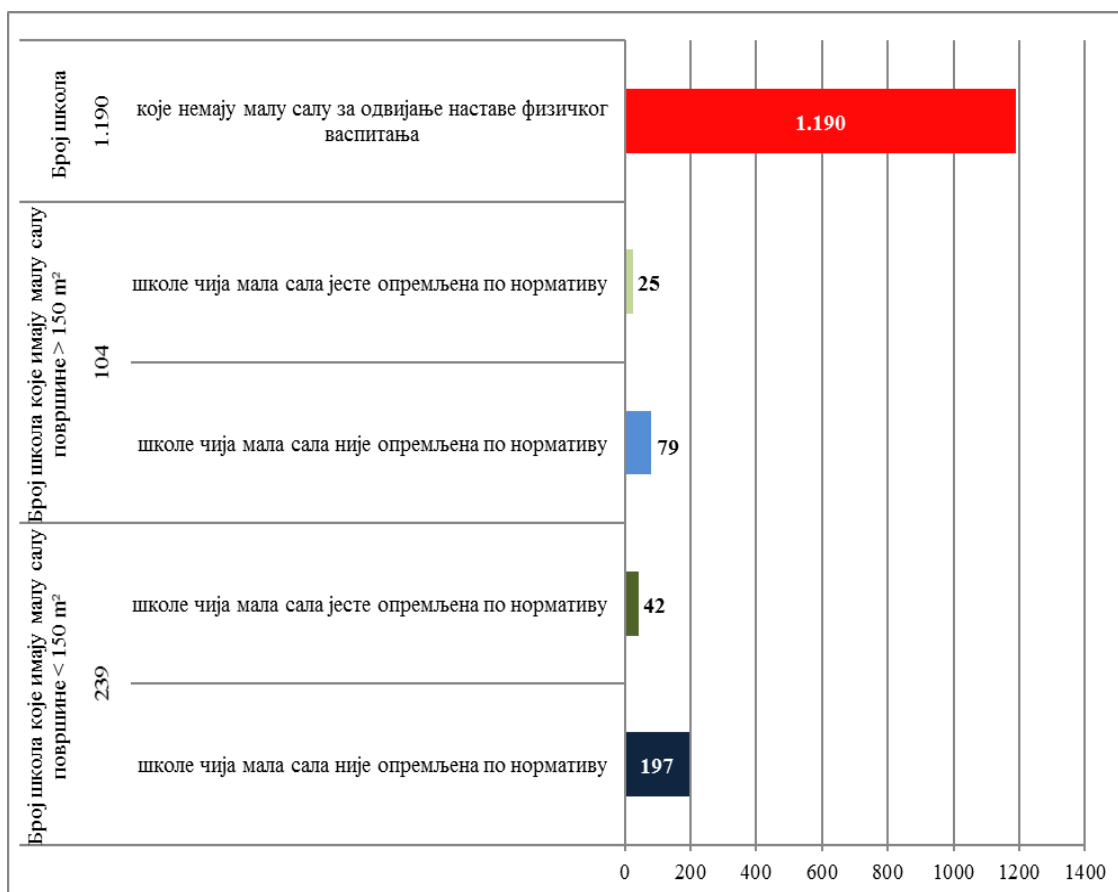
Графикон 12. Школе које (не)поседују салу за одвијање наставе физичког васпитања и њихова опремљеност сходно нормативу

Извор: Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања (2008): *Извештај – Истраживање стања у образовно - васпитним установама у Србији у вези са школским спортом.* Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања, Београд.

Малу салу чија је површина простора за наставу физичког васпитања мања од 150 m² има 239 школа (односно 15,6%), док малу салу чија је површина простора за наставу физичког васпитања већа од 150 m² има укупно 104 школе (односно 6,8%).

Од укупног броја школа са малом салом чија је површина мања од 150 m², по нормативима није опремљено 197 школа (односно 82,43%), док од укупног броја школа са малом салом чија је површина већа од 150 m², по нормативима није опремљено 79 школа (односно 75,96%).

Важно је такође истаћи да од укупног броја школа које су обухваћене овим испитивањем, 1.190 школа нема малу салу за потребе реализације наставе физичког васпитања (односно 77,63%) (Графикон 13.).

Графикон 13. Школе које (не)поседују малу салу за одвијање наставе физичког васпитања и њихова опремљеност сходно нормативу

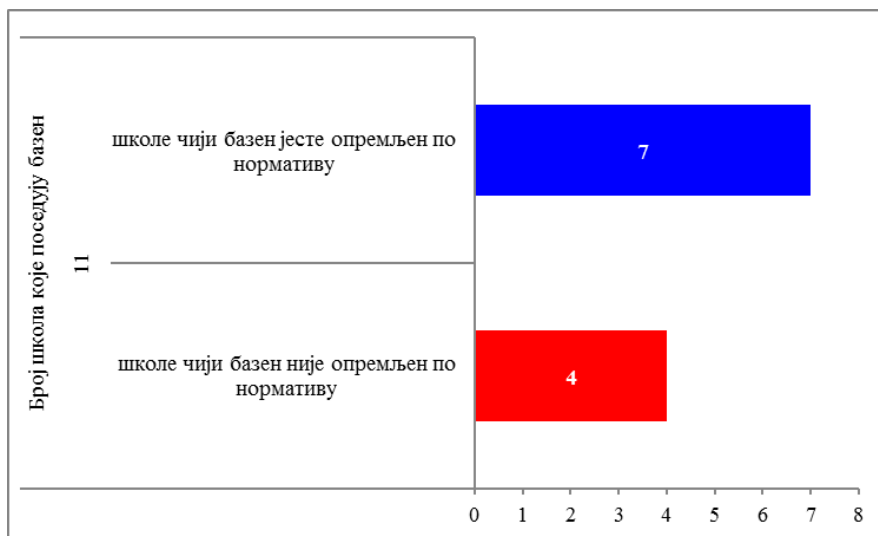
Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања (2008): *Извештај – Истраживање стања у образовно - васпитним установама у Србији у вези са школским спортом*. Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања, Београд.

Од укупно 1.533 школе, само 11 поседује базен (односно 0,72%), од тога:

- 5 школа на подручју Београдског округа;
- 2 школе на подручју Шумадијског округа;
- 1 школа на подручју Пећког округа;
- 1 школа на подручју Средњебанатског округа;
- 1 школа на подручју Златиборског округа;
- 1 школа на подручју Борског округа.

Од горе наведеног броја (Графикон 14.):

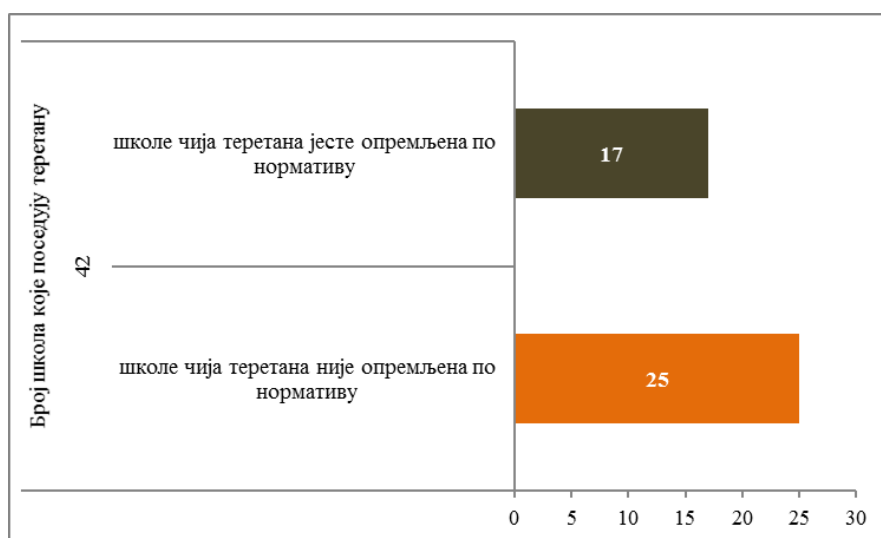
- 7 базена (односно 63,64%) је опремљено по нормативу;
- 4 базена (односно 36,36%) није опремљено по нормативу.

Графикон 14. Школе које (не)поседују базен, који је (не)опремљен по нормативу

Извор: Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања (2008): *Извештај – Истраживање стања у образовно - васпитним установама у Србији у вези са школским спортом*. Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања, Београд.

Од укупно 1.533 испитане школе, теретану имају свега 42 (односно 2,74%), од којих је највише концентрисано у Београдском (10 школа) и Јужнобачком округу (6 школа). Са друге стране, од укупно расположивих, теретану опремљену по нормативу има 17 школа, док осталих 25 нема теретану опремљену по нормативу (Графикон 15.).

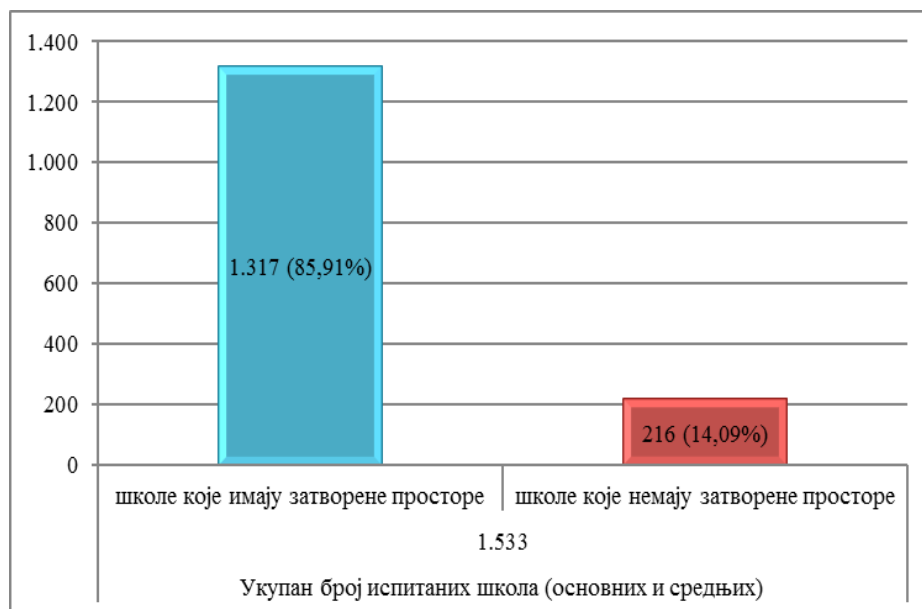

Графикон 15. Школе које (не)поседују теретану, која је (не)опремљена по нормативу

Извор: Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања (2008): *Извештај – Истраживање стања у образовно - васпитним установама у Србији у вези са школским спортом*. Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања, Београд.

Резимирајући истраживање које је 2008. године спровело Министарство омладине и спорта, може се констатовати следеће (Графикон 16.):

- 1.317 школа има затворене просторе (тј. 85,91%);
- 216 школа је без икаквог затвореног простора (тј. 14,09%).

Графикон 16 Школе које (не)поседују затворене просторе за реализацију наставе физичког васпитања

Извор: Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања (2008): *Извештај – Истраживање стања у образовно - васпитним установама у Србији у вези са школским спортом*. Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања, Београд.

Као један од приоритета истраживања било је и стање школске спортске инфраструктуре на датој територији. Сходно томе, детаљно су анализирани подаци који се односе на заступљеност сала за одвијање наставе физичког васпитања по административним окрузима.

Окрузи који на својој територији имају школе без велике сале, приказани су помоћу табеле која следи (Табела 3.).

Табела 3. Учесће школа које немају велику салу за реализацију наставе физичког васпитања, по окрузима

Округ	Школе које немају велику салу за реализацију наставе физичког васпитања (%)	Округ	Школе које немају велику салу за реализацију наставе физичког васпитања (%)
Борски	28,2	Нишавски	29,0
Браничевски	38,5	Пећки	100,0
Град Београд	26,4	Пиротски	30,0
Зајечарски	40,7	Подунавски	53,5
Западнобачки	29,8	Поморавски	52,8
Златиборски	45,2	Пчињски	27,1
Јабланички	63,3	Расински	40,0
Јужнобанатски	25,0	Рашки	44,8
Јужнобачки	23,8	Севернобанатски	4,8
Колубарски	38,9	Севернобачки	17,4
Косовски	63,6	Средњобанатски	35,6
Косовско-митровачки	61,5	Сремски	24,3
Косовско-поморавски	75,0	Топлички	44,4
Мачвански	56,7	Шумадијски	51,5
Моравички	40,4		

Извор: Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања (2008): *Извештај – Истраживање стања у образовно - васпитним установама у Србији у вези са школским спортом*. Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања, Београд.

Окрузи који на својој територији имају школе без мале сале, дати су помоћу следећег табеларног приказа (Табела 4.).

Табела 4. Учесће школа које немају малу салу за реализацију наставе физичког васпитања, по окрузима

Округ	Школе које немају малу салу за реализацију наставе физичког васпитања (%)	Округ	Школе које немају малу салу за реализацију наставе физичког васпитања (%)
Борски	66,7	Нишавски	74,2
Браничевски	82,1	Пећки	100,0
Град Београд	73,6	Пиротски	60,0
Зајечарски	77,8	Подунавски	79,1
Западнобачки	80,7	Поморавски	81,1
Златиборски	64,4	Пчињски	85,5
Јабланички	90,0	Расински	83,6
Јужнобанатски	73,8	Рашки	79,3
Јужнобачки	73,3	Севернобанатски	85,7
Колубарски	83,3	Севернобачки	78,3
Косовски	90,9	Средњобанатски	84,7
Косовско-митровачки	76,9	Сремски	87,8
Косовско-поморавски	100,0	Топлички	72,2
Мачвански	76,7	Шумадијски	82,4
Моравички	59,6		

Извор: Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања (2008): *Извештај – Истраживање стања у образовно - васпитним установама у Србији у вези са школским спортом*. Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања, Београд.

Заступљеност отворених простора је такође био сегмент овог упитника.

Као категорија отворених простора за физичко васпитање, рукометна игралишта су сврстана на следећи начин:

- прва категорија - простори који имају површину већу од 800 m², са могућношћу да може да се уцрта терен димензија 40 x 20 метара (што представља норму);
- друга категорија - простори који имају површину већу од 800 m², али немају могућност да се уцрта терен димензија 40 x 20 метара (случај када је дужина мања од 40 m², односно случај када је ширина мања од 20 m²);
- трећа категорија - простори чија површина је мања од 800 m².

Од укупно 1.533 школе које су вратиле упитник, њих 929 (односно 60,60%) има игралиште за рукомет, док остале 604 школе (односно 39,40%) нема игралиште за рукомет. Поседовна структура школа које имају игралиште за рукомет је следећа:

- 658 школа (односно 42,92%) има отворене просторе из прве категорије;
- 19 школа (односно 1,24%) има отворене просторе из друге категорије;
- 252 школе (односно 16,44%) има отворене просторе из треће категорије.

Подлоге игралишта за рукомет су: асфалт, бетон, трава, шљака и тартан.

Игралишта за кошарку, сврстана су такође у три категорије отворених простора за физичко васпитање, и то:

- прва категорија - простори који имају површину већу од 488 m², са могућношћу да може да се уцрта терен димензија 28 x 16 метара (што представља норму);
- друга категорија - простори који имају површину већу од 488 m², али немају могућност да се уцрта терен димензија 28 x 16 метара (случај када је дужина мања од 28 m², односно случај када је ширина мања од 16 m²);
- трећа категорија - простори чија површина је мања од 488 m².

У овом случају, истраживање показује да 744 школе (односно 48,53%) има игралиште за кошарку, док њих 789 (односно 51,47%) нема игралиште за кошарку.

Структура школа које имају ову врсту отворених простора за физичко васпитање је следећа:

- 107 школа (односно 6,98%) има отворене просторе из прве категорије;
- 82 школа (односно 5,35%) има отворене просторе из друге категорије;
- 555 школе (односно 36,20%) има отворене просторе из треће категорије.

Подлоге игралишта за кошарку су: асфалт, бетон и шљака.

С обзиром на димензије отворених простора за физичко васпитање, категоризација игралишта за одбојку је извршена на следећи начин:

- прва категорија - простори који имају површину већу од 162 m², са могућношћу да може да се уцрта терен димензија 18 x 9 метара (што представља норму);
- друга категорија - простори који имају површину већу од 162 m², али немају могућност да се уцрта терен димензија 18 x 9 метара (случај када је дужина мања од 18 m², односно случај када је ширина мања од 9 m²);
- трећа категорија - простори чија површина је мања од 162 m².

Обрадом прикупљених података је утврђено да 500 школа (односно 32,62%) има игралиште за одбојку, док остале 1.033 школе (односно 67,38%) немају игралиште за одбојку. Фокусирајући се на школе које имају игралиште за одбојку, установљена је следећа поседовна структура по категоријама:

- 432 школе (односно 28,18%) има отворене просторе из прве категорије;
- 7 школа (односно 0,46%) има отворене просторе из друге категорије;
- 61 школа (односно 3,98%) има отворене просторе из треће категорије.

Подлоге игралишта за одбојку су: асфалт, бетон, песак, шљака, тартан, трава и земља.

Категоризација игралишта за мали фудбал је такође извршена према димензијама:

- прва категорија - простори који имају површину већу од 800 m², са могућношћу да може да се уцрта терен димензија 40 x 20 метара (што представља норму);

- друга категорија - простори који имају површину већу од 800 m², али немају могућност да се учрпа терен димензија 40 x 20 метара (случај када је дужина мања од 40 m², односно случај када је ширина мања од 20 m²);
- трећа категорија - простори чија површина је мања од 800 m².

Имајући у виду узорак истраживања, долази се до констатације да 555 школа (односно 36,20%) има игралиште за мали фудбал, док остатак од 978 школа (односно 63,80%) нема игралиште за мали фудбал.

Узимајући у обзир само ову категорију отворених простора за физичко васпитање, добијена је следећа поседовна структура:

- 351 школа (односно 22,90%) има отворене просторе из прве категорије;
- 12 школа (односно 0,80%) има отворене просторе из друге категорије;
- 192 школе (односно 12,50%) има отворене просторе из треће категорије.

Подлоге игралишта за мали фудбал су: асфалт, бетон, песак, шљака, тартан, трава и вештачка трава.

Отворени простори који се односе на јаме за скокове немају дефинисане нормативе у погледу димензија, те је обрада података урађена на основу подлоге.

Сходно томе, добијена је следећа поседовна структура:

- 133 школе (односно 8,68%) имају као подлогу песак;
- 40 школа (односно 2,61%) има за подлогу бетон;
- 30 школа (односно 1,96%) има за подлогу траву;
- 17 школа (односно 1,11%) има за подлогу шљаку;
- 5 школа (односно 0,33%) има за подлогу асфалт;
- 1 школа (односно 0,07%) има за подлогу тартан;
- 1 школа (односно 0,07%) има за подлогу земљу.

Обрадом података је установљено да 74 (односно 4,83%) школе такође поседују јаме за скокове, али да оне нису навеле њихову подлогу. Дакле, сумирање добијених резултата упућује на чињеницу да укупно 301 школа има јаму за

скокове (односно 19,63%), док њих 1.232 (односно 80,37%) нема ову врсту отворених простора.

Поред горе наведеног, треба истаћи да одређени број школа није прецизирао димензију и подлогу, већ само је наводио назив отворених простора. Сходно томе, добијена је следећа поседовна структура:⁵⁵

- 32 школе (односно 2,09%) имају атлетску стазу;
- 30 школа (односно 1,96%) има фудбалски терен;
- 20 школа (односно 1,30%) има бацалиште за куглу;
- 10 школа (односно 0,65%) има тениски терен;
- 9 школа (односно 0,59%) има рукометни терен;
- 8 школа (односно 0,52%) има игралиште;
- 8 школа (односно 0,52%) има кошаркашко игралиште
- 6 школа (односно 0,39%) има комбиновано игралиште;
- 6 школа (односно 0,39%) има стазе за шпринт;
- 6 школа (односно 0,39%) има школско двориште.

Код отворених простора за одвијање наставе физичког васпитања, један од приоритета истраживања било је такође и стање школске спортске инфраструктуре на датој територији. Сходно томе, детаљно су анализирани подаци који се односе на заступљеност игралишта по административним окрузима, и то за:

- рукомет;
- кошарку;
- одбојку;
- мали фудбал.

Окрузи који на својој територији имају школе без игралишта за рукомет, приказани су помоћу табеле која следи (*Табела 5.*).

⁵⁵ С обзиром да остали одговори немају велику фреквенцу јављања (5 и мање од 5 школа), неће ни бити спомињани у овој анализи.

Табела 5. Учесиће школа које немају игралишта за рукомет, по окрузима

Округ	Школе које немају игралишта за рукомет (%)	Округ	Школе које немају игралишта за рукомет (%)
Борски	41,0	Нишавски	40,3
Браничевски	35,9	Пећки	0,00
Град Београд	44,1	Пиротски	40,0
Зајечарски	37,0	Подунавски	34,9
Западнобачки	29,8	Поморавски	37,7
Златиборски	50,7	Пчињски	47,3
Јабланички	36,7	Расински	38,2
Јужнобанатски	41,7	Рашки	37,9
Јужнобачки	35,2	Севернобанатски	16,7
Колубарски	52,8	Севернобачки	52,2
Косовски	63,6	Средњобанатски	42,3
Косовско-митровачки	38,5	Сремски	40,5
Косовско-поморавски	50,0	Топлички	27,8
Мачвански	30,0	Шумадијски	35,3
Моравички	29,8		

Извор: Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања (2008): *Извештај – Истраживање стања у образовно - васпитним установама у Србији у вези са школским спортом*. Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања, Београд.

Окрузи који на својој територији имају школе без игралишта за кошарку, дати су помоћу следећег табеларног приказа (Табела 6.).

Табела 6. Учесиће школа које немају игралишта за кошарку, по окрузима

Округ	Школе које немају игралишта за кошарку (%)	Округ	Школе које немају игралишта за кошарку (%)
Борски	69,2	Нишавски	61,3
Браничевски	48,7	Пећки	00,0
Град Београд	47,7	Пиротски	20,0
Зајечарски	66,7	Подунавски	32,6
Западнобачки	63,2	Поморавски	56,6
Златиборски	45,2	Пчињски	50,9
Јабланички	68,3	Расински	50,9
Јужнобанатски	61,9	Рашки	37,9
Јужнобачки	48,6	Севернобанатски	28,6
Колубарски	38,9	Севернобачки	60,9
Косовски	63,6	Средњобанатски	54,2
Косовско-митровачки	61,5	Сремски	52,7
Косовско-поморавски	50,0	Топлички	55,6
Мачвански	55,0	Шумадијски	52,9
Моравички	42,6		

Извор: Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања (2008): *Извештај – Истраживање стања у образовно - васпитним установама у Србији у вези са школским спортом*. Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања, Београд.

Окрузи који на својој територији имају школе без игралишта за одбојку, приказани су помоћу табеле која следи (Табела 7.).

Табела 7. Учесће школа које немају игралишта за одбојку, по окрузима

Округ	Школе које немају игралишта за одбојку (%)	Округ	Школе које немају игралишта за одбојку (%)
Борски	66,7	Нишавски	72,6
Браничевски	66,7	Пећки	00,0
Град Београд	73,2	Пиротски	70,0
Зајечарски	66,7	Подунавски	76,7
Западнобачки	68,4	Поморавски	60,4
Златиборски	39,7	Пчињски	61,8
Јабланички	70,0	Расински	67,3
Јужнобанатски	77,4	Рашки	44,8
Јужнобачки	71,4	Севернобанатски	54,8
Колубарски	63,9	Севернобачки	78,3
Косовски	81,8	Средњобанатски	74,6
Косовско-митровачки	69,2	Сремски	77,0
Косовско-поморавски	50,0	Топлички	66,7
Мачвански	60,0	Шумадијски	67,4
Моравички	61,7		

Извор: Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања (2008): *Извештај – Истраживање стања у образовно - васпитним установама у Србији у вези са школским спортом*. Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања, Београд.

Окрузи који на својој територији имају школе без игралишта за мали фудбал, дати су помоћу следећег табеларног приказа (Табела 8.).

Табела 8. Учесће школа које немају игралишта за мали фудбал, по окрузима

Округ	Школе које немају игралишта за мали фудбал (%)	Округ	Школе које немају игралишта за мали фудбал (%)
Борски	66,7	Нишавски	62,9
Браничевски	64,1	Пећки	00,0
Град Београд	64,0	Пиротски	45,0
Зајечарски	81,5	Подунавски	48,8
Западнобачки	84,2	Поморавски	54,7
Златиборски	57,5	Пчињски	49,1
Јабланички	68,3	Расински	67,3
Јужнобанатски	70,2	Рашки	56,9
Јужнобачки	70,5	Севернобанатски	66,6
Колубарски	44,4	Севернобачки	82,6
Косовски	45,5	Средњобанатски	62,7
Косовско-митровачки	69,2	Сремски	60,8
Косовско-поморавски	25,0	Топлички	27,8
Мачвански	75,0	Шумадијски	57,4
Моравички	76,6		

Извор: *Извештај – Истраживање стања у образовно – васпитним установама у Србији у вези са школским спортом*. Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања, Београд, 2008.

2.3. Анализа тренутног стања школске спортске инфраструктуре у основним и средњим школама у Републици Србији

Основна школа је установа за обављање делатности у области основног образовања и васпитања. Школом се сматра свака институција у којој се настава изводи по одобреном наставном плану и програму, без обзира на то да ли је реч о самосталној школи или подручном одељењу основне школе. Основно образовање код нас траје осам година.

Осим редовних основних школа, у којима се одвија основно образовање и васпитање, постоје и следеће:

- основне школе за музичко образовање;
- основне школе за балетско образовање;
- основне школе за образовање ученика са сметњама у развоју;
- основне школе за образовање одраслих.

Основне школе у Републици Србији могу се делити на основу организације рада и на основу броја одељења.

На основу организације рада, основне школе се деле на:

- *централне основне школе*, обухватају ученике од првог до четвртог разреда (са уже територије где се школа налази) и ученике од петог до осмог разреда (са одређене шире територије);
- *одвојена одељења централних основних школа*, обухватају ученике од првог до четвртог разреда;
- *самосталне основне школе*, обухватају ученике од првог до осмог разреда (са одређене територије).

На основу броја одељења, основне школе се деле на:

- *потпуне основне школе*, обухватају ученике од првог до осмог разреда;
- *непотпуне основне школе*, обухватају ученике од првог до четвртог разреда.

Без обзира на капацитете једне школе и врсте школске зграде, свака школа треба да има следеће садржаје:

- ходнике;
- простор за гардеробу;
- учионице;
- кабинете;
- физкултурну салу;
- санитарне чворове;
- просторије за наставнике;
- помоћне просторије.

Величина и број потребних простора, у оквиру школе, зависиће од броја ученика (тј. од броја одељења), како тренутно, тако и у наредном периоду.

Средња школа је установа за обављање делатности у области средњег образовања (без обзира да ли је реч о самосталној школи или о одељењу средње школе која ради при некој другој средњој школи). Средња школа траје четири или три године (код средње стручних школа).

У Републици Србији постоје три типа средњих школа, и то:

- гимназија (укључујући и војну гимназију);
- средње стручна школа;
- уметничка школа.

Како би се реалније дао приказ актуелног стања, извршила оцена остварених инвестиција и сагледале потребе у наредном периоду, докторска дисертација обухвата и истраживање аутора о стању школске спортске инфраструктуре у школама Републике Србије. У том контексту, прикупљени материјали и резултати истраживања могу бити веома корисни стручној и широј јавности, као и значајан подстицај за научни допринос аутора у области планирања и улагања у школску спортску инфраструктуру.

У периоду школске 2013/2014. године, послат је путем мејла упитник основним и средњим школама у Републици Србији.⁵⁶

За потребе овог истраживања, сачињен је упитник који се састоји из три дела, односно групе питања која се односе на:

- опште податке о школама;
- тренутно стање школске спортске инфраструктуре;
- инвестиције:
 - карактер изградње и техничку структуру радова који су се изводили последњих година;
 - изворе финансирања школске спортске инфраструктуре
 - потребна улагања у наредном периоду.

Обрада самог упитника је вршена помоћу статистичке методе, односно дескриптивне статистике. Резултати су приказани на нивоу округа, што обухвата укупно 26 административних подручја (односно 89,66% од укупно 29 округа).

Електронским путем, послат је упитник на адресе:

- 1.319 основних школа, од тога:
 - 1.309 државних;
 - 10 приватних;
- 568 средњих школа, од тога:
 - 525 државних;
 - 43 приватних.

Другим речима, упитник је послат на адресу укупно 1.887 школа.

Са друге стране, упитник је вратило 173 школе⁵⁷ (са подацима за 212 школа, јер су у оквиру ових упитника дати подаци посебно који се односе на одвојена одељења централних основних школа – тзв. подручне школе⁵⁸).

⁵⁶ Темат (2011): *Просветни адресар*. Четврто допуњено издање, Београд, 2011.

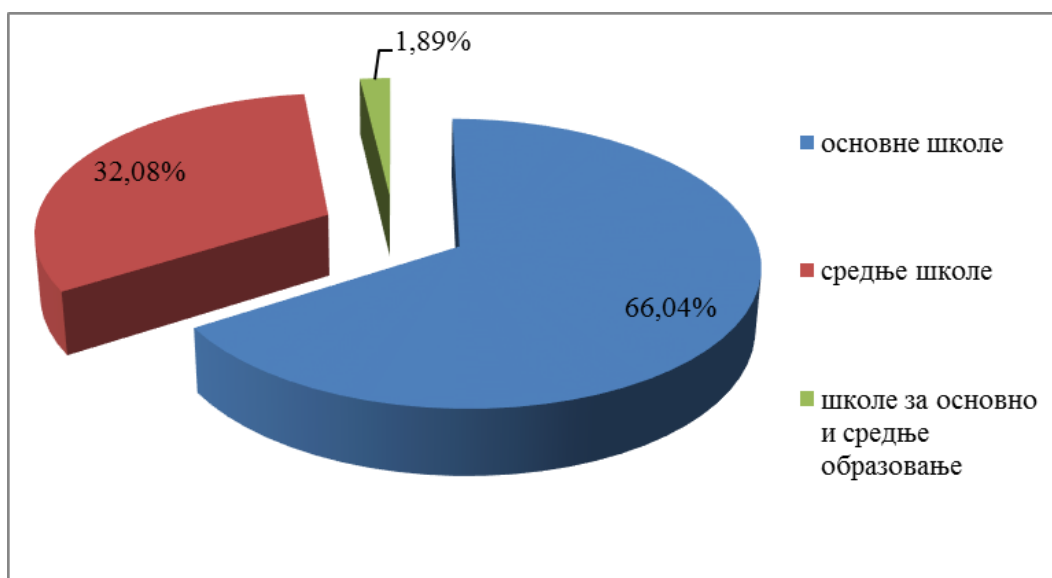
⁵⁷ Од тога, упитнике су вратиле и 4 приватне школе.

⁵⁸ Упитнике су вратиле 39 подручне школе.

Од укупно прикупљеног броја (*Графикон 15.*), упитнике је доставило:

- ✓ 140 основних⁵⁹;
- ✓ 68 средњих⁶⁰;
- ✓ 4 школе за основно и средње образовање⁶¹.

У контексту горе наведеног, а у циљу бољег и јаснијег приказа структуре школа које су вратиле упитник, даје се помоћу графичка илустрација која следи (*Графикон 15.*).

Графикон 15. Узорак истраживања (основне и средње школе)

Извор: Субић Сузана (2013/2014): Анкетно истраживање о стању школске спортске инфраструктуре у Републици Србији, у периоду школске 2013/2014. године.

Посматрано по окрузима, структура основних и средњих школа је приказана помоћу табеле која следи (*Табела 9.*).

⁵⁹ Од тога, упитнике су вратиле и 2 основне приватне школе.

⁶⁰ Од тога, упитнике су вратиле и 2 средње приватне школе.

⁶¹ Специјализоване школе за рад са децом са поремећајима у друштвеном понашању са којима се обавља настава по посебном плану и програму.

Табела 9. Учесће основних и средњих школа по окрузима (у %)

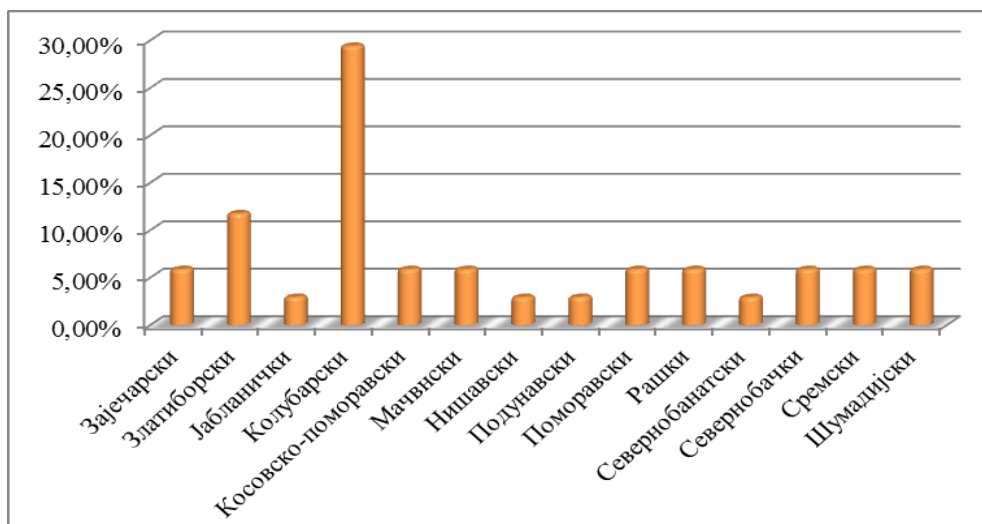
Округ	Основне школе	Средње школе	Школе за основно и средње образовање	Округ	Основне школе	Средње школе	Школе за основно и средње образовање
Борски	83,33	16,67		Нишавски	80,00	20,00	
Браничевски	60,00	40,00		Средњобанатски	50,00	50,00	
Град Београд	41,67	58,33		Пиротски	33,33	66,67	
Зајечарски	75,00	25,00		Подунавски	40,00	60,00	
Западнобачки	75,00	25,00		Поморавски	80,00	13,33	6,66
Златиборски	66,66	33,33		Пчињски	66,67	33,33	
Јабланички	85,71	14,29		Расински	60,00	40,00	
Јужнобанатски	75,00	12,50	12,50	Рашки	60,00	40,00	
Јужнобачки	69,23	30,77		Севернобанатски	75,00	25,00	
Колубарски	93,75	6,25		Севернобачки	70,00	30,00	
Косовско-поморавски	100,00			Топлички	100,00		
Мачвански	57,14	42,86		Шумадијски	77,78	22,22	
Моравички	50,00	50,00		Сремски	52,94	41,18	5,88

Извор: Субић Сузана (2013/2014): Анкетно истраживање о стању школске спортске инфраструктуре у Републици Србији, у периоду школске 2013/2014. године.

Такође на нивоу округа, структура подручних школа које су вратиле упитник је следећа:

- 1 подручна школа са подручја Јабланичког округа;
- 10 подручних школа са подручја Колубарског округа;
- 2 подручне школе са подручја Косовско-поморавског округа;
- 2 подручне школе са подручја Зајечарског округа;
- 2 подручне школе са подручје Мачванског округа;
- 4 подручне школе са подручја Златиборског округа;
- 1 подручна школа са подручја Подунавског округа;
- 1 подручна школа са подручја Севернобанатског округа;
- 2 подручне школе са подручја Сремског округа;
- 2 подручне школе са подручја Шумадијског округа;
- 7 подручне школе са подручја Поморавског округа;
- 1 подручна школа са подручја Нишавског округа;
- 2 подручне школе са подручја Севернобачког округа;
- 2 подручне школе са подручја Рашког округа.

Учешће подручних школа које су вратиле упитник по окрузима у укупном броју подручних школа које су вратиле упитник, дато је помоћу *Графикана 16*.

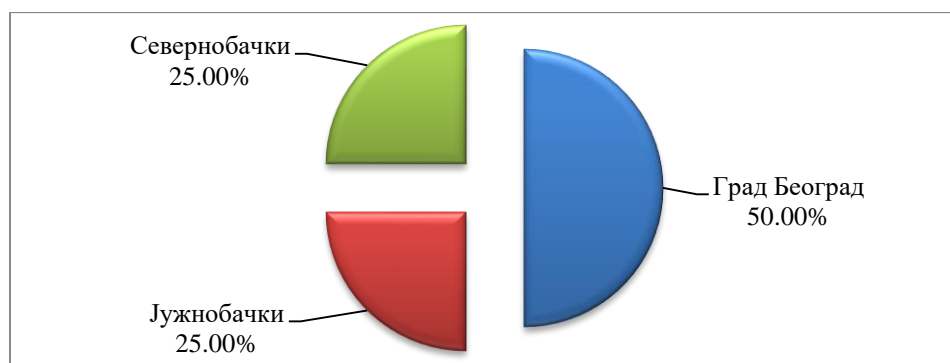

Графикон 16. Учешће подручних школа по окрузима у укупном броју подручних школа
 Извор: Субић Сузана (2013/2014): Анкетно истраживање о стању школске спортске инфраструктуре у Републици Србији, у периоду школске 2013/2014. године.

Гледано по окрузима, структура *приватних школа* које су вратиле упитник је следећа:

- 2 подручне школе са подручја Града Београда;
- 1 подручна школа са подручја Јужнобачког округа;
- 1 подручна школа са подручја Севернобачког округа.

Учешће *приватних школа* које су вратиле упитник по окрузима у укупном броју приватних школа које су вратиле упитник, приказано је помоћу *Графикана 17*.

Графикон 17. Учешће приватних школа по окрузима у укупном броју приватних школа
 Извор: Субић Сузана (2013/2014): Анкетно истраживање о стању школске спортске инфраструктуре у Републици Србији, у периоду школске 2013/2014. године.

2.3.1. Стање затворених и отворених простора у подручним школама

Пре него што дамо детаљнији приказ стања школске спортске инфраструктуре у подручним школама, морамо нагласити да су то школе у малим сеоским срединама где се настава организује за ученике од првог до четвртог разреда. То су основне школе са малим бројем ученика и одељења.

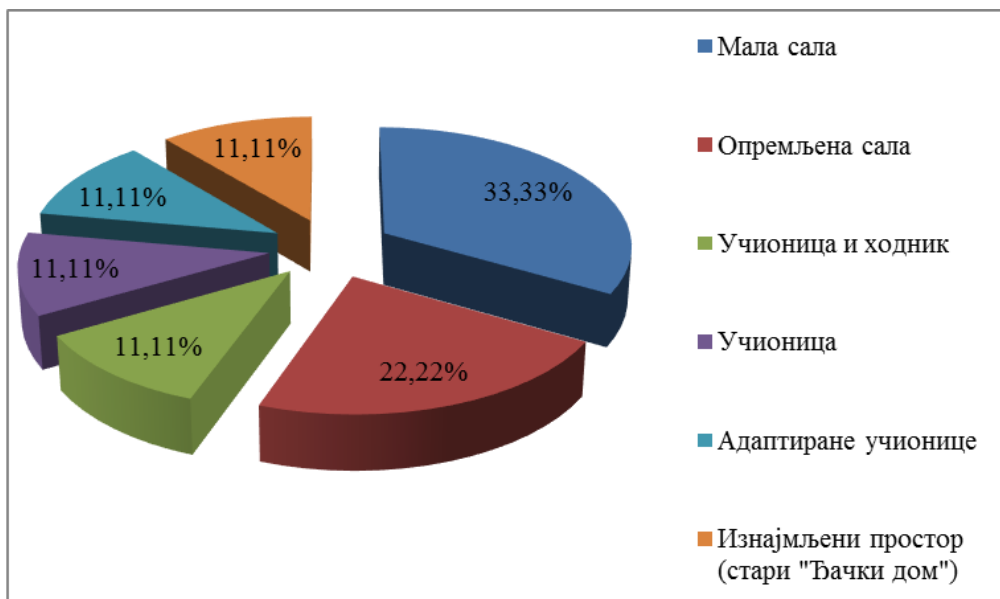
По питању школске спортске инфраструктуре, стање у подручним школама је лоше.

Резултати истраживања стања *затворених простора*, говоре нам следеће:

- 2 подручне школе имају опремљену салу за организацију наставе из физичког васпитања;
- 3 подручне школе поседују малу салу;
- 1 подручна школа за организацију наставе из физичког васпитања користи учионицу и ходник;
- 1 подручна школа за организацију наставе из физичког васпитања користи учионицу;
- 1 подручна школа за организацију наставе из физичког васпитања користи 2 адаптиране учионице;
- 1 подручна школа за организацију наставе из физичког васпитања врши изнајмљивање затворених простора (стари „Ђачки дом“);
- 30 подручних школа су без икаквих затворених простора.

У контексту горе приказаних резултата, можемо рећи да је заступљеност затворених простора следећа (*Графикон 18.*):

- мала сала (у 3 подручне школе);
- опремљена сала (у 2 подручне школе);
- учионица и ходник (у 1 подручној школи);
- учионица (у 1 подручној школи);
- адаптирана учионица (у 1 подручној школи);
- изнајмљени простор (у 1 подручној школи).

Графикон 18. Структура затворених простора у подручним школама

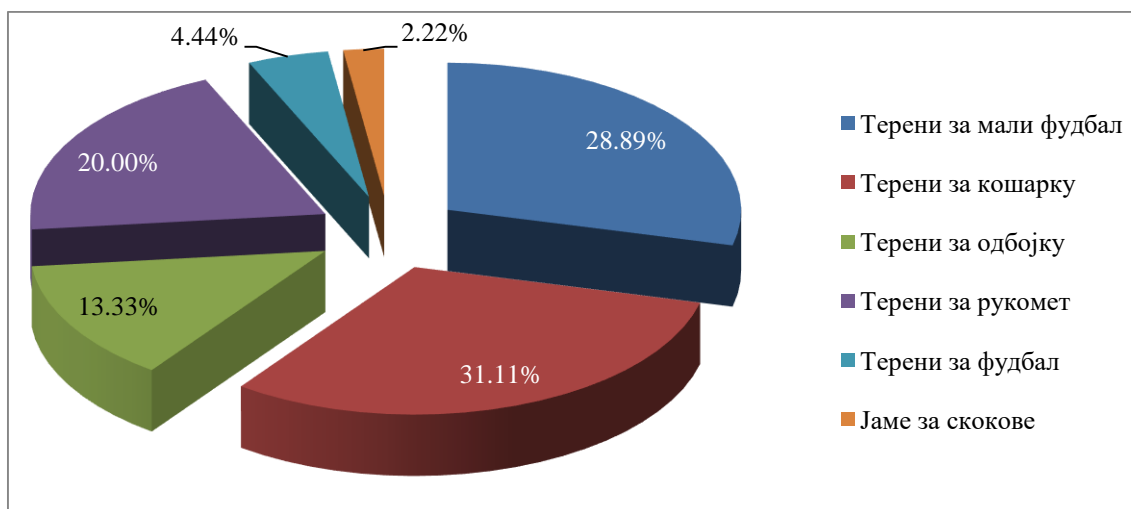
Извор: Субић Сузана (2013/2014): Анкетно истраживање о стању школске спортске инфраструктуре у Републици Србији, у периоду школске 2013/2014. године.

Са друге стране, истраживањем стања *отворених простора*, дошли смо до следећег:

- 1 подручна школа има терен за кошарку и мали фудбал;
- 2 подручне школе имају терен за кошарку;
- 1 подручна школа има терен за одбојку и мали фудбал;
- 2 подручне школе имају терен за кошарку, одбојку и мали фудбал;
- 1 подручна школа има терен за рукомет, кошарку, одбојку и мали фудбал;
- 3 подручне школе имају терен за рукомет и кошарку;
- 4 подручне школе имају терен за мали фудбал;
- 1 подручна школа има терен за одбојку;
- 1 подручна школа има терен за рукомет и мали фудбал;
- 1 подручна школа има терен за рукомет, кошарку, мали фудбал и јаму за скокове;
- 2 подручне школе имају терен за рукомет и кошарку;
- 2 подручне школе имају терен за фудбал;
- 2 подручне школе имају терен за кошарку, одбојку и мали фудбал;
- 16 подручних школа су без икаквих отворених простора.

На основу горе приказаних резултата, можемо рећи да је заступљеност отворених простора следећа (Графикон 19.):

- терен за мали фудбал (у 13 подручних школа);
- терен за кошарку (у 14 подручних школа);
- терен за одбојку (у 6 подручних школа);
- терен за рукомет (у 9 подручних школа);
- терен за фудбал (у 2 подручне школе); јаме за скокове (у 1 подручној школи).

Графикон 19. Структура отворених простора у подручним школама

Извор: Субић Сузана (2013/2014): Анкетно истраживање о стању школске спортске инфраструктуре у Републици Србији, у периоду школске 2013/2014. године.

У оцењивању стања школске спортске инфраструктуре у подручним школама (оценом од 1 до 5), директори анкетираних школа су се изјаснили за просечну оцену 2,5 (за отворене просторе) и просечну оцену 3,2 (за затворене просторе), што је веома ниска оцена и говори о лошем стању објеката и опреме, у којима и са којом најмлађи стичу знања из области физичког васпитања.

2.3.2. Стање затворених простора у основним и средњим школама

Анализирајући стање *затворених простора у целини*, сматрамо да је најпре потребно нагласити постојање школа које изнамљују потребне објекте. За *државне школе*, Министарство просвете, науке и заштите животне средине Републике Србије издваја одређена средства како би се настава физичког

васпитања одржавала у неком од оближњих спортских центара или оближњих школа, док *приватне школе* за изнајмљивање недостајућих објеката користе средства од годишњих школарина које ученици плаћају.

Детаљним истраживањем структуре *затворених простора у централним основним школама и средњим школама*, дошли смо до следећих резултата:

- 20 школа имају велику салу и малу салу;
- 1 школа има велику салу, малу салу и теретану;
- 1 школа има велику салу, малу салу, теретану и тениски терен;
- 2 школе имају велику салу и базен;
- 5 школа имају велику салу и теретану;
- 1 школа има велику салу и борилиште;
- 2 школе имају малу салу и теретану;
- 1 школа има малу салу и простор за стони тенис;
- 1 школа има малу салу и базен;
- 1 школа има теретану
- 66 школе имају велику салу;
- 25 школа имају малу салу;
- 1 школа има 2 мале сале;
- 11 школа за организацију наставе из физичког васпитања користе адаптиране затворене просторе;
- 25 школа за организацију наставе из физичког васпитања врше изнајмљивање затворених простора;
- 48 школа су без икаквих затворених простора.

Посматрајући школе које имају *велику салу* (укупно 96), дошли смо до следећих запажања:

- 46 школе (односно 47,92%) имају велику салу чија се површина креће од 150 m² до 450 m² (односно, просечне површине од 321 m²);
- 46 школе (односно 47,92%) имају велику салу чија је површина преко 450 m² (напомињемо да се у овој категорији налазе и спортске сале чије се површине крећу од 1.000 m² до 2.329 m²);
- 4 школе (односно 4,16%) нису навеле површину својих сала.

Највећа спортска сала (површине 2.329 m²) се налази у Пиротском округу (велику салу овог типа има средња Економска школа са 17 одељења), затим следи спортска сала чија је површина од 1.404 m² (налази се у Борском округу, а поседује је основна школа 12. Септембар која има 8 одељења) и, на крају, спортска сала чија је површина 1.879 m² (налази се у Поморавском округу, а поседује је основна школа Светозар Марковић која има 12 одељења).

Постоје такође школе које са 18 одељења за наставу физичког васпитања користе салу чија је површина 150 m², као и школе са 32 одељења које за наставу физичког васпитања користе спортску салу чија је површина од 288 m². Са друге стране, Основна школа Ратко Павловић из Топличког округа са 40 одељења је без икаквог затвореног простора за наставу физичког васпитања.

Посебно истичемо чињеницу да укупно 115 школа (односно 54,25%) за реализацију наставе физичког васпитања нити има, нити изнајмљује велику салу (Табела 10.).

Табела 10. Учесће школа које немају велику салу за реализацију наставе физичког васпитања, по окрузима

Округ	Школе без велике сале за реализацију наставе физичког васпитања (%)	Округ	Школе без велике сале за реализацију наставе физичког васпитања (%)
Борски	33,33	Нишавски	20,00
Браничевски	60,00	Средњобанатски	50,00
Град Београд	29,17	Пиротски	33,33
Зајечарски	100,00	Подунавски	60,00
Западнобачки	50,00	Поморавски	53,34
Златиборски	66,67	Пчињски	16,67
Јабланички	71,43	Расински	20,00
Јужнобанатски	50,00	Рашки	60,00
Јужнобачки	38,46	Севернобанатски	50,00
Колубарски	75,00	Севернобачки	50,00
Косовско-поморавски	100,00	Топлички	100,00
Мачвански	64,28	Шумадијски	88,88
Моравички	50,00	Сремски	64,71

Извор: Субић Сузана (2013/2014): Анкетно истраживање о стању школске спортске инфраструктуре у Републици Србији, у периоду школске 2013/2014. године.

Имајући у виду школе које имају *малу салу* (укупно 53), можемо констатовати следеће:

- 24 школе (односно 45,28%) имају малу салу чија је површина мања од 150 m²;
- 23 школе (односно 43,40%) имају малу салу чија је површина већа од 150 m²;
- 6 школа (односно 11,32%) нису навеле површину својих сала.

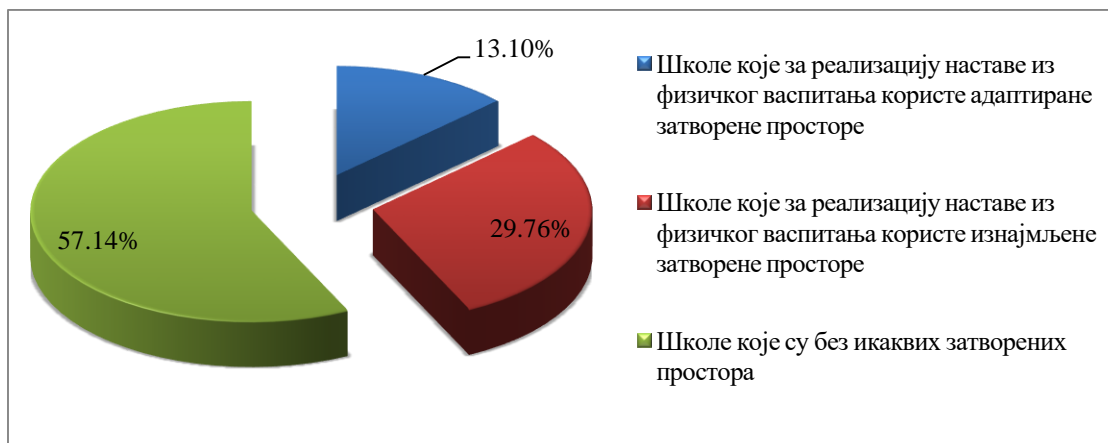
У овом случају, од укупног броја школа које су обухваћене предметним истраживањем, њих 159 (односно 75,00%) нити има, нити изнајмљује малу салу (Табела 11.).

Табела 11. Учесће школа које немају малу салу за реализацију наставе физичког васпитања, по окрузима

Округ	Школе без мале сале за реализацију наставе физичког васпитања (%)	Округ	Школе без мале сале за реализацију наставе физичког васпитања (%)
Борски	50,00	Нишавски	60,00
Браничевски	60,00	Шумадијски	88,89
Град Београд	62,50	Пиротски	66,67
Зајечарски	50,00	Подунавски	100,00
Западнобачки	100,00	Поморавски	86,67
Златиборски	88,88	Пчињски	66,67
Јабланички	85,71	Расински	80,00
Јужнобанатски	37,50	Рашки	90,00
Јужнобачки	61,54	Севернобанатски	25,00
Колубарски	81,25	Севернобачки	90,00
Мачвански	78,57	Средњобанатски	100,00
Моравички	50,00	Сремски	82,35
Косовско-поморавски	100,00	Топлички	100,00

Извор: Субић Сузана (2013/2014): Анкетно истраживање о стању школске спортске инфраструктуре у Републици Србији, у периоду школске 2013/2014. године.

Важно је дакле рећи да од укупног броја школа које су обухваћене овим истраживањем, њих 84 (односно 39,62%) не поседује адекватне затворене просторе (Графикон 20.).

Графикон 20. Структура школа које не поседују адекватне затворене просторе

Извор: Субић Сузана (2013/2014): Анкетно истраживање о стању школске спортске инфраструктуре у Републици Србији, у периоду школске 2013/2014. године.

Окрузи на чијем се подручју налазе школе које у оквиру својих простора за реализацију наставе физичког васпитања немају спортске сале, већ наставу реализују у адаптираним просторима или изнајмљују потребне објекте, приказани су помоћу табеле која следи (Табела 12.).

Табела 12. Учешће школа које немају у оквиру свог школског објекта затворене просторе за реализацију наставе физичког васпитања, по окрузима

Округ	Школе без затворених простора за реализацију наставе физичког васпитања (%)	Округ	Школа без затворених простора за реализацију наставе физичког васпитања (%)
Град Београд	16,66	Пиротски	16,67
Борски	16,66	Подунавски	60,00
Браничевски	40,00	Поморавски	40,00
Зајечарски	50,00	Пчињски	16,67
Западнобачки	50,00	Косовско-поморавски	100,00
Златиборски	55,56	Рашки	60,00
Јабланички	57,14	Шумадијски	77,78
Јужнобанатски	12,50	Севернобачки	40,00
Јужнобачки	30,77	Средњобанатски	50,00
Колубарски	68,75	Сремски	47,06
Мачвански	42,86	Топлички	100,00

Извор: Субић Сузана (2013/2014): Анкетно истраживање о стању школске спортске инфраструктуре у Републици Србији, у периоду школске 2013/2014. године.

У наредној табели дато је учешће школа које немају потребне просторе за наставу физичког васпитања, нпр. адаптиране учионице, нити их изнамљују, те можемо закључити да се настава не одржава када нису повољни временски услови (Табела 13).

Табела 13. Учесће школа које немају адаптиране затворене просторе за реализацију наставе физичког васпитања нити их изнамљују, по окрузма

Округ	Школе без икаквих затворених простора за реализацију наставе физичког васпитања (%)	Округ	Школе без икаквих затворених простора за реализацију наставе физичког васпитања (%)
Борски	16,66	Нишавски	0,00
Браничевски	0,00	Топлички	0,00
Град Београд	4,16	Пиротски	16,66
Зајечарски	25,00	Подунавски	20,00
Западнобачки	25,00	Поморавски	26,67
Златиборски	44,44	Пчињски	16,66
Јабланички	42,86	Расински	0,00
Јужнобанатски	12,50	Рашки	50,00
Јужнобачки	7,69	Севернобанатски	0,00
Колубарски	62,50	Севернобачки	20,00
Моравички	0,00	Средњобанатски	0,00
Мачвански	14,28	Сремски	17,64
Косовско-поморавски	100,00	Шумадијски	44,44

Извор: Анкетно истраживање аутора о стању школске спортске инфраструктуре у Републици Србији (у периоду школске 2013/2014. године).

Од укупног броја анкетираних школа, релативно мали део њих поседује затворене просторе који нису у категорији сала (укупно 15 или 7,46%), односно:

- 3 школе имају базен (односно, 1,49%), од тога:
 - 1 школа на подручју Колубарског округа;
 - 1 школа на подручју Севернобанатски округа;
 - 1 школа на подручју Борског округа;
- 9 школа поседује теретану (односно 4,48%), од тога:
 - 3 школе на подручју Јужнобачког округа;
 - 1 школа на подручју Колубарског округа;
 - 1 школа на подручју Златиборског округа;
 - 2 школе на подручју Града Београда;
 - 1 школа на подручју Јужнобанатског округа;
 - 1 школа на подручју Пиротског округа;
 - 1 школа на подручју Западнобачког округа
- 1 школа има тениски терен (односно 0,50%), на подручју Града Београда;

- 1 школа има борилиште (односно 0,50%), на подручју Мачванског округа;
- 1 школа има простор за стони тенис (тј. 0,50%), на подручју Града Београда
- 1 школа има комбиновано игралиште на подручју Нишавског округа.

2.3.3. Стање отворених простора у основним и средњим школама

Заступљеност отворених простора је такође био сегмент првог дела предметног упитника. Од укупно 212 школе које су вратиле упитник, њих 170 (односно 80,19%) има отворене просторе за реализацију наставе физичког васпитања и ваннаставних активности када временски услови то дозвољавају, док осталих 42 школа (односно 19,81%) нема адекватне отворене просторе.

Поседовна структура школа које имају отворене просторе за реализацију наставе физичког васпитања је следећа:

- 1 школа има терен за рукомет, терен за кошарку, терен за одбојку, два терена за мали фудбал и јаму за скокове;
- 1 школа има терен за рукомет, терен за кошарку, терен за одбојку, терен за мали фудбал, јаму за скокове и атлетску стазу;
- 1 школа има терен за рукомет, терен за кошарку, терен за одбојку, терен за мали фудбал, јаму за скокове и стазу за ролере;
- 1 школа има терен за рукомет, терен за кошарку, терен за одбојку, јама за скокове и два терена за мали фудбал;
- 4 школе имају терен за рукомет, терен за кошарку, терен за одбојку, терен за мали фудбал и јаму за скокове;
- 4 школе имају терен за рукомет, терен за кошарку, терен за мали фудбал и јаму за скокове;
- 1 школа има терен за рукомет, терен за мали фудбал и јаму за скокове;
- 1 школа има терен за рукомет, терен за кошарку и јаму за скокове;
- 1 школа има терен за рукомет, терен за кошарку, јаму за скокове и бацалиште за куглу;
- 15 школа имају терен за рукомет, терен за кошарку и терен за мали фудбал;
- 1 школа има терен за рукомет, терен за кошарку, терен за мали фудбал и саобраћајни полигон;

- 1 школа има терен за рукомет, терен за кошарку, терен за мали фудбал и два терена за тенис;
- 29 школа имају терен за рукомет, терен за кошарку, терен за одбојку и терен за мали фудбал;
- 1 школа има терен за рукомет, два терена за кошарку, терен за одбојку и два терена за мали фудбал;
- 1 школа има терен за рукомет, терен за кошарку, терен за одбојку, терен за мали фудбал и спортски полигон;
- 1 школа има терен за рукомет, терен за кошарку, терен за одбојку, терен за мали фудбал и атлетску стазу;
- 1 школа има терен за рукомет, терен за кошарку, терен за одбојку, терен за мали фудбал, терен за тенис и атлетску стазу;
- 1 школа има терен за рукомет, терен за кошарку, терен за одбојку, терен за мали фудбал и терен за тенис;
- 1 школа има терен за рукомет, терен за кошарку, терен за одбојку, терен за мали фудбал и дечије игралиште;
- 7 школа имају терен за рукомет, терен за кошарку и терен за одбојку;
- 8 школа имају терен за рукомет и терен за кошарку;
- 1 школа има терен за рукомет, терен за одбојку и терен за мали фудбал;
- 5 школа имају терен за рукомет и терен за мали фудбал;
- 2 школе имају терен за рукомет и јаму за скокове;
- 7 школе имају терен за кошарку, терен за одбојку и терен за мали фудбал;
- 1 школа има терен за кошарку, терен за одбојку, терен за мали фудбал, терен за тенис и атлетску стазу;
- 1 школа има два терена за кошарку, два терена за одбојку, два терена за мали фудбал, атлетску стазу и терен за тенис;
- 1 школа има два терена за кошарку и јаму за скокове
- 1 школа има терен за кошарку, терен за одбојку, терен за мали фудбал и травнати терен;
- 2 школе имају терен за кошарку и терен за одбојку;
- 2 школе имају терен за кошарку, терен за мали фудбал и јаму за скокове;
- 12 школа имају терен за кошарку и терен за мали фудбал;

- 1 школа има терен за кошарку, терен за мали фудбал и терен за млађе ученике (од 1 до 4 разреда основне школе);
- 1 школа има терен за одбојку, терен за мали фудбал и јаму за скокове;
- 2 школе имају терен за одбојку и терен за мали фудбал;
- 1 школа има спортски полигон са справама;
- 1 школа има терен за терен за одбојку, терен за мали фудбал, јаму за скокове и терен за баскет;
- 6 школа имају терен за рукомет;
- 5 школа имају терен за кошарку;
- 3 школе имају терен за одбојку;
- 14 школа имају терен за мали фудбал;
- 3 школе имају терен за фудбал;
- 1 школа има терен за тенис;
- 3 школе имају отворени терен;
- 1 школа има кобиновано игралиште
- 5 школа врше изнајмљивање отворених простора или користе оближње терене;
- 41 школа су без икаквих отворених простора.

Треба напоменути да школе које имају отворене терене за реализацију наставе из физичког васпитања углавном поседују један универзални терен величине рукометног игралишта на коме се реализују спортске активности из рукомета, кошарке и малог фудбала, а понекад и одбојке. У зависности од опремљености и уцртаности потребних граничних линија за одређени спорт, универзални терен се може користити за само неке или за све наведене спортске активности.

Код отворених простора за одвијање наставе физичког васпитања, један од приоритета истраживања било је такође и стање школске спортске инфраструктуре на датом подручју. Сходно томе, детаљно су анализирани подаци који се односе на заступљеност отворених терена по административним окрузима, и то за:

- рукомет;
- кошарку;
- одбојку;
- мали фудбал.

Окрузи који на својој територији имају школе без игралишта за рукомет, приказани су помоћу табеле која следи (Табела 14.).

Табела 14. Учесће школа које немају игралиште за рукомет, по окрузима

Округ	Школе које немају игралиште за рукомет (%)	Округ	Школе које немају игралиште за рукомет (%)
Борски	50,00	Нишавски	100,00
Браничевски	40,00	Топлички	0,00
Град Београд	41,67	Пиротски	50,00
Зајечарски	75,00	Подунавски	40,00
Западнобачки	50,00	Поморавски	26,67
Златиборски	77,78	Пчињски	50,00
Јабланички	42,86	Расински	60,00
Јужнобанатски	37,50	Рашки	70,00
Јужнобачки	61,54	Севернобанатски	25,00
Колубарски	75,00	Севернобачки	50,00
Моравички	0,00	Средњобанатски	0,00
Мачвански	28,57	Сремски	41,18
Косовско-поморавски	60,00	Шумадијски	55,56

Извор: Субић Сузана (2013/2014): Анкетно истраживање о стању школске спортске инфраструктуре у Републици Србији, у периоду школске 2013/2014. године.

Окрузи који на својој територији имају школе без игралишта за кошарку, дати су помоћу табеларног приказа који следи (Табела 15.).

Табела 15. Учесће школа које немају игралиште за кошарку, по окрузима

Округ	Школе које немају игралиште за кошарку (%)	Округ	Школе које немају игралиште за кошарку (%)
Борски	50,00	Нишавски	25,00
Браничевски	40,00	Шумадијски	77,78
Град Београд	37,50	Пиротски	0,00
Зајечарски	75,00	Подунавски	60,00
Западнобачки	25,00	Поморавски	20,00
Златиборски	55,56	Пчињски	33,33
Јабланички	14,29	Расински	40,00
Јужнобанатски	50,00	Рашки	50,00
Јужнобачки	30,77	Севернобанатски	0,00
Колубарски	56,25	Севернобачки	80,00
Мачвански	28,57	Средњобанатски	0,00
Моравички	0,00	Сремски	47,06
Косовско-поморавски	40,00	Топлички	0,00

Извор: Субић Сузана (2013/2014): Анкетно истраживање о стању школске спортске инфраструктуре у Републици Србији, у периоду школске 2013/2014. године.

Окрузи који на својој територији имају школе без игралишта за одбојку, приказани су помоћу табеле у наставку (Табела 16.).

Табела 16. Учешће школа које немају игралишта за одбојку, по окрузима

Округ	Школе које немају игралишта за одбојку (%)	Округ	Школе које немају игралишта за одбојку (%)
Борски	66,67	Нишавски	50,00
Браничевски	20,00	Шумадијски	77,78
Град Београд	66,66	Пиротски	66,67
Зајечарски	100,00	Подунавски	60,00
Западнобачки	50,00	Поморавски	60,00
Златиборски	55,56	Пчињски	66,67
Јабланички	42,86	Расински	60,00
Јужнобанатски	50,00	Рашки	70,00
Јужнобачки	61,54	Севернобанатски	50,00
Колубарски	81,25	Севернобачки	100,00
Мачвански	35,71	Средњобанатски	0,00
Моравички	0,00	Сремски	70,59
Косовско-поморавски	40,00	Топлички	0,00

Извор: Субић Сузана (2013/2014): Анкетно истраживање о стању школске спортске инфраструктуре у Републици Србији, у периоду школске 2013/2014. године.

Окрузи који на својој територији имају школе без игралишта за мали фудбал, дати су помоћу следећег табеларног приказа (Табела 17.).

Табела 17. Учешће школа које немају игралишта за мали фудбал, по окрузима

Округ	Школе које немају игралишта за мали фудбал (%)	Округ	Школе које немају игралишта за мали фудбал (%)
Борски	50,00	Нишавски	25,00
Браничевски	20,00	Шумадијски	77,78
Град Београд	29,17	Пиротски	0,00
Зајечарски	75,00	Подунавски	60,00
Западнобачки	50,00	Поморавски	26,67
Златиборски	55,56	Пчињски	49,1
Јабланички	14,29	Расински	20,00
Јужнобанатски	50,00	Рашки	40,00
Јужнобачки	53,85	Севернобанатски	25,00
Колубарски	56,25	Севернобачки	40,00
Мачвански	42,86	Средњобанатски	62,7
Моравички	0,00	Сремски	70,59
Косовско-поморавски	20,00	Топлички	0,00

Извор: Субић Сузана (2013/2014): Анкетно истраживање о стању школске спортске инфраструктуре у Републици Србији, у периоду школске 2013/2014. године.

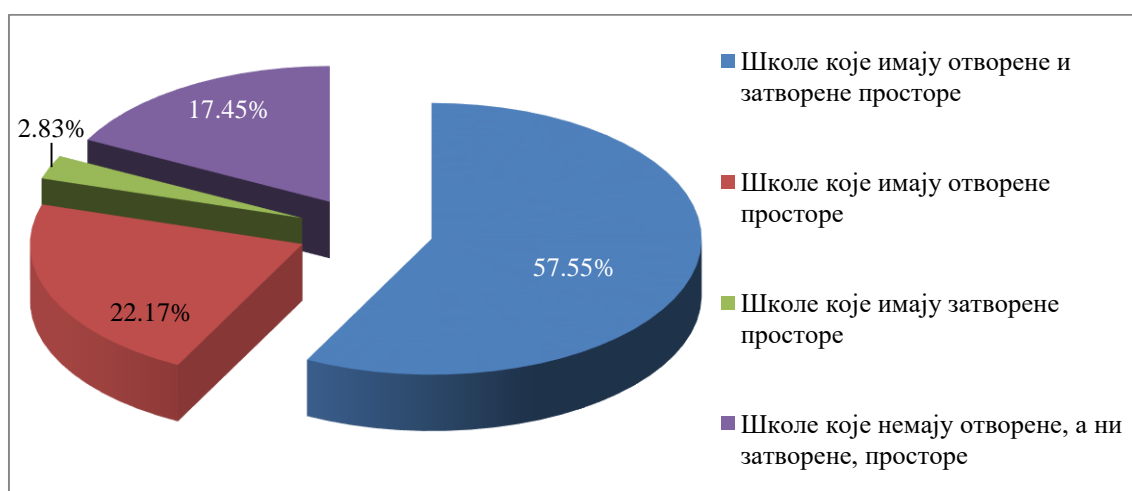
2.3.4. Оцена стања школске спортске инфраструктуре у основним и средњим школама

Анализирајући раније наведене податке, можемо закључити да 122 школе (тј. 57,55%) има *отворене и затворене просторе* за реализацију наставе из физичког васпитања.

Отворене просторе, који су неопходни да би се један део наставе из физичког васпитања изводио и на њима, има 47 школа (тј. 22,17%).

Затворене просторе који су неопходни да се изводи настава из физичког васпитања има 6 школа (тј. 2,83%). У овом случају се настава из физичког васпитања реализује искључиво у затвореним просторима.

Без простора (било отворених, било затворених) за реализацију наставе из физичког васпитања је укупно 37 школа (тј. 17,45%) (*Графикон 21.*).

Графикон 21. Структура школске спортске инфраструктуре у основним и средњим школама у Републици Србији

Извор: Субић Сузана (2013/2014): *Анкетно истраживање о стању школске спортске инфраструктуре у Републици Србији, у периоду школске 2013/2014. године.*

Школе које у оквиру својих објеката поседују, како отворене, тако и затворене просторе, оцилиле су те објекте просечном оценом од 3,07 (сходно критеријуму од 1 до 5), школе које имају само отворене просторе дале су просечну оцелу 2,40

(што је најнижа просечна оцена), док су школе које имају само затворене просторе дале просечну оцену 3,25 (што је највећа просечна оцена). Ове оцене нам говоре да школе у просеку нису задовољне постојећим стањем школске спортске инфраструктуре, као ни нивоом опремања простора (било отворених, било затворених).

2.3.5. Анализа улагања у школску спортску инфраструктуру у основним и средњим школама

У већини анкетираних школа није било потребних улагања или су та средства била мала, како би се решили текући проблеми. Зато је у другом делу упитника покушано да се сазна шта је то у протеклих година урађено у овим школама, колика су та средства и одакле су дошла.

Од укупно 212 школе које су анкетиране, у периоду 2003-2013. година, *нове капацитете* је добило 39 школа (односно 18,40%).

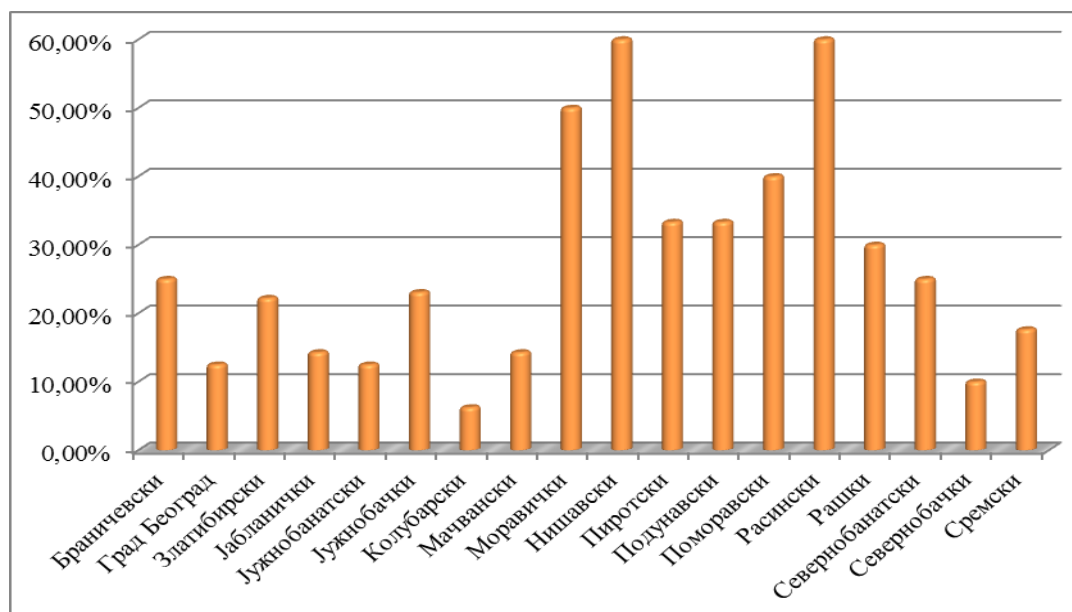
Нове спортске сале, добиле су 22 школе (односно 10,38%), од тога су 4 школе добиле балон салу, а 1 школа салу за корективну гимнастику.

Нове спортске терене на отвореном, добило је 20 школа (односно 9,43%).

Осим универзалних отворених терена на којима се могу реализовати спортске активности из рукомета, кошарке одбојке и фудбала, 3 школе су добиле тениске терене, а 2 школе мини пич терене.

Од укупно наведених 39 школа које су добиле нове спортске капацитете, 29 су основне школе (односно 74,36%), а преосталих 10 су средње школе (односно 25,64%).

У графичком приказу који следи, дато је улагање у нову школску спортску инфраструктуру по окрузима (*Графикон 22.*).

Графикон 22. Окрузи у којима је било улагања у нове отворене и затворене просторе за реализацију наставе из физичког васпитања (у %)

Извор: Субић Сузана (2013/2014): Анкетно истраживање о стању школске спортске инфраструктуре у Републици Србији, у периоду школске 2013/2014. године.

Сходно горњем графичком приказу, може се приметити да су школе на подручју појединих округа биле без улагања у изградњу нове школске спортске инфраструктуре (као што су: Борски; Зајечарски; Западнобачки; Косовско-поморавски; Пчињски; Средњобанатски; Топлички и Шумадијски).

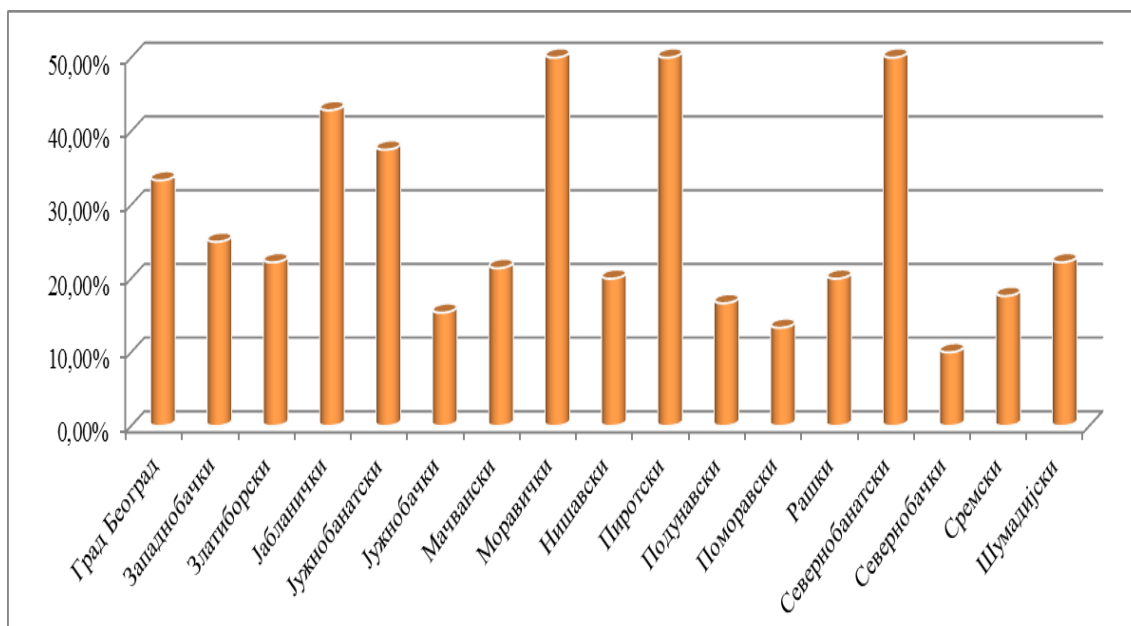
Када говоримо о *реконструкцији*, у 40 школа (односно 18,87%) је било улагања у отворене и затворене просторе, као и пратеће објекте. Ту су пре свега издвајана финансијска средства у циљу повећања квалитета постојеће школске спортске инфраструктуре, како би се деци и другим корисницима пружили бољи услови рада.

Осим реконструкције, одређени број од поменутих 40 школа је имало и другу врсту улагања, и то:

- 8 школа (односно 21,05%) је добило и нове спортске објекте;
- 2 школе (тј. 5,26%) су извршиле модернизацију постојећих спортских терена;
- 2 школе (тј. 5,26%) су имале доградњу и проширење на постојећим објектима;

- 6 школа (односно 15,79%) се изјаснило да је вршено и улагање у одржавање постојећих капацитета.

У наредном графичком приказу, дати су окрузи на чијем су подручју школе у којима је било реконструкције постојеће школске спортске инфраструктуре (Графикон 23.).

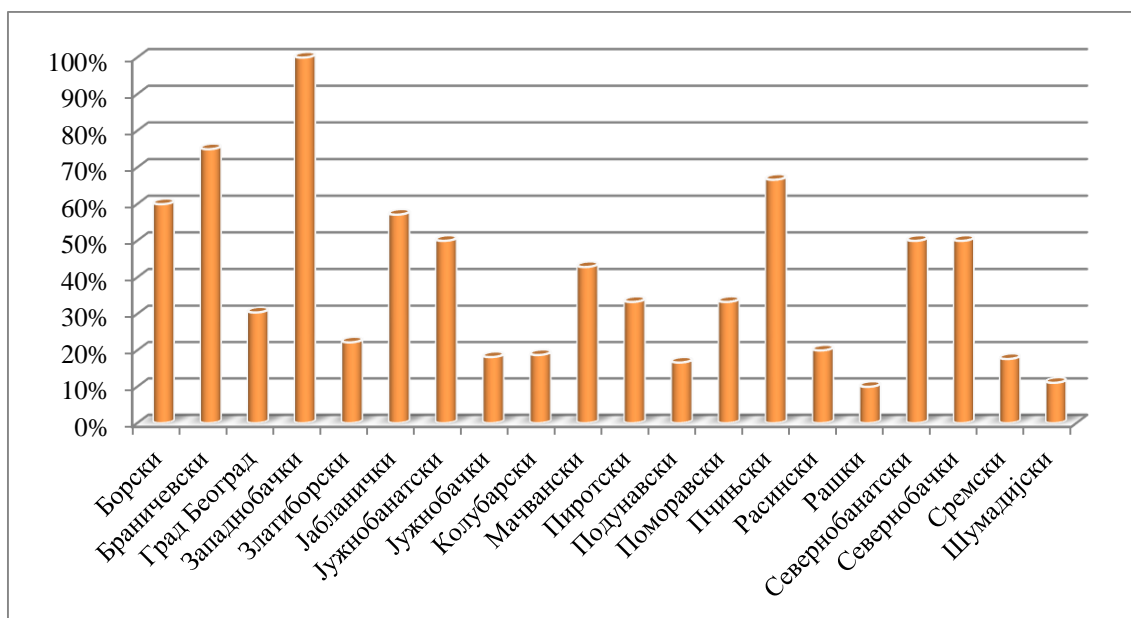
Графикон 23. Окрузи у којима је било улагања у реконструкцију постојећих отворених и затворених простора за реализацију наставе из физичког васпитања
Извор: Субић Сузана (2013/2014): Анкетно истраживање о стању школске спортске инфраструктуре у Републици Србији, у периоду школске 2013/2014. године.

Сходно горњем графичком приказу, може се приметити да у школама на подручју појединих округа није било улагања у реконструкцију постојеће школске спортске инфраструктуре (као што су: Борски; Браничевски; Зајечарски; Колубарски; Косовско-поморавски; Пчињски; Расински; Топлички и Средњобанатски).

Модернизација школске спортске инфраструктуре, односи се на остварена улагања у 11 школа (односно 5,19%), ту се пре свега активности везане за постављања расвете на отвореним теренима или тартан стазе. Поред ове врсте улагања, 2 школе још извршиле финансирање доградње и проширења постојећих капацитета

за реализацију nastave из физичког васпитања. Највећи број школа, њих 60 (односно 28,30%), је извршило улагање у одржавање постојећих капацитета за реализацију nastave из физичког васпитања. То је свакако било предвидљиво, јер су у питању мања финансијска средства која школе могу лакше да обезбеде. Међу школама које су извршиле улагања у одржавање постојећих капацитета, налазе се и 6 школа (односно 10,00%) које су имале и реконструкцију постојеће школске спортске инфраструктуре, као и 4 школе (односно 6,67%) које су добиле нове спортске објекте.

У наредном графичком приказу, дати су окрузи на чијем су подручју школе у којима је било улагања у одржавање постојећих капацитета (*Графикон 24.*).

Графикон 24. Окрузи у којима је било улагања средстава у одржавање постојеће школске спортске инфраструктуре

Извор: Субић Сузана (2013/2014): Анкетно истраживање о стању школске спортске инфраструктуре у Републици Србији, у периоду школске 2013/2014. године.

Сходно горњем графичком приказу, може се приметити да у школама на подручју појединих округа није било улагања у одржавање постојеће школске спортске инфраструктуре (као што су: Зајечарски; Косовско-поморавски; Моравички; Нишавски; Топлички и Средњобанатски).

У нову спортску опрему и реквизите, улагања је извршило 32 школа (односно 15,09%). Овако мали број школа, од укупно 212 анкетиране школе, говори о сиромашној понуди неопходних средстава за успешно одвијање наставе из физичког васпитања.

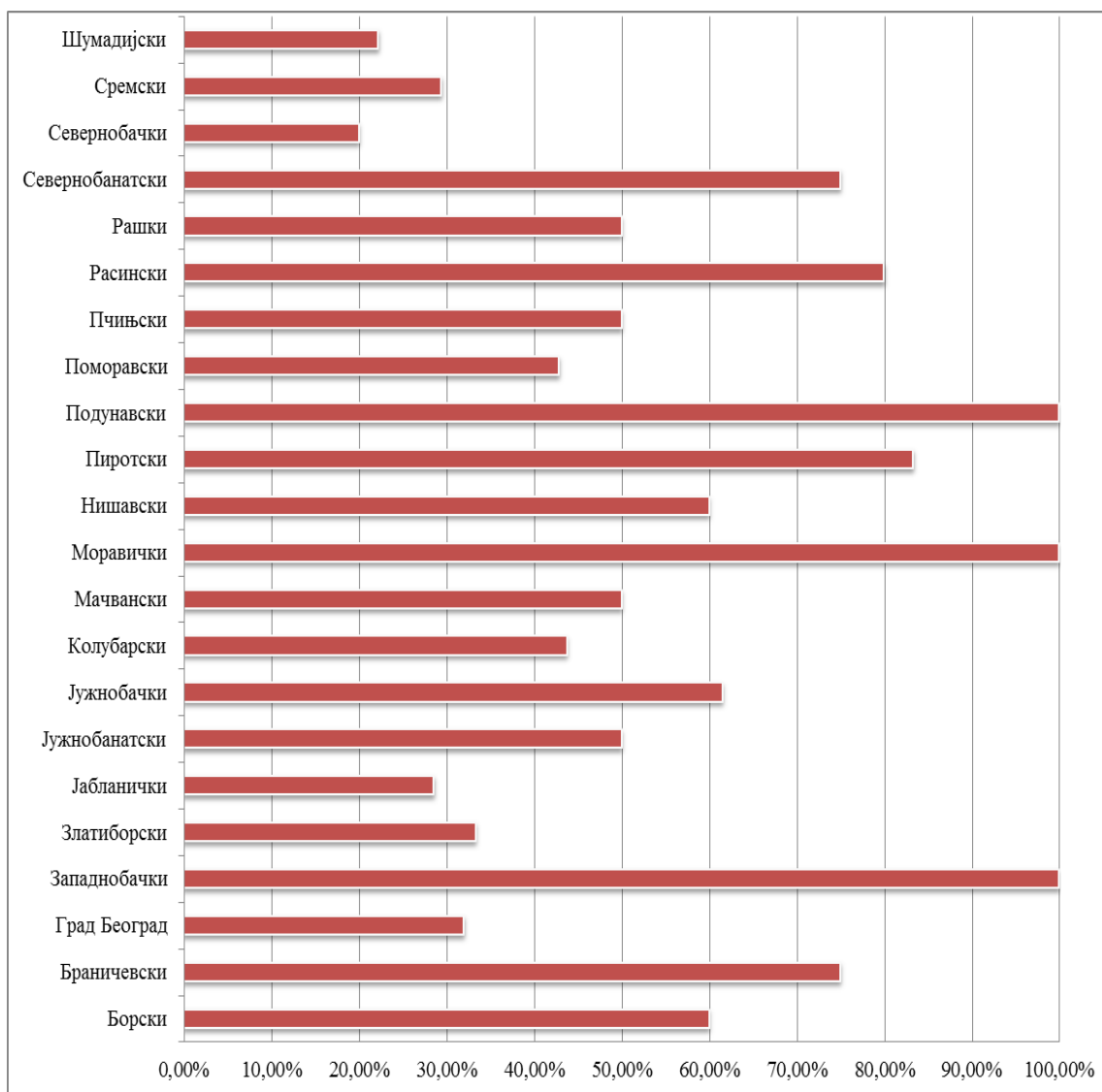
Горе наведена чињеница, посебно долази до изражаја ако се зна да је на два ученика пре свега неопходна једна лопта, струњача и вијача, као и да се опрема и реквизити због своје безбедности морају редовно мењати и одржавати.

После ове анализе, дошли смо до податка да 77 школа (односно 36,32%) у последњих десет година нема евидентирана улагања у школску спортску инфраструктуру (укључујући и реквизите који су потребни за реализацију наставе из физичког васпитања).

Наравно, не смемо заборавити да 25 (односно 11,79%) школе изнајмљује просторе за реализацију наставе из физичког васпитања, да су тако њихове потребе за улагањем сведене на минимум, али никако не можемо рећи и да их нема.

Анализа прикупљених података говори такође да средства која су школе уложиле у објекте и опрему ради побољшања услова рада њихових корисника⁶², долазе у највећем броју случајева из буџета органа јединице локалне самоуправе, и то у 97 школа (односно 45,75%) (Графикон 25.).

⁶² Пре свега ученицима којима је обавеза да 3 часа у основној, тј. два часа у срењој школи, проводе у просторима усвајајући знања из области физичког васпитања.

Графикон 25. Структура улагање органа локалне самоуправе у школску спортску инфраструктуру, по окрузима

Извор: Субић Сузана (2013/2014): Анкетно истраживање о стању школске спортске инфраструктуре у Републици Србији, у периоду школске 2013/2014. године.

Сходно горњем графичком приказу, може се приметити да школе на подручју појединих округа нису извршиле улагања у школску спортску инфраструктуру из средстава буџета јединице локалне самоуправе (као што су: Зајечарски; Косовско-поморавски; Топлички и Средњобанатски).

Средства државних органа, добило је 48 школа (односно 22,64%). Дакле, улагања средстава из државног буџета није било у 164 школа (односно 77,36%).

Од 48 школа, колико се изјаснило да је држава посредством својих институција уложила у њихову школску спортску инфраструктуру, 22 школе (односно 45,83%) се нису изјасниле које су то државне институције дале потребна финансијска средства.

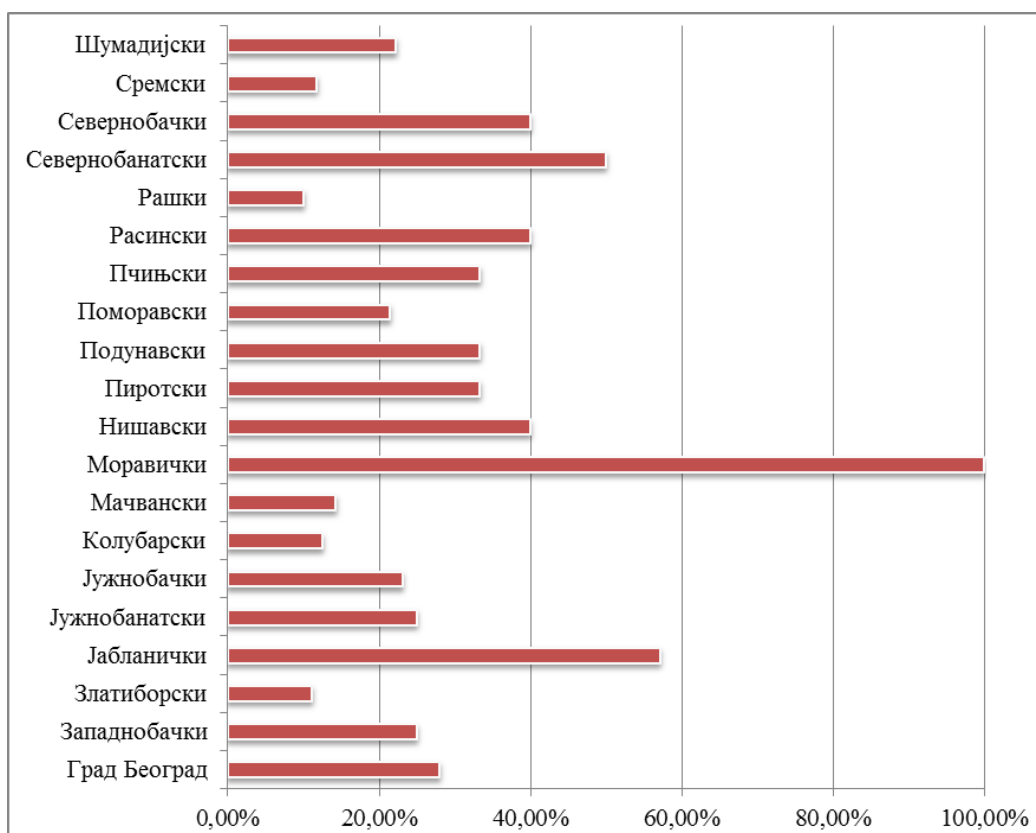
У оним школама које су навеле имена институција из којих су дошла планирана средства, највише је било улагања од стране Министарства омладине и спорта. Ресорно Министарство је самостално уложило средства у 6 школа (односно 12,50%), док су у 4 школе (односно 8,33%) средства била уложена у сарадњи са другим институцијама. Министарство просвете, науке и технолошког развоја је самостално уложило средства у 4 школе (односно 8,33%), док је уз подршку других институција извршило неопходна улагања у 2 школе (4,17%), што је био и случај Покрајинског секретаријата за омладину и спорт. Остале институције (Фонд за капитална улагања АПВ, Фудбалски савез Србије, Град Београд и др.) су уложила средства у преостале 4 школе (односно 8,33%) (Графикон 26.).

Графикон 26. Улагање у спортску школску инфраструктуру из средстава државних органа

Извор: Субић Сузана (2013/2014): Анкетно истраживање о стању школске спортске инфраструктуре у Републици Србији, у периоду школске 2013/2014. године.

Улагања у школску спортску инфраструктуру из средстава државних институција, приказана су помоћу графичког приказа који следи (Графикон 27.).

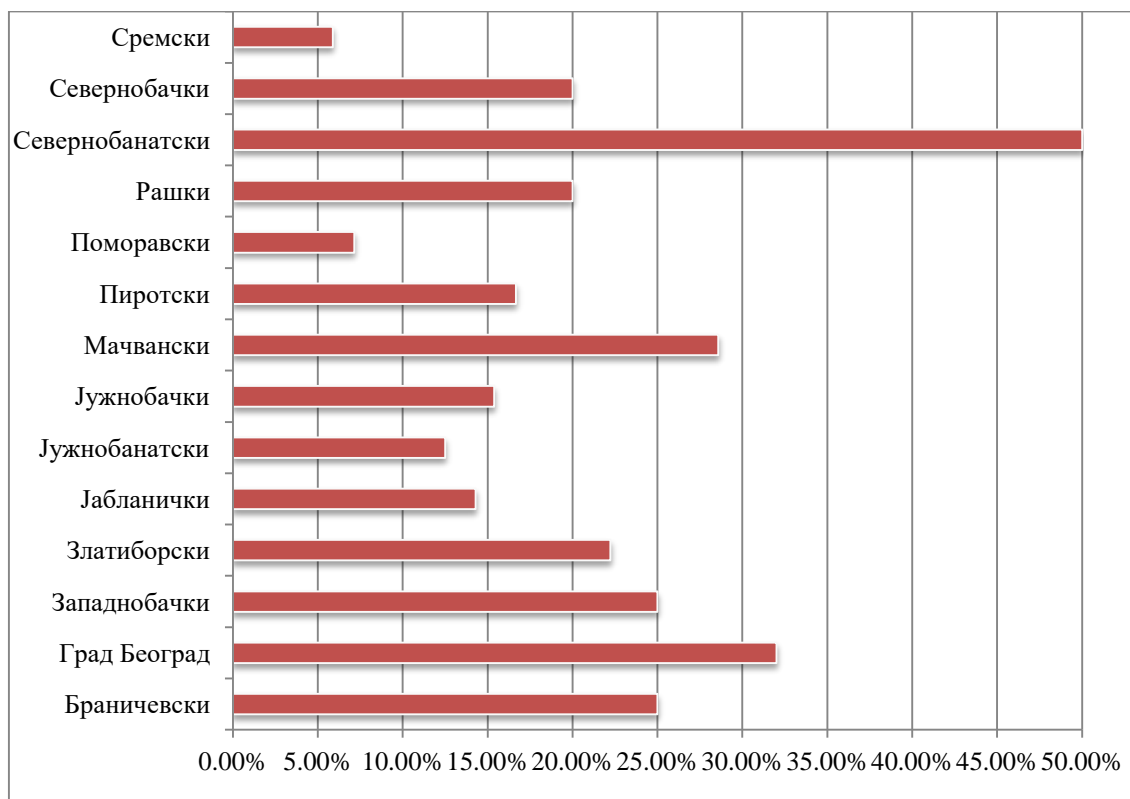
Графикон 27. Улагање државних органа у школску спортску инфраструктуру, по окрузима

Извор: Субић Сузана (2013/2014): Анкетно истраживање о стању школске спортске инфраструктуре у Републици Србији, у периоду школске 2013/2014. године.

Сходно горњем графичком приказу, може се приметити да школе на подручју појединих округа нису имале улагања у школску спортску инфраструктуру из средстава државних институција (као што су: Борски; Браничевски; Зајечарски; Косовско-поморавски; Топлички и Средњобанатски).

Средства из сопствених извора финансирања, уложило је укупно 29 школа (односно 13,68%). По том основу, изненађује чињеница да већина од 183 школе, које су се изјасниле да сопствена средства нису улагале у објекте, опрему и реквизите за наставу физичког васпитања, издавајући своје просторе на месечном нивоу добијају одређена средства, али иста не улажу у њих.

Улагања у школску спортску инфраструктуру из сопствених извора финансирања (средства из буџета самих школа), приказана су помоћу наредног графикана.

Графикон 28. Улагања у школску спортску инфраструктуру из сопствених средстава, по окрузима

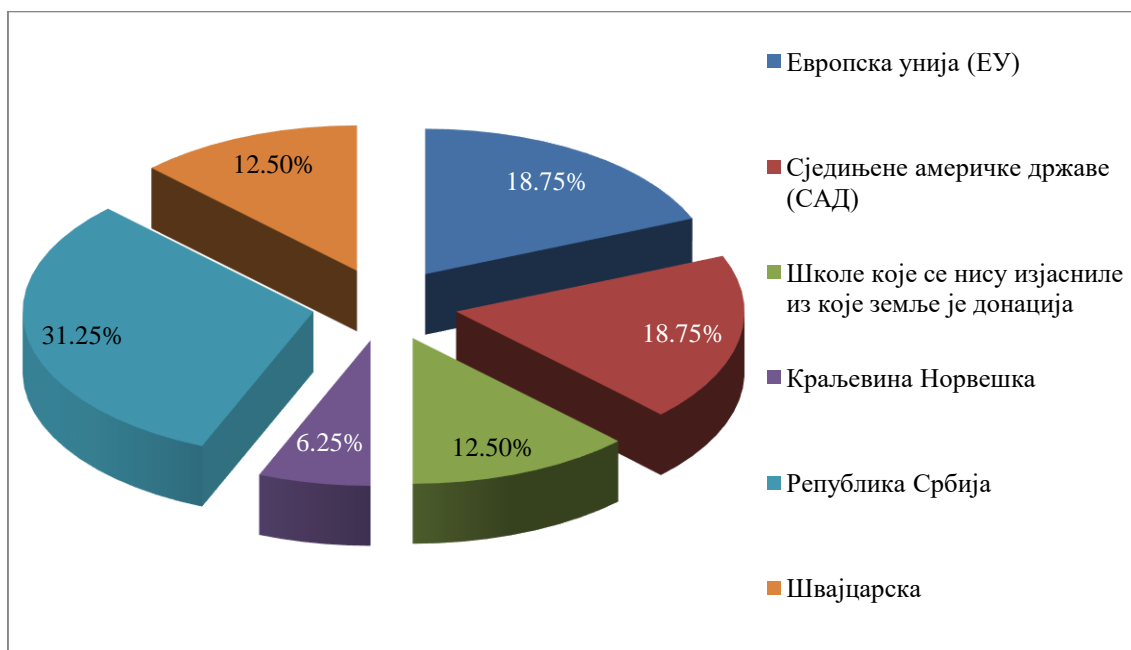
Извор: Субић Сузана (2013/2014): Анкетно истраживање о стању школске спортске инфраструктуре у Републици Србији, у периоду школске 2013/2014. године.

Видимо да су на графикону приказана улагања у школску спортску инфраструктуру у школама на подручју 14 округа, док у осталих дванаест није било ове врсте улагања.

Сходно горњем графичком приказу, може се приметити да школе на подручју појединих округа нису извршиле улагања у школску спортску инфраструктуру из сопствених извора финансирања (као што су: Борски; Зајечарски; Косовско-поморавски; Колубарски; Моравички; Нишавски; Подунавски; Пчињски; Расински; Топлички; Шумадијски и Средњобанатски).

Када се погледају резултати улагања у школску спортску инфраструктуру из удружених средстава (заједничка улагања са домаћим или страним инвеститором) може се закључити да их скоро и нема. Једина улагања таквог типа била су у Сремском округу, и то у две школе. Једно улагање је било од стране школе и месне заједнице у износу од 370.000,00 динара (у 2010. години), а друго улагање је било заједничким средствима школе, Министарства омладине и спорта, јединице локалне самоуправе (општине) и ЕИБ (Европске инвестиционе банке), у 2009. години.

Донације је добило 16 школа (односно 7,55%). Највише донација у циљу наменског улагања у школску спортску инфраструктуру, било је из Републике Србије, затим из земаља Европске уније, Америке (Амбасада САД и Америчка агенција за међународни развој - United States Agency for International Development), Швајцарске и Краљевине Норвешке. Две школе које су искористиле донације, нажалост нису навеле податак из које су земље добиле бесповратна средства.

Графикон 29. Структура улагања у школску спортску инфраструктуру из донација

Извор: Субић Сузана (2013/2014): Анкетно истраживање о стању школске спортске инфраструктуре у Републици Србији, у периоду школске 2013/2014. године.

Последња група питања, обухватала је планове школа за *улагања у школску спортску инфраструктуру у наредном периоду*. Од укупно 212 школе које су анкетиране, њих 60 (односно 28,30%) се изјаснило да нема никакав план улагања у школску спортску инфраструктуру у наредном периоду.

Са друге стране, 152 школа (односно 71,69%) је сматрало да су им потребна одређена улагања у наредном периоду. Од тога, 110 школа (51,89%) је навело конкретне намере по питању улагања у школску спортску инфраструктуру у наредном периоду:

- 55 школа (односно 25,94%), планира улагања у нове капацитете;
- 47 школе (односно 22,17%), намеравају да изврше улагања у сале за физичко васпитање;
- 4 школе (односно 1,99%), планирају улагања у балон салу;
- 2 школе (односно 1,00%), намеравају да изврше улагања у малу салу;
- 4 школе (односно 1,99%), планирају улагања у изградњу отворених спортских терена;
- 2 школе (односно 1,00%), имају потребу да изграде целокупну школску спортску инфраструктуру;
- 2 школе (односно 1,00%), намеравају да изврше улагања у изградњу базена.

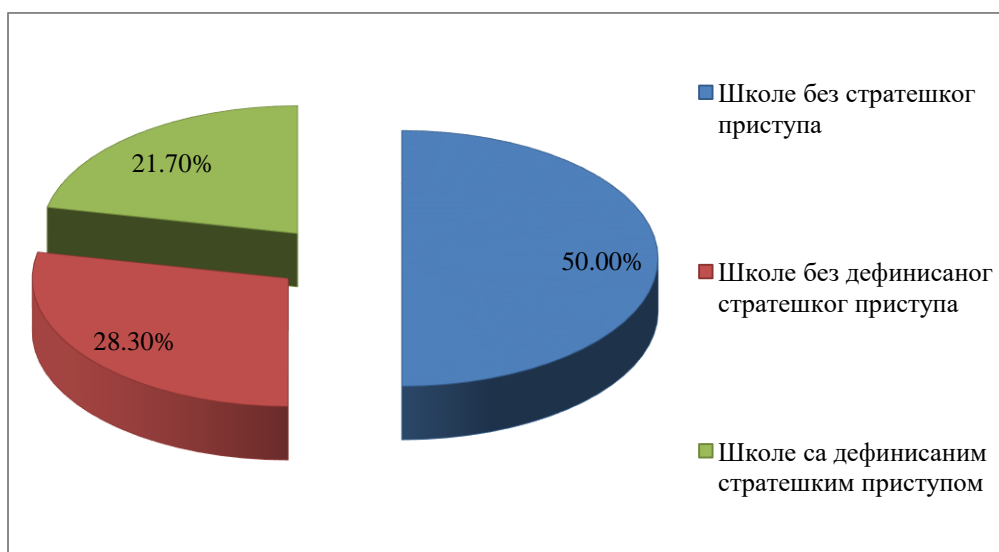
Преостали већи број школа се изјаснио да су им потребна улагања у реконструкцију и санацију постојећих објеката, док је мањи број школа навео да има потребу улагања у одржавање постојеће школске спортске инфраструктуре.

Имајући у виду очекиване *изворе финансирања* школске спортске инфраструктуре у наредном периоду, школе су ту пре свега нагласиле средства из буџета јединице локалне самоуправе и средства државних институција (Министарство просвете, науке и технолошког развоја и Министарство омладине и спорта), као и донације. Са друге стране, изненађује чињеница да ниједна од анкетираних школа нема намеру да у наредном периоду изврши улагања у школску спортску инфраструктуру из сопствених извора финансирања.

Анализирајући број школа које су имале целокупну визију развоја школске спортске инфраструктуре у наредном периоду, од потребних улагања до очекиваних извора финансирања, дошли смо до следећих резултата:

- 46 школа (односно 21,70%) има јасно дефинисан план улагања и очекиване изворе финансирања;
- 106 школа (односно 50,00%) нису прецизно навеле потребан износ улагања и могуће изворе финансирања;
- 60 школа (23,30%) нису навеле потребан износ улагања и могуће изворе финансирања.

Структура школа према планском развоју и одржавању школске спортске инфраструктуре у наредном периоду, приказана је помоћу графикана који следи (Графикон 30.).

Графикон 30. Стратешки приступ развоја и одржавања школске спортске инфраструктуре у наредном периоду

Извор: Субић Сузана (2013/2014): Анкетно истраживање о стању школске спортске инфраструктуре у Републици Србији, у периоду школске 2013/2014. године.

3. ЉУДСКИ РЕСУРСИ У ФУНКЦИЈИ РАЗВОЈА ШКОЛСКЕ СПОРТСКЕ ИНФРАСТРУКТУРЕ

Људски ресурси (Human resource), без којих ниједна област не би могла остварити своје циљеве, појављују се упоредо са природним ресурсима и техничким ресурсима. С обзиром на захтеве које намећу организациони задаци, људски ресурси морају бити задовољавајући, не само квантитативно, већ и квалитативно, односно морају да располажу одговарајућим знањима и способностима.

Савремене тенденције развоја привреде у свету, показале су да образовање и стварање људских ресурса се налазе као приоритет у националним стратегијама одрживог развоја.

Када је реч о одрживом развоју Републике Србије, улагање у образовање и људске ресурсе, које мора да се прилагоди тржишту и измењеним околностима, представља једну од најбитнијих карика одрживог развоја.

Да би се рад у образовно васпитним установама одвијао на квалитетан начин, као и да би се обезбедили одговарајући услови да се свако дете учи и развија, мора се водити рачуна о саставу, структури, нивоу квалификација и компетенцији запослених.

Када се говори о људским ресурсима у функцији развоја школске спортске инфраструктуре, пре свега се мисли на групу оних који индиректно учествују у њеном развоју и оних који директно, као њени корисници, имају могућност утицаја на школске спортске објекте.

3.1. Значај ученика као корисника школске спортске инфраструктуре

Ученици (ђаци) су први и најзначајнији корисници школских спортских објеката. Они у овим просторима у потпуности развијају своје когнитивне, афективне и психомоторне функције. Ђаци имају право, а држава обавезу да им обезбедимо

одговарајуће просторе (објекте) који су од изузетног значаја за њих и њихов правилан развој. Сва деца имају једнака права на коришћење спортских школских објеката, без обзира на пол, расну, националну, верску и језичку припадност, социјално и културно порекло, имовно стање, узраст, физичку и психичку конституцију, сметње у развоју и инвалидитет, политичко опредељење и др.⁶³

Унутар школе, својим залагањем ученици средњих школа могу да учествују у неким питањима везаним за физкултурне сале и спортске терене, пре свега као чланови Ћачког парламента. Ученички парламент је законом загарантована формална институција, која ученицима омогућава демократски начин удруживања ради заступања интереса свих ученика у школи, као и учешће ученика у доношењу одлука које се њих непосредно тичу.⁶⁴

Ученици у Парламенту, делегирају своје представнике из сваког одељења по један, који потом избором свог председника учествују у раду школе. Овако организовани они најбоље могу да препознају своје потребе и проблеме чиме ће се школске одлуке везане за њихове захтеве спремније и брже реализовати. Својим идејама могу да покрену реализацију разних спортских садржаја, као и набавку спортских средстава, реквизита и уређење спортских површина.

Ученици делегирани од стране Ћачког парламента присуствују и седницама Школског одбора и учествују у њеном раду, без права одлучивања, када су на дневном реду нека од следећих питања:

- утврђивање предлога финансијског плана Школе за припрему буџета Републике Србије;
- доношење финансијског плана Школе;
- усвајање извештаја о пословању Школе или годишњег обрачуна;
- усвајање извештаја о извођењу екскурзија;
- расписивање конкурса и избор директора;
- одлучивање по жалби, односно приговору на решење директора.

⁶³ Службени гласник Републике Србије (2015): *Закон о основама система образовања и васпитања*. Службени гласник РС, бр.72/09 и 52/11 (члан 6 ст. 2.), Београд.

⁶⁴ <http://www.pedagog.rs/parlamenti%20ucenicki.php> (датум приступа, 24.09.2014. године).

3.2. Допринос наставног кадра у обезбеђењу прописаних услова за коришћење школске спортске инфраструктуре

Када се каже наставник, ту се пре свега мисли на особу која је стручна и образована за рад са децом за одређени предмет. Наставник физичког васпитања је, пре свега, добар организатор који на најбољи могући начин реализује наставу. Његова улога је да помогне деци да развију своје потенцијале како би достигли индивидуални максимум. У свом раду он мора поред наведеног да води рачуна о безбедности деце и њиховој сигурности.

У настави и ванаставним активностима, деца се срећу са различитим ризицима и опасностима приликом реализације спортских активности. Због тога је неопходно да се на часовима физичког васпитања, као и у реализацији школског спорта, захтевају посебне мере, и то:

- предострожности;
- безбедности;
- сигурности (односно, посебне техничко-организаторске мере).

Техничко организаторске мере у земљама Европске уније, јасно су прописане и обавезујуће за све кориснике. Тако, на пример, у Немачкој, наставно особље се мора побринути да простори у којима се одвија настава буду чисти, проветрени, добро осветљени, а справе и реквизити се могу користити само на основу одредби произвођача. Пре употребе, справе треба да се испитају због сигурности, а при томе нарочито треба обратити пажњу да су стабилне и фиксиране. Дефектне справе и оштећени реквизити, не смеју се користити и морају се обележити као такви. Након њихове употребе, наставно особље мора се побринути да су справе и реквизити одложени и на сигурном месту, како приступ њима не би имала нестручна лица. Професори имају обавезу да све недостатке примећене на спортској школској инфраструктури, справама и реквизитима, неизоставно пријаве школској управи, која их мора у најбржем могућем року отклонити или заменити новим. Организација и преглед, од стране наставног кадра, одређује се на основу

старости и одговорности ученика, на основу посебних карактеристика сала за физичко васпитање, отворених спортских терена, справа и реквизита у настави.⁶⁵

Школска спортска инфраструктура је радни простор наставника физичког васпитања. Он мора да на најбољи начин припреми простор, опрему, реквизите и организује ученике за час.

Спортски простор справа и реквизити морају да омогућавају да сва деца буду активна у исто време. После завршеног наставног дана опрема и реквизити се морају вратити на место, простор у коме се изводи настава мора се очистити и припремити за наредни дан. Свака неправилност примећена од стране наставника мора се пријавити управи школе, како би се недостаци што брже уклонили без бојазни да се неко дете може повредити.

У многим европским земљама приступ настави физичког васпитања одвија се уз коришћење нове технологије. Наставници су оспособљени да користе видео пројекторе, камере, педомере, мониторе срчане фреквенције, чак и игрице као што су:

- Kinect;
- Wii Fit;
- Dance Dance Revolution и друге.

Увођење нових технологија, иновација у настави представљају синхронизовани систем педагошких, друштвених, организациских и економских мера које су пре свега усмерене на подизање квалитета наставе уз максимално развијање оригиналности и креативности наставника и ученика.

⁶⁵ http://books.google.rs/books?id=9pEXAgAAQBAJ&pg=PA134&lpg=PA134&dq=www.schulsport-nrw.de/info/05_sicherheitsundgesundheitsfoerderung/pdf/Erlass-Sicherheitsfoerderung_im_Schulsport.pdf&source=bl&ots=sR3HlqV9uq&sig=HYuMr1SpQ9TnCRa5lreRk4KY4Co&hl=sr&sa=X&ei=20MjVPasNYq6ygPAkYKoBw&ved=0CBsQ6AEwAA#v=onepage&q=www.schulsport-nrw.de%2Finfo%2F05_sicherheitsundgesundheitsfoerderung%2Fpdf%2FErlass-Sicherheitsfoerderung_im_Schulsport.pdf&f=false (датум приступа, 25.09.2014. године).

3.3. Улога школског менаџмента у функцији развоја школске спортске инфраструктуре

Како би се произвели резултати и остварили предвиђени циљеви, потребне су одређене способности и вештине људи у одлучивању и спровођењу одлука. Ову вештину одлучивања и спровођења одлука, тј. обављање послова преко других људи, називамо менаџментом. Дакле, менаџмент представља континуирани процес обављања пословних активности путем менаџерских функција, као што су:

- планирање;
- организовање;
- вођење и контролисање организационих ресурса.

Када се каже школски менаџмент, пре свега мислимо на управана тела у којима су заступљени различити партнери чији заједнички циљ требао да буде што боље функционисање школе. Последњих година, у многим земљама чланицама Европске уније тежи се ка преношењу компетенција у области управљања на школе. Процеси демократизације и децентрализације образовања су донели школама повећану аутономију и тиме утицали на промену организације њиховог пословања. Школска аутономија је дефинисана унутар националног законског оквира. Моћ доношења одлука помера се „одозго на доле“.⁶⁶ Ту се пре свега мисли на школску самоуправу (school-based management или local management of school).

Школски менаџмент има важну улогу у децентрализацији нивоа власти на ниво школе. Одговорност у доношењу одлука преноси се на директоре, наставнике, родитеље, ученике а и на друге чланове школске заједнице. Мада још увек нема земље која је потпуно допустила одлучивање школама, та аутономност варира од земље до земље. Ове промене нарочито важе за земље као што је Белгија, где школе имају већу аутономију у области трошкова, управљања средствима субвенција и ангажовања родитеља. Са друге стране, у Финској, захваљујући Закону о финасирању образовања и културе, одговорност школе је проширена

⁶⁶ Универзитет Сингидунум (2010): *Како унапредити управљање у средњошколским образовним установама*. Зборник радова са научног скупа. Универзитет Сингидунум, Република Србија, Београд.

одлучивањем комуналних управа. Овај систем, који се и у многим другим земљама већ примењује, има за циљ да оним групама које учествују у животу школе омогући доношење одлука по низу важних питања која се тичу и наставних планова, особља и буџета школе (наравно, овде треба правити разлику о различитим нивоима управљања).

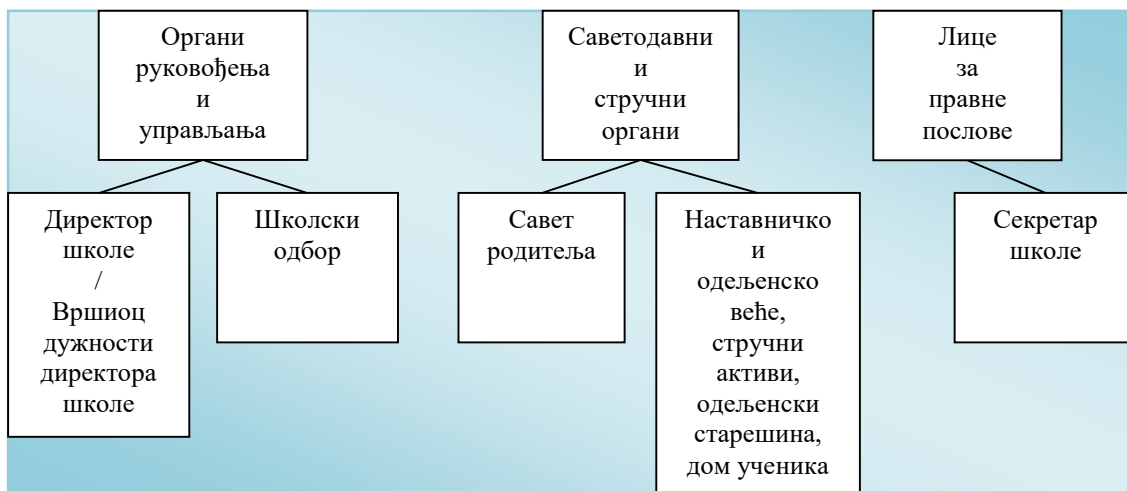
У многим земљама Европске уније су такође основана тела у којима су заступљене различите стране које учествују у животу школе (односно, чланови ових тела су наставници и родитељи, а на секундарном нивоу и ученици). Изузетак чине Белгија (фламанско и немачко говорно подручје); Ирска; Велика Британија и Исланд. Са друге стране, у земљама попут Шпаније, Француске, Португалије, Италије, али и још неких, локална власт је заступљена у горе поменутих телима. Међутим, имамо и земље попут Данске и Шкотске у којима су ова тела у највећем проценту попуњена родитељима.⁶⁷

Аутономија се углавном односи на организацију активности школе у односу на своје капацитете, ресурсе и могућности, пре свега у домену начина организације наставе и управљања људским и финансијским ресурсима. Финансијка аутономија је донела управљање мањим капиталним инвестицијама пре свега у опремању школе. У појединим земљама, она је проширена и на управљање буџетом за плате запослених, али у већини земаља Европске уније школе добијају наменска средства за исплату плата, тј. остале су ускраћене по питању капиталних инвестиција.

У Републици Србији, школа има органе руковођења и управљања, саветодавне и стручне органе и лице за правне послове, у складу са Законом, Оснивачким актом и Статутом. О развоју, обезбеђивању и унапређивању квалитета школе (установа за обављање образовно-васпитне делатности остваривањем наставног плана и програма) брину органи и лица, као што су: директор школе (односно, вршиоц дужности директора до избора директора), школски одбор, савет родитеља, стручни

⁶⁷ Министарство просвете и спорта (2001): *Десет година реформи образовања у европским земљама*. Министарство просвете и спорта, Република Србија, Београд.

органи (наставничко и одељенско веће, стручни активи, одељенски старешина, у дому ученика - педагошко веће и други органи утврђени статутом школе, односно дома ученика) и секретар школе (Шема 2).⁶⁸

Шема 2. Органи и лица који брину о развоју, обезбеђивању и унапређивању квалитета школе

Извор: Обрада аутора према http://www.kg.ac.rs/ush/dokumenta/Zakon_o_srednjoj_skoli.pdf (датум приступа, 25.09.2014. године).

Школом руководи *директор*, који у свом тиму има помоћника, секретара школе, организатора наставе, педагога, психолога и руководиоца рачуноводства. Директор школе стара се о пословању школе и законитости таквог рада. Његова је одговорност добра организациона клима заснована на поштовању и поверењу, спремност на промене, просторна и техничка опремљеност, добар имиџ и добра организација. Посебно је важно, у наредном периоду, директире оспособити за израду стратегијских планова и стратегијског управљања.

Школски одбор је орган управљања, а његове чланове именује Скупштина општине, односно Скупштина града. У наредном периоду би требало радити на томе да овај орган управљања добије значајну улогу у управљању школом. Он сада углавном прати развојне и текуће планове, док би требало да има значајну

⁶⁸ Службени гласник Републике Србије (2009): *Закон о средњој школи*. Службени гласник РС, бр. 50/92, 53/93-др. закон, 67/93-др. закон, 48/94-др.закон, 24/96, 23/02, 25/03-исправка, 62/03-др. закон, 64/03-др. закон исправка, 101/05-др. закон и 72/09-др. закон, Београд. (http://www.kg.ac.rs/ush/dokumenta/Zakon_o_srednjoj_skoli.pdf (датум приступа, 25.09.2014. године).

улогу у стварању стратегије развоја школе. Не сме се заборавити да у Републици Србији, сем државних, постоје приватне и стране школе, где улога Школског одбора мора да буде од посебног значаја.

Сваки од ових Органа управљања и руковођења има своје надлежности о којима одлучује. У даљем тексту, посебан осврт је дат само на оне који, на посредан или непосредан начин, се односе и на питања школске спортске инфраструктуре.

1) *Школски одбор* има девет чланова, укључујући у тај број и председника. Чланове Школског одбора именује и разрешава Скупштина локалне самоуправе (града/општине). Школски одбор чине по три представника запослених у школи, родитеља ученика и јединице локалне самоуправе. Директор није активан члан, али је одговоран за законитост рада одбора. Ово управно тело сноси одговорност, између осталог, и за располагање буџетом, као и управљањем персоналом школе (укључујући ту и директора школе). Школски одбор се састаје у проширеном сазиву, који укључује представнике ученичког парламента али без права одлучивања, у ситуацијама када школски одбор доноси статут и друге опште акте, програм образовања и васпитања, када разматра поштовање општих принципа, остваривање циљева образовања и васпитања и стандарда постигнућа, када се планира доношење мера за побољшање услова рада и остваривање образовно васпитног рада и када се доноси план стручног усавршавања.

Школски одбор има надлежност, рад и одговорност, а то се огледа кроз следеће активности:⁶⁹

- доноси програм образовања и васпитања, развојни план школе и годишњи план рада школе и усваја извештаје о њиховом остваривању, вредновању и самовредновању;

⁶⁹ Службени гласник Републике Србије (2013): *Закон о основанма система образовања и васпитања*. Службени гласник РС, бр.72/2009, 52/2011 и 55/2013 од 25.06.2013 године (члан 57), Београд.

- разматра поштовање општих принципа, остваривање циљева образовања и васпитања и стандарда постигнућа и предузима мере за побољшање услова рада и остваривање образовно-васпитног рада;
- учествује у самовредновању квалитета рада школе;
- даје предлог финансијског плана за припрему буџета Републике Србије;
- доноси финансијски план школе;
- одлучује о пословању школе и коришћењу њених средстава;
- одлучује о давању на коришћење, односно у закуп, школског простора;
- одлучује о проширеној делатности школе;
- одлучује о коришћењу средстава прикупљених од родитеља ученика, на предлог савета родитеља;
- доноси одлуке по предлозима савета родитеља, даје одговоре на питања и изјашњава се о ставовима које му упућује тај орган;
- усваја извештај о пословању школе и годишњи обрачун.

Мандат школског одбора траје четири године, а њега именује и пре времена разрешава Скупштина локалне самоуправе / Савет националне мањине / Социјални партнери / ресорно Министарство.

2) Директори школа су у већини земаља стручњаци за управљање, који су прошли специјалну обуку намењену руковођењу школом, или људи са искуством рада у васпитно-образовној пракси. Код нас, директори школа бирају се из редова наставника педагога и психолога, који имају петогодишње искуство у некој образовној установи. Ближе услове за избор директора (програм обуке у складу са стандардима компетенција директора, програм испита, начин и поступак полагања испита, састав и начин рада комисије) одређује ресорно Министарство, пред којим се полаже испит за директора. Са друге стране, садржину и изглед обрасца лиценце за директора, садржај и начин вођења регистра издатих лиценци за директора, трошкове полагања испита, накнаде за рад чланова комисије и остала питања у вези са полагањем испита и стицањем лиценце за директора, прописује ресорни Министар.

Законом о основама система образовања и васпитања, који је донет 2003. године, било је први пут предвиђено да директори морају да савладају одговарајући акредитовани програм обуке. Међутим, овде се створила тзв. „правна празнина” која је стварала велики проблем.

Изменама и допунама Закона, 2004. године је уведен за директоре обавезан испит. Међутим, опет се поновила претходна ситуација. Најновији Закон који је донет 2009. године, такође је донео измене у овој области. Створени су стандарди на националном нивоу који треба да обезбеде базу за професионални развој директора, али и да буду довољно информативни.

Стандарди на које би добар директор требао да одговори, су следећи:

- директор познаје, разуме и прати релевантне прописе;
- директор познаје принципе развоја људских ресурса и ефикасно управља њима;
- директор развија и надгледа процесе и ефикасно управља информацијама;
- директор познаје и промовише актуелне трендове у образовној теорији и пракси;
- директор прати постигнућа деце и ученика;
- директор редовно припрема и представља извештаје са одговарајућим препорукама или закључцима;
- директор изграђује партнерске односе са локалном заједницом;
- директор ефикасно управља материјалним ресурсима.

Сви горе наведени стандарди представљају осам области у којима се огледају, помажу у спровођењу управљачких процеса, као и индентификовању минимума учинка у склопу стручних квалификација за место директора.⁷⁰

Неке од надлежности и одговорности директора у нашим школама су⁷¹:

- планира и организује остваривање програма образовања и васпитања и свих активности Школе;

⁷⁰ Институт за економику и финансије (2012): *Финасирање у образовању за 2012. годину и актуелна питања рада и пословања установа*. Институт за економику и финансије, Београд.

⁷¹ Службени гласник Републике Србије (2013): *Закон о основама система образовања и васпитања*. Службени гласник РС, бр.72/2009, 52/2011 и 55/2013 од 25.06.2013 године (члан 62), Београд.

- стара се о осигурању квалитета, самовредновању, остваривању стандарда постигнућа и унапређивању образовно-васпитног рада;
- стара се о остваривању развојног плана Школе;
- одлучује о коришћењу средстава утврђених финансијским планом и одговара за одобравање и наменско коришћење тих средстава, у складу са законом;
- сарађује са органима јединице локалне самоуправе, организацијама и удружењима;
- организује и врши педагошко-инструктивни увид и прати квалитет образовно-васпитног рада и педагошке праксе и предузима мере за унапређивање и усавршавање рада наставника и стручних сарадника.

3) Савет родитеља је друго управно тело, кога чини по један представник родитеља ученика сваког одељења. Однос између школског одбора и савета родитеља је јасан. Школски одбор има функцију управљања, а Савет родитеља саветодавну. Он своје предлоге, питања и ставове упућује школском одбору, директору и стручним органима школе. И на тај начин заједно са осталима наступа у образовном и васпитном раду школе.⁷²

„Стручни органи школе су: наставничко веће, одељењско веће, стручно веће за разредну наставу, стручно веће за области предмета, стручни активни за развојно планирање и за развој школског програма и други стручни активни и тимови, у складу са статутом”⁷³

Ако анализирамо наведене надлежности, видимо да они који управљају школом могу и треба да утичу на развој и побољшање услова рада у салама и на спортским теренима. То је пре свега обавеза свих који одлучују. Важно је да у финансијском плану школе буде довољно простора за проблеме који се јављају у овим објектима,

⁷² Службени гласник Републике Србије (2013): *Закон о основама система образовања и васпитања*. Службени гласник РС, бр.72/2009, 52/2011 и 55/2013 од 25.06.2013 године (члан 58), Београд.

⁷³ Службени гласник Републике Србије (2013): *Закон о основама система образовања и васпитања*. Службени гласник РС, бр.72/2009, 52/2011 и 55/2013 од 25.06.2013 године (члан 57), Београд.

који су најискоришћенији школски простор. Такође, битно је на прави начин одлучивати и користити средства од закупа сала и отворених терена, а највећи део ових средстава вратити у ове просторе. Директор је дужан да добром сарадњом са органима локалне самоуправе информише и обезбеди средства која су потребна у наредном периоду. Значајно је да се сви наведени чиниоци редовно информишу о реалном стању школских спортских простора и њиховој опремљености.

4. ИЗВОРИ ФИНАНСИРАЊА И ИНВЕСТИЦИЈЕ У ШКОЛСКУ СПОРТСКУ ИНФРАСТРУКТУРУ

4.1. Извори финансирања школске спортске инфраструктуре

Када се говори о изворима финансирања школске спортске инфраструктуре, реч је о изворима финансирања спортских објеката. Већина земаља има врло прецизне информације о томе ко и на који начин финансира изградњу и модернизацију целокупне спортске инфраструктуре (унутрашњи и спољашњи спортски терени, односно спортски објекти). С обзиром да су део целокупне спортске инфраструктуре, у оквиру које се и финансирају, не води се засебна евиденција о инвестицијама у школске спортске објекте.

4.1.1. Финансирање школске спортске инфраструктуре у Републици Србији

У Републици Србији, као и у већини других земаља, не води се засебна евиденција инвестирања у школске спортске објекте. Евиденција досадашњих инвестиционих улагања у школску спортску инфраструктуру, у домену је Министарства спорта које има податке за целокупну спортску инфраструктуру у Републици Србији. Своју основну делатност, управљање инвестицијама спортских објеката, Сектор за управљање пројектима, уз сарадњу са другим државним органима и јединицама локалне самоуправе, спроводи кроз планирање и изградњу нових, реконструкцију, адаптацију и опремање постојећих објеката, и то:

- фискултурних сала;
- отворених спортских терена;
- дечијих игралишта локалног значаја;
- спортских дворана;
- балон хала;
- базена;
- клизалишта;
- великих спортских центара;
- осталих спортских објеката.

У Републици Србији, финансирање спортске инфраструктуре, инвестирање у изградњу, реновирање, реконструкцију и ревитализацију школских спортских објеката, може се поделити у неколико различитих група. За потребе овог истраживања, издвајају се само најважније од њих.

Остваривање прихода из буџета Републике Србије, његово евидентирање и коришћење се врши у складу са прописима којима се уређује буџетски систем. Већи део тих средстава издвојених буџетом, одлази на исплату плата запослених у школи (наставног кадра и општег сектора) социјалне доприносе и отпремнине.

Остваривање прихода из буџета јединице локалне самоуправе, његово евидентирање и коришћење се врши у складу са учешћем Општине/Града на чијем се подручју школа налази. Јединице локалне самоуправе, у складу са Законом о локалној самоуправи („Службени гласник РС” бр.129/07), обезбеђују средства у буџету за потребе и интересе грађана, која се односе на:

- подстицање стварања услова унапређења спорта за све (односно, бављење грађана спортом, посебно деце, омладине, жена и особа са инвалидитетом);
- изградњу, одржавање и опремање спортских објеката на територији јединице локалне самоуправе (посебно јавних спортских терена и школских спортских објеката, набавке спортске опреме и реквизита);
- подршку предшколском и школском спорту, раду школских секција и друштава (школска спортска такмичења: општинска/градска, међуопштинска/међуградска).

Сопствено финансирање школа остварује из сопствених средства, и то углавном кроз спонзорства, школарине или издавањем свог простора (ту се мисли на издавање спортске школске инфраструктуре, као и остале просторе у оквиру школе). Неке школе, држећи припремну наставу за упис на факултете, остварују додатне приходе. Сва финансијска средства која се остваре издавањем спортске школске инфраструктуре треба да буду прослеђена ресорном Министарству, с обзиром да је Републичка дирекција за имовину власник школских објеката. Међутим, постоји прећутни договор од стране надлежних и ова средства остају на рачунима школа и оне их могу

употребити искључиво за побољшање квалитета рада школе, али никако не и за исплату личних доходака запослених (наставника и осталог особља).

Посебна наменска средства, која се уплаћују школи од стране родитеља, могу бити искоришћена за побољшање услова образовања и васпитања (у погледу простора, опреме и наставних средстава), као и за исхрану, помагање и награђивање ученика.

Средства спонзора/донатора, као и средства прибављена *пројектним финансирањем*, отварају могућност школи да оставарује одређене додатне приходе.

У контексту горњих навода, треба напоменути да је школа у располагању средствима која користи ограничена посебним законским одредбама.

Резимирајући излагање о финансирању школске спортске инфраструктуре у Републици Србији, може се констатовати да средства за побољшање услова рада и редовног улагања у школску спортску инфраструктуру се обезбеђују учешћем:

- државе и приватног сектора;
- сопствених прихода;
- јединице локалне самоуправе (Општине/Града);
- родитеља ученика;
- спонзора/донатора;
- извора пројектног ангажовања.

4.1.2. Финансирање школске спортске инфраструктуре у Европској унији

Како да се постигне бољи модел финансирања, којим би се дала јавна подршка спорту и спортској инфраструктури, једно је од значајнијих питања на које се тражи одговор у земљама Европске уније.⁷⁴

⁷⁴ Поређења ради, од 1976. године у Швајцарској се спортске хале и отворени терени више не субвенционису од стране државних институција задужених за спортску инфраструктуру. Данас се овај вид финансирања обезбеђује из фонда лутрије (спортска прогноза и лото), чијим новцем располажу кантони (делови државе - области или административне јединице) који одлучују о његовом трошењу, сходно стању и потребама школских установа и спортских клубова.

Полазећи тако од земље до земље чланице, јавна подршка за спорт и спортску инфраструктуру, може имати разне облике финасирања, и то:

- директне субвенције из јавних буџета;
- субвенције од, потпуно или делимично у државном власништву, коцкарница или изворних прихода који проистичу из лиценце за пружање услуга коцкања;
- посебне пореске олакшице (у виду нижих пореских стопа);
- повољнији услови за добијање кредита (дужи грејс период - без обрачунавања интеркаларне каматне стопе и отплата главнице по нижим каматним стопама у годинама века пројекта);
- давање гаранција под нижим оптерећењима;
- јавно финансирање спортских објеката и школске спортске инфраструктуре;
- повлашћена куповина (по нижим ценама) јавних спортских објеката у власништву јединица локалне самоуправе (Општина/Град), од стране приватних спортских клубова или школских установа;
- повлашћено изнајмљивање (по нижим ценама) јавних спортских објеката у власништву јединица локалне самоуправе (Општина/Град), од стране приватних спортских клубова или школских установа;
- финансирање реновирања/модернизације постојећих или изградње нових спортских објеката од стране јединица локалне самоуправе (Општина/Град).
- јавни радови у приватним спортским објектима;
- јавна набавка рекламних простора у приватним спортским објектима;
- продаја, донација или размена земљишта за потребе изградње спортских објеката.⁷⁵

У *Енглеској* финансирање спортске инфраструктуре и њен квалитет прате видне осцилације. Иако постоје случајеви у којима су спортски објекти морали да се затворе због неодрживе финасијске ситуације, енглеска влада наставља са политиком финасирања спортске инфраструктуре посредством државне лутрије. У наредним годинама, стратешким планом се предвиђа да државна лутрија 75% од својих прихода проследи јединицама локалне самоуправе, посебно тамо где су

⁷⁵ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52007DC0391&from=EN> (датум приступа, 25.09.2014. године).

потребни нови спортски објекти. Осим тога, нови програм Министарства финансија ће омогућити да спортске објекте користе како ученици, тако и локални спортски клубови. С обзиром да енглеска влада нема прецизне информације, нити се у договору са њом или спортским институцијама врши финансијско улагање јединица локалне самоуправе у спортску инфраструктуру, неопходно је извршити планирање од стране Енглеског спорта (*Sport England*)⁷⁶.

На тај начин, осигураће се висок квалитет информација о врстама улагања у целој земљи и одредити где су који спортски објекти потребни, како би се потенцијално стратешко планирање остварило. Енглески спорт ће тражити од јединица локалне самоуправе да спроведу одговарајућу проверу или контролу спортских објеката у њиховој надлежности. На основу тако добијених информација, Енглески спорт ће заједно са локалном владом саставити одговарајућу државну базу података везану за спортску инфраструктуру. Из те базе, формираће се основа за стратешко планирање спортске инфраструктуре. Овакав приступ ће свакако помоћи јединицама локалне самоуправе у припреми локалних стратегија развоја и формирања приоритета у развоју спортских објеката. Његова ће улога пре свега, бити у одлучивању расподеле прихода од државне лутрије.⁷⁷

У периоду 2012-2017. година, из фонда државне лутрије ће Енглески спорт и Министарство финансија инвестирати преко 1милијарде фунти у пројекте који ће:

- помоћи већем броју људи да спорт прерасте у навику за цео живот;
- створити више могућности за младе да се баве спортом;
- помоћи да се негују и развијају таленти;
- обезбедити адекватне објекте на одговарајућим местима;
- подржати јединице локалне самоуправе и поспешити локално финансирање;
- обезбедити праве могућности за локалне заједнице.⁷⁸

⁷⁶ Институција чији је задатак да помогне људима у целој земљи, како би створили навику да се баве физичком активношћу целог живота.

⁷⁷ http://dera.ioe.ac.uk/10138/1/A_sporting_future_for_all.pdf (датум приступа, 25.09.2014. године).

⁷⁸ <http://www.sportengland.org/about-us/> (датум приступа, 25.09.2014. године).

Један од начина финансирања спортске школске инфраструктуре у Немачкој је и кроз јавно приватно партнерство. Овакав облик сарадње подразумева да се приватне инвестиције укључе у финансирање јавне инфраструктуре. Како држава не би све у сопственој режији сама радила и сносила све ризике, она даје шансу слободној привреди која преузима на себе део њених задатака и одговорности. По овом организационом моделу функционишу дугорочно и заједно јавни сектор и приватне инвестиције приликом изградње јавне инфраструктуре. Планирају се заједничке инвестиције, као што се и заједнички прихватају ризици. С обзиром да оба партнера треба да профитирају, јавни сектор ће добити потребну инфраструктуру уз мање трошкове учешћа, а приватни инвеститори ће остварити ново поље деловања, што ће им донети нова средства путем њихове способности и умећа.⁷⁹

Кроз шему јавног приватног партнерства, у Немачкој је планирано да се за инвестициона улагања (у периоду 2010-2013. година) издвоји 52.182.268 ЕУР-а (од тога, износ од 7.301.012 ЕУР-а је намењен за школске спортске хале). Овакав вид улагања се практикује онда када приватни сектор може да испуни потребне задатке, у најмању руку тако добро као држава, јер се на тај начин смањују трошкови јавног сектора.⁸⁰

У Словенији, финансирање спортске инфраструктуре се може поделити у различите групе, међу којима су најважније следеће:

- подршка спорту из државног буџета⁸¹ (за потребе спортске инфраструктуре, образовања, усавршавања и оспособљавања) кога за спорт дистрибуира Директорат за спорт, у оквиру Министарства за школство и спорт (МШС), Фондација за финансирање спортских организација (ФСО) и извори других министарстава;
- подршка спорту из средства Фондације за финансирање спортских организација (ФСО), која се од законских игара на срећу добијају путем

⁷⁹ <http://www.ib-sh.de/die-ibsh/oeppe-portal-sh/was-ist-oeppe/> (датум приступа, 26.09.2014. године).

⁸⁰ http://www.potsdam.de/cms/dokumente/10011111_66476/5a534a70/InvestplanSchulen.pdf (датум приступа, 09.01.2013. године).

⁸¹ Јавно финансијске (фискалне) изворе дистрибуирају преко јавних конкурса на нивоу државе Директорат за спорт у оквиру МШС, ФСО и на локалном нивоу јединице локалне самоуправе (Општине/Града).

тендера (конкурса). Овим путем се врши финансирање, односно суфинансирање⁸²: спортских активности (не мање од 40% и не више од 60% средстава, док подобласт врхунски спорт - програми националних репрезентација до 40%), градње спортских објеката (не мање од 30% и не више од 50% средстава), истраживања и развоја спорта (не мање од 4% и не више од 12% средстава), врхунског спорта (непосредне потребе врхунских спортиста од 1% до 3% средстава, при чему су средства намењена за стипендирање талентованих спортиста);⁸³

- финансирање локалних спортских организација из буџета јединица локалне самоуправе (Општине/Града);
- подршка спорту из европских извора, као што су⁸⁴: Европски социјални фонд (ЕСФ), чија су средства намењена за образовање, обучавање и усавршавање и запошљавање стручних кадрова у спорту; Европски фонд за регионални развој (ЕФРР), чија су средства намењена углавном за изградњу спортско-туристичке инфраструктуре.

У Данској је број спортских објеката по становнику један од највећих у европи. Капацитети са којима Данска располаже имају следећу структуру:

- спортске хале (преко 1.200 објеката);
- базени (300 објеката);
- фудбалска игралишта (5.300 објеката);
- тениски терени (2.000 објеката);
- гимнастичке сале и остало (преко 2.500 објеката).

Локалне власти, на чијој територији се налазе спортски објекти, имају задатак да одржавају и улажу у ове капацитете. Њихова је обавеза да редовно достављају извештаје о финансирању спортске инфраструктуре Министарству културе⁸⁵ (у

⁸² Средства ФСО се за текућу годину додељују у складу са финансијским планом (Правилник о условима, критеријумима и поступку за расподелу средстава Фондације за финансирање спортских организација у Републици Словенији, 2010).

⁸³ Repenšek Darko, Stare Janez (2011): *Vpliv organiziranosti športa na doseganje vrhunskih športnih rezultatov: magistrsko delo*. Direktorat za investicije, Ministrstvo za izobraževanje, znanost, kulturo in šport, Republika Slovenija.

⁸⁴ Подршка спорту из европских извора, након уласка Словеније у Европску унију (од 2004. године).

⁸⁵ Осим ресорног, друга Министарства такође помажу у финансирању спортске инфраструктуре.

чијој је надлежности спорт). Министарство образовања даје финансијску подршку спорту у школама. Брига о спортској инфраструктури је високо на листи приоритета у Данској.

Влада Данске је основала данску фондацију за културне и спортске објекте (Danish Foundation for Culture and Sport Facilitie)⁸⁶. Мисија ове фондације је да се развије и финансијски подржи изградња и модернизација спортских објеката. Истраживања која обавља ова институција су у циљу модернизације и иновативности спортских објеката, што доприноси да се комбинују традиција са новим трендовима изградње.⁸⁷ Приликом изградње/модернизације спортских објеката, води се рачуна о следећим параметрима:⁸⁸

- естетски и еколошки квалитет;
- мултифункционалност спортских објеката;
- локална ангажованост;
- не комерцијална сврха.

Поменута фондација делује као независно стручно тело у оквиру Министарства културе. Фондација се финансира средствима из Националне данске лутрије. Национална данска лутрија има следећу структуру:⁸⁹

- 80% је власништво државе;
- 10% припада данском спортском савезу;
- 10% припада олимпијском одбору.

Закон о добитку од лутрије (конкретно, од клађења на коње и псе) дефинише следећу расподелу прихода:⁹⁰

- 70% за Министарство културе (из овог дела се одређена сума издваја за потребе финансирања данске фондације за културне и спортске објекте);

⁸⁶ http://ec.europa.eu/internal_market/top_layer/docs/FinalReportVol2_en.pdf (датум приступа, 13.08.2014. године).

⁸⁷ http://www.isca-web.org/files/EU2012_Web/Ppts/Lars_Hjorth_Baerentzen.pdf (датум приступа, 16.08.2014. године).

⁸⁸ <http://www.loa-fonden.dk/facilitetsdatabase/facilitetsanalyse-2013> (датум приступа, 16.08.2014. године).

⁸⁹ http://ec.europa.eu/internal_market/top_layer/docs/FinalReportVol2_en.pdf (датум приступа, 16.08.2014. године).

⁹⁰ http://ec.europa.eu/internal_market/top_layer/docs/FinalReportVol2_en.pdf (датум приступа, 16.08.2014. године).

- 13% за Министарство образовањ;
- 17% за остала министарства.

Закон о спорту својим нормативним оквиром уређује финасирање спорта у *Републици Хрватској*. Друга законска акта, донесена на темељу закона о спорту, такође уређују финасирање спорта. Средства за финасирање спортске инфраструктуре у Републици Хрватској остварују се из јавних и приватних извора. Јавни сектор помаже подмиривању јавних потреба у спорту. Корисници тих средстава су и установе које се баве спортском инфраструктуром. Јавна средства се најчешће додељују путем различитих спортских програма или пројеката надлежним Министарствима за спорт или појединим локалним заједницама. Такође, додељују се средства из локалних фондова за пројекте и програме који нису финасирани из државног буџета. На нивоу државе (у периоду 2008-2011. година), укупна капитална улагања у спортске објекте (укључујући спортске сале у основним и средњим школама) износе више од 370 милиона куна, док је из локалних извора финансирања (за потребе изградње и доградње спортских објеката) уложено више од милијарду куна. Школска спортска друштва, која се оснивају у школама и брину о ваннаставним спортским активностима ученика, средства за свој рад осигуравају из државних и извора локалне самоуправе.⁹¹

Један од извора финансирања спортске инфраструктуре су и средства од игара на срећу. Последњих година издвајања за спорт из државних извора, не рачунајући средства од игара на срећу, стално се смањују, али захваљујући тренду повећања средстава од игара на срећу (која се улажу у финасирање спорта и спортских програма) улагања се одржавају на стабилном нивоу (упркос економској кризи). Влада Републике Хрватске, сваке године доноси уредбу о критеријумима за утврђивање корисника и начина поделе прихода од игара на срећу.⁹²

Према *Аустријском* уставу, спортска инфраструктура је у надлежности девет покрајина (*Länder*). Питања која су везана за спорт на савезном нивоу решава

⁹¹ Средства се уплаћују на рачун школе.

⁹² <http://public.mzos.hr/Default.aspx?sec=2379> (датум приступа, 17.08.2014. године).

Министарство за образовање уметност и културу и Министарство одбране и спорта. Финасирање спорта у Аустрији одређено је државним законом о финасирању спорта. Локалне власти дају подршку спортској инфраструктури улагањем у спортске објекте, спортске терене и опрему.

Фокусирајући се на школску спортску инфраструктуру, треба напоменути да су у Републици Аустрији за ову област задужени школски провајдери.⁹³

За државне школе (основне, средње и специјалне школе, полкитехничке и стручне школе – са изузетком пољопривредних и шумарских стручних школа), надлежност спортских провајдера припада Републици, Покрајини и Општини. Сходно томе, Покрајине и Општине обезбеђују потребна новчана средства из више извора финансирања, и то:

- из државног буџета;
- од наплате покрајинских и општинских пореских обавеза;
- од наплате општинских комуналних такси.

Приватне школе имају приватног провајдера који финансира улагања у школску спортску инфраструктуру. Плус, родитељи који плаћају школовање своје деце су такође провајдери од чијих финансијских могућности зависи квалитет школске спортске инфраструктуре.

Стандарди су дефинисани на следећи начин:

- за пројектовање, изградњу и одржавање отворених спортских терена и атлетских објеката (ÖNORM B 2605)⁹⁴;
- за пројектовање, изградњу и одржавање спортских објектата, односно теретана (ÖNORM B 2608)⁹⁵;
- за планирање, набавку и одржавање опреме за гимнастичке и спортске сале (ÖNORM B 2609)⁹⁶.

⁹³ <http://www.ris.bka.gv.at/geltendefassung.wxe?abfrage=bundesnormen&gesetzesnummer=10009231> (датум приступа, 22.09.2014. године).

⁹⁴ <http://www.bdb.at/Service/NormenDetail?id=285611> (датум приступа, 22.09.2014. године).

⁹⁵ <http://www.bdb.at/Service/NormenDetail?id=214463> (датум приступа, 22.09.2014. године).

Државне школе настоје да свака установа, у зависности од величине, има 1-3 спорстких сала, 1 стазу за трчање, 1 стазу за скок у даљ, 1 травнати терен и 1 игралиште.

4.1.3. Управљање и финансирање школске спортске инфраструктуре

У Републици Србији, управљање и финансирање школа средствима која потичу из јавних прихода, домен је одлучивања државе. На тај начин, укупна одговорност је и даље у домену државе, односно Владе која управља буџетом и самим тим одређује основне издатаке у области образовања. Чињеница која је сасвим разумљива и оправдана, с обзиром да у области обавезног школства основно образовање мора да буде доступно свима и да је бесплатно. Са друге стране, управљање и финансирање школске спортске инфраструктуре мора бити такође у домену и самих школа. Имајући у виду актуелну економско-финансијску ситуацију и мањи прилив буџетских средстава, школе у Републици Србији настоје да акутни недостатак средства обезбеде и путем других извора финансирања (како домаћих, тако и иностраних).

Посматрајући еврозону, у земљама са централистичким образовним системима, последњих година тенденција иде ка децентрализацији у којој се, у све већој мери, компетенције одлучивања преко установа регионалног, комуналног или месног нивоа, преносе на саме школе. На тај начин, регионалне заједнице које су надлежне за образовање могу да бирају сопствене облике финансирања, као у случају језичке заједнице у Белгији или аутономне заједнице у Шпанији).

У највећем броју земаља Европске уније, тамо где је оснивач држава, на пословима финансирања школа раде комуналне управе које се баве проблемима оснивања, рада и опремања. У Енглеској и Велсу, локалне образовне власти (*Local Education Authorities*) имају важну улогу за одређивање активности финансирања школа на својој територији.

⁹⁶ <http://www.bdb.at/Service/NormenDetail?id=150686> (датум приступа, 22.09.2014. године).

У овим земљама, преко 85% школског буџета се доставља управном савету школе који сноси пуну одговорност за располагање овим средствима. Увођење мера децентрализације унутар традиционално централизованих система иде у склопу свеобухватних друштвених реформи. Укупну одговорност за финансирање и даље сноси, пре свега, државне инстанце како у погледу управљања приходима, тако и по питању расподеле буџета.⁹⁷

У различитим земљама Европске уније се дакле развијају и разноврсни програми и стратегије развоја школске спортске инфраструктуре. Посматрајући пример Енглеске, почев од 2002. године Средишња влада показује јасно опредељење за успостављање партнерског односа између физичког васпитања и спорта, па је прорачуном одредила инвестицију од 459 милиона фунти за физичко васпитање у школама и остале развојне иницијативе везане за спорт, као и 750 милиона фунти за развој пратеће инфраструктуре. Разлози за такво, досад незабележено, улагање су разноврсни, а темеље се на сазнањима о здравственом стању нације, начину живота и високој стопи одустајања од бављења спортом. Због наглашавања партнерског односа између физичког васпитања и спорта, Владина политика је снажно одјекнула у стручним круговима, чиме се превладава историјски дуализам између та два подручја људске активности.⁹⁸

У развијеним земљама ван еврозоне, попут Швајцарске, свака општина има различиту школску спортску инфраструктуру коју користи за наставу и спортске активности. Оваква понуда омогућава да се настава одвија у квалитетним, за то предвиђеним, просторима, да се становништво бави физичком активношћу, као и да се ограничена новчана средства ефикасније уложе. Спортска инфраструктура у овој алпској земљи задовољава потребе ученика и наставе, увече се састају приватни клубови, а викендом су хале место састајања локалних тимова. Овакав приступ искоришћености школске спортске инфраструктуре се користи и у граду Лангеталу (*Langenthal*). У овом граду, школску спортску инфраструктуру (у оквиру гимназија и средње стручних школа)

⁹⁷ Министарство просвете и спорта (2001): *Десет година реформи образовања у европским земљама*. Министарство просвете и спорта, Република Србија, Београд.

⁹⁸ Donovan, M., Jones, G., Napdman, K.. (2006): *Physical education and sport in England: Dualism, partnership and delivery provision*. *Kinesiology* 2006; 38: 16-27.

користе кантони, који резервишу различите затворене и отворене терене за тренинге својих спортских клубова или појединаца (рекреативаца).

4.2. Инвестиције у школску спортску инфраструктуру у Републици Србији

Процес проширења Европске уније (ЕУ) и перспективе које из тога произлазе за Републику Србију, указују на чињеницу да ће у будућем развоју спорта, физичког васпитања и школског спорта инвестиционо улагање имати значајну улогу. У овој етапи, раст инвестиција у школску спортску инфраструктуру представља услов за обезбеђење опремљеног простора за вежбање или површине која омогућава несметано извођење наставе физичког васпитања и школског спорта.

Улога инвестиција није значајна само за област материјалне производње. Инвестиције служе и за задовољење потреба друштва у области здравства, просвете, образовања, науке. Другим речима „избор и састав инвестиција треба да омогући оптималан и усклађен развој друштвеног система као целине и свих његових подсистема“.⁹⁹

Имајући у виду да инвестиције представљају основни материјални чинилац економског и социјалног развоја, од њиховог обима, структуре и ефикасности улагања у највећој мери зависи како ће и до ког нивоа бити решена основна питања развоја школске спортске инфраструктуре сваке школе, основне или средње (уједначена опремљеност школа просторима за наставу физичког васпитања, креирање могућности да свака школа има минимум прописаних простора за наставу физичког васпитања и школски спорт, добро опремање одговарајућих простора чиме се стварају услови за образовно-васпитни рад).

Како улагања у нове капацитете, реконструкцију, модернизацију, доградњу и проширење, тако и улагања у одржавање нивоа постојећих капацитета, омогућавају развој школске спортске инфраструктуре у правцу који подразумева усавршавање

⁹⁹ Чобелић Н. (1972/1974): *Привреда Југославије - раст, структура и функционисање, књига 1. и 2. Савремена администрација, Београд.*

постојећег система школског спорта у Републици Србији сагласно искуствима Европске уније у овој области.

Недостатка финансијских средстава и недовољна инвестициона улагања, могу успорити развој и бити објективна сметња за реализацију програма из области школске спортске инфраструктуре. Такође, ограничавајући фактор може бити и недостатак реалних развојних програма и нефункционисање и неспособљеност школског одбора (односно, чланова који су надлежни за школски развојни план за његову примену и праћење као и конкретних развојних акција из области школске спортске инфраструктуре).

У циљу давања што јаснијег прегледа досадашњег тока инвестирања у школску спортску инфраструктуру, као и увида у структуру извора финансирања, у наредним табелама и графиконима је дат приказ улагања како на регионалном, тако и на националном нивоу. Сходно томе, истраживањем је обухваћен вишегодишњи инвестициони тренд на подручју Републике Србије у целини и карактеристике процеса инвестирања у школску спортску инфраструктуру, како на нивоу Србија Север (односно, Београдском региону и Региону Војводине), тако и на нивоу Србија Југ (односно, Региону Шумадије и Западне Србије; Региону Јужне и Источне Србије и Региону Косова и Метохије).

Посматрајући период 2008-2013. година, може се констатовати да област школске спортске инфраструктуре у Републици Србији, карактерише слаба и недовољна инвестициона активност коју прате видне годишње осцилације.

Остварене инвестиције у школску спортску инфраструктуру у 2013. години, осим што рефлектују пад у односу на 2008. (од 72,70%), њихов износ је такође нижи у поређењу са оствареном вредношћу у 2012. години. Конкретно, овај показатељ у 2013. години указује на пад у износу од 7.464 хиљада динара (односно, од 11,97%), у односу на вредност остварених инвестиција у школску спортску инфраструктуру у 2012. години (*Табела 18.*).

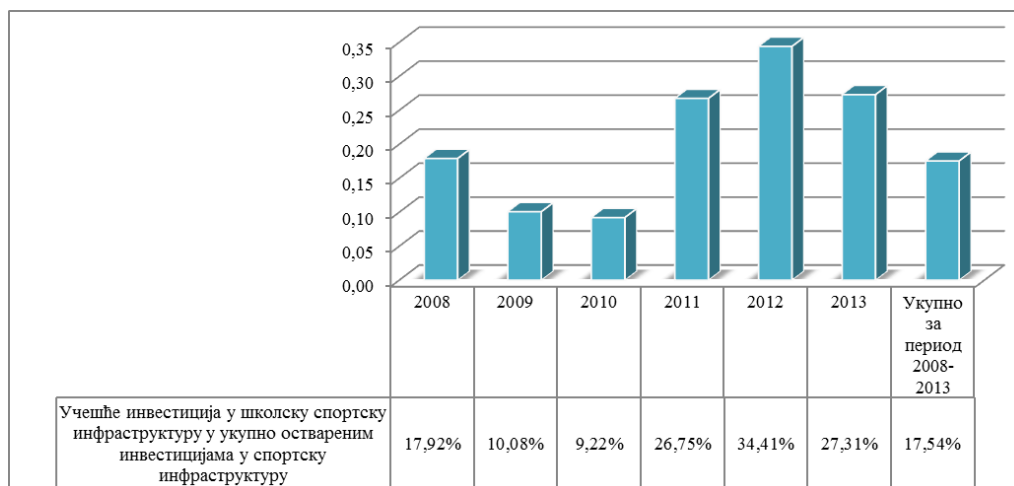
Табела 18. Остварене инвестиције у школску спортску инфраструктуру, у хиљ. динара

Опис	Година						Укупно за период 2008-2013
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	
Укупно остварене инвестиције у основна средства ¹	566.836.857	455.485.248	425.400.001	493.100.031	608.508.303	501.512.800	3.050.843.240
	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
Укупно остварене инвестиције у спортску	1.122.573	733.274	579.708	527.587	181.298	201.056	3.345.496
	0,20%	0,16%	0,14%	0,11%	0,03%	0,04%	0,11%
Остварене инвестиције у школску спортску	201.139	73.879	53.459	141.136	62.376	54.912	586.901
	0,04%	0,02%	0,01%	0,03%	0,01%	0,01%	0,02%

Извор: ¹ Републички завод за статистику (2009-2014): Општине (Општине и региони) у Републици Србији (2008-2013). РЗС, Београд.

² Министарство омладине и спорта (2014): Сви пројекти завршени до 31.12.2013. године. Министарство омладине и спорта Републике Србије, Београд.

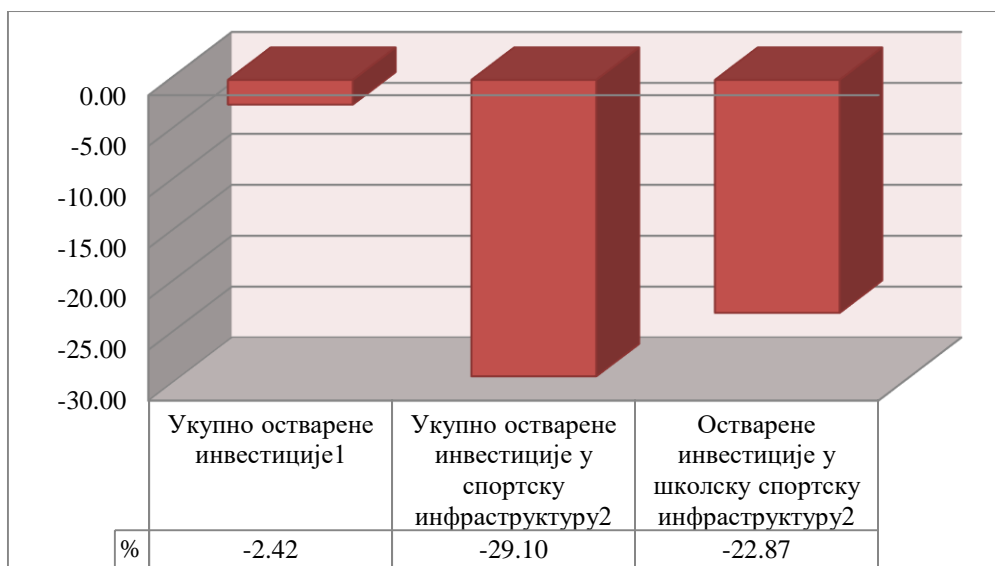
Фокусирајући се на укупно остварене инвестиције у спортску инфраструктуру, учешће остварених инвестиција у школску спортску инфраструктуру (сумарни преглед периода 2008-2013. година) износи 17,54%. Сходно томе, највиши ниво инвестирања у школску спортску инфраструктуру је остварен у 2012. години (када је његово учешће у укупно оствареним инвестицијама у спортску инфраструктуру износило 34,41%), док је најнижи ниво инвестирања у школску спортску инфраструктуру остварен у 2010. години (када је његово учешће у укупно оствареним инвестицијама у спортску инфраструктуру износило 9,22%) (Графикон 31.).

Графикон 31. Учешће остварених инвестиција у школску спортску инфраструктуру у укупно оствареним инвестицијама у спортску инфраструктуру

Извор: Министарство омладине и спорта (2014): Сви пројекти завршени до 31.12.2013. године. Министарство омладине и спорта Републике Србије, Београд.

Израчунавањем просечних годишњих стопа раста (за период 2008-2013. година), испоставило се да, како код остварених инвестиција у школску спортску инфраструктуру, тако и код укупно остварених инвестиција у спортску инфраструктуру (такође и код укупно остварених инвестиција Републике Србије у целини), остварене су негативне вредности. Просечне годишње стопе одликавају значајно већи пад код остварених инвестиција у школску спортску инфраструктуру (такође и код укупно остварених инвестиција у спортску инфраструктуру), него код укупно остварених инвестиција Републике Србије (у односу 9,45:1; тј. у односу 12,03:1) (Графикон 32.).

Графикон 32. Просечне годишње стопе раста остварених инвестиција у школску спортску инфраструктуру

Извор: ¹ Републички завод за статистику (2009-2014): *Општине (Општине и региони) у Републици Србији (2008-2013)*. РЗС, Београд.

² Министарство омладине и спорта (2014): *Сви пројекти завршени до 31.12.2013. године*. Министарство омладине и спорта Републике Србије, Београд.

Може се дакле констатовати да је инвестиционо улагање у школску спортску инфраструктуру (током периода 2008-2013. година) било пропраћено акутним недостатком финансијских средстава и као такво није могло да омогући потребан развој ове области и да значајније допринесе општем развоју, не само школског, већ и спорта у целини.

4.2.1. Извори финансирања и остварене инвестиције у школску спортску инфраструктуру

У зависности од приоритета инвестирања, критеријума за расподелу расположивих средстава и динамике њиховог трошења, у периоду 2008-2013. година су идентификовани следећи извори финансирања школске спортске инфраструктуре у Републици Србији:

- Буџетско финансирање (БФ);
- Национални инвестициони план (НИП);
- Европска инвестициона банка и јединица локалне самоуправе (ЕИБ/ЈЛС);
- Национални инвестициони план, Европска инвестициона банка и јединица локалне самоуправе (НИП/ЕИБ/ЈЛС).

Имајући у виду дефинисане планове за финансирање, како поправку старе, тако и изградњу нове школске спортске инфраструктуре, за реализацију наставе физичког васпитања у основним (централним и подручним) и средњим школама, остварени су следећи инвестициони пројекти:

- *Отворени школски спортски објекти (ОШСО):*
 - адаптација и/или ревитализација школских спортских терена;
 - изградња школских спортских терена и/или дечијих игралишта;
 - изградња тениских терена;
 - реконструкција школских спортских терена;
 - санација школских спортских терена;
- *Затворени школски спортски објекти (ЗШСО):*
 - адаптација фискултурних сала и/или школских спортских хала;
 - доградња фискултурних сала;
 - изградња фискултурних сала и/или школских спортских хала;
 - изградња школских балон сала;
 - изградња школских затворених базена;
 - реконструкција фискултурних сала и/или школских спортских хала;
 - санација фискултурних сала и/или школских спортских хала;
 - санација школских кабинета за посебне физичке активности.

Посматрајући *отворене школске спортске објекте*, од укупно предвиђених улагања, највише је остварено инвестиционих пројеката из средстава буџетског финансирања (у износу од 74.965.701,13 динара или 76,27%), док је најмање реализованих пројеката из средстава националног инвестиционог плана (у износу од 23.323.604,79 динара или 23,73%). Са друге стране, из мешовитих извора финансирања (односно, из средстава европске инвестиционе банке и јединица локалне самоуправе и из средстава националног инвестиционог плана, европске инвестиционе банке и јединица локалне самоуправе), није било остварених инвестиција у отворене школске спортске објекте (Табела 19.).

Табела 19. Извори финансирања и остварени инвестициони пројекти у отворене школске спортске објекте у Републици Србији, у периоду 2008-2013. година (у динарима)

Инвестициони пројекти	Извори финансирања				Укупно за период 2008-2013
	БФ	НИП	ЕИБ/ЈЛС	НИП/ЕИБ/ЈЛС	
Адаптација и/или ревитализација школских спортских терена	5.571.333,42	0,00	0,00	0,00	5.571.333,42
	5,67%	0,00%	0,00%	0,00%	5,67%
Изградња школских спортских терена и/или дечијих игралишта	43.506.584,43	23.323.604,79	0,00	0,00	66.830.189,22
	44,26%	23,73%	0,00%	0,00%	67,99%
Изградња тениских терена	2.499.999,68	0,00	0,00	0,00	2.499.999,68
	2,54%	0,00%	0,00%	0,00%	2,54%
Реконструкција школских спортских терена	9.758.553,96	0,00	0,00	0,00	9.758.553,96
	9,93%	0,00%	0,00%	0,00%	9,93%
Санација школских спортских терена	13.629.229,64	0,00	0,00	0,00	13.629.229,64
	13,87%	0,00%	0,00%	0,00%	13,87%
УКУПНО	74.965.701,13	23.323.604,79	0,00	0,00	98.289.305,92
	76,27%	23,73%	0,00%	0,00%	100,00%

Извор: Министарство омладине и спорта (2014): *Сви пројекти завршени до 31.12.2013. године*. Министарство омладине и спорта Републике Србије, Београд.

Горе приказани подаци упућују на чињеницу да су остварене инвестиције у изградњу тениских терена на релативно ниском нивоу, односно да је учешће средстава за њихову реализацију у укупно намењеном износу за финансирање отворених школских спортских терена од свега 2,54%.

Посматрајући *затворене школске спортске објекте*, од укупно предвиђеног улагања, највише је остварено инвестиционих пројеката из средстава националног

инвестиционог плана (у износу од 181.321.167,08 динара или 37,11%), док је најмање реализовано пројеката из мешовитог финансирања (односно, из средстава европске инвестиционе банке и јединица локалне самоуправе), у износу од 40.052.225,90 динара или 8,20% (Табела 20.).

Табела 20. Извори финансирања и остварени инвестициони пројекти у затворене школске спортке објекте у Републици Србији, у периоду 2008-2013. година (у динарима)

Инвестициони пројекти	Извори финансирања				Укупно за период 2008-2013
	БФ	НИП	ЕИБ/ЈЛС	НИП/ЕИБ/ЈЛС	
Адаптација физкултурних сала и/или школских спортских хала	30.390.663,95	0,00	0,00	0,00	30.390.663,95
	6,22%	0,00%	0,00%	0,00%	6,22%
Доградња физкултурних сала	2.396.108,00	0,00	0,00	0,00	2.396.108,00
	0,49%	0,00%	0,00%	0,00%	0,49%
Изградња физкултурних сала и/или школских спортских хала	68.969.330,17	158.316.758,38	40.052.225,90	88.336.892,99	355.675.207,44
	14,12%	32,40%	8,20%	18,08%	72,79%
Изградња школских балон сала	6.156.968,10	11.091.349,00	0,00	0,00	17.248.317,10
	1,26%	2,27%	0,00%	0,00%	3,53%
Изградња школских затворених базена	11.564.000,00	0,00	0,00	0,00	11.564.000,00
	2,37%	0,00%	0,00%	0,00%	2,37%
Реконструкција физкултурних сала и/или школских спортских хала	14.594.579,08	11.913.059,70	0,00	0,00	26.507.638,78
	2,99%	2,44%	0,00%	0,00%	5,43%
Санација физкултурних сала и/или школских спортских хала	44.290.312,82	0,00	0,00	0,00	44.290.312,82
	9,06%	0,00%	0,00%	0,00%	9,06%
Санација школских кабинета за посебне физичке активности	539.601,61	0,00	0,00	0,00	539.601,61
	0,11%	0,00%	0,00%	0,00%	0,11%
УКУПНО	178.901.563,73	181.321.167,08	40.052.225,90	88.336.892,99	488.611.849,70
	36,61%	37,11%	8,20%	18,08%	100,00%

Извор: Министарство омладине и спорта (2014): Сви пројекти завршени до 31.12.2013. године. Министарство омладине и спорта Републике Србије, Београд.

У контексту горе приказаних података, можемо рећи да остварене инвестиције у санацију школских кабинета за посебне физичке активности на релативно ниском нивоу, односно да је учешће средстава за њихову реализацију у укупно намењеном износу за финансирање затворених школских спортских терена од једва 0,11%.

Евидентно, остварени инвестициони пројекти у области изградње (потпуно нових објеката – било отворених, било затворених простора, који одговарају прописаним стандардима и нормативима) имају највеће учешће у структури финансирања школске спортске инфраструктуре на нивоу Републике Србије у целини.

4.2.2. Регионална инвестициона улагања у школску спортску инфраструктуру

Ради детаљнијег приказа инвестиционе активности у школску спортску инфраструктуру, као и јаснијег прегледа структуре извора финансирања, у табелама и графиконима који следе су дати подаци који се односе на:

- национални ниво (Републику Србију у целини);
- нивоу административних области (Србија – север и Србија – југ);
- нивоу региона (Београдски регион, Регион Војводине, Регион Шумадије и Западне Србије, Регион Јужне и Источне Србије и Регион Косова и Метохије).

Истраживањем је обухваћен тренд улагања у периоду 2008-2013. година, с тим да се ниво Републике Србије у целини посматра као калкулативна основа која ће послужити да се у наставку акценат ставимо на анализу података по административним областима и регионима (Табела 21.).

Област *Србија - север*, са укупним износом од 105.258,28 хиљада динара, у укупно оствареним инвестицијама у школску спортску инфраструктуру на нивоу Републике Србије у целини (сумарно за период 2008-2013. година), учествује са 17,93% (од тога: 6,71% је учешће Београдског Региона, док 11,23% је део учешћа Региона Војводине).

Посматрајући изворе финансирања, најзаступљеније је финансирање инвестиционих пројеката у школску спортску инфраструктуру из буџетских средстава (буџетско финансирање - БФ), са учешћем од 11,11% у сумарном износу укупних извора финансирања на нивоу Републике Србије у целини (од тога: 6,71% је учешће на нивоу Београдског Региона, док 4,40% је део учешћа на нивоу Региона Војводине).

Област *Србија - југ*, с обзиром на износ од 481,642,87 хиљада динара, у укупно оствареним инвестицијама у школску спортску инфраструктуру на нивоу Републике Србије у целини (сумарно за период 2008-2013. година), остварује маркантно веће учешће (од 82,07%) у поређењу са евидентираним учешћем на нивоу области Србија – север (у односу 4,58:1), од тога: 40,97% је учешће Региона Шумадије и Западне Србије; 31,04% је учешће Региона Јужне и Источне Србије; 1,06% је учешће Региона Косова и Метохије.

Табела 21. Просторна дистрибуција остварених инвестиција у школску спортску инфраструктуру, у хиљ. динара

Опис	Извор финансирања (укупно за период 2008-2013)				Година						Укупно за период 2008-2013
	БФ	НИП	ЕИБ/ЈЛС	НИП /ЕИБ/ ЈЛС	2008	2009	2010	2011	2012	2013	
РЕПУБЛИКА СРБИЈА	253.867,26	204.644,77	40.052,23	88.336,89	201.139,16	73.879,37	53.459,03	141.135,64	62.375,95	54.912,00	586.901,16
	43,26%	34,87%	6,82%	15,05%	34,27%	12,59%	9,11%	24,05%	10,63%	9,36%	100,00%
СРБИЈА - СЕВЕР	65.184,99	40.073,29	0,00	0,00	43.566,18	4.323,41	3.395,95	30.400,93	23.571,81	0,00	105.258,28
	11,11%	6,83%	0,00%	0,00%	7,42%	0,74%	0,58%	5,18%	4,02%	0,00%	17,93%
Београдски регион	39.371,86	0,00	0,00	0,00	1.461,37	3.783,81	3.395,95	16.574,71	14.156,01	0,00	39.371,86
	6,71%	0,00%	0,00%	0,00%	0,25%	0,64%	0,58%	2,82%	2,41%	0,00%	6,71%
Регион Војводине	25.813,13	40.073,29	0,00	0,00	42.104,81	539,60	0,00	13.826,22	9.415,80	0,00	65.886,43
	4,40%	6,83%	0,00%	0,00%	7,17%	0,09%	0,00%	2,36%	1,60%	0,00%	11,23%
СРБИЈА - ЈУГ	188.682,28	164.571,48	40.052,23	88.336,89	157.572,98	69.555,96	50.063,09	110.734,71	38.804,13	54.912,00	481.642,87
	32,15%	28,04%	6,82%	15,05%	26,85%	11,85%	8,53%	18,87%	6,61%	9,36%	82,07%
Регион Шумадије и Западне Србије	81.897,80	105.492,38	40.052,23	65.828,69	71.836,01	32.934,31	40.495,00	68.012,64	25.081,13	54.912,00	293.271,09
	13,95%	17,97%	6,82%	11,22%	12,24%	5,61%	6,90%	11,59%	4,27%	9,36%	49,97%
Регион Јужне и Источне Србије	106.784,48	52.862,92	0,00	22.508,20	79.520,78	36.621,65	9.568,09	42.722,07	13.723,01	0,00	182.155,60
	18,19%	9,01%	0,00%	3,84%	13,55%	6,24%	1,63%	7,28%	2,34%	0,00%	31,04%
Регион Косова и Метохије	0,00	6.216,19	0,00	0,00	6.216,19	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	6.216,19
	0,00%	1,06%	0,00%	0,00%	1,06%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	1,06%

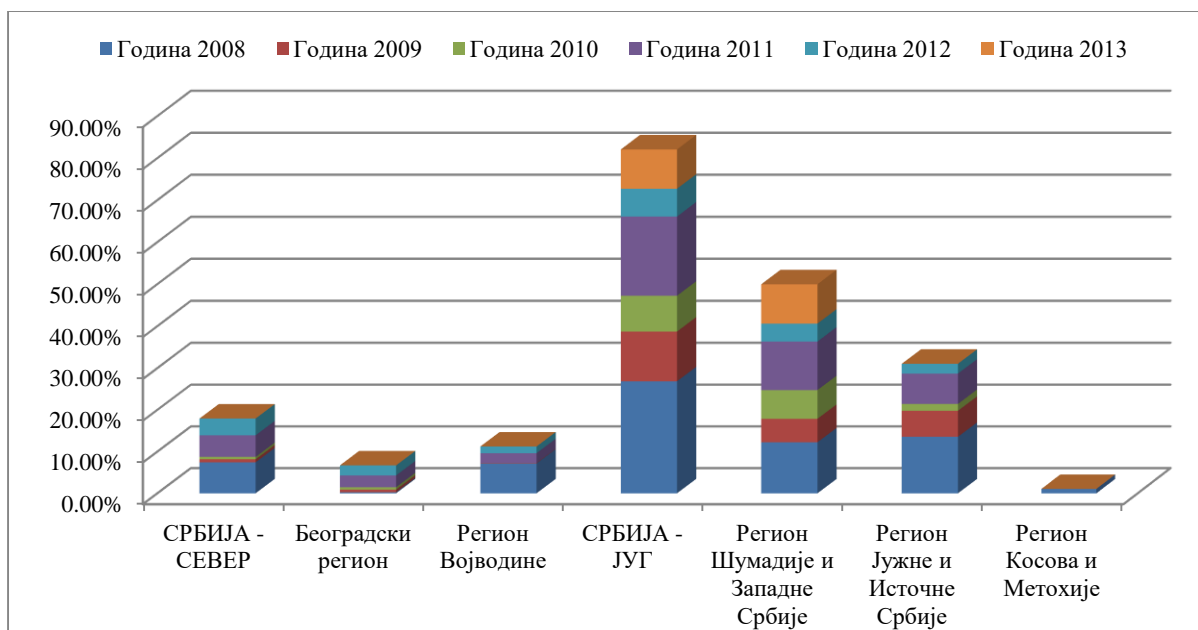
Извор: Министарство омладине и спорта (2014): Сви пројекти завршени до 31.12.2013. године. Министарство омладине и спорта Републике Србије, Београд.

У овом случају такође, најзаступљенији извор финансирања инвестиционих улагања у пројекте школске спортске инфраструктуре су буџетска средства, са 32,15% у сумарном износу укупних извора финансирања на нивоу Републике Србије у целини (од тога: 13,95% је учешће на нивоу Региона Шумадије и Западне Србије; 18,19% је учешће на нивоу Региона Јужне и Источне Србије; 0,00% је учешће на нивоу Региона Косова и Метохије).

На основу горе изложеног, може се извући закључак да су досадашња инвестициона улагања, како на нивоу административних области и региона, тако и по изворима финансирања, била неравномерна. Сходно томе, највећа разлика по питању инвестирања у школску спортску инфраструктуру се може приметити између укупно остварених улагања на нивоу Региона Шумадије и Западне Србије (у износу од 293.271,09 хиљада динара) и Региона Косова и Метохије (у износу 6.216,19 хиљада динара), односно Београдског региона (у износу од 39.371,86 хиљада динара), и то у односу 47,18:1 (односно 7,45:1).

На први поглед, може се прихватити констатација да већа инвестициона улагања у пројекте школске спортске инфраструктуре на нивоу административне области Србија - југ, у односу на инвестирање у пројекте школске спортске инфраструктуре на нивоу административне области Србија - север, одсликавају и бољу опремљеност и бржи развој наставно-спортских активности. Међутим, с обзиром на ниво економско-социјалног развоја, пре би се рекло да потреба уједначеног развоја и обезбеђење једнаких услова за све захтева више новца у циљу испуњења планиране реализације.

Детаљна структура улагања у пројекте школске спортске инфраструктуре на нивоу административних области и региона, дата је помоћу графичког приказа који следи (*Графикон 33.*).

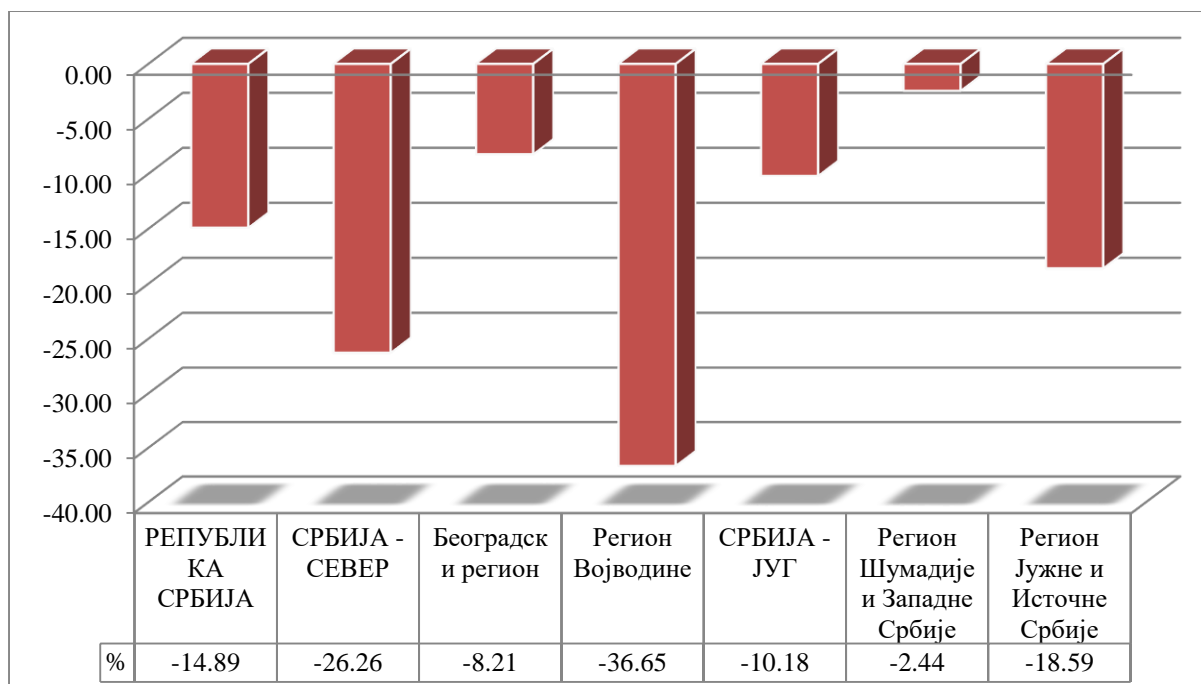

Графикон 33. Структура укупно остварених инвестиција у школску спортску инфраструктуру (Република Србија, укупно за период 2008-2013 = 100,00%)

Извор: Министарство омладине и спорта (2014): Сви пројекти завршени до 31.12.2013. године. Министарство омладине и спорта Републике Србије, Београд.

Израчунавањем просечних годишњих стопа раста (за анализирани период 2008-2013. година), дошло се до негативних резултата на свим нивоима, како за остварене инвестиције у школску спортску инфраструктуру на подручју административних области, тако и за остварене инвестиције у школску спортску инфраструктуру на подручју региона.

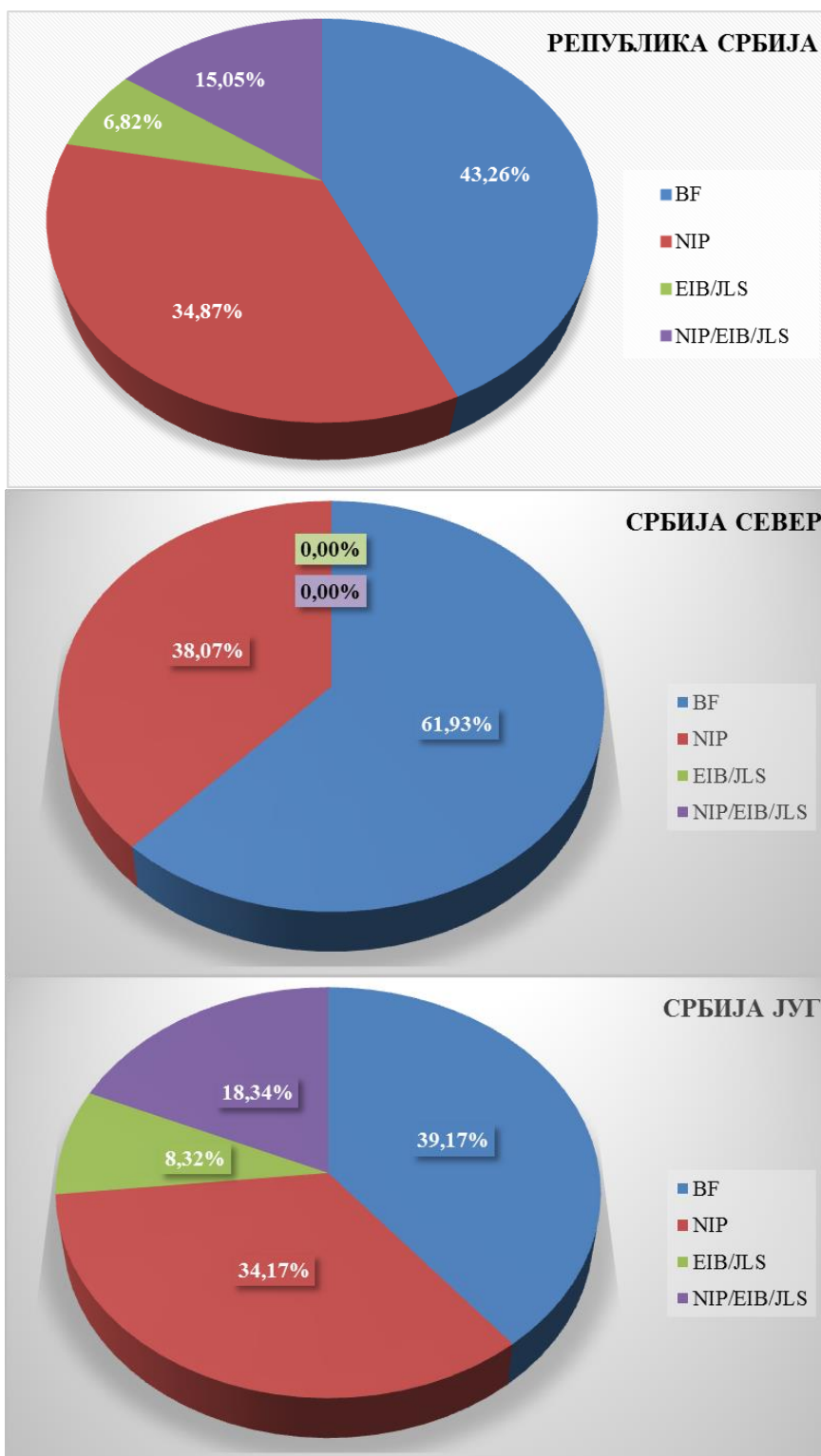
Просечне годишње стопе одликавају значајно већи пад код остварених инвестиција у школску спортску инфраструктуру на нивоу административне области Србија – север, него код остварених инвестиција у школску спортску инфраструктуру на нивоу области Србија - југ (уз напомену да у првом случају, и то на свим нивоима, у 2013. години није било остварених инвестиција у школску спортску инфраструктуру) (Графикон 34.).

Графикон 34. Просечне годишње стопе раста остварених инвестиција у школску спортску инфраструктуру, у периоду 2008-2013. година

Извор: Министарство омладине и спорта (2014): Сви пројекти завршени до 31.12.2013. године. Министарство омладине и спорта Републике Србије, Београд.

Детаљна структура укизвора финансирања инвестиција у школску спортску инфраструктуру на националном и нивоу административних области, приказана је следећим упоредним (сумарним) прегледом (Графикон 35.).

Графикон 35. Структура извора финансирања инвестиција у школску спортску инфраструктуру (сумарни преглед за период 2008-2013. година)

Извор: Министарство омладине и спорта (2014): Сви пројекти завршени до 31.12.2013. године. Министарство омладине и спорта Републике Србије, Београд.

На нивоу региона, истраживањем је такође обухваћен тренд улагања у периоду 2008-2013. година, као и анализа података о оствареним инвестицијама у школску спортску инфраструктуру и њиховим изворима финансирања (*Табела 22.*).

На нивоу *Београдског региона*, укупно остварене инвестиције у школску спортску инфраструктуру износе 39.371,86 хиљада динара, а најзаступљенији извор финансирања инвестиционих пројеката су буџетска средства, са учешћем од 100,00% у сумарном износу укупних извора финансирања.

На нивоу *Региона Војводине*, укупно остварене инвестиције у школску спортску инфраструктуру износе 65.886,43 хиљада динара, а најзаступљенији извор финансирања инвестиционих пројеката су средства из националног инвестиционог плана (НИП), са учешћем од 60,82% у сумарном износу укупних извора финансирања (од тога, са износом од 41,98% Јужнобачка област има највеће учешће, док Севернобанатска област са износом од 6,42% има најмање учешће).

На нивоу *Региона Шумадије и Западне Србије*, укупно остварене инвестиције у школску спортску инфраструктуру износе 293.271,09 хиљада динара, а најзаступљенији извор финансирања инвестиционих улагања су такође средства из НИП-а, са учешћем од 35,97% у сумарном износу укупних извора финансирања (од тога, са износом од 14,16% Мачванска област има највеће учешће, док Колубарска област са износом од 1,87% има најмање учешће).

На нивоу *Региона Јужне и Источне Србије*, укупно остварене инвестиције у школску спортску инфраструктуру износе 182.155,60 хиљада динара, а најзаступљенији извор финансирања инвестиционих пројеката су буџетска средства, са учешћем од 58,62% у сумарном износу укупних извора финансирања (од тога, са износом од 15,60% Јабланичка област има највеће учешће, док Борска област са износом од 3,02% има најмање учешће).

Табела 22. Регионална дистрибуција остварених инвестиција у школску спортску инфраструктуру, у хиљ. динара

Опис	Извор финансирања (укупно за период 2008-2013)				Година						Укупно за период 2008-2015
	БФ	НИП	ЕИБ/ ЈЛС	НИП /ЕИБ/ ЈЛС	2008	2009	2010	2011	2012	2013	
Београдски регион	39.371,86	0,00	0,00	0,00	1.461,37	3.783,81	3.395,95	16.574,71	14.156,01	0,00	39.371,86
	100,00%	0,00%	0,00%	0,00%	3,71%	9,61%	8,63%	42,10%	35,95%	0,00%	100,00%
Регион Војводине	25.813,13	40.073,29	0,00	0,00	42.104,81	539,60	0,00	13.826,22	9.415,80	0,00	65.886,43
	39,18%	60,82%	0,00%	0,00%	63,91%	0,82%	0,00%	20,98%	14,29%	0,00%	100,00%
Западнобачка област	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Јужнобанатска област	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Јужнобачка област	15.857,73	27.658,00	0,00	0,00	29.689,51	0,00	0,00	13.826,22	0,00	0,00	43.515,73
	24,07%	41,98%	0,00%	0,00%	45,06%	0,00%	0,00%	20,98%	0,00%	0,00%	66,05%
Севернобанатска област	5.679,75	4.229,00	0,00	0,00	4.229,00	0,00	0,00	0,00	5.679,75	0,00	9.908,75
	8,62%	6,42%	0,00%	0,00%	6,42%	0,00%	0,00%	0,00%	8,62%	0,00%	15,04%
Севернобачка област	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Средњобанатска област	3.736,05	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	3.736,05	0,00	3.736,05
	5,67%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	5,67%	0,00%	5,67%
Сремска област	539,60	8.186,29	0,00	0,00	8.186,29	539,60	0,00	0,00	0,00	0,00	8.725,90
	0,82%	12,42%	0,00%	0,00%	12,42%	0,82%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	13,24%
Регион Шумадије и Западне Србије	81.897,80	105.492,38	40.052,23	65.828,69	71.836,01	32.934,31	40.495,00	68.012,64	25.081,13	54.912,00	293.271,09
	27,93%	35,97%	13,66%	22,45%	24,49%	11,23%	13,81%	23,19%	8,55%	18,72%	100,00%
Златиборска област	12.288,22	0,00	0,00	0,00	1.180,59	1.194,27	0,00	0,00	0,00	9.913,37	12.288,22
	4,19%	0,00%	0,00%	0,00%	0,40%	0,41%	0,00%	0,00%	0,00%	3,38%	4,19%
Колубарска област	16.514,53	5.480,68	0,00	0,00	5.480,68	0,00	0,00	16.514,53	0,00	0,00	21.995,21
	5,63%	1,87%	0,00%	0,00%	1,87%	0,00%	0,00%	5,63%	0,00%	0,00%	7,50%

Мачванска област	4.382,90	41.523,18	30.167,08	22.619,14	3.000,00	22.013,40	19.509,78	1.382,90	22.619,14	30.167,08	98.692,30
	1,49%	14,16%	10,29%	7,71%	1,02%	7,51%	6,65%	0,47%	7,71%	10,29%	33,65%
Моравичка област	16.288,87	0,00	9.885,15	0,00	5.000,00	3.245,09	0,00	17.928,92	0,00	0,00	26.174,02
	5,55%	0,00%	3,37%	0,00%	1,70%	1,11%	0,00%	6,11%	0,00%	0,00%	8,92%
Поморавска област	5.231,40	18.700,00	0,00	0,00	19.550,00	4.381,40	0,00	0,00	0,00	0,00	23.931,40
	1,78%	6,38%	0,00%	0,00%	6,67%	1,49%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	8,16%
Расинска област	13.454,33	0,00	0,00	0,00	9.098,68	0,00	1.893,66	0,00	2.461,99	0,00	13.454,33
	4,59%	0,00%	0,00%	0,00%	3,10%	0,00%	0,65%	0,00%	0,84%	0,00%	4,59%
Рашка област	11.846,09	17.736,90	0,00	43.209,56	4.583,00	2.100,15	19.091,55	32.186,28	0,00	14.831,56	72.792,54
	4,04%	6,05%	0,00%	14,73%	1,56%	0,72%	6,51%	10,97%	0,00%	5,06%	24,82%
Шумадијска област	1.891,45	22.051,62	0,00	0,00	23.943,07	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	23.943,07
	0,64%	7,52%	0,00%	0,00%	8,16%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	8,16%
Регион Јужне и Источне Србије	106.784,48	52.862,92	0,00	22.508,20	79.520,78	36.621,65	9.568,09	42.722,07	13.723,01	0,00	182.155,60
	58,62%	29,02%	0,00%	12,36%	43,66%	20,10%	5,25%	23,45%	7,53%	0,00%	100,00%
Борска област	5.494,67	0,00	0,00	0,00	2.547,46	2.947,20	0,00	0,00	0,00	0,00	5.494,67
	3,02%	0,00%	0,00%	0,00%	1,40%	1,62%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	3,02%
Браничевска област	7.405,85	0,00	0,00	22.508,20	5.000,00	2.405,85	0,00	22.508,20	0,00	0,00	29.914,05
	4,07%	0,00%	0,00%	12,36%	2,74%	1,32%	0,00%	12,36%	0,00%	0,00%	16,42%
Зајечарска област	8.623,31	0,00	0,00	0,00	5.946,56	2.676,74	0,00	0,00	0,00	0,00	8.623,31
	4,73%	0,00%	0,00%	0,00%	3,26%	1,47%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	4,73%
Јабланичка област	28.408,66	4.510,10	0,00	0,00	12.023,94	7.887,93	3.411,12	5.872,76	3.723,01	0,00	32.918,75
	15,60%	2,48%	0,00%	0,00%	6,60%	4,33%	1,87%	3,22%	2,04%	0,00%	18,07%
Нишавска област	20.022,52	26.478,95	0,00	0,00	26.478,95	0,00	6.156,97	3.865,55	10.000,00	0,00	46.501,47
	10,99%	14,54%	0,00%	0,00%	14,54%	0,00%	3,38%	2,12%	5,49%	0,00%	25,53%
Пиротска област	16.244,58	3.173,96	0,00	0,00	4.823,96	14.594,58	0,00	0,00	0,00	0,00	19.418,54
	8,92%	1,74%	0,00%	0,00%	2,65%	8,01%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	10,66%
Подунавска област	5.478,28	0,00	0,00	0,00	4.000,00	369,96	0,00	1.108,33	0,00	0,00	5.478,28
	3,01%	0,00%	0,00%	0,00%	2,20%	0,20%	0,00%	0,61%	0,00%	0,00%	3,01%

Пчињска област	15.106,62	0,00	0,00	0,00	0,00	5.739,39	0,00	9.367,23	0,00	0,00	15.106,62
	8,29%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	3,15%	0,00%	5,14%	0,00%	0,00%	8,29%
Топличка област	0,00	18.699,90	0,00	0,00	18.699,90	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	18.699,90
	0,00%	10,27%	0,00%	0,00%	10,27%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	10,27%
Регион Косова и Метохије	0,00	6.216,19	0,00	0,00	6.216,19	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	6.216,19
	0,00%	100,00%	0,00%	0,00%	100,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	100,00%
Косовско- митровачка област	0,00	6.216,19	0,00	0,00	6.216,19	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	6.216,19
	0,00%	100,00%	0,00%	0,00%	100,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	100,00%
Косовска област	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%

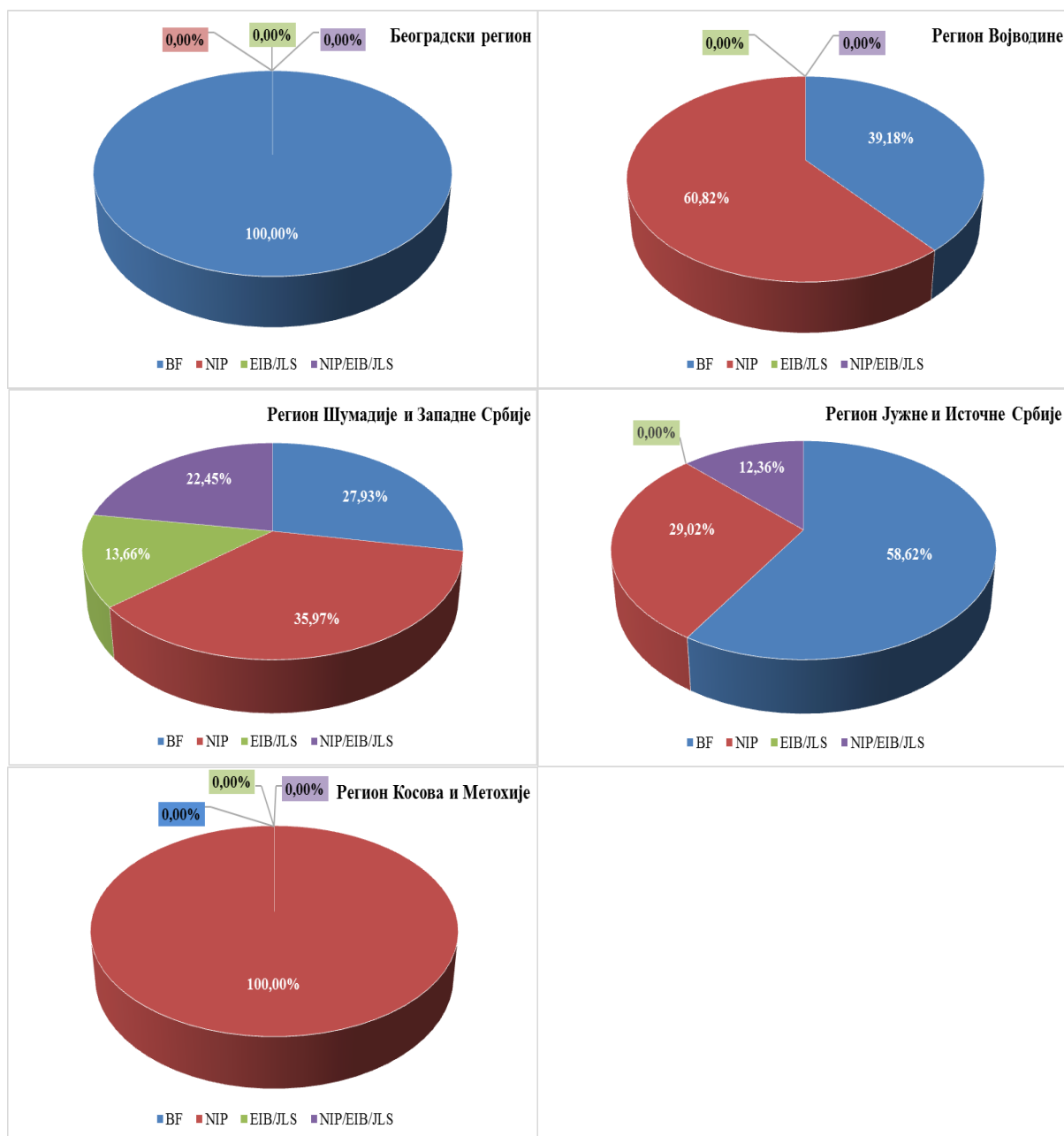
Извор: Министарство омладине и спорта (2014): *Сви пројекти завршени до 31.12.2013. године.* Министарство омладине и спорта Републике Србије, Београд.

На нивоу *Региона Косова и Метохије*, укупно остварене инвестиције у школску спортску инфраструктуру износе 6.216,19 хиљада динара, а најзаступљенији извор финансирања инвестиционих пројеката су средства из НИП-а, са учешћем од 100,00% у сумарном износу укупних извора финансирања (од тога, са износом од 100,00% Косовскомитровачка област је једина област са оствареним инвестицијама у школску спортску инфраструктуру).

Горње излагање упућује на констатацију да су досадашња инвестициона улагања, како на нивоу региона, тако и по изворима финансирања, била неравномерна. У том контексту, највећа разлика по основу улагања у школску спортску инфраструктуру се може приметити између укупно остварених инвестиција на нивоу Мачванске области (у износу од 98.692,30 хиљада динара) и Средњобанатске области (у износу од 3.736,05 хиљада динара), и то у односу 26,42:1.

У овом случају се такође може лако прихватити закључак да веће инвестирање у школску спортску инфраструктуру на нивоу Мачванске области, у односу на улагање у школску спортску инфраструктуру на нивоу Средњобанатске области, рефлектује и бољу опремљеност и бржи развој наставно-спортских активности. То наравно, с обзиром на ниво економско-социјалног развоја, пре би могла бити тежња за уједначеним развојем и испуњењем услова једнакости за све (што намеће потребу за више новца у циљу испуњења планираног циља).

Детаљна структура извора финансирања инвестиција у школску спортску инфраструктуру на нивоу региона, приказана је помоћу упоредног (сумарног) прегледа (*Графикон 36.*).

Графикон 36. Структура извора финансирања инвестиција у школску спортску инфраструктуру (сумарни преглед за период 2008-2013. година), на регионалном нивоу
 Извор: Министарство омладине и спорта (2014): Сви пројекти завршени до 31.12.2013. године. Министарство омладине и спорта Републике Србије, Београд.

4.2.3. Оцена инвестиционих улагања у школску спортску инфраструктуру

Ради што бољег сагледавања досадашњих улагања у школску спортску инфраструктуру, оцена остварених инвестиција у основна средства, без обзира на карактер изградње (нови капацитети; реконструкција, модернизација, доградња и проширење; одржавање нивоа

постојећих капацитета) и техничку структуру (грађевински радови, опрема с монтажом; остало), коришћен је показатељ *остварене инвестиције у школску спортску инфраструктуру по школи укупно*.

У циљу добијања што реалније оцене остварених инвестиција у школску спортску инфраструктуру, у наредној табели су дати подаци који се односе како на регионални, тако и на национални ниво (Табела 23.).

Табела 23. *Остварене инвестиције у школску спортску инфраструктуру по школи укупно, у периоду 2008-2013. година, у хиљ. динара*

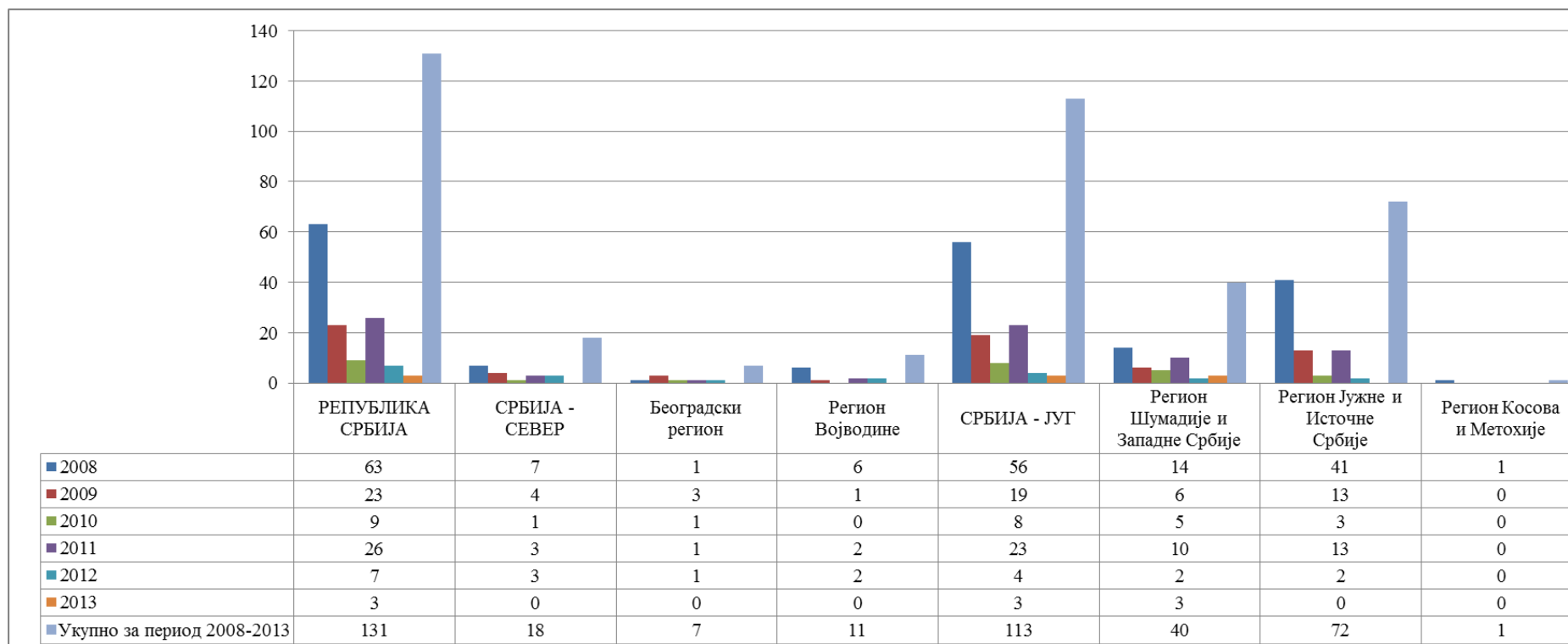
Опис	Година						Укупно за период 2008-2013
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	
РЕПУБЛИКА СРБИЈА	3.192,69	3.212,15	5.939,89	5.428,29	8.910,85	18.304,00	4.480,16
<i>СРБИЈА – СЕВЕР</i>	6.223,74	1.080,85	3.395,95	10.133,64	7.857,27	0,00	5.847,68
Београдски регион	1.461,37	1.261,27	3.395,95	16.574,71	14.156,01	0,00	5.624,55
Регион Војводине	7.017,47	539,60	0,00	6.913,11	4.707,90	0,00	5.989,68
<i>СРБИЈА – ЈУГ</i>	2.813,80	3.660,84	6.257,89	4.814,55	9.701,03	18.304,00	4.262,33
Регион Шумадије и Западне Србије	5.131,14	5.489,05	8.099,00	6.801,26	12.540,56	18.304,00	7.331,78
Регион Јужне и Источне Србије	1.939,53	2.817,05	3.189,36	3.286,31	6.861,50	0,00	2.529,94
Регион Косова и Метохије	6.216,19	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	6.216,19

Извор: Министарство омладине и спорта (2014): *Сви пројекти завршени до 31.12.2013. године.* Министарство омладине и спорта Републике Србије, Београд.

Изведени подаци о оствареним инвестицијама у школску спортску инфраструктуру по школи укупно, приказани за сваку годину понаособ. Међутим због једноставнијег приступа, с једне стране, и намере да се укључе сви подаци временске серије, дат је и збирни приказ за период 2008-2013. година. Ради јаснијег увида у калкулативни поступак, даје се такође и детаљан приказ броја школа у којима су остварене инвестиције у школску спортску инфраструктуру (посебно за сваку годину и укупно за период 2008-2013. година) (Графикон 37.).

Везано за остварене резултате *на нивоу Републике Србије у целини*, може се закључити да је највећа вредност остварених инвестиција у школску спортску инфраструктуру по школи укупно добијена у 2013. години, док је најмања вредност посматраног показатеља добијена у 2008. години (у односу 5,73:1).

Графикон 37. Број школа у којима су остварене инвестиције у школску спортску инфраструктуру, у периоду 2008-2015

Извор: Министарство омладине и спорта (2014): Сви пројекти завршени до 31.12.2013. године. Министарство омладине и спорта Републике Србије, Београд.

На нивоу *Србија - север*, највећа вредност остварених инвестиција у школску спортску инфраструктуру по школи укупно је добијена у 2011. години, док је најмања вредност посматраног показатеља добијена у 2009. години (у односу 9,38:1). У овом случају, треба напоменути да у 2013. години није било школа које су реализовале инвестиционе пројекте у школску спортску инфраструктуру.

Посматрајући регионални ниво, остварени резултати указују на следеће стање:

- на нивоу *Београдског региона*, највећа вредност остварених инвестиција у школску спортску инфраструктуру по школи укупно је добијена у 2011. години, док је најмања вредност посматраног показатеља добијена у 2009. години (у односу 13,14:1). На овом подручју, у 2013. години није било школа које су реализовале инвестиционе пројекте из области школске спортске инфраструктуру.
- на нивоу *Региона Војводине*, највећа вредност остварених инвестиција у школску спортску инфраструктуру по школи укупно је добијена у 2008. години, док је најмања вредност посматраног показатеља добијена у 2009. години (у односу 13,00:1). У овом случају, како у 2010. години, тако и у 2013. години није било школа које су реализовале инвестиционе пројекте из области школске спортске инфраструктуре.

На нивоу *Србија - југ*, највећа вредност остварених инвестиција у школску спортску инфраструктуру по школи укупно је добијена у 2013. години, док је најмања вредност посматраног показатеља добијена у 2008. години (у односу 6,51:1).

У овом случају су такође посматрани резултати на регионалном нивоу, који указују на следеће стање:

- на нивоу *Региона Шумадије и Западне Србије*, највећа вредност остварених инвестиција у школску спортску инфраструктуру по школи укупно је добијена у 2013. години, док је најмања вредност посматраног показатеља добијена у 2008. години (у односу 3,57:1);
- на нивоу *Региона Јужне и Источне Србије*, највећа вредност остварених инвестиција у школску спортску инфраструктуру по школи укупно је

добијена у 2012. години, док је најмања вредност посматраног показатеља добијена у 2008. години (у односу 3,54:1);

- на нивоу *Косова и Метохије*, остварене инвестиција у школску спортску инфраструктуру по школи укупно су евидентиране једино у 2008. години, док у осталим годинама посматраног периода није било школа које су реализовале било какав инвестициони пројекат из области школске спортске инфраструктуре.

Поред горе наведеног, треба узети у обзир и чињеницу да је инвестирање у школску спортску инфраструктуру на нивоу *Србија - север* било реализовано у значајно мањем броју школа. Другим речима, сумарно гледано, остварено је веће инвестирање у мањем броју школа на нивоу Србије – север, што указује на слабију опремљеност и заостајање у развоју школске спортске инфраструктуре на нивоу Србије - југ¹⁰⁰.

¹⁰⁰ У периоду 2008-2013. година, на нивоу Србија – север, укупно је инвестирано у 18 школа (од тога: 12 у Београдском региону; 11 у Региону Војводине), док је на нивоу Србија – југ, укупно инвестирано у 113 школа (од тога: 40 у Региону Шумадије и Западне Србије; 72 у Региону Јужне и Источне Србије и 1 у Региону Косова и Метохије).

5. ЗАКОНСКА РЕГУЛАТИВА ШКОЛСКЕ СПОРТСКЕ ИНФРАСТРУКТУРЕ

Промене у образовању морају бити системске, изграђујући, пре свега, правну основу и квалитетне законске прописе и испуњавање свих норматива. Успостављање промена у оквиру регулативних и нормативних прописа допринеће модернизацији система образовања. Те промене треба да су у складу са друштвеним и финансијским могућностима уз коришћење искуства других земаља.

Правилником о условима у погледу простора, опреме и наставних средстава утврђују се ближи услови за остваривање плана и програма образовања и васпитања на свим нивоима. Они треба да омогуће и осигурају неопходне услове за образовно-васпитни рад и успешно остваривање циљева и задатака. Овим стандардима се утврђују заједнички критеријуми школског простора, опреме и наставних средстава, као и радног простора, опреме и наставних средстава по предметима.

Важећи нормативи из ове области примењују се од школске 1990/91. године. Овим правилником дати су услови изградње и опремања школа. Ако се пажљиво анализирају ови документи, примећује се да су поједини делови преамбициозни у својим захтевима, док други не одговарају образовним тенденцијама.

Највећа замерка важећим нормативима је што у изградњи школских зграда није се водило рачуна о ђацима са инвалидитетом. Пре свега се мисли на прилазе школама, тоалете, кабинетску наставу, степеништа, ходнике, библиотеке и све друге просторе у оквиру школе који нису прилагођени њиховим могућностима. Таквим односом ови млади људи остају ускраћени основних услова за похађање наставе, чиме је нарушен један од основних образовних принципа, да образовање мора бити доступно свима, без обзира на пол, способности, могућности и др.

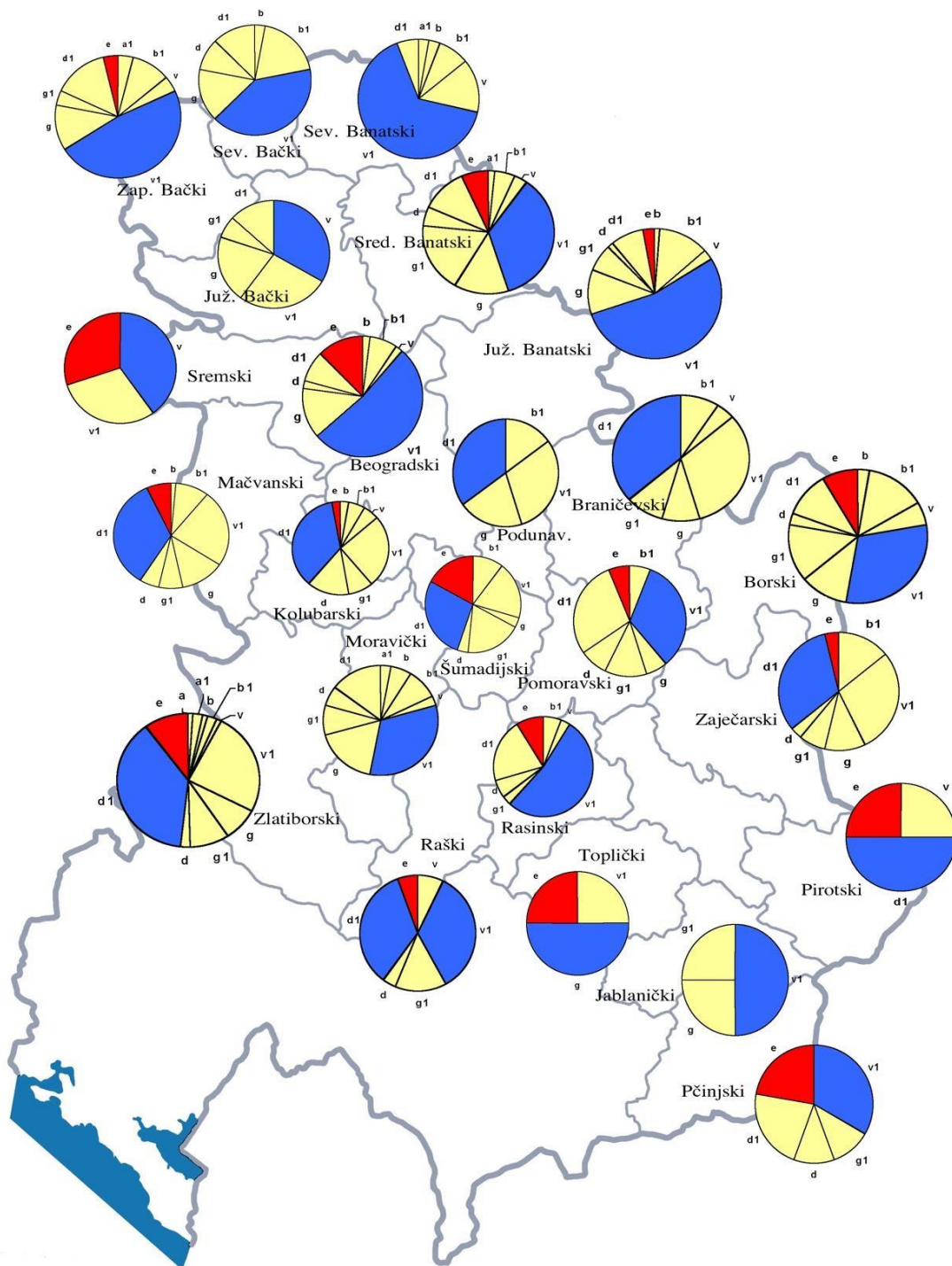
Наведени недостатци у важећим прописима изградње и опремања школских зграда, неминовно воде на закључак да је њихова промена неопходна. Савремени прописи о просторима, опреми и наставним средствима омогућиће примену нових наставних садржаја, учиниће наставни процес интересантнијим за ученике и допринеће остварењу предвиђених резултата на свим нивоима образовања.

Утврђивање поменутих норматива неопходно је како би се могли пратити и вредновати постигнути резултати. Они треба да буду у функцији развоја образовно-васпитног система, прилагођени захтевима које дефинишу други школски прописи и образовни процеси.

Нормативе простора, опреме и наставних средстава не треба схватити непроменљивим категоријама. Промене у захтевима наставе, нова технолошка и друга достигнућа, нужно ће тражити нова решења, па чак и мењања. Неопходно је њихово стално осмишљавање и благовремено допуњавање.

Између прописаних програмских садржја за наставу физичког васпитања и могућности њиховог реализовања стоје материјални услови, тј. спортски школски објекти. И поред законски прописаних норматива о изградњи и опремљености школских сала и отворених терена, истраживање рађено периоду од 1998. до 2001. године показало је у реалности велики раскорак између важећих прописа и стварног стања на терену.

Иако су услови школске спортске инфраструктуре били различити од школе до школе, путем категоризације 926 школа у Србији (без Косова и Метохије) добила се слика стања спортских објеката по областима (*Слика 3.*).

Слика 3. Стање спортских објеката у Републици Србији, по административним окрузима/областима

Извор: Николић С. Сузана (2001): Предлог норматива простора за наставу физичког васпитања са аспекта категоризације школа у Србији. Магистарска теза. Факултет за спорт и физичко васпитање, Универзитет у Београду.

Категоризација се кретала од категорије А до најниже категорије Е. На слици се види да је мало заступљено категорије А и Б које у потпуности задовољавају важеће нормативе простора опреме и наставних средстава у основном и средњем образовању. Овом категоријом било је обухваћено 9,8% школа. Највећи број школа припадао је категоријама В и Д, што показује одсуство појединих простора за реализацију наставе и есенцијалних анекса. Црвеном бојом је означена категорија Е, то су школе које немају простора за реализацију спортских активности. Категоризација школа у овом истраживању показала је неједнаке услове за реализацију наставе физичког васпитања и школског спорта за децу, као и да је измена важећих прописа неопходна. Највећи проблем се јавља у вези са нереализованим садржајем појединих делова наставног програма, уочава се и недовољна ширина обухваћености наставних садржаја. Зато је неопходно да се за минимум обавезних образовних захтева обезбеди минимум неопходног простора, ослањајући се на број одељења у школама, број деце у одељењима, недељни број часова физичког васпитања, недељни број часова ваннаставних активности, наставни план и програм, коришћење ових простора од стране других корисника и увођење у наставу неких нових активности.

Анализа резултата које је објавило Министарство омладине и спорта 2008. године у оквиру израде Националне стратегије развоја спорта у Србији показује да је од укупног броја школа које имају салу за наставу физичког васпитања (974) према нормативима није опремљено 621 школа што је 63,75%. Малу салу имало је укупно 343 школе од тога према важећим нормативима није опремљено 276 школа, што је 80,47%.

Добро дефинисани стандарди за школску спортску инфраструктуру, директно утичу на квалитет наставе. Стандарде је неопходно дефинисати, али их и развијати и мењати са свим променама које се одвијају у систему образовања. Они треба да омогуће да се паралелно са њима развијају механизми за њихово систематско праћење и вредновање.

5.1. Законска регулатива школске спортске инфраструктуре у Републици Србији

За планирање и развој спортске школске инфраструктуре, за остваривање квалитета који је у одговарајућим условима потребан, да би се пратили и вредновали постигнути резултати, неопходно је дефинисање правила и њихово поштовање. Нормативима¹⁰¹ су регулисани принципи изградње и минимум техничких услова за просторе и опрему. Ови објекти, опрема и наставна средства, треба да су у функцији развоја наставе физичког васпитања, прилагођени ученику, образовном процесу и условима које дефинишу школски прописи.

Они би требало да садрже минимум простора који је неопходан школи да би се настава успешно реализовала како би се остварили минимални образовни захтеви постављени наставним планом и програмом. Нормативи су обавезујући прописи за све учеснике у образовању и само уз њихово поштовање можемо се надати dobrim резултатима.

Поштовањем важећих норматива обезбеђује се:

- реализација теоријског и практичног дела наставе, у обиму и квалитету утврђеном у наставном плану и програму;
- одвијање наставног процеса са одговарајућим простором, опремом и другим наставним средствима, примереним врсти школе, техничким, сигурносним, санитарним и другим условима;
- креирање услова за реализацију наставног процеса, ваннаставних активности и школских такмичења;
- квалитетно организовање наставног процеса, његово несметано извођење и рад са ученицима у складу са законом.

Како се мењају друштвене прилике и постављају нови захтеви у образовном процесу, отуда потреба прилагођавања и законске регулативе насталим ситуацијама. *Норматив простора, опреме и наставних средстава треба да представља интенцију*

¹⁰¹ *Нормативи* (lat. norma), оно што одређује правило, пропис, норму, нормативан (lat. normativus) који вреди као норма, који служи као правило.

синергетских ефеката са другим националним правилницима, а у складу са светским принципима, нормама и стандардима који се односе на ову област. Од деведесетих година на овамо, у нашем образовном процесу започето је више реформи. Све оне су живеле онолико колико је политика тога министарства имала утицаја. Са политичким променама и новим људима у Министарству просвете и спорта, мењале су се и тенденције постављених реформи. Важећи Нормативи простора, опреме и наставних средстава у нас, донети су још 1990. године. И ако изложени критици због непоштовања у пракси, још увек су на снази.

Ове мере, донете су у складу са Законом за средње образовања, поново објављеним, с накнадним изменама и допунама у „Службеном гласнику Социјалистичке Републике Србије-Просветном гласнику“, ПС број 61-391/90 у Београду, 28. јуна 1990. године. Овим правилником утврђују се услови у погледу простора, опреме и наставних средстава за остваривање предвиђеног плана и програма. Овај документ у себи садржи правила изградње и опремања простора за физичко васпитање, у зависности од капацитета школе.

За школу до 16 одељења, потребна је једна сала за физичко вежбање, а за више од 16 одељења, потребне су две сале. Сала треба да је димензија 28 x 16 x 7 m.

Уз салу, обавезно иду пратеће просторије, и то:

- кабинет за кондицију, величине 30 m², односно 50 m²;
- просторије за справе, величине 30 m²;
- просторије за наставнике, са посебним простором за гардеробу, тушем и тоалетом уз просторију за наставнике, величине 16 m²;
- две свлачионице, величине 16 m²;
- два купатила, величине 16 m², од којих су по једна свлачионица и по једно купатило, повезани и одвојени за ученике, односно за ученице, а по правилу са чистим ходником повезани са салом за физичко васпитање.

На поду треба обележити игралиште линијама за рукомет, одбојку и кошарку. Блок просторија за физичко васпитање, због своје специфичности, гради се обично као посебан блок али је са школском зградом повезан.

Код отворених спортских терена, постављени су тако стандарди да *школа до двадесет одељења*, треба да је опремљена асфалтним игралиштем за одбојку, кошарку, мали фудбал, рукомет, најмање једном јамом са песком, простором за бацање кугле и четири атлетске стазе дужине најмање 80 m (укупна величина најмање 4.050 m²).

Вежбалишта за школе са више од двадесет одељења, треба да су опремљена одвојеним асфалтираним тереном за сва игралишта, двома јамама са песком и простором за бацање кугле са кружном атлетском стазом величине 9.250 m².

Ако у близини школе постоји изграђен спортски терени, које школа може да користи, онда мора имати само вежбалиште величине 60 x 30 m. Вежбалишта би требало изградити на супротној страни од учионица да бука током спортских игара не омета извођење наставе.

Поред норматива простора, правилником се утврђују ближи услови у погледу опреме и наставних средстава за остваривање плана и програма.

Наведена опрема означава неопходни фонд који се редовно треба допуњавати. У овом контексту, разликујемо:

- *справе* (козлић, коњ са хватаљкама, шведски сандук, одскочна даска, струњаче, вратило зидно, рипстол, конопци за пењање, мотке за пењање, морнарске лестве, кругови, греда ниска, греда висока, клупа шведска, разбој, разбој ниски, еластична платформа, сунђерасто доскочиште, сталци за скок у вис, сто за стони тенис, конопац за навлачење, еластични тепих за акробатику, конструкција за одбојку, кошарку, голови за рукомет, зидна табла);
- *реквизити* (препоне ниске, лествице за скок у вис, гуме за скок у вис, кугле од 4 kg и 5 kg, штафетне палице, медицинке, обручи, лоптица за бацање од

200 gr, чуњеви, палице, вијаче, лопте за кошарку, одбојку, рукомет и ногомет, прескочно уже са хватаљкама, ударалјке, рекети за стони тенис, рекети за бадминтон, сталци за обележавање терена, мреже за голове, сталак за став на рукама);

- *кабинет за кондицију* (тегови, утег једноручни, точак ергопед, справа за вежбу на скијама, трим летвица, мостница мала и велика, растезач двојни, хрбтница мала и велика, гумено уже, штап гибљив, рипстол и коса клупа).

Ако се пође од претпоставке да су наведени нормативи обавезни за све школе и неопходни услов остварења предвиђених циљева и задатака, онда они у потпуности морају бити испуњени. Истраживања која су рађена на узорку од 926 школа у Србији 2001. године, показала су да свега 9,8% школа задовољава потребе важећих норматива простора, опреме и наставних средстава у физичком васпитању, у основном и средњем образовању.

Истраживање које је рађено у оквиру израде Националне стратегије развоја спорта у Србији (од стране Министарства омладине и спорта, у савјеру са Заводом за вредновање квалитета образовања и васпитања), током 2008. године на узорку од 1.533 упитника (који су сви враћени са терена), утврђено је да по нормативима није опремљено 605 школа (односно 62,11%), а да 559 школа (односно 36,46%) нема адекватну салу за физичко васпитање. Такође, многи отворени терени нису одговарајућих димензија, без уцртаних линија и потребних справа.

Да би се постојећи или нови школски спортски објекти одржавали и градили на потребном нивоу, неопходно је њихово нормирање. Оваква ситуација и развојне тенденције у образовању, упућују на закључак да је измена важећих норматива неопходна.

Национални савет је октобра месеца (2006. године) формирао тело које ће се бавити израдом предлога норматива простора опреме и наставних средстава за предшколске установе, основне и средње школе. Ово тело је радило до 2008. године а затим је угашено. Од тада нема јасних назнака да ће се нешто на овом плану мењати.

5.2. Законска регулатива школске спортске инфраструктуре у Европској унији

Европска унија поледњих година даје на значају спортским вредностима. Низом мера које земље потписнице разних уговора треба да спроведу труди се да побољша услове у којима се одвијају физичке активности. Ти прописи се односе и на школске објекте у чијим просторима се одвијају образовни процеси али и негују спортске вредности, то су простори који морају бити доступни свим младима без обзира на разлике.

За проучавање и унапређење законске регулативе за школску спортску инфраструктуру веома важну улогу имају сазнања других земља. Иако је доследно преузимање модела неке друге земље реално неоствариво због низа специфичности сваког школског система, искуства других ипак могу бити драгоцене за креирање новог ефикасног модела приликом изградње и нормирања школске спортске инфраструктуре. Отуда је на овом месту дат кратак осврт на кључне карактеристике норматива простора и опреме у неким европским земљама.

5.2.1. Румунија

Бавећи се овом проблематиком, поређења ради, прво ћемо приказати нормативе простора, опреме и наставних средстава у средњим школама Румуније, земља која је 1. јануара 2007. године постала члан Европске уније (ЕУ). Она је све своје законе прилагодила захтевима Европске уније, па је тако још 2002. године Министарство просвете и науке, донело је посебне мере за изградњу школа и улагање у њих.

а) Фискултурна (спортска, гимнастичка) сала

Нормативи који се односе на димензије и функционалне подјединице, тј. на минималне функционалне подјединице, дати су уз помоћ табеларног приказа (Табела 24.).

Табела 24. Димензије и функционалне подјединице

Карактеристике	Тип сале		
	А	Б	В
димензије у плану	12/15 x 24/27 m	27 x 32 m	27 x 45 m
површина	288/405 m ²	864 m ²	1215 m ²
произвољна висина	5,50/6 m	7,0 m	7,0 m
дељивост на функционалну површину	један терен	дељиво на два терена	дељиво на три терена
Минималне функционалне подјединице (МФП)/Сала			
анекс (приложена просторија) за складиште	30 m ²	50 m ²	80 m ²
свлачионица	2/МФП	4/МФП	6/МФП
санитарна опрема, одговарајућа терену за игру	1/МФП	2/МФП	3/МФП
лекарска ординација (прва помоћ)	1/МФП	1/МФП	1/МФП

Извор: Ministerul Educației și Cercetării (2002): *Norme educaționale republicane pentru realizarea investițiilor cu scop educațional. Programul de reabilitare a școlilor din România*. Ministerul Educației și Cercetării, București.

У случају нужде, димензије терена за вежбе могу одступати од утврђене норме.

Покретни системи за такмичења (углавном они, који се могу подићи), не би требало да проузрокују повреде, биће тихи и имаће амортизер за ублажавање потреса или удара. У опаснијим ситуацијама преместиће се ван нормираних димензија физкултурне сале.

Обезбедиће се природна светлост, равномерна и расута, уз избегавање ефекта одсјаја на теренима за игру, на засебним, као и на теренима који су груписани један поред другог.

Проблеми са вештачким осветљењем, вентилацијом и загревањем физкултурне сале ће се решавати с обзиром на различите позиције покретног система (справе за вежбање), који одређује сврху различитих делова сале, тако што сваки одељак сале, ком је потребна јединствена светлост, треба да обезбеди оптималне околности тог амбијента.

Површина зидова, морају бити висине најмање три метара. Елементи за затварање празнина, треба да буду усклађени са површином зида и тапацирани еластичним материјалом, како би се избегло повређивање ученика током активности.

Справе одређених делова сале, на више спортских терена, ће бити превучене материјалима отпорним на ударе. Тако конципиране, справе ће се чувати на одговарајући начин.

Површина спортског терена која ће се користити, треба да буде прилагођена предвиђеним спортским активностима (еластична површина итд.).

Спортске справе и опреме, врста, број, постављање непокретних и покретних справа, утврђују се у складу са нацртом пројекта и сходно наставном програму физичког васпитања. Технички пројекат, треба да садржи неопходне елементе и детаље за монтирање и опремање уз сва снабдевања и уређења за спорт, као и неопходне справе за опремање целог простора.

Терен се непрекидно, или повремено (привремено) обележава, уз вођење рачуна о више функционалној користи терена (физичко васпитање, школски спортови, такмичења, активности социјалног типа и друго), као и уз поштовање нацрта пројекта и одговарајућег пројекта спортске технологије.

1) Додатна просторија (МФП)

Треба да се тако осмисли, да би се водило рачуна о следећем:

- да се осмисли са минималном произвољном висином од најмање 2,5 m и страном од најмање 4,5 m. Најмања димензија доступних врата треба да износи 2,2/2,3 m;
- ако ће спортска сала имати вишефункционални карактер, обезбедиће се и допремање специјалних справа за одређене активности.

2) Свлачионица (МФП)

Треба да садржи одређене елементе, као и да испуни следеће захтеве:

- затворена, засебна, просторија;
- свлачионица, површине од најмање 12,0 m² и димензије страна од најмање 3,0 m;

- умиваоница, површине од најмање 4,5 m² и димензије страна од најмање 1,5 m (треба да буде опремљена са 4 лавабоа);
- купатило, површине од најмање 8,0 m² и димензије страна од најмање 2,5 m (треба да буде опремљено са најмање 2 туш кабине);
- један тоалет, у који се може ући из засебне просторије.

Важне напомене:

- утврђују се обавезно стазе по којима ће се ићи у обући за улицу или у собној обући;
- у случају одељених, засебних сала треба да постоји могућност да се из било које свлачионице у њих уђе директно, без проласка преко других делова спортског терена.

3) Свлачионица-канцеларија за професоре (канцеларија)

Из прометног простора кроз засебну просторију треба да се осмисле умиваоница са једним лавабоом, туш-кабина, као и свлачионица-канцеларија од 10,0 m² са најмањом димензијом једне стране од 2,5 m.

4) Лекарска ординација (за прву помоћ)

в) Базен за купање

Пројектује се на основу специјалних прописа.

г) Спортски терен на отвореном

Његова позиција ће се одредити водећи рачуна о осталим саставним деловима комплекса (зграде, зоне за игру, рекреативне зоне, зелене површине) и уз обезбеђење складног функционисања целине. Димензије, спортског терена на отвореном, дате су у *Табели 25*.

Табела 25. Димензије спортског терена на отвореном

Спецификација	А	Б	В
спортски терен за такмичења	одбојка	Кошарка	Рукомет
димензије у плану	15 x 24 m	24 x 32 m	24 x 45 m

Извор: Ministerul Educației și Cercetării (2002): *Norme educaționale republicane pentru realizarea investițiilor cu scop educațional. Programul de rehabilitare a școlilor din România*. Ministerul Educației și Cercetării, București.

Уређење величине спортског терена, који треба да се направи на отвореном, као и других типова терена утврђује се у нацрту пројекта и повезано је са пројектом спортске методологије и узимајући у обзир могућности одређења његове позиције (димензија и планиметријске карактеристике расположивог терена). За обезбеђивање неопходног простора за одвијање часова физичког васпитања и спортских игара са лоптом утврдиће се изградња барем једног спортског терена на отвореном.

Терени за игру са лоптом, атлетска стаза, стаза за трчање са прескакањем препрека ће бити оријентисани север-југ ($\pm 20^0$) на дугачком пречнику. Не морају се испунити ови захтеви у случају терена за вежбе и у случају када је неподесан облик терена, чија се позиција треба одредити где ће бити.

д) Вишефункционална сала

Треба да поседује следеће карактеристике:

- површина, од најмање $0,75 \text{ m}^2$ по ученику;
- постојање ове функције се прецизира у нацрту пројекта;
- довршавање ентеријера, одговарајући анекси (бина, соба са рефлекторима, технички анекси, бифе, гардероба, санитарна опрема итд.) треба тако да се осмисле, да би се могла обезбедити употреба простора у више сврха:
 - настава и образовање;
 - локалне;
 - месне;
 - културне;
 - спортске и рекреативне активности;

- димензије додатних простора износе $\frac{1}{2}$ од максималног капацитета опсега сале;
- оваква сала треба обавезно да се осмисли у школама у малим селима, будући да је то једино место где се одвијају активности или окупљања, у којима учествују сви становници/цело место. Опремање и одговарајући анекси (додатне просторије) ће се одредити у нацрту пројекта.

5.2.2. Словенија

У наставку ћемо се упознати са нормативима школских спортских простора у Републици Словенији. Оно што је карактеристично за њихове прописе јесте минимум неопходних простора испод којих у односу на факторе по којима се одређује капацитет школе не би смело да се иде. Све више од тога дозвољено је ако постоје потребе локалне само управе и њихове могућности то дозвољавају. У њиховом упуству, дат је минимум техничких услова за просторе и опрему спортске школске инфраструктуре (Табела 26.).

Табела 26. *Врсте покривених школских спортских простора*

Врсте простора	Ширина	Дужина	Површина	м ² /дете	Висина
Минимални прост за вежбање (15 деце)	10,0 m	15,0 m	150,0 m	10,0	5,5 m
Основни простор за вежбање (20 деце)	15,0 m	24 ,0m	360,0 m	18,0	7,0 m
Плесно-борилачки простор (20 деце)	мин. 7,0 m		190,0 m	9,8	3,4 m
Стони тенис (20 деце)	мин. 7,0 m		168,0 m	8,4	3,4 m
Прстор за спортске игре (20 деце)	15,0 m	24,0 (27,0) m	360,0 m	18,0	
Базен (10 деце)	6,7 m	16,7 m	111,0 m	4,0	
Простор за фитнес (20 деце)			96,0 m	4,8	3,0 m

Извор: Ministarstvo za šolstvo znanost in šport (1999): *Prostori za športno vzgojo za osnovno šolo*. Ministarstvo za šolstvo znanost in šport, Republika Slovenija, Ljubljana.

а) Прорачун потребног броја простора за вежбање

Спортска одељења утичу на избор површина у оквиру спортског стандарда. За прорачун се узимама у обзир 30 часова недељно заузетости простора за вежбање. Такође треба нагласити да је од шестог до деветог разреда дозвољени број ученика на једном часу физичког васпитања 20 ученика.

Формула за прорачун:

- од 1. до 5. разреда = број група за вежбање (BC1);
- од 6. до 9. разреда = број одељења, односно $28 \text{ ученика}/20 =$ број група за вежбање (BC2);
- $(BC1 + BC2) \times 3 =$ број часова недељно;
- $\text{број часова недељно}/30 =$ број простора за вежбање (ВП).

Вишак недељне заузетости до 5 часова на један простор за вежбање може да се надокнади са највише једним часом пре или после наставе. Број простора за вежбање одређује и остале пратеће просторе и комуникације а тиме и нормативну површину која припада школи.

б) Избор простора за вежбање

Ако је школи потребно више од једног простора за вежбање онда је без изузетка уз основни простор за вежбање нормативни редослед следећи:

- плесно - борилачки простор;
- играоница, стони-тенис;
- простор за спортске игре или базен;
- фитнес.

Ако се гради већи објекат него што га диктира школски спортски стандард, онда се одређује врста и величина простора за вежбање у повезаности са постојећим школским и осталим спортским просторима непосредне околине, односно са локалном спортском традицијом. У случају да заједничке површине превазилазе нормативно израчунате, вишак тих површина представља спортски стандард.

У подручним школама са три или мање одељења простор за вежбање представљала би наменски опремљена учионица. У случају да је потребна нова градња нека се обезбеди минимум простора за вежбање. Основни простор за вежбање обезбедиће се оној школи којој је простор за вежбање наставе спортског васпитања потребан бар 21 час недељно.

Када се у оквиру школских спортских површина гради спортска хала за потребе локалне заједнице потребно је за одељења прва три разреда обезбедити наменски опремљен минимални простор за вежбање. На број простора за вежбање може утицати и употреба простора за потребе обданишта.

в) Непокривене површине за вежбање

Врсте непокривених површина за вежбање у школама Словеније, дате су помоћу Табеле 27.

Табела 27. Врсте непокривених школских спортских површина у Словенији

Ознака	Назив	Нормативна површина	Минимална површина	Планерска површина
КП	Комплексна површина за играње	250 m		350 m
УП	Универзална површина	28x16 m	24x15 m	650 m
ВПС	Велика површина за спортске игре	42x28 m	38x24 m	1500 m
АС	4-атлетске стазе-60 m	4x60 m		
СД	Скакалиште у даљ	4x75 m		
ТС	Трчкаста стаза	150-200 m		
ПСО	Простор за складиштење опреме			15 m
ПК	Простор за бацање кугле	$\frac{1}{4}$ круга (r = 20 m)		410 m
СВ	Скакалиште у вис	$\frac{1}{2}$ круга (r = 16 m)		450 m

Извор: Министарство за шолство знаност и спорт (1999): *Prostori za športno vzgojo za osnovno šolo*. Министарство за шолство знаност и спорт, Република Словенија, Лјубљана.

Ако поред школе нема могућности за изградњу игралишта могу се употребити друга игралишта која су удаљена 5 минута хода. Величина школских спортских игралишта зависи од величине школе и расположивог простора (Табела 28.).

Табела 28. Величина отворених спортских школских игралишта у зависности од величине школе и школског простора у Словенији

Нормативни капацитети школе	КП	УП	ВПС	АС	СД	ПК	ПСО
3	250 m						
6	250 m	650 m					
9	250 m	650 m		400 m			
12	250 m	650 m		400 m			
15	250 m		1500 m	400 m			
18	250 m		1500 m	400 m			
21	250 m		1500 m	400 m			
24	250 m	650 m	1500 m	400 m			15 m
27	250 m	650 m	1500 m	400 m			15 m

Извор: Министарство за шолство знаност и спорт (1999): *Prostori za športno vzgojo za osnovno šolo*. Министарство за шолство знаност и спорт, Република Словенија, Лјубљана.

г) Санитарни блок

На један простор за вежбање долази један санитарни блок који чине две свлачионице, умиваоници и тоалет. Заједничка површина 32 m² рачуна се на 20 особа.

У случају градње само једног простора за вежбање, потребно је одвојити женски и мушки део у заједничкој површини 36 m². Дозвољено је састављање више санитарних блокова у једну заједничку целину, али тако да је могуће раздвојити кориснике по полу.

д) Димензионирање

- једна свлачионица: 0,5 m²/особи;
- један туш на десет особа;
- један умиваоник, односно једна славина у кориту за прање ногу на 5 особа;
- један тоалет на 20 особа.

Простор за тоалет са умиваоником, треба да буде доступан из чистог ходника. Полазна тачка за димензионисање санитарног блока код минимум простора за вежбање је 15 особа.

ђ) Ходник

Ходници покривене школске површине и остали школски простори требало би да су повезани са покривеним и затвореним ходником, пре свега, за употребу гардеробе за спољашња игралишта и прилазе других корисника. Прилаз до објекта мора омогућити доставу опреме за функцију простора.

е) Простор за гледаоце

За гледање приредби, требало би обезбедити простор за 1/3 деце у школи на седиштима.

У случају градње, само основног простора за вежбање, требало би предвидети део ходника, галерију или балкон као стајалиште.

5.2.3. Немачка

У Немачкој, прописе који се тичу школске спортске инфраструктуре и школског спорта, по закону регулишу локалне заједнице у сарадњи са школским ресором и спортским институцијама.

У наставку текста приказаћемо просек одељења појединих школа и карактеристике спортских школских терена у граду Бранденбургу. Табеларни преглед исказује актуелан број разреда и површине спортских хала (*Табела 29.*)¹⁰²

Табела 29. Употреба спортских сала за школски спорт у граду Бранденбург

Школе	Просечан број одељења у школи		Спортске сале у употреби	Површина спортске сале у m ²	Број сала
	1995.	2000.			
Основна школа 1 Источни Кирхмезер	11	9	Основна школа 1	276	1
Основна школа 2 Западни Кирхмезер	9	6	Основна школа 2	160	1

¹⁰² http://www.mbjs.brandenburg.de/media/lbm1.a.2685.de/leitfaden_sportstaetten_ep.pdf (датум приступа, 09.01.2013. године).

Основна школа 3 Шол	10	9	Основна школа 3	267	1
Основна школа 4 Буш-школа	22	18	Основна школа 4	275	1
Основна школа 5	17	22	Основна школа 5	280	1
Основна школа 6	13	9	Основна школа 6	-	1
Основна школа 7	27	15	Основна школа 7	610	1
Основна школа 8	28	10	Основна школа 8	623	1
Основна школа 9 Бецзе	19	20	-	-	-
Основна школа 10	17	13	Основна школа 10	498	1
Основна школа 11 Школа Лукенбергер	19	18	Основна школа 11	286	1
Основна школа 12 Клингенберг	12	10	Основна школа 12	198	1
Основна школа 13 Школа Хајнрих Хајне	22	23	Основна школа 13	220	1
Основна школа 14	24	18	Основна школа 14	362	1
Основна школа 15 Школа Т. Фонтане	18	20	Основна школа 15	101	1
Основна школа 16 Школа Рохов	12	10	Основна школа 16	233	1
Основна школа 17 Школа на Ободу парка	9	7	Основна школа 17	260	1
<i>Реалке</i>					
Реалка Хоенштикен	12	12	Основна школа 6	630	-
Реалка Центар	17	16	Реалка Центар	204	1
<i>Гимназије</i>					
Гимназија Хоенштикен	24	28	Основна школа 8	-	-
Северна Гимназија	37	35	Северна гимназија	194	1
Гимназија В.Салдем. ул. Циглер	35	35	Основна школа 14	-	-
<i>Основна школа са 9. и 10. разредом</i>					
Основна школа са 9. и 10. р. Хоенштикен	17	16	Основна школа 7	-	-
Основна школа са 9. и 10. р. Кирхмезер	12	18	Основна школа 2	428	1
Основна школа са 9. и 10. р. Северна	16	16	Основна школа са 9. и 10. р. Северна	625	1
Основна школа са 9. и 10. р. Фр . Ул. Циглер	-	-	Основна школа са 9. и 10. р. Фр.Зиеглер	257	1
Основна школа са 9. и 10. р. Герден	32	32	Основна школа са 9. и 10. р. Герден	646	1
<i>Друге школске институције</i>					
Средња стручна школа 1 улица Тиришка	29	29	Нојендорфер Занд	2.179	2

Средња стручна школа 1 Ам Галберг	22	23	Нојендорфер Занд	-	-
Средња стручна школа 1 Кирхмезер	9	-	Нојендорфер Занд	-	-
Средња стручна школа 1 Домлинден	6	5	Нојендорфер Занд	-	-
Средња стручна школа 11 Улица Ферајн	12	15	Средња стручна школа II	600	1
Средња стручна школа II Трг Вредов	10	-	Средња стручна школа II	-	-
Средња стручна школа 11 Вилхелмсдорф	12	11	Средња стручна школа II	-	-
Средња школа за ученике са слабијим постигнућима	41	22	Средња школа	364	1
Васпитачка школа	12	6	Васпитачка школа	210	1
Школа за ученике ометене у развоју	10	10	Школа за ометене у развоју	84	1
Један део сале одговара величини од најмање 250 m ² спортске површине. Ако се ова мера не достигне, тада је реч о већем спортском простору. Две јединице сале у једној већој сали, постоје само у случају када је на располагању преградни зид. (Министарство за образовање, омладину и спорт, 1995.).					

Извор: http://www.mbjs.brandenburg.de/media/lbm1.a.2685.de/leitfaden_sportstaetten_ep.pdf (datum приступа, 09.01.2013. године).

а) Процес израчунавања за потребе школске спортске инфраструктуре

Планирање и изградња школа, а тиме и школске спортске инфраструктуре, припадају школској управи, граду, општини или округу. За планирање спортских школских сала и отворених терена за школски спорт важе следећи услови:

- Инвестиције за школску спортску инфраструктуру треба да се тако расподеле како би се омогућила комбинација коришћења школског и ваншколског спорта. При том је битно да се школска инфраструктура интегрише у општинску(односно, градску), а код већих спортских терена и у регионалну идеју о развоју спортске инфраструктуре.
- Школска спортска инфраструктура би требало да се налази на школском поседу. Што се тиче школске организације, ако се спортска школска инфраструктура не налази на школском поседу између школе и спортског терена не сме да постоји већа удаљеност од десет минута пешачења, што је око 800 m.

- Што се тиче недељног броја часова проведених у школским спортским салама, у основним школама, реалкама и гимназијама одржавају се 30 часова недељно, у школама са целодневном наставом, специјалним и средњим стручним школама 35 часова недељно. На основу организације школе у сеоским местима јавља се мањи број недељних часова употребе сале.

б) Израчунавање за потребе школске спортске инфраструктуре

Основа за рачуњање су просечан број одељења, број спортских часова физичког васпитања на основу школског распореда и број недељних часова током којих се користи спортска хала за школски спорт.

- *Израчунавање:*

Просечан број одељења се помножи са бројем часова физичког васпитања на основу распореда часова и то даје збир недељних часова по групама. Ако се одељења деле за наставу физичког васпитања, тада се те подељене групе посматрају као одељења.

За наставу физичког васпитања једног одељења користи се један део сале, који одговара у најмањој мери величини од 15 x 27 m.

- *Број потребних јединица сале се израчунава на следећи начин:*

Збир недељних часова по групама дели се на број недељних часова за употребу школске спортске сале.

За средњорочно планирање мора се узети у обзир период од десет година. У колико у општини нема још увек података о средњорочној прогнози, тада би требало да се процени тренд броја ученика за период у наредних шест година, дакле за време када ће тренутно рођени кренути у први разред.

Пример 1: гимназија А има у просеку 27 одељења. На основу распореда часова предвиђена су три часа физичког васпитања недељно. Сходно томе, укупно се добија резултат од $27 \times 3 = 81$ (дакле, 81 час физичког васпитања недељно).

Као што је већ наведено, за потребе гимназија се спортске хале користе 30 часова недељно, што представља потребу од 2,7 делова сале (односно, $81 : 30 = 2,7$). На располагању је спортска сала са мерама од 18 x 36 m. Сала се дели на основу извођења вежби за школски спорт. Оба дела сале имају величину од 15 x 27 m. На удаљености од 10 минута ходања не постоји спортска хала са слободним капацитетом. На основу процене, број ученика гимназије А ће се у наредном средњорочном периоду смањити за 15%. Овај тренд промене броја ученика ће се одразити на величину одељења, али вероватно не (или не битно) на број одељења. На основу тога ће се настава физичког васпитања унапред моћи испланирати у гимназији А на основу педагошких потреба, као и у случају да је потребно проширење, нова градња или употреба алтернативних спортских терена.¹⁰³

5.2.4. Хрватска

Министарство науке, образовања и спорта Републике Хрватске је 2013. године донело Нормативе простора и опреме изградње школа, школских спортских сала и отворених терена, који се примењују, како на изградњу нових објекат, тако и на реконструкцију постојећих. У донетим одредбама, посебно се водило рачуна о особама са инвалидитетом и слабо покретљивим ученицима.

Приликом димензионисања спортских сала (*Табела 30.*), отворених терена (*Табела 31.*) и пратећих простора (*Табела 32.*), води се рачуна, пре свега, о следећем:

- броју одељења;
- броју ученика,
- величини земљишта на којем се школа налази.

¹⁰³ http://www.mbjs.brandenburg.de/media/lbm1.a.2685.de/leitfaden_sportstaetten_ep.pdf (датум приступа, 09.01.2013. године).

(датум

Табела 30. Димензионисање школских спортских сала

Опис	Једноделна сала		Дводелна сала		Троделна сала	
	број одељења	број ученика	број одељења	број ученика	број одељења	број ученика
Величина школе	6-12	до 360	13-22	390-660	23-40	преко 660

Извор: <http://public.mzos.hr/Default.aspx?art=12407> (датум приступа, 05.08.2014. године).

Табела 31. Димензионисање школских спортских отворених простора

Тип игралишта	Број одељења	Типови и врсте школских отворених игралишта	
		Оснона школа	Средња школа
Тип 1.	до 10	1 стаза за трчање (75 x 5 m)	1 стаза за трчање (115 x 5 m)
		1 залетиште за скок у даљ с јамом (стаза 30 x 1,22 m; јама 6 x 2,5 m)	1 залетиште за скок у даљ с јамом (стаза 30 x 1,22 m; јама 6 x 2,5 m)
		1 вежбалиште са справама (27 x 15 m)	1 вежбалиште са справама (27 x 15 m)
		1 комбиновано игралиште за кошарку и рукомет (40 x 22 m)	1 комбиновано игралиште за кошарку и рукомет (40 x 22 m)
Тип 2.	11 - 22	1 стаза за трчање (75 x 5 m)	1 стаза за трчање (115 x 5 m)
		1 залетиште за скок у даљ с јамом (стаза 30 x 1,22 m; јама 6 x 2,5 m)	1 залетиште за скок у даљ с јамом (стаза 30 x 1,22 m; јама 6 x 2,5 m)
		1 вежбалиште са справама (27 x 15 m)	1 вежбалиште са справама (27 x 15 m)
		2 игралишта за кошарку (28 x 15 m)	2 игралишта за кошарку (28 x 15 m)
		1 игралиште за рукомет и мали фудбал (52 x 32 m)	1 игралиште за рукомет и мали фудбал (52 x 32 m)
Тип 3.	23 - 34	1 стаза за трчање (75 x 5 m)	1 стаза за трчање (115 x 5 m)
		1 залетиште за скок у даљ с јамом, (стаза 30 x 1,22 m; јама 6 x 2,5 m)	1 залетиште за скок у даљ с јамом (стаза 30 x 1,22 m; јама 6 x 2,5 m)
		1 вежбалиште са справама (27 x 15 m)	1 вежбалиште са справама (27 x 15 m)
		1 полигон с препрекама (70 x 4 m)	1 полигон с препрекама (110 x 4 m)
		2 игралишта за кошарку (28 x 15 m)	2 игралишта за кошарку (28 x 15 m)
		1 игралиште за рукомет (40 x 20 m)	1 игралиште за рукомет (40 x 20 m)
		1 игралиште за мали фудбал (52 x 32 m)	1 игралиште за мали фудбал (52 x 32 m)
Тип 4.	преко 35	1 стаза за трчање (75 x 5 m)	1 стаза за трчање (115 x 5 m)
		1 залетиште за скок у даљ с јамом (стаза 30 x 1,22 m; јама 6 x 2,5 m)	1 залетиште за скок у даљ с јамом (стаза 30 x 1,22 m; јама 6 x 2,5 m)
		1 вежбалиште са справама (27 x 15 m)	1 вежбалиште са справама (27 x 15 m)
		1 полигон с препрекама (70 x 4 m)	1 полигон с препрекама 110 x 4 m)
		3 игралишта за кошарку (28 x 15 m)	3 игралишта за кошарку (28 x 15 m)
		1 игралиште за рукомет (40 x 20 m)	1 игралиште за рукомет (40 x 20 m)
		1 игралиште за мали фудбал (52 x 32 m)	1 игралиште за мали фудбал (52 x 32 m)

Извор: <http://public.mzos.hr/Default.aspx?art=12407> (датум приступа, 05.08.2014. године).

Табела 32. Димензионисање осталих школских спортских површина и пратећих простора

Ред. бр.	Простори	Површине		
		Једноделне (m ²)	Дводелне (m ²)	Троделне (m ²)
1.	БОРИЛИШТЕ			
	светле димензије 15 x 27 x 6 m	405		
	светле димензије 22 x 32 x 7 m		704	
	светле димензије 27 x 45 x 8 m			1.215
2.	МАЛА ДВОРАНА			
	светле димензије 8 x 10 x 4 m	80		
	светле димензије 14 x 14 x 5 m		196	196
3.	СПРЕМИШТЕ СПРАВА И ОПРЕМЕ			
	33 m ² x 1	33		
	33 m ² x 2		66	
	33 m ² x 3			99
4.	ОСТАВА ЗА ЧИСТАЧИЦЕ	3	6	9
5.	СВЛАЧИОНИЦЕ			
	(15 - 18) m ² x 2	36		
	21 m ² x 6		126	
	21 m ² x 8			168
6.	ПРАОНИЦЕ + ТОАЛЕТИ			
	14 m ² x 2	28		
	21 m ² x 3		63	
	21 m ² x 4			84
7.	ТОАЛЕТ ИЗ ЧИСТОГ ХОДНИКА			
	3 m ² x 2	6	6	6
8.	КАБИНЕТ НАСТАВНИКА СА САНИТАРИЈАМА			
	12 m ² x 1	12		
	12 m ² x 2		24	
	12 m ² x 3			36
9.	КАБИНЕТ ФИЗИЧКЕ КУЛТУРЕ (није обавезно)	20	20	20
10.	АМБУЛАНТА, ПРВА ПОМОЋ (није обавезно)	12	12	12
11.	САНИТАРИЈЕ ЗА ПОСЕТИОЦЕ		17	25
12.	ТОАЛЕТ ИНВАЛИДИ (3 m ² x 2)	6	6	6
13.	УЛАЗНИ ХОЛ	24	27	35
14.	СПРАВАРНИЦА	2	3	4
15.	ПРОВЕТРАВАЊЕ	30	30	41
16.	ПРОСТОР СМЈЕШТАЈА ТЕЛЕСКОПСКИХ ТРИБИНА		38	54
17.	ХОДНИЦИ	81	96	180
	НЕТО ПОВРШИНА (без дебљине зидова)	778	1.440	2.190

Извор: <http://public.mzos.hr/Default.aspx?art=12407> (датум приступа, 05.08.2014. године).

Узимајући у обзир једну смену, нормативи за одређивање површине земљишта за спортску салу износе од 30 - 40 m² по ученику, док у случају густе насељености и недовољног простора или неког другог оправданог разлога, не сме бити мања од 20 m² по ученику.

5.3. Предлози за усклађивање домаћег законодавства у области школске спортске инфраструктуре са оним на снази у Европској унији

Бавећи се овом проблематиком и анализирајући нормативе простора и опреме школске спортске инфраструктуре у наведеним европским земљама, намеће се потреба скретања пажње на важне ставке којих нема у нашим, тренутно, важећим нормативима.

У контексту горе наведеног, предлози за усклађивање домаћег законодавства у области школске спортске инфраструктуре са оним на снази у Европској унији се, пре свега, односе на: подручне школе, млађи школски узраст, вишенаменске школске сале, искоришћеност школских простора и минимум простора за вежбање. Сходно томе, истраживање аутора се посебно фокусира на предлог прорачуна за одређивање потребног броја простора за вежбање.

▪ Подручне школе

Веома је важно да се нагласе простори за подручне школе са три или мање одељења. Овај простор за вежбање представљала би наменски опремљена учионица која би служила у сврху реализације наставе физичког васпитања.

Ако је због недостатка простора немогуће издојити учионицу за потребе наставе физичког васпитања, могу се предвидети други простори који омогућавају извођење наставе на отвореном и за време кишних дана, и то:

- настрешнице;
- наткривени простори.

- *Млађи школски узраст*

Свакако се мора водити рачуна о млађем школском узрасту. Ту се пре свега мисли на ученике од првог до четвртог разреда. Ако не постоје могућности да користе салу за физичко васпитање и отворене терене, за њих би требало обезбедити прикладне површине опремљене одговарајућом опремом за њихов узраст.

За узраст од седме до осме године се настава изводи на површинама од 10 x 10 m² или на површинама од 12 x 18 m², док за узраст од девет до једанаест година је то простор од 20 x 60 m². Ако се настава изводи са више од једне групе, онда тај простор може бити и већи.¹⁰⁴

- *Вишенаменске школске сале*

У нашим нормативима се не помињу вишенаменске сале, као ни, у оквиру школских простора, спортске хале за потребе локалне заједнице. Са друге стране, ова потреба је свакако важна за целокупно становништво на датом подручју.

- *Искоришћеност спортских простора*

Такође је важно нагласити да није неопходно градити салу за физичко васпитања у оквиру школе ако се школа налази у близини неког спортског центра или неке друге школе чија се спортска инфраструктура може користити, под условом да та удаљеност није већа од пет минута хода, осим ако се настава физичког васпитања може организовати ван редовне наставе.

Поред горе наведеног, мора се водити рачуна о потребама и осталих категорија становника који могу бити потенцијални корисници спортске инфраструктуре (у оквиру школе или спортског центра).

¹⁰⁴ Бајлон Мате (1972): *Школе*. Грађевинска књига, штампарско-издавачко предузеће Србија, Београд.

- *Минимум простора за вежбање*

У случају да је потребна изградња спортске сале неопходно је да се обезбеди *минимум* простора за вежбање. Наш предлог је и да се при планирању и изградњи школске спортске инфраструктуре морају узети у обзир следећи чиниоци:¹⁰⁵

- перспективан број одељења;
- перспективан број деце у одељењима;
- недељни број часова физичког васпитања;
- недељни број часова ваннаставних активности;
- минимални образовни захтеви;
- коришћење од стране других корисника;
- промене наставног плана - нове активности.

Важно је нагласити да за једно средњорочно планирање треба узети у обзир период од десет година. При дефинисању норматива простора опреме и наставних средстава треба пре свега водити рачуна о броју ученика који ће се уписивати у школу у наредним годинама са тенденцијом смањења или повећања.

- *Прорачун потребног броја простора за вежбање*

Број потребних јединица сале израчунава се према капацитету школе и броју часова Физичког васпитања. Ми смо овде предложили формулу на основу које се може израчунати број потребних простора за наставу физичког васпитања.

Настава физичког васпитања у нашим школама одвија се у два циклуса (сваки циклус траје четири године). У првом циклусу се настава физичког васпитања реализује са по два часа недељно, док се у другом циклусу настава физичког васпитања реализује са по три часа недељно.

¹⁰⁵ Николић, С. (2001): *Предлог норматива простора за наставу физичког васпитања са аспекта категоризације школа у Србији*. Магистарска теза. Факултет физичке културе, Београд.

Простор за вежбање је функционално опремљена површина која омогућава извођење наставе са два или три различита садржаја.

Број ученика на једном часу одређен је Педагошким нормативима. По нашим стандардима дозвољен број ученика у једном одељењу је 30 деце.

Број одељења у школи утиче на избор површина у оквиру предвиђених стандарда и норматива изградње објеката за физичко васпитање. За прорачун се мора узети у обзир и број часова недељне заузетости простора за вежбање.

На основу горе наведеног, може се поставити формула за прорачун потребног броја простора за вежбање:

$$BPV_{SI} = \frac{[(BO_{c1} \times 2) + (BO_{c2} \times 3)]}{N_{30}}, \text{ где је } BO_{c1} = \sum_{n=1}^4 OR_n = OR_1 + OR_2 + OR_3 + OR_4,$$

$$\text{односно } BO_{c2} = \sum_{m=5}^8 OR_m = OR_5 + OR_6 + OR_7 + OR_8$$

$$BPV_{SII} = \frac{[(BO_{c1} \times 2) + (BO_{c2} \times 3)]}{N_{60}},$$

значење симбола:

BPV_{SI} - број простора за вежбање (реализација наставе у једној смени);

BPV_{SII} - број простора за вежбање (реализација наставе у две смене);

BO_{c1} - број одељења (реализација наставе у првом циклусу);

BO_{c2} - број одељења (реализација наставе у другом циклусу);

N_{30} - број часова недељно заузетости простора за вежбање (реализација наставе у једној смени = 30 часова);

N_{60} - број часова недељно заузетости простора за вежбање (реализација наставе у две смене = 60 часова);

OR_n - одељења нижих разреда ($n = 1, 2, 3, 4$);

OR_m - одељења виших разреда ($m = 5, 6, 7, 8$).

- *Опремљеност простора*

Важно је да се опрема базира на наставном плану и програму, тј. на садржајима који се реализују у тим просторима. Важно је да са сваком променом наставних планова и програма, или увођењем неких нових наставних садржаја свака школа обезбеди потребну опрему. Такође је важно законима обавезати школе да редовно контролишу поправљају и мењају застарелу опрему водећи рачуна о гаранцијама сваке справе.

5.4. Законска регулатива школске спортске инфраструктуре у Швајцарској

С обзиром да нам је био омогућен приступ потребним подацима, сматрали смо да ће за предметно истраживање, поред анализе норматива простора и опреме школске спортске инфраструктуре у појединим земљама чланицама Европске уније и код нас, бити од користи увид у сегменте планирања, изградње и финансирања објеката школске спортске инфраструктуре у Швајцарској.

Швајцарска је земља чије се основе за планирање и изградњу школских спортских сала ослањају на законску регулативу (тј. норматив-001) за планирање, која је донета 2010. године (*Табела 33.*).¹⁰⁶

У горе поменутом нормативу, на основу школске статистике и статистике потреба тимског спорта, дате су препоруке за изградњу потребних терена и њихове димензије. Оно што је свакако важно у овом документу јесу колоне у којима су дата финансијска средства, како за изградњу тих објеката, тако и за њихово одржавање.

¹⁰⁶ <http://www.basposhop.ch/de/shop/artikeldetail.aspx?art=347&kat=55> (датум приступа, 09.01.2013. године).

Табела 33. Норматив 001_основе за планирање_2010 (001 d Grundlagen zur Planung)

Главна област	Под-област	Мерна јединица – потребна површина	Могућност коришћења	Сврха и специфичности објекта	Износ улагања (мил. швајцарских франака)	Износ трошкова коришћења и одржавања објекта за целу годину (хиљ. швајцарских франака)
<i>1. Отворени терени</i>						
Спортски објекти	Терени на природној трави	106,0×70,0 до 111,0×74,0 120,0×60,0 120,0×120,0 66,0×32,0 150,0×76,0	Школски и тимски спорт <ul style="list-style-type: none"> • Фудбал • хокеј на земљи • амерички фудбал • безбол • фистбол¹⁰⁷ • рагби 	На основу школске и тимске статистике један терен се користи за 12 до 18 часова недељно.	0,50	50,00
	Терени на вештачкој трави	106,0×70,0 до 111,0×74,0	Школски и тимски спорт <ul style="list-style-type: none"> • фудбал • хокеј на земљи 	На основу школске и тимске статистике користи се као допуна травнатим теренима	1,20	25,00
	Терени на бетону	45,0×28,0 60,00×30,00	Школски и тимски спорт <ul style="list-style-type: none"> • кошарка • рукомет • хокеј са рошулама • спорт за особе са инвалидитетом у колицима • тенис • одбојка • хокеј са ролерима 	На основу школске и тимске статистике	0,30	1,00
	Игралишта на плажи	22,00×14,00 до 26,00×18,00 40,00×30,00	Школски, тимски и остали спорт <ul style="list-style-type: none"> • одбојка на плажи • амерички фудбал на плажи • рукомет на плажи 	На основу тимске статистике као допуна отвореном базену	0,04	4,00

¹⁰⁷ Фистбол је спорт европског порекла. Сличан је одбојци при чему играчи покушавају да пребаце лопту преко мреже. <http://www.theworldgames.org/the-sports/sports/ball-sports/fistball> (датум приступа, 27.09.2014. године).

Објекти за лаку атлетику	Кружна стаза од 400 m Права стаза за трчање Реквизити за скакање Реквизити за бацање	180,00×100,00	Школски и тимски спорт <ul style="list-style-type: none"> • дисциплине трчања • дисциплине скакања • дисциплине бацања • спорт за особе са инвалидитетом у колицима 	Једна кружна стаза од 400 m за област од 50.000 становника. Остали објекти, на основу школске и тимске статистике.	1,50 без додатних објеката	
Стадиони	Спортски травнати терени Реквизити за атлетику Објекти за гледалиште Додатно коришћење, тржни центар итд.	35.000,00 до 150.000,00 m ²	Тимски спорт <ul style="list-style-type: none"> • Фудбал • Атлетика 	Стадиони су у обавези да следе закон о заштити животне средине када имају више од 20.000 гледалаца, у договору са НАСАК (Стратегија државног спорта) и КАСАК (Стратегија спорта кантона, пречника и шире области од 30 до 70 km).		
<i>2. Спортске хале</i>						
Спортске хале	Једноструке хале	28,0×16,0	Школски, тимски и остали спорт <ul style="list-style-type: none"> • Багминтон • Кошарка • Радбол • Одбојка • спортска гимнастика • ритмичка гимнастика 	Једна хала за 24 до 36 недељних часова, односно за 10 до 15 недељних тренинга. Потребна површина зграде је једнака неопходној спортској површини × 2. Користи се са бином као хала са више могућности.	3,50	60,00
	Двоструке хале	44,0×23,5 32,5×28,0	Школски, тимски и остали спорт <ul style="list-style-type: none"> • багминтон • кошарка • рукомет • радбол • тенис • унихокеј • одбојка • спортска гимнастика и ритмичка гимнастика 	Једна хала за 24 до 36 недељних часова односно за 10 до 15 недељних тренинга. Потребна површина зграде је неопходна спортска површина × 2. Користи се са бином као вишенаменска хала.	6,00	200,00

	Троструке хале	49,00×28,00	Школски, тимски и остали спорт <ul style="list-style-type: none"> • багминтон • кошарка • фистбол • рукомет • фудбал • хокеј у хали • корбол • радбол • тенис • унихокеј • одбојка • спортска гимнастика и ритмичка гимнастика 	Једна хала за 24 до 36 недељних часова односно за 10 до 15 недељних тренинга. Потребна површина зграде је неопходна спортска површина × 2. Користи се са бином као вишенаменска хала.	7,50	200,00
Хале за лаку атлетику	Кружна стаза од 200 m Одскочне даске Реквизити за бацање Реквизити за скакање	95,00×40,00	Тимски спорт	На основу тимске статистике и потреба тимова у договору са НАСАК-ом и КАСАК-ом. Потребна површина зграде је неопходна спортска површина × 1,5.		
Хале за спортске манифестације				Тимски спорт као код троструких хала	На основу могућности тржишта, тј. процене статистике и потребе спортских савеза у договору са НАСАК-ом и КАСАК-ом.	

Извор: <http://www.basposhop.ch/de/shop/artikeldetail.aspx?art=347&kat=55> (датум приступа, 09.01.2013. године).

6. ВРЕДНОВАЊЕ ПОТЕНЦИЈАЛА И ДЕФИНИСАЊЕ ПРАВАЦА РАЗВОЈА ШКОЛСКЕ СПОРТСКЕ ИНФРАСТРУКТУРЕ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ

6.1. SWOT анализа школске спортске инфраструктуре у Републици Србији

Израда стратегије развоја школске спортске инфраструктуре у оквиру свог методолошког рада, који поред тренутне анализе стања ових објеката у школама Републике Србије, обухвата и SWOT анализу.

Досадашњи део истраживања садржи објективни приказ тренутног стања објеката за наставу физичког васпитања у неким школама (основним и средњим) Републике Србије, са посебним освртом на:

- структуру школске спортске инфраструктуре;
- капацитете;
- димензије;
- досадашња улагања;
- планове за наредни период.

Анализа резултата анкетног истраживања, које одсликава тренутно стање отворених и затворених простора за реализацију наставе физичког васпитања, представља основу за спровођење наредне фазе у којој треба да се сагледају могућности за одрживи развој школске спортске инфраструктуре у Републици Србији.

Основни циљ SWOT анализе је индентификација и сагледавање предности и недостатака, са једне и могућности и опасности, са друге стране, како би смо добили полазне осове за одређивање смерница стратегије одрживог развоја.

У контексту горе наведеног, SWOT анализа треба да нам омогући дефинисање свеобухватне визије будућег одрживог развоја школске спортске инфраструктуре у Републици Србији.

SWOT матрица школске спортске инфраструктуре у Републици Србији

<i>СНАГЕ</i>	<i>СЛАБОСТИ</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Велики број спортских објеката у близини школа, који се могу користити за реализацију наставе физичког васпитања. • Велико интересовање младих за развој школске спортске инфраструктуре. • Висок степен квалификоване радне снаге (наставни кадар). • Висок степен заступљености отворених простора за реализацију наставе физичког васпитања и ваннаставних активности (сходно резултатима анкетног истраживања аутора). • Високо учешће остварених инвестиција (изградња потпуно нових спортских објеката који одговарају прописаним школским стандардима и нормативима) у структури финансирања школске спортске инфраструктуре у Републици Србији (период 2008-2013. година). 	<ul style="list-style-type: none"> • Одсуство простора за наставу физичког васпитања у већини подручних школа. • Низак степен заступљености затворених простора за реализацију наставе физичког васпитања и ваннаставних активности (сходно резултатима анкетног истраживања аутора). • Низак ниво квалитета постојећих спортских објеката у школама. • Застарела опрема и реквизити. • Лош однос менаџмента школе према спортским просторима. • Недостатак опремљених терена за малађе ућенике. • Недостатак јасне стратегије развоја школских спортских простора од стране школскг менаџмента. • Недостатак редовне провере квалитета и сигурности реализације наставе физичког васпитања у постојећим објектима, опреми и реквизитима. • Велики број школа којима је потребно инвестирање, налази се у сеоским срединама и мањим градовима. • У градовима су школске згаде преоптерећене, док простори у којима се реализује настава физичког васпитања не одговарају прописаним нормативима.

ШАНСЕ	ПРЕТЊЕ
<ul style="list-style-type: none"> • Подстицати развој сеоских подручија, кроз развој школске спортске инфраструктуре. • Развити бољу финансијску подршку. • Програми развоја јавног-приватног партнерства. • Створити свест о значају чувања и улагања у школску спортску инфраструктуру. • Подстицати развој нових капацитета и одржавање квалитета постојећих. • Утврђивање приоритета у односу на постојеће стање и улагања у предходним годинама. • Повезаност свих институција како би се на време припремила средства. • У великој мери, школе настоје да акутни недостатак средстава обезбеде и путем других извора финансирања (како домаћих, тако и иностраних) • Тежња за уједначеним развојем и испуњењем услова једнакости за све (што намеће потребу за више новца у циљу испуњења планираног циља). • Издавањем расположивих школских спортских објеката, школе могу себи да обезбеде средства за побољшање постојећих и изградњу нових простора за реализацију наставе физичког васпитања. 	<ul style="list-style-type: none"> • Спор процес усвајања стандарда и норматива за школске спортске објекте. • Велики недостатак финансијских средстава. • Недостатак мреже системских извештаја постојећих институција о школској спортској инфраструктури. • Одсуство институција за контролу квалитета спортских школских објеката, опреме и реквизита. • Неравномерна расподела капацитета школских спортских објеката у односу на број одељења у школама.

6.2. Визија и мисија развоја школске спортске инфраструктуре у Републици Србији

6.2.1. Дефинисање визије и мисије

Визија развоја школске спортске инфраструктуре у Републици Србији заснива се на равномерном развоју и опремању простора (како отворених, тако и затворених) у складу са тренутно важећим нормативима у земљама Европске уније.

Подизање квалитета наставе физичког васпитања и развоја спорта у Републици Србији, намеће потребу усклађивање домаћег законодавства у области школске спортске инфраструктуре са оним на снази у Европској унији. Наше стратешко опредељење треба, пре свега, да буде обезбеђивање једнаких услова за све кориснике школских спортских објеката, без обзира да ли се они налазе у неразвијеним регионима, брдско-планинским подручјима или у срединама где локална заједница нема адекватне финансијске могућности.

Мисија развоја школске спортске инфраструктуре у Републици Србији треба да је у свим његовим сегментима, и то кроз:

- планирање развоја школске спортске инфраструктуре:
 - континуирано сагледавање стања;
 - дефинисање приоритета;
 - предлагање активности, програма и пројеката за решавање приоритета;
 - мерење достигнутих ефеката;
- побољшање квалитета образовања:
 - праћење савремених токова развоја образовних система и школске спортске инфраструктуре у земљама Европске уније;
 - праћење захтева нашег образовног система и спорта у Републици Србији;
- подизање стандарда квалитета и сигурности корисницима школске спортске инфраструктуре:
 - побољшање услова рада, кроз приближавање стандардима Европске уније;

- континирано праћење и планско спровођење промена у области образовања и спорта;
- побољшање и поштовање законске регулативе у оквиру изградње и одржавања школске спортске инфраструктуре;
- редовна контрола квалитета опреме и објеката.

6.2.2. Очекивања у будућности

Имајући у виду недвосмислено опредељење Републике Србије да постане пуноправан члан Европске уније, у наредном периоду треба очекивати да се планском и осмишљеном политиком развоја школске спортске инфраструктуре допринесе целокупном развоју образовања младих, као и развоју спорта у Републици Србији.

Како би се постигло жељено стање, развој школске спортске инфраструктуре треба да се базира на неколико круцијалних принципа, и то:

- Стварање базе података која би показала у којој мери данашња спортска инфраструктура одговара потребама обавезне наставе физичког васпитања и школског спорта, потребама становништва у погледу спортских активности и шта би требало у неком наредном дугорочном периоду мењати. Добра анализа би у сваком случају допринела да се недостаци правовремено увиде и да се на време планира њихово отклањање.
- Стварање одговарајуће мреже школске спортске инфраструктуре, која ће на темљу стручних анализа садржати одређене информације о постојећим објектима у изградњи, адаптацији и реконструкцији.
- Вођење рачуна о утврђеним приоритетима и потребама наставе и спорта.
- Обогаћивање спортских објеката додатним садржајима.
- Спровођење нове категоризације школских спортских објеката.
- Дефинисање рационалне изградње објеката, тј. усвојањем нових норматива простора опреме и наставних средстава створити услове за планску изградњу, обнову и опремање школске спортске инфраструктуре у Републици Србији, како би се трошкови њихове изградње и одржавања свели на праву меру.

- Дати јасну препоруку јединицама локалне самоуправе да са одређеним процентом свог буџета учествују у развоју школске спортске инфраструктуре. Држава треба да пружи оквирне смернице о потребном обиму финансирања школских спортских објеката из буџета јединица локалних самоуправа, и то у складу са европским стандардима. Општина (односно, град) представља простор и део система у коме се сусрећу масовни, врхунски, школски, национални спорт, спорт особа са инвалидитетом и физичко васпитање. Заједничко за све ове области су објекти који свим корисницима обезбеђују потребан квалитет и сигурност. Стратешко усмерење према појединцу и квалитету програма који се нуди, захтева и значајна издвајања из буџета јединица локалне самоуправе за школску спортску инфраструктуру.
- Створити услове да се кроз јавног-приватно партнерство омогући укључивање приватних инвестиција у равномерни развој школске спортске инфраструктуре.
- С обзиром на досадашњу пореску пилитику, треба направити равнотежу између великих новчних улагања и износа везаних за спорт и трансфер играча, с једне стране и недостатака новца за школске спортске објекте и опрему, с друге.
- Равномерним и планским приступом побољшати квалитет рада у постојећим објектима, као и успоставити јасне листе приоритетних школа за изградњу нове школске инфраструктуре, која ће задовољавати како потребе ученика, тако и развој спортских активности у локалној заједници.

6.3. Стратешки циљ и приоритети развоја школске спортске инфраструктуре у Републици Србији

6.3.1. Стратешки циљ

Стратешки циљ води стварању једнаких шанси за развој школске спортске инфраструктуре у свим деловима Републике Србије. Овакав приступ, омогућује свој деци квалитетан образовни рад и бољу понуду спортских активности, а то свакако пружа младим људима шансу да остану у својој средини.

6.3.2. Стратешки приоритети и мере

Како би се омогућио одрживи развој школске спортске инфраструктуре у Републици Србији, неопходно је дефинисати стратешке приоритете и одредити мере за њихово постизање.

Развојни приоритет I - Побољшање материјално техничких ресурса за развој школске спортске инфраструктуре:

Мере:

- Донети планове и програме реконструкције, адаптације и реновирања постојећих спортских објеката и отворених терена, који задовољавају одређене стандарде.
- Припремити планове и програме изградње спортских објеката и отворених терена, који задовољавају међународне стандарде (пре свега, стандарде Европске уније).
- Изградња, реновирање и адаптација затворених спортских објеката у школама према претходно утврђеним приоритетима инвестирања.
- Изградња, реновирање и адаптација отворених спортских објеката у школама према претходно утврђеним приоритетима инвестирања.
- Опремање школа справама и реквизитима према претходно утврђеним приоритетима инвестирања.

Развојни приоритет II - Значајнија подршка развоју школске спортске инфраструктуре на националном, регионалном и локалном нивоу:

Мере:

- Активно позиционирање школске спортске инфраструктуре у стратешком планирању и дефинисање као приоритета у развоју физичког васпитања, школског спорта и спорта.

- Развој неопходних механизма за реализацију планова и програма подршке школској спортској инфраструктури.
- Стварање партнерских односа између државе и приватног сектора, где су јасно дефинисани међусобни односи права и обавезе свих учесника у процесу изградње спортских сала/хала и отворених спортских терена.
- Успостављање веза са другим релевантним партнерима у локалној заједници, у циљу рационалног коришћења расположивих материјално техничких ресурса и изван школа за реализацију наставе физичког васпитања и школског спорта.
- Планирање потребних финансијских средстава у буџету Републике, аутономне покрајине и јединица локалне самоуправе.

Развојни приоритет III - Формирање електронске базе података о школској спортској инфраструктури:

Мере:

- Задужити установу са законском обавезом вођења евиденција о школској спортској инфраструктури
- Спровести теренско истраживање и извршити анализу школске спортске инфраструктуре на основу прикупљених података.
- Урадити категоризацију постојећих школских спортских објеката на територији Републике Србије.

Развојни приоритет IV - Редовна контрола квалитета школских спортских објеката опреме и реквизита:

Мере:

- Дефинисање критеријума по којима ће се пратити квалитет школских спортских објекта, опреме и реквизита.
- Задужити установу са законском обавезом да континуирано прати квалитет школских спортских објеката, опреме и реквизита.

- Обавезати школе да редовно мењају застарелу опрему и реквизите, да прате сигурност реализације наставе у школским спортским објектима и безбедност рада са спортском опремом и реквизитима.
- Планирање трошкова за одржавање спортских објеката од стране школског менаџмента, који треба да прикаже директне резултате којим се остварује квалитет и сигурност у настави физичког васпитања и њихова редовна контрола од стране задужених институција.

Развојни приоритет V - Регулисање правних прописа који се односе на школску спортску инфраструктуру

Мере:

- Донети
Правилник о нормативима простора, опреме и наставних средстава за школске спортске објекте.
- Предлагање критеријума за измену важећих норматива простора опреме и
- наставних средстава у физичком васпитања.

Развојни приоритет VI - Припремити краткорочне и дугорочне планове улагања у школску спортску инфраструктуру у Републици Србији

Мере:

- Урадити анализу тренутног стања школских спортских објеката на територији Републике Србије.
- На основу резултата спроведених истраживањем тренутног стања, дефинисати развојне приоритете, израдити план инвестирања и одредити изворе финансирања.

7. ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА И НАДЗОР РЕАЛИЗАЦИЈЕ СТРАТЕШКИХ ПРАВАЦА

7.1. Улога републичких и покрајинских институција у одрживом развоју школске спортске инфраструктуре

Национална стратегија развоја образовања и спорта, препознаје значај и важност улагања у школске спортске објекте, као неодвојивог дела општег образовања и развоја спорта у Републици Србији. Стратегија развоја школске спортске инфраструктуре, мора да се заснива на постојању адекватног институционалног оквира, као предуслов за њено спровођење.

У члану 4. Закона о спорту¹⁰⁸ се истиче „да свако има право да се бави спортом. Бављење спортом мора бити хумано, слободно и добровољно, здраво и безбедно, у складу са природном средином и друштвеним окружењем, фер, толерантно, етички прихватљиво, одговорно, независно од злоупотреба и циљева који су супротни спортском духу и доступно свим грађанима под једнаким условима без обзира на узраст, ниво физичких способности, степен евентуалне инвалидности, пол и друго лично својство“. У члану 114. закона о спорту се помиње општи интерес који се заснива и на изградњи, опремању и одржавању спортских објеката значајних за развој спорта на подручју Републике Србије, водећи рачуна о регионалној покривености, што се остварује кроз финасирање и суфинасирање програма и пројеката. Осим тога, постоје и правни прописи који се директно односе на финасирање спорта, а самим тим и део тих средстава се издваја за школску спортску инфраструктуру (у члану 150 закона о спорту се јасно каже да „део школе, односно високошколске установе намењен за остваривање наставног плана и програма физичког васпитања ученика, односно студената: школска спортска сала, школски спортски терен и сл. има положај спортског објекта), у смислу овог закона. Школски спортски објекти могу се, у складу са овим законом, давати на коришћење другим лицима само када су задовољене потребе наставних

¹⁰⁸ Службени гласник Републике Србије (2011): *Закон о спорту*. Службени гласник РС, бр. 24/2011 и 99/2011 - др. закони (члан 137), Београд (http://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_sportu.html, датум приступа 22.10.2014.).

и ваннаставних спортских школских активности, у складу са годишњим програмом рада школе“. Остали правни прописи из којих се црпе финансијска средства за спортске објекте су и закон о играма на срећу, сет закона о порезима, закон о туризму и др. Они у оквиру своје регулативе уређују финансирање спорта.

Да би се средства за развој школске спортске инфраструктуре усмерила тамо где су неопходна улагања и дефинисани развојни приоритети, предлаже се следеће:

- *Формирати јединствену базу података из области школске спортске инфраструктуре.* База података би представљала скуп свих података о спортским објектима унутар школа на једном месту. Овим би се подаци о салама за физичко васпитање и отвореним спортским теренима објединили на подручју Републике Србије у целини. Сврха прикупљања података је, пре свега, израда сета индикатора за праћење (надзор), ефикасно и квалитетно планирање и унапређење услова и квалитета рада у школско спортским објектима, као и стварање услова да се настава из физичког васпитања одвија у складу са стандардима који се примењују у Европској унији. Рационално и наменско коришћење школских спортских објеката у државној својини, намеће потребу да се исти уступе на коришћење и за спортске активности трећих лица. Држава би морала да има јасног увида у расподелу средстава од издавања ових објеката трећим лицима, као и да јасном законском одредбом пропише неопходност враћања дела средстава, како би се одржао квалитет простора, опреме и реквизита, а тиме би се обезбедила несметана реализација наставе из физичког васпитања и школског спорта.
- *Израда категоризације школских спортских објеката.* Ова категоризација је могућа тек након израде новог концепта норматива простора, опремљености и наставних средстава у физичком васпитању. Постојећи правилници (као што су: Правилник о ближим условима у погледу простора, опреме и наставних средстава за остваривање изборних програма образовно-васпитног рада у основним школама, 1987; Правилник нормативима школског простора, опреме и наставних средстава у основној школи, 1990; Правилник о ближим условима у погледу простора, опреме и наставних средстава за гимназију, 1990; Правилник о

ближим условима у погледу простора, опреме и наставних средстава за остваривање плана и програма заједничких предмета у стручним школама за образовне профиле III и IV степена стручне спреме, 1991) садрже нормативе простора, опремљености и наставних средстава. Међутим, поменути нормативи у досадашњим истраживањима показују слабости на терену, те се може рећи да је њихова измена неопходна као и усаглашавање са постојећим стањем. Испуњеност ових норматива, обезбеђује добре предуслове за равномерно развијање школске спортске инфраструктуре, као и за њену јасну категоризацију.

- *Решавање имовинско правних односа.* Веома је битно да се утврди ко је власник школског простора, јер у супротном није могуће изградити нове, реновирати или адаптирати постојеће школске спортске објекте.
- *Јавно приватно партнерство.* Како би се обезбедио рад јавних служби, извршила изградња инфраструктуре, омогућило пружање различитих услуга грађанима, потребна су огромна средства. С обзиром да су буџети локалних и централних власти ограничени, те по правилу нема довољно новчаних средстава за истовремену реализацију бројних капиталних пројеката, намеће се потреба успостављања сарадње јавног и приватног сектора.

Као облик финансирања јавних потреба, јавно приватно партнерство представља концепт који је заснован на идеји сталног унапређивања и проналажења ефикаснијих начина да се обезбеди јавна инфраструктура и пруже услуге.

Смернице Европске комисије за успешна јавно приватна партнерства¹⁰⁹ дефинишу га као „партнерство између јавног и приватног сектора у сврху реализације пројекта или услуга које традиционално пружа јавни сектор”, а њих карактеришу подела инвестиција, ризика, одговорности и добити међу партнерима. У Зеленој књизи Европске комисије¹¹⁰ јавно приватно партнерство

¹⁰⁹ European Commission (2003): *Guidelines for Successful Public – Private Partnerships*. European commission, Brussels. (http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/guides/ppp_en.pdf, датум приступа 01.11.2015. године).

¹¹⁰ Commission of the European communities (2004): *Green paper on Public private partnerships and community law on public contracts and concessions*. Commission of the European communities, COM(2004) 327 final, Brussels. (http://europa.eu/legislation_summaries/internal_market/businesses/public_procurement/122012_en.htm, датум приступа 01.11.2015. године).

дефинисано је као партнерство које се односи на облике сарадње између јавног и приватног сектора са циљем да се осигура финансирање, изградња, обнова, управљање и одржавање неке инфраструктуре или пружање услуга. Другим речима, склапање уговора о јавно приватном партнерству је подстицање економије, бржи развој инфраструктуре и јавних услуга које пружа јавни сектор са циљем задовољавања јавних потреба, а што подразумева сарадњу између приватног и јавног сектора.¹¹¹

Ова врста партнерства између локалних или централних власти и приватних компанија се најчешће успоставља у секторима као што су: транспорт; одлагање отпада; снабдевање водом и струјом; здравству и образовању. Конкретно, сарадња јавног и приватног сектора се најчешће примењује при финансирању капиталних пројеката од јавног значаја, као што су:¹¹² ауто-путеви; путни објекти (мостови, тунели); железничке пруге; луке; аеродроми; гасоводи; рафинерије; постројења за производњу електричне енергије; друштвена инфраструктура (болнице, школе, друштвени објекти с различитим наменама за одређене категорије становништва); комунална инфраструктура (водоводна мрежа, одлагање отпада) и објекти које користе владине институције.

Иако се сматра да његова реализација и разматрање имају много дужу историју, модел јавно приватног партнерства, као предмет интересовања стручне и научне јавности, у земљама Еропске уније је у успону након деведесетих година прошлог века. Са друге стране, овакав модел сарадње је код нас тек у зачетку.

У циљу детерминисања једног од начина да локалне али и републичке власти обезбеде новац за финансирање инфраструктурних пројеката и јавних услуга, потребно је стварање јавно приватних партнерстава, тј. проналажење приватних партнера. Почев од 2011. године, за ову врсту сарадње постоји и законски оквир¹¹³,

¹¹¹ Грађанске иницијативе и Продукцијска група Мрежа, Београд (2013): *Успешна партнерства на путу ка ЕУ – Брошура о јавно приватним партнерствима у Србији*. Грађанске иницијативе и Продукцијска група Мрежа, Београд. (<http://www.gradjanske.org/wp-content/uploads/2014/10/070-Brosura-o-javno-privatnim-partnerstvima.pdf>, датум приступа 30.10.2015. године).

¹¹² Терзић, Светлана (2013): *Улога и значај јавно-приватног партнерства*. СВАРОГ бр. 7. октобар 2013. година, стр. 305-317.

¹¹³ Службени гласник Републике Србије (2011): *Законом о јавно-приватном партнерству и концесијама*. Службени гласник РС, бр. 88/2011, Београд.

док је раније ова врста односа била регулисна законима о концесијама или о јавним набавкама. Тренутно је у Србији остварено тек неколико оваквих партнерстава, а један од разлога за њихов мали број је и недовољно обучених људи, пре свега, у локалним самоуправама (општинама), који знају шта је све потребно да би се овакав облик сарадња остварио. Евидентно, један од тежих задатака је и проналажење адекватног приватног партнера (било домаћег, било иностраног).¹¹⁴

Имајући у виду чињеницу да је један од неопходних услова за пуноправно чланство Србије у Европској унији и изградња инфраструктуре у свим сегментима, изградња јавних и друштвених установа, унапређење јавних услуга и достизање стандарда у складу са дугорочним развојним плановима и смерницама које је прописала Еропска комисија, ефикасно коришћење пројеката јавно-приватног партнерства може бити кључни услов за раст и одрживи развој.

Повезивање јавног и приватног сектора у Србији, препознат је као нови, снажан и ефикасан модел који може бити и један од кључних извора финансирања код изградње, доградње и реконструкције школа и школских објеката. Досадашњи уговори које су школе склапале са приватним фирмама о изградњи балон сала или тениских терена, углавном су били на штету школа, тј. ученика који те просторе мало користе, или их уопште не користе у реализацији наставе физичког васпитања. Чињеница да је управо модел јавно приватног партнерства у Еуропској унији један од најкоришћенијих у изградњи школске спортске инфраструктуре, наша држава би морала да на најбољи могући начин, водећи притом рачуна о ученицима, реализацији наставе физичког васпитања и школског спорта, створи услове за успешну примену овог модела у нашем образовном систему.

Држава је власник школског простора, који се односи на зграде, дворишта и спортске терене. С обзиром да постоје школе које немају потребан простор за реализацију наставе физичког васпитања, обезбеђење новчаних средстава за

¹¹⁴ Грађанске иницијативе и Продукцијска група Мрежа, Београд (2013): *Успешна партнерства на путу ка ЕУ – Брошура о јавно приватним партнерствима у Србији*. Грађанске иницијативе и Продукцијска група Мрежа, Београд. (<http://www.gradjanske.org/wp-content/uploads/2014/10/070-Brosura-o-javno-privatnim-partnerstvima.pdf>, датум приступа 30.10.2015. године).

школску спортску инфраструктуру која им недостаје могуће је кроз успостављање јавно приватног партнерства.

Услед неповољне демографске ситуације, у Србији је присутан тренд смањења броја ђака који је довео до тога да су поједине подручне школе без спортских објеката. Држава у овом случају треба да реагује, да нађе начин да се локална заједница повеже са приватним партнером и обезбеди финансијска средства за реализацију пројеката из области школске спортске инфраструктуре.

Постоје и случајеви у којима се школска инфраструктура не користи рационално. Велики број школа у Србији и даље нема физкултурне сале, па спортским центрима плаћа релативно високу цену за одржавање наставе физичког васпитања. Рационалним коришћењем школских спортских објеката, као и путем модела јавно приватног партнерства може се на најбољи и најекономичнији начин ефикасно обезбедити ученицима реализација наставе физичког васпитања.

7.2. Улога локалне самоуправе у одрживом развоју школске спортске инфраструктуре

Од посебног значаја за одрживи развој школске спортске инфраструктуре је законски акт, односно Закон о локалној самоуправи, који је важан када се говори о спорту. У члану 138. се наводи да „Јединица локалне самоуправе преко својих органа уређује ближе услове, критеријуме и начин и поступак доделе средстава из буџета јединице локалне самоуправе, односно одобрење програма за задовољавање потреба грађана у области спорта на територији јединице локалне самоуправе и начин јавног објављивања података о предложеним програмима за финансирање, одобреним програмима и реализацији одобрених програма“. Такође је прописано да општина оснива установе и организације у области основног образовања, културе, примарне здравствене заштите, физичке културе, спорта, дечије заштите и туризма, прати и обезбеђује њихово функционисање.

Нови Закон о спорту, конкретно уређује област потреба и интереса грађана у области спорта у јединицама локалне самоуправе. Потребне и интересе грађана за чије се

остваривање обезбеђују средства у буџету јединица локалне самоуправе у складу са законом јесу:¹¹⁵

- подстицање и стварање услова за унапређење спорта за све, односно бављења грађана спортом, посебно деце, омладине, жена и особа са инвалидитетом;
- изградња, одржавање и премање спортских објеката на територији јединице локалне самоуправе, а посебно јавних спортских терена у стамбеним насељима или у њиховој близини и школских спортских објеката, набавка спортске опреме и реквизита;
- организација спортских такмичења од посебног значаја за јединицу локалне самоуправе;
- спортски развој талентованих спортиста и унапређење квалитета стручног рада са њима;
- учешће спортских организација са територије јединице локалне самоуправе у европским клупским такмичењима;
- предшколски и школски спорт (рад школских спортских секција и друштава, општинска, градска и међуопштинска школска спортска такмичења и др.);
- делатност организација у области спорта чији је оснивач или члан јединица локалне самоуправе;
- активности спортских организација, спортских друштава, удружења, гранских и територијалних Спортских савеза на територији јединице локалне самоуправе, у зависности од тога да ли је спортска грана од значаја за јединицу локалне самоуправе, која је категорија спортске гране, колико спортиста окупља, у којој мери се унапређује спортски рад, у ком рангу такмичења спортска организација учествује и у којој мери се повећава обухват бављења грађана спортом;

¹¹⁵ Службени гласник Републике Србије (2011): *Закон о спорту*. Службени гласник РС, бр. 24/2011 и 99/2011 - др. закони (члан 137), Београд.

- унапређење заштите здравља спортиста и обезбеђивање адекватног спортско здравственог образовања спортиста, посебно младих, укључујући и антидопинг образовање;
- стипендирање за спортско усавршавање категорисаних спортиста, посебно перспективних спортиста;
- спречавање негативних појава у спорту;
- едукација, информисање и саветовање грађана, спортиста и осталих учесника у систему спорта о питањима битним за одговарајуће бављење спортским активностима и делатностима;
- периодична тестирања, сакупљање, анализа и дистрибуција релевантних информација за адекватно задовољавање потреба грађана у области спорта на територији јединице локалне самоуправе, истраживачко развојни пројекти и издавање спортских публикација;
- унапређивање стручног рада учесника у систему спорта са територије јединице локалне самоуправе и подстицање запошљавања висококвалификованих спортских стручњака и врхунских спортиста;
- рационално и наменско коришћење спортских сала и спортских објеката у државној својини чији је корисник јединица локалне самоуправе, кроз одобравање њиховог коришћења за спортске активности и доделу термина за тренирање учесницима у систему спорта;
- награде и признања за постигнуте спортске резултате и допринос развоју спорта.

У Републици Србији постоје разлике у систему финансирања спортске инфраструктуре на нивоу локалне самоуправе. То је довело до различитог стања квалитета спортске инфраструктуре од општине до општине. Будућа стратегија развоја школске спортске инфраструктуре морала би у себи да садржи мере за помоћ локалним самоуправама да имају колико толико уједначене критеријуме за финансирање спортских објеката на њиховом подручју. Постоје општине које имају јасно исказане критеријуме који су до детаља разрађени, а тичу се финансирања спортских објеката, до оних код којих не постоје било какви критеријума који се тичу ове проблематике. Наравно, ови ће се модели финансирања спортских објеката разликовати од општине до општине и зависи ће, пре свега, од економске

развијености општине. Од осталих фактора који код општина стварају значајне разлике, треба напоменути следеће:

- промене у буџетским приоритетима локалних самоуправа;
- тежња да се смањи јавни дефицит и јавни дуг;
- различит је и фокус које локалне власти имају када је у питању финасирање спорта (могућност фаворизовања појединих школа, дисциплина и др.).

Да би свака општина имала развијене критеријуме финасирања спортске инфраструктуре на свом подручју, у обзир се морају узети следећи подаци:

- колики је укупни постотак издвајања за школске спортске објекте у општинском буџету на годишњем нивоу.
- укупан број школских спортских објеката на нивоу општине;
- категоризација свих школских спортских објеката;
- укупан број ученика, тј. одељења по школама;
- укупан број спортских клубова који користе школску спортску инфраструктуру;
- укупан број рекреативаца, по полу и узрасту, који користе школску спортску инфраструктуру;
- број основних и средњих школа које су укључене у школски спорт;
- број ученика са инвалидитетом који похађају школе на датом подручју.

Горе наведени подаци су неопходни како би се пришло изради критеријума и дефинисање приоритета за финасирање школских спортских објеката. Тиме би се избегло стихијско распоређивање средстава школама на нивоу општине, што би свакако умањило разлике у квалитету спортских објеката и опреме, од школе до школе на подручју исте општине. Важно је истаћи да су добри услови спортских објеката у школама од виталног значаја за локалну заједницу и друштво у целини, што знатно доприноси промоцији здравог живота и развоју образовања младих и њихових социјалних вредности.

7.3. Улога школе у одрживом развоју школске спортске инфраструктуре

Школе су кључне у стварању услова за обезбеђивање сигурности ученика у реализацији наставе из физичог васпитања. Оне прве треба да реагују на услове

који нису одговарајући или не обезбеђују сигурно извођење физичких активности. Не ослањајући се само на државне, локалне власти морају и саме да обезбеде део средстава за санирање и набавку потребне опреме и реквизита. Последње истраживање тренутног стања школске спортске инфраструктуре је показало да већина школа нема јасну представу колика су им средства неопходна за решавање одређених проблема у вези спортских објеката или набавке опреме и реквизита, а на питање од кога очекују да добију поменута средства, углавном су наглашавали од државе и локалне самоуправе.

Пре свега, школе морају да имају обавезу да део средстава која добијају од издавања простора (било отворених, било затворених) редовно улажу у побољшање квалитета спортских објеката, као и да школски менаџмент буде обучен за писање пројеката и тиме омогући приступ средствима из фондова Европске уније. Један од таквих пројеката који се тренутно код нас спроводи јесте „Развионица“ где се школама које су ушле у овај пројекат обезбеђују средства ради набавке опреме и реквизита потребних за реализацију наставе из физичког васпитања.

Изузетно је важно да школски менаџмент има јасно разрађену стратегију улагања у школску спортску инфраструктуру за наредни вишегодишњи (дугорочни) период, како би се констатно одржавао исти квалитет објеката, опреме и реквизита. Ово је могуће, ако школа добро познаје Правилник о ближим условима у погледу простора, опреме и наставних средстава за физичко васпитање, као и јасно одреди категоризацију којој припадају њени спортски објекти.

У контексту горе наведеног, свака школа може да направи одређене планове побољшања квалитета у својим спортским објектима, те на основу тога планира средства (у складу са својим могућностима, у сарадњи са државним и локалним институцијама, као и приватним лицима кроз донације или спонзорства).

7.4. Индикатори надзора

Када говоримо о надзору, пре свега, мислимо на контролу која је један од основних истумената праћења фаза имплементације предвиђених стратегијом.

Постојање надзора у пракси, даје гаранцију да ће финансијска средства бити распоређена на јасно дефинисане приоритете, да ће бити одговорно потрошена, као и да ће све институције одговорне за школску спортску инфраструктуру бити обавештене о предвиђеним и оствареним улагањима. Надзор се дакле намеће као неопходна мера обезбеђења коју треба вршити у неколико фаза.

Прва фаза – спроводи се у оквиру анализе планирања средстава и дефинисања приоритета за наредних пет година. Неопходно је анализирати на који начин је одговорна институција одредила приоритете и анализирала потребне трошкове за санацију или изградњу предвиђених објеката, тј. да ли висина трошкова које је потребно издвојити школама одговарају стварном стању на терену. Лоше планирање као и лоша контрола трошкова, могу у многоме да успоре имплементацију стратегије.

Друга фаза – односи се на праћење и анализу, тј. вршење надзора наменског трошења финансијских средстава, односно над расходима.

Трећа фаза – у оквиру које треба испитати да ли је осигуран квалитет објеката, опреме и реквизита.

Надзор се заснива на два кључна елемента, и то:

- информацију;
- систем прикупљања података.

Први елемент се базира на индикаторима који обезбеђују одређене информације, док се други елемент базира на систему прикупљања података.

Прикупљање информација, састоји се од размене података између школа, локалних самоуправа, ресорног Министарства и других који су укључени у имплементацију стратегије. У том контексту, треба направити листу надзора које школе попуњавају и шаљу локалним самоуправама које треба да буду задужене за прикупљање и чување добијених информација. Све информације добијене са системом надзора, треба да буду убачене у *посебно формирану базу података* и прослеђене ресорном Министарству које ће прикупљене

податке анализирани, обработити и објавити у извештајима о извршеном надзору (тзв. *крајњи резултат надзора*).

Индикатори који се користе у спровођењу надзора могу бити:

- *Финансијски* (користе се за праћење где су усмерена и уплаћена средства везана за одговарајуће трошкове на име школске спортске инфраструктуре). Трошкови морају бити усклађени са уплатама, уз приказивање рачуна или рачуноводствених докумената који гласе на исти износ.
- *Физички* (везани су за директне и непосредне ефекте, који настају као последица имплементације стратегије). Они обезбеђују информације о променама, како на постојећим спортским објектима (у смислу повећања њихове категоризације), тако и на новим објектима (у смислу повећања капацитета школске спортске инфраструктуре).
- *Процедурални* (односе се на реализацију одобрених пројеката који су везани за школску спортску инфраструктуру).

Табела 34. Листа надзора

КОРИСНИК:			
НАЗИВ ПРОЈЕКТА:			
ПОСТОЈЕЋА КАТЕГОРИЗАЦИЈА ОБЈЕКТА:		ОЧЕКИВАНА КАТЕГОРИЗАЦИЈА ОБЈЕКТА:	
ФИНАНСИЈСКИ НАДЗОР			
А) Укупни буџет:	Б) Стварни трошкови:	В) Ниво надзора (Б/А)%	
Примедба:			
ФИЗИЧКИ НАДЗОР			
	А) Циљ 2016. година	Б) Реализовано	(А/Б)%
Индикатор достигнућа:			
Индикатор резултата:			
Примедба:			
ПРОЦЕДУРАЛНИ НАДЗОР			
Процедурални корак (опис и датум):			
Одлука о финансирању (опис и датум):			
Почетак радова (опис и датум):			
Крај радова (опис и датум):			
Примедба:			

8. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

У настојању да се одреде стратешки праваци развоја школске спортске инфраструктуре у Републици Србији, докторска дисертација обухвата истраживање које се односи на:

- тренутно стање школских спортских објеката;
- оцену остварених инвестиција у школске спортске објекте;
- потребе инвестирања у школске спортске објекте (сале и терене) у наредном периоду.

Прикупљени материјали могу бити веома корисни стручној и широј јавности, док резултати истраживања могу дати значајан подстицај у области планирања и улагања у школску спортску инфраструктуру.

За потребе истраживања стања школске спортске инфраструктуре у основним и средњим школама у Републици Србији, сачињен је упитник који се односи на следеће групе питања:

- општи подаци о школама;
- тренутно стање школске спортске инфраструктуре;
- инвестиције.

У периоду школске 2013/2014. године, електронским путем је послат упитник на адресу укупно 1.887 школа на територији Републике Србије. Конкретно, намера аутора је била да истраживање спроведе на узорку од 1.319 основних и 568 средњих школа.

Подаци су прикупљени од укупно 212 школа (односно 11,23%), што је било довољно да се постигне циљ истраживања и провери и објективно утврди стање школске спортске инфраструктуре у Републици Србији.

Анализа резултата истраживања постојећег стања школске спортске инфраструктуре у Републици Србији, показује да је најлошије стање у *подручним*

школама. У овим се школама настава физичког васпитања углавном одвија напољу у школском дворишту или учионици. Проблем улагања у школску спортску инфраструктуру подручних школа, огледа се у малом броју ђака и недостатку потребних информација о тренду уписа ђака у наредним школским годинама.

Посматрајући *централне школе*, анализа резултата истраживања тренутног стања школске спортске инфраструктуре наводи на присутност непланског, то јест стихиског улагања у објекте за реализацију наставе физичког васпитања (било отвореног, било затвореног типа), не водећи притом рачуна о реалним капацитетима школе, као ни стварним потребама локалне самоуправе. Ова ситуација, са једне стране резултира огромним објектима чији капацитети нису искоришћени, док са друге стране постојањем школа са великим бројем ђака који прате наставу физичког васпитања у спортским објектима неадекватних димензија и са ограниченим могућностима.

Од горе поменутих 212 школа које су вратиле попуњен упитник, треба истаћи да поседовну структуру простора за реализацију наставе из физичког васпитања карактерише следеће стање:

- *отворене и затворене просторе* имају 122 школе (односно 57,55%);
- *отворене просторе* има 47 школа (односно 22,17%);
- *затворене просторе* има 6 школа (односно 2,83%);
- *без икаквих простора* су 37 школа (односно 17,45%).

Оцена стања школске спортске инфраструктуре (сходно критеријуму од 1 до 5), упућује нас на следеће резултате истраживања:

- *школе које поседују отворене и затворене просторе* су оцениле те објекте просечном оценом од 3,07 (што у овом случају представља средњу просечну цену);
- *школе које имају отворене просторе*, дале су тим објектима просечну оцену 2,40 (што је најнижа просечна оцена);

- *школе које имају затворене просторе*, дале су овим објектима просечну оцену 3,25 (што је највећа просечна оцену).

Горе наведене просечне оцене говоре да школе (основне и средње) у Републици Србији нису задовољне постојећим стањем школске спортске инфраструктуре, као ни нивоом опремања простора (било отворених, било затворених).

Фокусирајући се и даље на податке које је аутор обрадио из прикупљених упитника, анализа резултата инвестиционих улагања показује да област школске спортске инфраструктуре у Републици Србији карактерише слаба и недовољна инвестициона активност коју прати неравномерно улагање, како у отворене, тако и затворене објекте намењене реализацији наставе из физичког васпитања.

У већини анкетираних школа није ни било потребних улагања или су инвестиције биле мале, са наменом решавања текућих проблема.

Анализа резултата инвестирања показује такође да 77 школа (односно 36,32%) у последњих десет година нема евидентирана улагања у школску спортску инфраструктуру, док средства која су школе (њих 97, односно 45,75%) уложиле у објекте и опрему ради побољшања услова рада њихових корисника, долазе у највећем броју случајева из *буџета органа јединице локалне самоуправе*.

Када је у питању финансирање школске спортске инфраструктуре у наредном периоду, школе у Републици Србији се пре свега ослањају на изворе средстава из *буџета јединица локалне самоуправе, буџетских издвајања државних институција* (Министарство просвете, науке и технолошког развоја и Министарство омладине и спорта), као и *донација* (из Републике Србије, земаља Европске уније, Сједињених Америчких Држава, Швајцарске, Краљевине Норвешке, као и других земаља која донирају средства ради наменског улагања у школску спортску инфраструктуру). Међутим, чињеница да ниједна од анкетираних школа не намерава да у наредном периоду изврши улагања у

школску спортску инфраструктуру из сопствених извора финансирања, знатно умањује могућност прилива туђих извора финансирања¹¹⁶.

Анализом законске регулативе која уређује стандарде у области школске спортске инфраструктуре у Републици Србији и земљама Европске уније, намеће се један општи закључак да је неопходна промена важећих норматива простора, опреме и наставних средстава. Другим речима, потребно је усаглашавање, како са другим националним правилницима, тако и са захтевима Европске уније (принципима, нормама и стандардима из области школске спортске инфраструктуре).

Полазећи од горе наведеног, аутор напомиње да предлози за усклађивање домаћег законодавства у области школске спортске инфраструктуре са оним на снази у Европској унији се, пре свега, односе на:

- подручне школе;
- млађи школски узраст;
- вишенаменске школске сале;
- искоришћеност школских простора;
- минимум простора за вежбање.

Управо у овом делу, истраживање се посебно фокусира на предлог прорачуна за одређивање броја потребних простора за наставу физичког васпитања. Полазећи од става да се број потребних јединица сале израчунава према капацитету школе и броју часова физичког васпитања, аутор предлаже формулу за израчунавање потребног броја простора за вежбање.

¹¹⁶ У већини случајева, прибављање туђих извора финансирања је могуће једино уз наменско издвајање сопственог дела средстава.

9. ЗАКЉУЧАК

На основу прикупљених материјала, као и података добијених анализом инвестиција у школске спортске објекте, у периоду од 2008. до 2013. године, како на регионалном, тако и националном нивоу, указано је на потребу да савремени приступи школској спортској инфраструктури треба да почивају на јасно дефинисаним циљевима и стратешким правцима.

Да би се јасно дефинисали и реализовали приоритети, стратешки план предвиђа да је неопходна мрежа за подршку, која укључује читав низ вертикално и хоризонтално повезаних институција, различите програме и активности. По основу чињенице да школска спортска инфраструктура захтева велика финансијска улагања, кључни фактор одрживог развоја се огледа кроз партнерство школе, локалне самоуправе, спортских клубова, савеза, као и приватног сектора.

Детаљно и објективно сагледавање тренутне ситуације школских спортских објеката у школама Републике Србије, уочавање потребних и могућих промена, како би се побољшали услови рада и осигурало квалитетно извођење наставе физичког васпитања, омогућило је дефинисање праваца будућег развоја школске спортске инфраструктуре у Републици Србији. Непостојање или лоше стање сала за физичко васпитање и спортских објеката, недостатак или слаб квалитет справа, реквизита и осталог наставног материјала, често је повезано са недовољним финансирањем или нерационалним коришћењем финансијских средстава како би се осигурали оптимални услови за рад у овим објектима. Сходно законској регулативи Републике Србије, сва деца имају иста права на наставу физичког васпитања и на исте услове, у погледу квантитета и квалитета простора, опреме и реквизита, па то не сме да буде политичко питање, већ обавеза свих надлежних институција које ће нивоом и степеном законских одредби пресудно да утичу на квалитет наставе физичког васпитања.

Постојање адекватне школске спортске инфраструктуре у свим деловима Републике Србије, представља основ одрживог развоја сваке локалне самоуправе,

региона и друштва у целини. С обзиром на тренутно стање, основни правци стратешког деловања треба да одсликају плански и систематски приступ одрживом развоју школских спортских објеката (како отворених, тако и затворених), уз координисано деловање свих актера и уз пуну искоришћеност постојећих ресурса.

Променом односа према школској спортској инфраструктури, пре свега добром организацијом и одговорним коришћењем расположивих ресурса, засигурно се врло брзо можемо приближити стандардима које поставља Европска унија. Да би сигурно корачали путем стратешког планирања и одрживог развоја школске спортске инфраструктуре, неопходно је усавршавање постојећег система у складу са искуствима и прописима развијених земаља, водећи притоме рачуна на утицаје и корелације из сопственог окружења.

Стратешко планирање ће допринети, пре свега, рационалној изградњи и функционалној опремљености школског спортског простора. То, на првом месту, подразумева ревитализацију, као и добру искоришћеност постојећих спортских објеката, како у школама, тако и њиховој непосредној близини, па тек онда изградњу нових капацитета и пратећих садржаја. Приоритети будућег развоја школске спортске инфраструктуре у Републици Србији не треба да буду превелики објекти, који се дуго граде и који су прескупи за одржавање, већ они које карактерише економска ефективност инвестирања и ефикасност одвијања наставе физичког васпитања.

У наредном периоду, неопходно је установити приоритете у развоју школске спортске инфраструктуре у складу са прописима и са интересима и захтевима које поставља настава физичког васпитања и школски спорт. Веома је битно координисано деловање републичког и локалног нивоа, како у унапређењу и развоју постојеће, тако и изградњи нове школске спортске инфраструктуре. Битно је такође да се уочене разлике у досадашњем развоју школске спортске инфраструктуре ублаже, јер је то важно за омогућавање једнаких услова свим ученицима у праћењу наставе физичког васпитања, али и један од основних

предуслова за развој спорта у Републици Србији. Све будуће мере и активности на развоју школске спортске инфраструктуре, морају бити у складу са потребама образовања и развоја спорта у Републици Србији, као и усаглашене са захтевима Европске уније.

Конкретни закључци се могу извести и у оквиру хипотетичког круга који је постављен на почетку овог истраживања, односно:

- Не постоји усаглашеност у квалитету школске спортске инфраструктуре у Републици Србији.
- Посебно се лошим условима школских спортских објеката истичу подручне школе, али и средње. Овом чињеницом, потврђује се општа хипотеза овог истраживања да је неопходно дефинисање стратешких праваца развоја школске спортске инфраструктуре у Републици Србији.

Поставка посебних хипотеза упућује на закључке, као што су:

- Потврђује се претпоставка да немају сва деца у Републици Србије исте, нити потребне услове за реализацију наставе физичког васпитања. На тај начин се ускраћује право школске деце и омладине да се баве физичким активностима и спортом, као и да се поједини наставни садржаји у реализацији наставе физичког васпитања у опште не реализују.
- Потврђује се претпоставка да се квалитет школске спортске инфраструктуре разликује од школе до школе и да је неприлагођен потребама наставе и капацитету школа које користе ове објекте. Одређивање стратешких праваца развоја школске спортске инфраструктуре у Републици Србији настоји да пружи одговоре на питања у које школске објекте је најефикасније и најпримереније уложити финансијска средства, као и како на основу тог инвестирања на најбољи начин остварити јавни интерес.

- Делимично се потврђује претпоставка да су школски спортски објекти највећим делом у лошем стању и релативно запуштени, што умањује могућност за бављење деце и омладине физичким активностима, а истовремено је препрека реализацији њихових бројних васпитно-образовних задатака.
- Потврђује се претпоставка да је неопходно јасно дефинисање стратешких усмерења, како би се на транспарентан и приоритетан начин управљало инвестирањем у ове објекте, чиме би се избегло стихијско улагање, као и грађење превеликих објеката, који се дуго граде и који су прескупи за одржавање.
- Анализа законске регулативе у области изградње школских спортских објеката у неким земљама Европске уније потврдила је претпоставку да је неопходно изменити важеће нормативе и стандарде у области школске спортске инфраструктуре у Републици Србији.

Изведени закључци и интерпретација резултата на крају намећу један општи закључак, да се добром и јасно дефинисаном стратегијом у области школске спортске инфраструктуре доприноси следећим принципима:

- *једнакост и исте шансе за све ученике*, када је реч о праву на бављење физичким васпитањем и школским спортом;
- *редовно бављење физичком активношћу*, чиме школа представља незаобилазну карику, пре свега, због великог обухвата деце. У школи раде стручњаци за физичку културу и, оно што је најбитније, она располаже простором, опремом и потребним реквизитима;
- *јачање и масовљавање школског спорта у Републици Србији*.

Стратегија развоја школске спортске инфраструктуре није могућа ако се доследно не примењују и остали принципи битни за доношење стратешког плана. Они, пре свега, морају да представљају својеврстан спој обавеза свих учесника у процесу доношења стратешког плана, правцу његове имплементације, праћења и евалуације.

Обезбеђивање потребног и савремено опремљеног простора, основни је предуслов да би се реализовали сви захтеви и омогућила примена нових достигнућа у настави физичког васпитања. Важно је такође истаћи да су добри услови школских спортских објеката од виталног значаја за локалну заједницу и друштво у целини, јер то доприноси и представља значајну карику у развоју малих средина.

Смернице добијене овим истраживањем требало би да нађу своје место у даљем развоју школске спортске инфраструктуре, као и да омогуће лакше дефинисање стратегије развоја школских спортских објеката у Републици Србији, сходно захтевима Европске уније.

ЛИТЕРАТУРА

1. Бајлон, М. (1972): *Школе*, грађевинска књига, штампарско-издавачко предузеће Србија, Београд.
2. Balz, E., Neumann, P. (2005): *Physical Education in Germany*. In U. Pühse & M. Gerber (Eds.). *International Comparison of Physical Education. Concept - Problems - Prospects*. Aachen, Meyer & Meyer Verlag. pp. 292-309.
3. Бокан, Б. (2004): *Науке о физичкој култури - интердисциплинарни приступ - као „нова” („стара”) парадигма*. Изворни научни чланак. Физичка култура, Београд, 57/58 (2003/2004) 1-4, стр. 1-18.
4. Bureau of the Committee for the Development of Sport. (2002a): *Draft conclusions on improving physical education and sport for children and young people in all European countries*. MSL-IM16 (2002) 5 Rev. 3. 16th Informal Meeting of European Sports Ministers, Warsaw, Poland, 12-13 September. Strasbourg, Council of Europe.
5. Bureau of the Committee for the Development of Sport. (2002b): *Draft conclusions on improving physical education and sport for children and young people in all European countries*. Revised by the Drafting Group. MSLIM16 (2002) 5 Rev. 4. 16th Informal Meeting of European Sports Ministers, Warsaw, Poland, 12-13 September. Strasbourg, Council of Europe.
6. Видаковић, Хаџи М. В., Мекић, Х. (2009): *Куда иде физичка култура*. Зборник радова. Међународна научна конференција „Теоријски, методолошки и методички аспекти физичког васпитања“. Универзитет у Београду, Факултет спорта и физичког васпитања, Београд.
7. Грађанске иницијативе и Продукцијска група Мрежа, Београд (2013): *Успешна партнерства на путу ка ЕУ – Брошура о јавно приватним партнерствима у Србији*. Грађанске иницијативе и Продукцијска група Мрежа, Београд. (<http://www.gradjanske.org/wp-content/uploads/2014/10/070-Brosura-o-javno-privatnim-partnerstvima.pdf>, датум приступа 30.10.2015. године).
8. Grössing, S., Recla, J., & Recla, H. (2005): *Physical Education in Austria*. In U. Pühse, & M. Gerber, *International Comparison of Physical Education. Concepts, Problems, Prospects*. Oxford, Meyer and Meyer Sport. pp. 66-82.

9. Dallermassl, K., & Stadler, R. (2008): *Physical Education and Education through Sport in Austria*. In G. Klein & K. Hardman, *Physical Education and Sport Education in the European Union*. Paris, Editions Revue EP.S. pp. 42-54.
10. Donovan, M., Jones, G., Hapdman, K. (2006): *Physical education and sport in England: Dualism, partnership and delivery provision*. *Kinesiology* 2006; 38: 16-27.
11. Đonlić, V., Marušić Štimac, O., Smojver Ažić, S. (2005): *Odgojni aspekti sporta - slika o sebi i problemna ponašanja obzirom na uključenost i uspješnost djece u sportskim aktivnostima*. VI Konferencija o športu Alpe-Jadran. Urednici: Caput Joganica, R., Gracin, F., Klobučar, B. Zagreb, str.197-207.
12. Đonlić, V. (2007): *Suradnja škole i kluba kao osnovni preduvjet kvalitetnog rada s mladim sportašima*. (Rijeka; 06. 03. 2007: www.ffri.hr/datoteke).
13. Đonlić, V. (2008): *Sport u jednoj srednjoj školi Sjedinjenih Američkih Država*. (Rijeka; 25. 08. 2008: www.fri.hr/datoteke).
14. European Commission (2003): *Guidelines for Successful Public – Private Partnerships*. European commission, Brussels. (http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/guides/ppp_en.pdf, датум приступа 01.11.2015. године).
15. European Commission (2007): *European Parliament Resolution on the Role of Sport in Education*. European Commission, Strasbourg.
16. Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања (2008): *Извештај – Истраживање стања у образовно - васпитним установама у Србији у вези са школским спортом*. Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања, Београд.
17. Завод за унапређивање образовања и васпитања: Центар за стручно образовање и образовање одраслих (2012): *Каталог програма сталног стручног усавршавања наставника, васпитача и стручних сарадника за школску 2012/2013. и 2013/2014*. Завод за унапређивање образовања и васпитања. Центар за стручно образовање и образовање одраслих. Република Србија, Београд.
18. Zavod Republike Slovenije za šolstvo (2004/2005): *Učni pripomočki in sredstva*. Zavod Republike Slovenije za šolstvo, Republika Slovenija, Ljubljana, 2004/05.

19. Институт за економику и финансије (2012): *Финасирање у образовању за 2012. годину и актуелна питања рада и пословања установа*. Институт за економику и финансије, Београд.
20. Jurak G, Kovač M, Stpel J. (2006): *Impact of the additional physical education lessons programme on the physical and motop development of 7 to10 year old children*. *Kinesiology* 2006; 38: 105-15.
21. Kay, W. (2005): *Physical Education – Quality: A quality experience for all pupils*. Paper presented at the National Summit on Physical Education, CCPR, London.
22. Коларевић, М., Пантелић, Т., Трифуновић, С., Острачанин, Н. (2010): *Методологија израде стратегије одрживог развоја*. Међународна научна конференција „Менаџмент 2010“. Крушевац.
23. Commission of the European communities (2004): *Green paper on Public private partnerships and community law on public contracts and concessions*. Commission of the European communities, COM(2004) 327 final, Brussels. (http://europa.eu/legislation_summaries/internal_market/businesses/public_procurement/122012_en.htm, датум приступа 01.11.2015. године).
24. Council of Europe, Committee of Ministers (2003): *Recommendation Rec(2003)6 of the Committee of Ministers to member states on improving physical education and sport for children and young people in all European countries*. Council of Europe, Strasbourg.
25. Council of Europe, Committee of Ministers (2004): *Recommendation Rec(2003)6 of the Committee of Ministers to member states on improving physical education and sport for children and young people in all European countries*. Council of Europe, Strasbourg.
26. Матић, М., Бокан, Б. (1990): *Физичко васпитање – Увод у стручно-теоријску надградњу*. Око, Нови Сад.
27. Министарство обitelji, branitelja i међу генерацијске solidarnosti (2006): *Nacionalni plan aktivnosti za prava i interese djece od 2006. do 2012. godine*. Министарство обitelji, branitelja i међу генерацијске solidarnosti, Vlada Republike Hrvatske, Zagreb.

28. Министарство омладине и спорта (2014): *Сви пројекти завршени до 31.12.2013. године*. Министарство омладине и спорта Републике Србије, Београд.
29. Министарство просвете и науке (2011): *Стратегија развоја образовања у Србији до 2020*. Министарство просвете и науке, Влада Републике Србије, Београд.
30. Министарство просвете и спорта (2001): *Десет година реформи образовања у европским земљама*. Министарство просвете и спорта, Република Србија, Београд.
31. Министарство финансија (2006): *Потреба израде Националног инвестиционог плана за период од 2006. до 2011. године*. Министарство финансија, Република Србија, Београд.
32. Министарство финансија (2006): *Рекапитулација пројеката из области образовања*. Министарство финансија, Република Србија, Београд.
33. Министарство финансија (2006): *Секторски план инвестиција из области спорта*. Министарство финансија, Република Србија, Београд.
34. Ministerul Educației și Cercetării (2002): *Norme educaționale republicane pentru realizarea investițiilor cu scop educațional. Programul de reabilitare a școlilor din România*. Ministerul Educației și Cercetării, București.
35. Ministerstvo za šolstvo znanost in šport (1999): *Prostori za športno vzgojo za osnovno šolo*. Ministerstvo za šolstvo znanost in šport, Republika Slovenija, Ljubljana.
36. Национални просветни савет (2011): *Правилник о изменама и допунама. Правилника о наставном плану и програму за гимназију*. Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије, Влада Републике Србије, Београд.
37. Национални просветни савет (2013): *Предлог мера за унапређивање наставе физичког васпитања*. Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије, Влада Републике Србије, Београд.
38. Николић, С. (2001): *Предлог норматива простора за наставу физичког васпитања са аспекта категоризације школа у Србији*. Магистарска теза. Факултет физичке културе, Београд.
39. Николић, С. (2002): *Предлог норматива простора за наставу физичког васпитања са аспекта категоризације школа у Србији*. Физичка култура, No 1-4, Vol. 56, 2002, ISSN 0350-3828 (Штампано изд.), 2217-497X (Онлине), стр, 63-73, http://www.fizickakultura.com/fk/560102cir_s_nikolic.pdf.

40. Николић, С. (2003-2004): *Структура објеката за физичко васпитање у школама на територији Београда*. Физичка култура, No 1-4, Vol. 57/58, 2003-2004, ISSN 0350-3828 (Штампано изд.), 2217-497X (Онлине), стр. 90-94, http://www.fizickakultura.com/fk/585701_4cir_s_nikolic.pdf.
41. Nikolić S. (2007): *Financing projects in physical education in school*. Proceedings of the 7th International Symposium „Investments and Economic Recovery“, May 25 - 27, 2007, Bucharest, Romania, University of Economic Studies, Faculty of Management, Department of Economic Efficiency, ISBN 978-973-594-952-5, pp. 584-590.
42. Николић, С. (2007): *Улога физичког васпитања у превенцији проблема средњошколаца*. Зборник радова, Интердисциплинарна научна конференција са међународним учешћем „Антрополошки статус и физичка активност деце, омладине и одраслих“, Универзитет у Новом Саду, Факултет спорта и физичког васпитања, Нови Сад, 6-7.12.2007, ISBN 978-86-80231-54-9, стр. 329-337.
43. Николић, С. (2007): *Финансирање пројеката за изградњу спортских хала и физкултурних сала из средстава НИП-а у 2007. години*. Зборник радова, Међународна научна конференција „Физичка активност и здравље“, Универзитет у Београду, Факултет спорта и физичког васпитања, Београд, 10-11. децембар, 2007, ISBN 978-86-80255-94-1 (ФСФВ), стр. 61-65.
44. Николић, С. (2007): *Реализација наставе физичког васпитања у учионици*. Зборник апстраката. Међународна научна конференција *Теоријски, методолошки и методички аспекти физичког васпитања*, Универзитет у Београду, Факултет спорта и физичког васпитања, Београд, 11. децембар, 2008., стр. 74.
45. Nikolić, S., Subić, J., Cicea, C. (2008): *Economic Aspects of Investments in Sport Facilities*. Petroleum - Gas University of Ploesti BULLETIN, Educational Sciences Series (Former title), No. 1B/2008, Vol. LX, ISSN 1841-6586, Journal of Educational Sciences&Psychology (Other medium version), ISSN 2247-8558, ISSN-L 2247-6377, CNCSIS B+, BDI EBSCO, Index Copernicus, ProQuest, Scipio, pp. 147-152. http://kobson.nb.rs/servisi/pretrazivanje_casopisa.84.html?words=&issn=2247-6377&cat=0&service=0
http://jesp.upg-ploiesti.ro/index.php?option=com_phocadownload&view=category&id=7:bulletin-vol-lx-no-1b2008&Itemid=3

46. Nikolić, S. (2009): *The Significance of Physical Activities in Disorders Prevention of Youth in Serbia*. Workshop Abstracts. International Workshop on „Environment - Nutrition - Health Relationship in the Frame of EU Policy”. Organized by: Balkan Environmental Association (B.EN.A.) Greece and Romanian Academy of Agricultural and Forestry Sciences (A.A.F.S) Bucharest. Galati-Romania, 16-17 January 2009, p.p. 80.
47. Nikolić, S. (2009): *The Realization of Physical Education in the Classroom*. Conference Proceedings, International Scientific Conference „Teoretical, Methodology and Methodical Aspects of Physical Education“, University of Belgrade, Faculty of Sport and Physical Education, Belgrade, 2009, ISBN 978-86-80255-53-8, pp. 280-283.
48. Nikolić, S. (2010): *Financing School Sports Infrastructure out of National Investment Plan's Assets*. Conference Proceedings, XII International Symposium „Organizational Sciences and Knowledge Management“, Zlatibor - Serbia, June 09th – 12th, 2010, Faculty of Organizational Sciences, Belgrade, str. 2\CD1\html\pdf\XVII-08.pdf.
49. Hojfer, E. (2004): *Архитектонско пројектовање, 37. измењено и допуњено издање*. Грађевинска књига, Београд.
50. Perry, V. (2001): *Uvod u tehnike strateškog planiranja za NVO-e*. International Rescue Committee (IRC), Sarajevo - Bosnia and Herzegovina (<http://www.drinic.rs.ba/NVO5.doc>).
51. Покрајински секретаријат за спорт и омладину (2003): *Стратегија развоја школског спорта у АП Војводини 2013-2017. године*. Покрајински секретаријат за спорт и омладину, Нови Сад.
52. Repenšek, D., Stare, J. (2011): *Vpliv organiziranosti športa na doseganje vrhunskih športnih rezultatov: magistrsko delo*. Direktorat za investicije, Ministrstvo za izobraževanje, znanost, kulturo in šport, Republika Slovenija.
53. Републички завод за статистику (2009): *Општине (Општине и региони) у Републици Србији (2008)*. РЗС, Београд.
54. Републички завод за статистику (2010): *Општине (Општине и региони) у Републици Србији (2009)*. РЗС, Београд.

55. Републички завод за статистику (2011): *Општине (Општине и региони) у Републици Србији (2010)*. РЗС, Београд.
56. Републички завод за статистику (2012): *Општине (Општине и региони) у Републици Србији (2011)*. РЗС, Београд.
57. Републички завод за статистику (2013): *Општине (Општине и региони) у Републици Србији (2012)*. РЗС, Београд.
58. Републички завод за статистику (2014): *Општине (Општине и региони) у Републици Србији (2013)*. РЗС, Београд.
59. Синдикат образовања (2006): *Бела књига о реформи школства*. Синдикат образовања, Чачак.
60. Sinclair, J., Hanks, P., Fox, G., Moon, R., Stock, P. (1987): *Collins COBUILD English language dictionary*. London: William Collins Sons & Co. Ltd.
61. Службени гласник Социјалистичке Републике Србије (1990): *Правилник о нормативима школског простора, опрема и наставних средстава у основним и средњим школама*. Службени гласник СРС - Просветни гласник, бр.4/90, Београд.
62. Службени гласник Социјалистичке Републике Србије-Просветни гласник (1990): *Закон за средње образовање*. Службени гласник СРС-ПС број 61-391/90, Београд.
63. Службени гласник Републике Србије (2006): *Устав Републике Србије*. Службени гласник РС бр. 98/06, Београд.
64. Службени гласник Републике Србије (2007): *Потребе и интереси грађана у јединицама локалне самоуправе, тј. трећих лица који користе ове објекте*. Службени гласник РС, бр.129/07, Београд.
65. Службени гласник Републике Србије (2007): *Законом о локалној самоуправи*. Службени гласник РС, бр.129/07, Београд.
66. Службени гласник Републике Србије (2008): *Стратегија развоја спорта у Републици Србији за период од 2009 до 2013.године*. Службени гласник РС, бр. 110/2008, Београд.
67. Службени гласник Републике Србије (2009): *Закон о средњој школи*. Службени гласник РС, бр. 50/92, 53/93-др. закон, 67/93-др. закон, 48/94-др.закон, 24/96, 23/02, 25/03-исправка, 62/03-др. закон, 64/03-др. закон исправка, 101/05-др. закон и 72/09-др. закон, Београд.
(<http://www.ver.gov.rs/KSCVZ/uploads/dokumenti/03%20srednje%20skole.pdf>, датум приступа, 25.09.2014. године).

68. Службени гласник Републике Србије (2011): *Законом о јавно-приватном партнерству и концесијама*. Службени гласник РС, бр. 88/2011, Београд.
69. Службени гласник Републике Србије (2011): *Закон о спорту*. Службени гласник РС, бр. 24/2011 и 99/2011 - др. закони (члан 137), Београд.
70. Службени гласник Републике Србије (2011): *Закон о основама система образовања и васпитања*. Службени гласник РС, бр.72/09 и 52/11 (члан 6 ст. 2.), Београд.
71. Службени гласник Републике Србије (2013): *Закон о основама система образовања и васпитања*. Службени гласник РС, бр.72/2009, 52/2011 и 55/2013 од 25.06.2013 године (члан 57), Београд.
72. Службени гласник Републике Србије (2013): *Закон о основама система образовања и васпитања*. Службени гласник РС, бр.72/2009, 52/2011 и 55/2013 од 25.06.2013 године (члан 58), Београд.
73. Службени гласник Републике Србије (2013): *Закон о основама система образовања и васпитања*. Службени гласник РС, бр.72/2009, 52/2011 и 55/2013 од 25.06.2013 године (члан 62), Београд.
74. Службени гласник Републике Србије (2013): *Закон о основама система образовања и васпитања*. Службени гласник РС, бр.72/2009, 52/2011 и 55/2013 од 25.06.2013 године, Београд.
75. Smith, A., Fountain, S., McLean, H. (2002): *Civic Education in Primary and Secondary Schools in the Republic of Serbia - An Evaluation of the First Year, 2001-2002, and Recommendations*. UNICEF Belgrade Office.
76. Стојковић, С. (1989): *Убија ли спорт*. Филип Вишњић, Београд.
77. Субић Сузана (2013/2014): *Анкетно истраживање о стању школске спортске инфраструктуре у Републици Србији, у периоду школске 2013/2014. године*.
78. Subić Suzana (2015): *Analysis of Investment and Financing Sources of School Sports Facilities in Republic of Serbia*. Original scientific paper, Sport and Health, Vol. X, No. 1, 2015, ISSN 1840-152X, DOI: 10.7251/SHT1015054S, pp. 59-69
http://sportizdravlje.rs.ba/files/Godina%20X,%20Broj%201/sport_engleski_2015.pdf
79. Темат (2011): *Просветни адресар*. Четврто допуњено издање, Београд, 2011.
80. Терзић, Светлана (2013): *Улога и значај јавно-приватног партнерства*. СВАРОГ бр. 7. октобар 2013. година, стр. 305-317.

81. Универзитет Сингидунум (2010): *Како унапредити управљање у средњошколским образовним установама*. Зборник радова са научног скупа. Универзитет Сингидунум, Република Србија, Београд.
82. UNICEF (2001): *Comprehensive Analysis of Primary Education in the Federal Republic of Yugoslavia*. UNICEF, Belgrade. (http://www.unicef.org/serbia/ComprehensiveAnalysis_1.pdf: датум приступа, 25.01.2014. године).
83. Hardman, K., & Marshall, J. J. (2000): *World-wide survey of the state and status of school physical education*. Final Report. Manchester: University of Manchester.
84. Hardman, K., & Marshall, J., (2005): *Update on the State and Status of physical education world-wide*. World Summit on Physical education Magglingen (Switzerland).
85. Hardman, K. (2005): *Global Vision of the Situations, Trends and Issues of Sport and Physical Education in Schools*. Paper presented at the International Conference on Sport and Physical Education. Bangkok, Thailand, 30 October-2 November.
86. Hardman, K. (2008): *Physical education in schools: A global perspective*. University of Worcester, UK. *Kinesiology* 40(2008) 1:5-28.
87. Hardman, K., & Marshall, J.J. (2009): *Second World-wide Survey of School Physical Education: Final Report*. Beplin : ICSSPE.
88. Hardman, K. (2012): *The Global Situation of Physical Education in Schools and Future Sustainability*. Introductory Lecture. Conference III („Anthropological aspects of sports, physical education and recreation“ - Banja Luka, Bosnia and Herzegovina). *Proceedings* 2011. (2012), Vol 3, ISSN 1986-8146.
89. Чобелић, Н. (1972/1974). *Привреда Југославије - раст, структура и функционисање, књига 1. и 2.*. Савремена администрација, Београд.
90. <http://www.bdb.at/Service/NormenDetail?id=285611> (датум приступа, 22.09.2014. године).
91. <http://www.bdb.at/Service/NormenDetail?id=214463> (датум приступа, 22.09.2014. године).

92. <http://www.bdb.at/Service/NormenDetail?id=150686> (датум приступа, 22.09.2014. године).
93. <http://www.basposhop.ch/de/shop/artikeldetail.aspx?art=347&kat=55> (датум приступа, 09.01.2013. године).
94. http://books.google.rs/books?id=9pEXAgAAQBAJ&pg=PA134&lpg=PA134&dq=www.schulsport-nrw.de/info/05_sicherheitsundgesundheitsfoerderung/pdf/Erlass-Sicherheitsfoerderung_im_Schulsport.pdf&source=bl&ots=sR3HlqV9uq&sig=HYuMr1SpQ9TnCRa5lreRk4KY4Co&hl=sr&sa=X&ei=20MjVPasNYq6ygPAkYKoBw&ved=0CBsQ6AEwAA#v=onepage&q=www.schulsport-nrw.de%2Finfo%2F05_sicherheitsundgesundheitsfoerderung%2Fpdf%2FErlass-Sicherheitsfoerderung_im_Schulsport.pdf&f=false (датум приступа, 25.09.2014. године).
95. http://www.coe.ba/pdf/EVR_Charter_on_sport.pdf (датум приступа, 22.06.2012. године).
96. http://dera.ioe.ac.uk/10138/1/A_sporting_future_for_all.pdf (датум приступа, 25.09.2014. године).
97. http://ec.europa.eu/internal_market/top_layer/docs/FinalReportVol2_en.pdf (датум приступа, 13.08.2014. године).
98. http://esport.dshs-koeln.de/163/1/20081026_Dissertation_B_Woelfling_DSHS_B_W%C3%B6lfling.pdf (датум приступа, 19.01.2014. године).
99. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52007DC0391&from=EN> (датум приступа, 25.09.2014. године).
100. http://europa.eu/legislation_summaries/institutional_affairs/treaties/nice_treaty/index_en.htm (датум приступа, 23.09.2014. године).
101. <http://www.fpn.bg.ac.rs/wp-content/uploads/Stratesko-planiranje-I.ppt> (датум приступа, 19.01.2014. године).
102. http://www.fzzpr.gov.ba/upload/file/dokumenti/normativni_dokumenti/prirucnik_za_stratesko_planiranje.pdf (датум приступа, 04.01.2014. године).
103. <http://www.giz.de/expertise/downloads/giz2013-srb-seminari-1.pdf> (датум приступа, 18.07.2014. године).

104. <http://www.ib-sh.de/die-ibsh/oepp-portal-sh/was-ist-oepp/> (датум приступа, 26.09.2014. године).
105. http://www.isca-web.org/files/EU2012_Web/Ppts/Lars_Hjorth_Baerentzen.pdf (датум приступа, 16.08.2014. године).
106. http://www.icsspe.org/sites/default/files/Maggingen%20Commitment%20for%20Physical%20Education_0.pdf (датум приступа, 21.11.2012. године).
107. http://www.mbjs.brandenburg.de/media/lbm1.a.2685.de/leitfaden_sportstaetten_ep.pdf (датум приступа, 09.01.2013. године).
108. <http://www.mpn.gov.rs/dokumenta-i-propisi/nastavni-planovi-i-programi/srednje-obrazovanje-i-vaspitanje/79-gimnazije/883-pravilnik-o-izmenama-i-dopunama-pravilnika-o-nastavnom-planu-i-programu-za-gimnaziju> (датум приступа, 12.07.2015. године).
109. <http://katalog.zuov.rs/Default.aspx?oblast=18> (датум приступа, 25.09.2014. године).
110. http://www.kg.ac.rs/ush/dokumenta/Zakon_o_srednjoj_skoli.pdf (датум приступа, 25.09.2014. године).
111. http://www.komunikacija.org.rs/komunikacija/casopisi/zbornikpristina/XXVIII_XIX/d3/html_ser_lat (датум приступа, 12.07.2015. године).
112. <http://www.loa-fonden.dk/facilitetsdatabase/facilitetsanalyse-2013> (датум приступа, 16.08.2014. године).
113. <http://www.mos.gov.rs/dokumenta/sport/istrazivanja/> (датум приступа, 23.09.2014. године).
114. <http://www.osjzmaj.com/files/Obrazovni-standardi-fizicko.pdf> (датум приступа, 18.07.2014. године).
115. http://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_sportu.html (датум приступа, 25.01.2014. године).
116. <http://www.pedagog.rs/parlamenti%20ucenicki.php> (датум приступа, 24.09.2014. године).
117. http://portal.unesco.org/en/ev.php-URL_ID=13150&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html (датум приступа, 21.11.2012. године).

118. http://www.potsdam.de/cms/dokumente/10011111_66476/5a534a70/InvestplanSchulen.pdf (датум приступа, 09.01.2013. године).
119. <http://www.projektnicentar.lazarevac.rs/pdf/Vodic%20za%20stratesko%20planiranije.pdf> (датум приступа, 19.01.2014. године).
120. <http://public.mzos.hr/Default.aspx?art=12407> (датум приступа, 05.08.2014. године).
121. <http://public.mzos.hr/Default.aspx?sec=2379> (датум приступа, 17.08.2014. године).
122. <http://www.ris.bka.gv.at/geltendefassung.wxe?abfrage=bundesnormen&gesetzsummer=10009231> (датум приступа, 22.09.2014. године).
123. <http://www.savremenisport.com/Menadzment-Predvidjanje-u-sportu.html> (датум приступа, 04.01.2014. године).
124. <http://savremenisport.com/teorija-sporta/osnove-sporta/1/1/fizicka-kultura-ili-sport-> (датум приступа, 09.07.2015. године).
125. http://www.senta-zentasport.rs/doku/strategija_razvoja_skolskog_sporta_apv_2013-2017.pdf (датум приступа, 25.01.2014. године).
126. www.singipedia.singidunum.ac.rs/content/1240-Zakonsko-uredivanje-sporta-u-evropskim-dravama (датум приступа, 18.07.2014. године).
127. <http://www.sportengland.org/about-us/> (датум приступа, 25.09.2014. године).
128. http://www.un.org/sport2005/a_year/IYSPE_Report_FINAL.pdf (датум приступа, 21.11.2012. године).
129. <http://www.unicef.rs/sport-za-razvoj.html> (датум приступа, 21.11.2012. године).
130. <http://www.vokabular.org/?search=higijena&lang=sr-lat> (датум приступа, 24.09.2014. године).

ПРИЛОЗИ

Прилог 1. Упитник о школској спортској инфраструктури

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
Факултет организационих наука
Јове Илића 154, 11000 Београд

Припремила: мр Сузана Субић, докторанд

Предмет: Упитник о школској спортској инфраструктури за израду докторске дисертације

УПИТНИК

Поштоване колеге-це,

Молимо вас да испуните овај упитник из следећих разлога:

- У оквиру израде докторске дисертације, под насловом: „**Стратешки правци развоја школске спортске инфраструктуре у Републици Србији у циљу прилагођавања захтевима Европске уније**“, ради се истраживање које обухвата испитивање школске спортске инфраструктуре у школама Србије.

- Истраживање има национални и системски карактер. Оно је подржано од стране Институција, као што су:
 - Факултет организационих наука, Универзитет у Београду;
 - Министарство омладине и спорта Републике Србије;
 - Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

Истраживање је развојног карактера. Оно анализира тренутно стање, омогућава бржу иницијативу и одређује правце одрживог развоја спортске школске инфраструктуре.

Такође, истраживање се уклапа у Стратегију развоја спорта у Републици Србији, чија је приоритетна стратешка област спортска инфраструктура.

Од резултата овог истраживања се очекује да корист, пре свега, треба да имају:

- Институције које се баве проблематиком спортске инфраструктуре;
 - Образовно васпитне институције;
 - Директни корисници спортске школске инфраструктуре:
 - ✓ наставници;
 - ✓ ђаци;
 - ✓ спортски клубови;
 - ✓ физичка лица која се баве рекреацијом.
-
- Ваши одговори ће бити од велике помоћи кандидату, веома корисни за ово истраживање и од изузетног значаја за целокупни образовни систем.

 - Упитник је анониман, подаци ће бити анализирани, интерпретирани и јавни у оквиру докторске дисертације.

 - Хвала унапред.

I ОПШТИ ПОДАЦИ

1. Назив школе:

2. Адреса школе (улица и број, место, град/општина, регион/област):

3. Број одељења у школи (по разредима):

II ПОДАЦИ О ШКОЛСКОЈ СПОРТСКОЈ ИНФРАСТРУКТУРИ

1. Шта школа поседује од школске спортске инфраструктуре (подвуците, напишите површину - m^2 и дајте кратак опис):

- Затворени простори:
 - Сала

 - Мала сала

 - Базен

 - Теретана

 - Остало

- Отворени простори:
 - Отворено игралиште:
 - За рукомет

- За кошарку

- За одбојку

- За мали фудбал

- Јама за скокове

- Остало

- Нема школску спортску инфраструктуру

2. Које је стање школске спортске инфраструктуре у школи, дајте оцену од 1 до 5:

III ПОДАЦИ О ИНВЕСТИЦИЈАМА

1. Остварене инвестиције у спортску школску инфраструктуру (од 2005. године до данас), по карактеру изградње и техничкој структури (подвуците, напишите износ по годинама и дајте кратак опис):

▪ Карактер изградње:

- нови капацитети:

- реконструкција, модернизација, доградња и проширење:

- одржавање нивоа постојећих капацитета:

- из донација (навести из које земље су средства):

- из осталих извора:

3. Потребне инвестиције у наредном периоду - развојни приоритети школске спортске инфраструктуре у наредном периоду (до 2020. године):

- кратак опис;
- планирани износ;
- извори финансирања:

Прилог 2. Основне школе које су вратиле попуњен упитник, по окрузима/областима

Tabela 1. Основне школе које су вратиле попуњен упитник – Београдски округ/област

Редни број	Назив	Адреса/ Место	Општина/ Град	Округ/ Област	Контакт/Е-mail
1.	Светозар Марковић	Хаџи Милентијева 62, Београд	Београд	Београдски	ossmark@eunet.rs
2.	Јован Дучић	Милентија Поповића 16, Београд	Београд	Београдски	jddirektor@eunet.rs
3.	Младост	Гандијева 99, Београд	Београд	Београдски	osmladost-direktor@eunet.rs
4.	Вук Караџић	Таковска 41, Београд	Београд	Београдски	grusanovic@gmail.com
5.	Биса Симић	Централна 13, Велика Крсна	Младеновац	Београдски	bisasimic@gmail.com
6.	Бошко Буха	21. Дивизије 31, Београд	Београд	Београдски	boskobuha@eunet.rs
7.	Иван Горан Ковачић	Војводе Бране 18, Београд	Београд	Београдски	direktorigk@sbb.rs
8.	Вељко Дугошевић	Милана Ракића 41, Београд	Београд	Београдски	osvd@eunet.rs
9.	Плави круг (приватна)	Ђорђа Огњановића 2, Београд	Београд	Београдски	sekretarijat@crnjanski.edu.rs
10.	Ћирило и Методије	Учитељска 58, Београд	Београд	Београдски	osciriloimetodije@gmail.com

Tabela 2. Основне школе које су вратиле попуњен упитник – Западнобачки округ/област

Редни број	Назив	Адреса/ Место	Општина/ Град	Округ/ Област	Контакт/Е-mail
1.	Никола Тесла	Иве Лоле Рибара 51, Кљајићево	Сомбор	Западнобачки	osnikolatesla@open.telekom.rs
2.	Никола Тесла	Маршала Тита 42, Липар	Липар	Западнобачки	osntesla@neobee.net
3.	Алекса Шантић	VIII Војвођанске бригаде бб, Сомбор	Сомбор	Западнобачки	osaleksasantic@ravangrad.net

Tabela 3. Основне школе које су вратиле попуњен упитник – Јужнобанатски округ/област

Редни број	Назив	Адреса/ Место	Општина/ Град	Округ/ Област	Контакт/Е-mail
1.	4. Октобар	Трг Маршала Тита 8, Глогоњ	Панчево	Јужнобанатски	info@4oktobar.edu.rs
2.	Олга Петров	Олге Петров 1, Банатски Брестовац	Панчево	Јужнобанатски	osopetrovbb@gmail.com
3.	Ђура Јакшић	ЈНА 34, Ковин	Ковин	Јужнобанатски	osdjaksic@open.telekom.rs
4.	Кориолан Добан	Вршачка бб, Куштиљ	Куштиљ	Јужнобанатски	kdoban@gmail.com
5.	Жарко Зрењанин	Жарка Зрењанина 13, Бела Црква	Бела Црква	Јужнобанатски	oszzbrkva@open.telekom
6.	Душан Јерковић	Жарка Зрењанина 36, Банатски Карловац	Банатски Карловац	Јужнобанатски	osd.jerkovic@gmail.com

Tabela 4. Основне школе које су вратиле попуњен упитник – Јужнобачки округ/област

Редни број	Назив	Адреса/ Место	Општина/ Град	Округ/ Област	Контакт/Е-mail
1.	Жарко Зрењанин	Иве Лоле Рибара 13, Маглић	Бачки Петровац	Јужнобачки	milanovic25@gmail.com
2.	Петар Кочић	Народног фронта 80, Темерин	Темерин	Јужнобачки	administracija@parabolanet.com
3.	Жарко Зрењанин	Краља Петра I 73, Обровац	Обровац	Јужнобачки	osobrovac@gmail.com
4.	Шаму Михаљ	Трг Братства јединства 2, Бечеј	Бечеј	Јужнобачки	smbec@neobee.ne
5.	Вук Караџић	Радоја Домановића 24, Нови Сад	Нови Сад	Јужнобачки	vkardzicns@neobee.net
6.	Ђорђе Натошевић	Максима Горког 54, Нови Сад	Нови Сад	Јужнобачки	djatos@gmail.com
7.	Свети Сава	Јована Јовановића Змаја 24, Руменка	Нови Сад	Јужнобачки	nrastko@neobee.net
8.	Петар Драпшин	Доситеја Обрадовића 2, Турија	Србобран	Јужнобачки	ospdrapsinturija@gmail.com
9.	Мирослав Мика Антић (приватна)	Доситејева 15	Нови Сад	Јужнобачки	office@skolamikaantic.edu.rs

Tabela 5. Основне школе које су вратиле попуњен упитник – Севернобанатски округ/област

Редни број	Назив	Адреса/ Место	Општина/ Град	Округ/ Област	Контакт/Е-mail
1.	Жарко Зрењанин	Београдска 8, Кикинда	Кикинда	Севернобанатски	oszarko@open.telekom.rs
2.	10. Октобар (са извођеним I одељењем)	Карасова 14, Хоргош	Кањижа,	Севернобанатски	hosko@stcable.net

Tabela 6. Основне школе које су вратиле попуњен упитник – Севернобачки округ/област

Редни број	Назив	Адреса/ Место	Општина/ Град	Округ/ Област	Контакт/Е-mail
1.	Матија Губец (са издвојена 2 одељења)	Марка Орешковића 12а, Таванкут	Суботица	Севернобачки	osmgubec@eunet.rs
2.	Ђуро Салај	Петефи Шандора 19, Суботица	Суботица	Севернобачки	direktor.osdjurosu@gmail.com
3.	Никола Ђурковић	Братства бб, Фекетић	Мали Иђош	Севернобачки	durkovic@stcable.net
4.	Сечењи Иштван	Карађорђево пут 94, Суботица	Суботица	Севернобачки	office@secenji.edu.rs
5.	Вук Карацић	Ђуре Стругара 30, Ловћенац	Мали Иђош	Севернобачки	lovcenac@open.telekom.rs

Tabela 7. Основне школе које су вратиле попуњен упитник – Средњобанатски округ/област

Редни број	Назив	Адреса/ Место	Општина/ Град	Округ/ Област	Контакт/Е-mail
1.	Браћа Стефановић	Ђуре Рашкова 70а, Неузина	Сечањ	Средњобанатски	osneuzina@businter.net

Tabela 8. Основне школе које су вратиле попуњен упитник – Сремски округ/област

Редни број	Назив	Адреса/ Место	Општина/ Град	Округ/ Област	Контакт/Е-mail
1.	Бранко Радичевић	Зрењанина 1, Марадик	Инђија	Сремски	sm.skolamaradik@neobee.net
2.	Симеон Аранички	Бошка Бухе бб, Стара Пазова	Стара Пазова	Сремски	pravnik2@gmail.com
3.	Филип Вишњић (са издвојена 2 одељења)	Краља Петра првог 18, Моровић	Шид	Сремски	bosutmorovic@ptt.rs
4.	VI Ударна војвођанска бригада	Главна 40, Грабовци	Рума	Сремски	sestaudarnavb@neobee.net
5.	Браћа Груловић	Карађорђево 2, Бешка	Инђија	Сремски	bracagrulovic.direktor@gmail.com
6.	Петар Кочић	Цара Душана 9, Инђија	Инђија	Сремски	ospetarkocic@indjija.net
7.	Небојша Јерковић	Небојше Јерковића 1, Буђановци	Рума	Сремски	osbudj@open.telekom.rs

Tabela 9. Основне школе које су вратиле попуњен упитник – Златиборски округ/област

Редни број	Назив	Адреса/ Место	Општина/ Град	Округ/ Област	Контакт/Е-mail
1.	Кнезова Рашковића	Божећићи бб, Нова Варош	Нова Варош	Златиборски	oskr-bozetici@open.telekom.rs
2.	Свети Сава (са издвојена 4 одељења)	Лоле Рибара 1, Пријепоље	Пријепоље	Златиборски	sveti.sava.os@gmail.com

Tabela 10. Основне школе које су вратиле попуњен упитник – Колубарски округ/област

Редни број	Назив	Адреса/ Место	Општина/ Град	Округ/ Област	Контакт/Е-mail
1.	Прва основна школа (са издвојен 2 одељења)	Карађорђева 122, Ваљево	Ваљево	Колубарски	prvaosnovnavaljevo@gmail.com
2.	Илија Бирчанин (са издвојених 5 одељења)	Бобова 170, Ставе	Ставе	Колубарски	skola.bircanin@open.telekom.rs
3.	Сестре Илић	Милована Глишића 45, Ваљево	Ваљево	Колубарски	ossestreilic@open.telekom.rs
4.	Нада Пурић	Владике Николаја 33, Ваљево	Ваљево	Колубарски	014npuric@open.telekom.rs
5.	Драгољуб Илић (са издвојена 3 одељења)	Драчић	Ваљево	Колубарски	osdracic@gmail.com

Tabela 11. Основне школе које су вратиле попуњен упитник – Мачвански округ/област

Редни број	Назив	Адреса/ Место	Општина/ Град	Округ/ Област	Контакт/Е-mail
1.	Доситеј Обрадовић (са издвојеним 1 одељењем)	Ратарска бб, Клупци	Лозница	Мачвански	info@xgimnazija.edu.rs
2.	Стефан Филиповић (са издвојеним 1 одељењем)	Радаљ бб, Радаљ	Радаљ,	Мачвански	ossfradalj@open.telekom.rs
3.	Лаза К. Лазаревић	Клење,	Богатић,	Мачвански	os.klenje@ptt.rs
4.	Мајур	Светог Саве 4, Мајур	Шабац	Мачвански	osmajur@ptt.rs
5.	Петар Враголић	Јована Цвијића бб, Љубовија	Љубовија	Мачвански	ospetar.vrag@open.telekom.rs

Tabela 12. Основне школе које су вратиле попуњен упитник – Моравички округ/област

Редни број	Назив	Адреса/ Место	Општина/ Град	Округ/ Област	Контакт/Е-mail
1.	Иво Андрић	Прањани	Горњи Милановац	Моравички	os.pranjani@open.telekom.rs

Tabela 13. Основне школе које су вратиле попуњен упитник – Поморавски округ/област

Редни број	Назив	Адреса/ Место	Општина/ Град	Округ/ Област	Контакт/Е-mail
1.	Бранко Крсмановић (са издвојених 5 одељења)	Доња Мутница	Параћин	Поморавски	mutnica@ptt.rs
2.	Светозар Марковић	Светозара Марковића 4, Рековац	Рековац	Поморавски	skolarekovac@open.telekom.rs
3.	Радоје Домановић (са издвојена 2 одељења)	Књаза Милоша 2, Параћин	Параћин	Поморавски	raddompar@ptt.rs
4.	Стеван Немања	Стењевац, Деспотовац	Деспотовац	Поморавски	ossnemanja@hotmail.com
5.	Светозар Марковић	Светозара Марковића 4, Рековац	Рековац	Поморавски	skolarekovac@open.telekom.rs

Tabela 14. Основне школе које су вратиле попуњен упитник – Расински округ/област

Редни број	Назив	Адреса/ Место	Општина/ Град	Округ/ Област	Контакт/Е-mail
1.	Деспот Стефан	Горњи Степош	Горњи Степош	Расински	skolastepos@gmail.com
2.	Љубивоје Бајић	Медвеђа	Трстеник	Расински	osljbmedv@ptt.rs
3.	Миодраг Чајетинац Чајка	Бранка Радичевића 1, Трстеник	Трстеник	Расински	osmiodragcajetinac@open.telekom.rs

Tabela 15. Основне школе које су вратиле попуњен упитник – Рашки округ/област

Редни број	Назив	Адреса/ Место	Општина/ Град	Округ/ Област	Контакт/Е-mail
1.	Олга Милутиновић (са издвојена 2 одељења)	Годачица; Чукојевац	Краљево	Рашки	osolgamilitino@ptt.rs
2.	Стефан Немања	37. Санџачке бригаде бб, Нови Пазар	Нови Пазар	Рашки	osstefannemanjanp@gmail.com
3.	Александар Стојановић Лесо	Дежева бб, Нови Пазар	Нови Пазар	Рашки	skoladezeva@open.telekom.rs
4.	Јован Цвијић	Сирча	Краљево	Рашки	jcsirca1893@gmail.com

Tabela 16. Основне школе које су вратиле попуњен упитник – Шумадијски округ

Редни број	Назив	Адреса/ Место	Општина/ Град	Округ/ Област	Контакт/Е-mail
1.	Вук Караџић	Кнић	Кнић	Шумадијски	osknic@open.telekom.rs
2.	Љубомир- Љуба Ненадовић	Раниловић	Аранђеловац	Шумадијски	ranilovic@verat.net
3.	Славко Поповић	Даросава	Аранђеловац	Шумадијски	popovicsl@ptt.rs
4.	Сестре Радовић (са издвојена 2 одељења)	Белосавци	Топола	Шумадијски	ossestreradovic@gmail.com
5.	Милан Илић Чича	Књаза Милоша 88, Аранђеловац	Аранђеловац	Шумадијски	armic@open.telekom.rs

Tabela 17. Основне школе које су вратиле попуњен упитник – Борски округ/област

Редни број	Назив	Адреса/ Место	Општина/ Град	Округ/ Област	Контакт/Е-mail
1.	12. Септембар	Трг Ђорђа Станојевића бб, Неготин	Неготин	Борски	os12@open.telekom.rs
2.	Вук Караџић	Моше Пијаде 6, Бор	Бор	Борски	osvukkaradzicbor@gmail.com
3.	12. Септембар	Пролетерска 49, Мајданпек	Мајданпек	Борски	os12sept@gmail.com
4.	3. Октобар	3. Октобар 71, Бор	Бор	Борски	osnovnaskola3oktobar@gmail.com
5.	Светозар Радић	Коче Анђелковића 65, Текија	Текија	Борски	ostekija@ptt.rs

Tabela 18. Основне школе које су вратиле попуњен упитник – Браничевски округ/област

Редни број	Назив	Адреса/ Место	Општина/ Град	Округ/ Област	Контакт/Е-mail
1.	Миша Живановић	Маршала Тита 12, Средњево	Средњево	Браничевски	os.misazivanovic@gmail.com
2.	Јован Шербановић	Улица бб, Лазница	Лазница	Браничевски	oslaznica@hotmail.com
3.	Краљ Александар I	Симе Симића 3, Пожаревац	Пожаревац	Браничевски	segergb@yahoo.com

Tabela 19. Основне школе које су вратиле попуњен упитник – Зајечарски округ/област

Редни број	Назив	Адреса/ Место	Општина/ Град	Округ/ Област	Контакт/Е-mail
1.	Доситеј Обрадовић (са издвојена 2 одељења)	Бражогрнац	Зајечар	Зајечарски	19312dositej@gmail.com

Tabela 20. Основне школе које су вратиле попуњен упитник – Јабланички округ/област

Редни број	Назив	Адреса/ Место	Општина/ Град	Округ/ Област	Контакт/Е-mail
1.	8. Октобар (са издвојеним 1 одељењем)	Марка Орешковића 2, Власотинце	Власотинце	Јабланички	z.djonic@gmail.com
2.	Радоје Домановић	Иве Лоле Рибара 30, Бошњаце	Лебане	Јабланички	osbosnjace@gmail.com
3.	Васа Пелагић	Васе Пелагића 5, Лесковац	Лесковац	Јабланички	vasapelagic@yahoo.com
4.	Вук Караџић	Велика Грабовница	Лесковац	Јабланички	yukkaradzic09@gmail.com
5.	Карађорђе Петровић	Село Крушевица	Власотинце	Јабланички	oskrusevica@open.telekom.rs

Tabela 21. Основне школе које су вратиле попуњен упитник – Нишавски округ/област

Редни број	Назив	Адреса/ Место	Општина/ Град	Округ/ Област	Контакт/Е-mail
1.	Љупче Николић	Тихомира Ђорђевића 10, Алексинач	Алексинач	Нишавски	osljupcenikolic@open.telekom.rs
2.	Десанка Максимовић (са издвојеним 1 одељењем)	Маршала Тита 18, Чокот-Ново Село	Ниш	Нишавски	desmax@eunet.rs
3.	Први мај	Железничка бб, Трупале	Ниш	Нишавски	1_maj@medianis.net

Tabela 22. Основне школе које су вратиле попуњен упитник – Пиротски округ/област

Редни број	Назив	Адреса/ Место	Општина/ Град	Округ/ Област	Контакт/Е-mail
1.	Јован Аранђеловић	Црвена Река	Црвена Река	Пиротски	skolacreka@gmail.com
2.	Свети Сава	Саве Немањића 2, Пирот	Пирот	Пиротски	svetisavaos@ptt.rs

Tabela 23. Основне школе које су вратиле попуњен упитник – Подунавски округ/област

Редни број	Назив	Адреса/ Место	Општина/ Град	Округ/ Област	Контакт/Е-mail
1.	Надежда Петровић (са издвојеним 1 одељењем)	10. Октобар 54, Велика Плана	Велика Плана	Подунавски	osnadezda@gmail.com

Tabela 24. Основне школе које су вратиле попуњен упитник – Пчињски округ/област

Редни број	Назив	Адреса/ Место	Општина/ Град	Округ/ Област	Контакт/Е-mail
1.	Вук Караџић	Јадранска бб, Сурдулица	Сурдулица	Пчињски	aleksandarmikic84@gmail.com
2.	Вук Караџић	Доњи Стајевац	Трговиште	Пчињски	vukkaradzicdonjstajevac@gmail.com
3.	Доситеј Обрадовић	Омладинска 20, Врање	Врање	Пчињски	okrugdositejvranje@gmail.com
4.	Светозар Марковић	Француска бб, Врање	Врање	Пчињски	osmarkovic@yahoo.com

Tabela 25. Основне школе које су вратиле попуњен упитник – Топлички округ/област

Редни број	Назив	Адреса/Место	Општина/Град	Округ/Област	Контакт/Е-mail
1.	Ратко Павловић Ћићко	Милоша Обилића 19, Прокупље	Прокупље	Топлички	osc@beotel.net

Tabela 26. Основне школе које су вратиле попуњен упитник – Косовски округ/област

Редни број	Назив	Адреса/Место	Општина/Град	Округ/Област	Контакт/Е-mail
-	-	-	-	-	-

Tabela 27. Основне школе које су вратиле попуњен упитник – Косовско-митровачки округ/област

Редни број	Назив	Адреса/Место	Општина/Град	Округ/Област	Контакт/Е-mail
-	-	-	-	-	-

Tabela 28. Основне школе које су вратиле попуњен упитник – Косовско-поморавски округ/област

Редни број	Назив	Адреса/ Место	Општина/ Град	Округ/ Област	Контакт/Е-mail
1.	Вук Караџић (са издвојена 2 одељења)	Шилово	Гњилане	Косовско-поморавски	os_vukkaradzic_silovo@yahoo.com
2.	Свети Сава	Граце	Вучитрн	Косовско-поморавски	svetisavagrace2007@yahoo.com
3.	Свети Сава	Паралово	Гњилане	Косовско-поморавски	dragi_ristic@hotmail.de

Tabela 29. Основне школе које су вратиле попуњен упитник – Пећки округ/област

Редни број	Назив	Адреса/Место	Општина/Град	Округ/Област	Контакт/Е-mail
-	-	-	-	-	-

Tabela 30. Основне школе које су вратиле попуњен упитник – Призренски округ/област

Редни број	Назив	Адреса/Место	Општина/Град	Округ/Област	Контакт/Е-mail
-	-	-	-	-	-

Прилог 3. Школе за основно и средње образовање, које су вратиле попуњен упитник, по окрузима/областима

Tabela 1. Школе за основно и средње образовање, које су вратиле попуњен упитник

Редни број	Назив	Адреса/ Место	Општина/ Град	Округ/ Област	Контакт/Е-mail
1.	Мара Мандић	Цара Душана 34, Панчево	Панчево	Јужнобанатски	sekretar@maramandic.edu.rs
2.	Јелена Варјашки	Жарка Зрењанина 22, Вршац	Вршац	Јужнобанатски	jelena.varjaski.vrsac@gmail.com

Tabela 2. Школе за основно и средње образовање, које су вратиле попуњен упитник – Сремски округ/област

Редни број	Назив	Адреса/ Место	Општина/ Град	Округ/ Област	Контакт/Е-mail
1.	11. Мај (са домом за децу оштећеног слуха и говора)	Славке Ђурђевић 8, Јагодина	Јагодина	Поморавски	skolazagluve035@open.telekom.rs

Tabela 3. Школе за основно и средње образовање, које су вратиле попуњен упитник – Сремски округ/област

Редни број	Назив	Адреса/ Место	Општина/ Град	Регион/ Округ	Контакт/Е-mail
1.	Петар Кранчевић (музичка школа)	Житна пијаца 28, Сремска Митровица	Сремска Митровица	Сремски	krancevicdirektor@open.telekom.rs

Прилог 4. Средње школе које су вратиле попуњен упитник, по окрузима/областима

Tabela 1. Средње школе које су вратиле попуњен упитник – Београдски округ/област

Редни број	Назив	Адреса/ Место	Општина/ Град	Округ/ Област	Контакт/Е-mail
1.	Земунска гимназија	Градски парк 1, Земун	Земун	Београдски	direktor@zemunskagimnazija.edu.rs
2.	Железничка техничка школа	Здравка Челара 14, Београд	Београд	Београдски	nela@ztskola.edu.rs
3.	Техничка школа „Нови Београд“	Омладинских бригада 25, Београд	Београд	Београдски	direktor@tehnicka.edu.rs
4.	Приватна гимназија „Милена Павловић Барили“.	Маршала Бирјузова 2/4, Београд	Београд	Београдски	mpbarilli@gmail.com
5.	Геолошка и хидро-метеоролошка школа „Милутин Миланковић“	Есад Пашина 26, Београд	Београд	Београдски	ghmskola@open.telekom.rs
6.	Друга економска школа	Господара Вучића 50, Београд	Београд	Београдски	skola@drugaekonomska.edu.rs
7.	Техничка школа „Змај“	Аутопут за Загреб 18, Земун	Београд	Београдски	tszmaj@open.telekom.rs
8.	Математичка гимназија	Краљице Наталије 37, Београд	Београд	Београдски	srdjan@mg.edu.rs
9.	Десета гимназија „Михајло Пупин“	Антифашистичке борбе 1а, Београд	Београд	Београдски	info@xgimnazija.edu.rs
10.	Пета београдска гимназија	Илије Гарашанина 24, Београд	Београд	Београдски	borka.popovic@vbeogradska.edu.rs
11.	Електротехничка школа „Земун“	Наде Димић 4, Земун	Земун	Београдски	ets.zemun@verat.net
12.	Правно-биротехничка школа „Димитрије Давидовић“	Тошин бунар 17, Земун	Земун	Београдски	pbskolaz@eunet.rs
13.	Геодетско техничка школа	Милана Ракића 42, Београд	Београд	Београдски	geodetskaskola@sbb.co.rs
14.	Шеста београдска гимназија	Милана Ракића 33, Београд	Београд	Београдски	sekretar@vigimnazija.edu.rs

Tabela 2. Средње школе које су вратиле попуњен упитник – Западнобачки округ/област

Редни број	Назив	Адреса/ Место	Општина/ Град	Округ/ Област	Контакт/Е-mail
1.	Средња медицинска школа „Др Ружица Рип“	Подгоричка 9, Сомбор	Сомбор	Западнобачки	so.direktor@neobee.net

Tabela 3. Средње школе које су вратиле попуњен упитник – Јужнобанатски округ/област

Редни број	Назив	Адреса/ Место	Општина/ Град	Округ/ Област	Контакт/Е-mail
-	-	-	-	-	-

Tabela 4. Средње школе које су вратиле попуњен упитник – Јужнобачки округ/област

Редни број	Назив	Адреса/ Место	Општина/ Град	Округ/ Област	Контакт/Е-mail
1.	Економско – трговинска школа	Браће Тан 1, Бечеј	Бечеј	Јужнобачки	info@ets-becej.edu.rs
2.	Техничка школа	Уроша Предића 1, Бечеј	Бечеј	Јужнобачки	tsbecej@gmail.com
3.	Гимназија „Жарко Зрењанин“	Палих бораца 9, Врбас	Врбас	Јужнобачки	gimvrbas@open.telekom.rs
4.	Средња школа „22. октобар“	Николе Тесле 78, Жабаљ	Жабаљ	Јужнобачки	hs22oct@axpan.net

Tabela 5. Средње школе које су вратиле попуњен упитник – Севернобанатски округ/област

Редни број	Назив	Адреса/ Место	Општина/ Град	Округ/ Област	Контакт/Е-mail
1.	Економско – трговинска школа, Главни трг 12, Сента	Главни трг 12, Сента	Главни трг 12, Сента	Северно-банатски	jemijatovic@gmail.com

Tabela 6. Средње школе које су вратиле попуњен упитник – Севернобачки округ/област

Редни број	Назив	Адреса/ Место	Општина/ Град	Округ/ Област	Контакт/Е-mail
1.	Гимназија и економска школа „Доситеј Обрадовић“	Трг др Зорана Бинђића 12, Бачка Топола	Бачка Топола	Севернобачки	gimnazijabt@stcable.net
2.	Средња техничка школа „Шинковић Јожеф“	Трг Зорана Бинђића 10, Бачка Топола	Бачка Топола	Севернобачки	sinjo@stcable.net
3.	Бискупијска класична гимназија и сјемениште „Паулиnum“	Трг свете Терезије 2, Суботица	Суботица	Севернобачки	paulinum@tippnet.rs

Tabela 7. Средње школе које су вратиле попуњен упитник – Средњобанатски округ/област

Редни број	Назив	Адреса/ Место	Општина/ Град	Округ/ Област	Контакт/Е-mail
1.	Средња школа „Ђура Јакшић“	Краља Александра 53, Српска црња	Српска црња	Средњо-банатски	sskola@open.telekom.rs

Tabela 8. Средње школе које су вратиле попуњен упитник – Сремски округ/област

Редни број	Назив	Адреса/ Место	Општина/ Град	Округ/ Област	Контакт/Е-mail
1.	Гимназија	Трг Слободе 2а, Инђија	Инђија	Сремски	gimin@indjija.net
2.	Техничка школа „Миленко Веркић Неша“	Школска 80, Пећинци	Пећинци	Сремски	tspecinci@open.telekom.rs
3.	Економско-трговинска школа „Вук Караџић“	Светосавска 5, Стара Пазова,	Стара Пазова	Сремски	sm.etsvuk@neobee.net ekonomskas@nadlanu.com
4.	Средња школа "Др Ђорђе Натосевић"	Трг слободе 2а, Инђија	Инђија	Сремски	natosevic@gmail.com djordjenatosevic@yahoo.com
5.	Музичка школа „Петар Кранчевић“	Житна пијаца 28, Сремска Митровица	Сремска Митровица	Сремски	krancevic022@open.telekom.rs
6.	Гимназија „Бранко Радичевић“	Светосавска 5, Стара Пазова	Стара Пазова	Сремски	stapгим@ptt.rs
7.	Техничка школа	Светосавска 5, Стара Пазова	Стара Пазова	Сремски	tskola.@open.telekom.rs tehnickaskola@neobee.net

Tabela 9. Средње школе које су вратиле попуњен упитник – Златиборски округ/област

Редни број	Назив	Адреса/ Место	Општина/ Град	Округ/ Област	Контакт/Е-mail
1.	Средња школа „Свети Ахилије“	Војводе Мишића број 40, Ариље	Ариље	Златиборски	sssahilije@ptt.rs
2.	Техничка школа	Вука Караџића 6, Пожега	Пожега	Златиборски	tehnickaskolapozega@gmail.com
3.	Техничка школа	Проте Јевстатија 26, Нова Варош	Нова Варош	Златиборски	tskola@beotel.net

Tabela 10. Средње школе које су вратиле попуњен упитник – Колубарски округ/област

Редни број	Назив	Адреса/ Место	Општина/ Град	Округ/ Област	Контакт/Е-mail
1.	Средња школа „17. Септембар“	Вука Караџића 19, Лајковац	Лајковац	Колубарски	skolala@ptt.rs

Tabela 11. Средње школе које су вратиле попуњен упитник – Мачвански округ/област

Редни број	Назив	Адреса/ Место	Општина/ Град	Округ/ Област	Контакт/Е-mail
1.	Економско-трговинска школа	Масарикова 29, Шабац	Шабац	Мачвански	etss@eunet.rs
2.	Техничка школа	Бањичких жртава 2, Шабац	Шабац	Мачвански	skolateh@ptt.rs
3.	Средња школа „Вук Караџић“	Дринска бб, Љубовија	Љубовија	Мачвански	vkardzic@ptt.rs
4.	Стручна хемијска и текстилна школа	Хајдук Вељкова 10, Шабац	Шабац	Мачвански	pavljubica@gmail.com , hemtexskola@eunet.rs
5.	Средња пољопривредна школа са домом ученика	Војводе Путника 58, Шабац	Шабац	Мачвански	sredpoljskola@ptt.rs
6.	Гимназија „Вук Караџић“	Гимназијска 5, Лозница	Лозница	Мачвански	gimnazijavuk@open.telekom.rs
7.	Средња економска школа	Трг Јована Цвијића 4, Лозница	Лозница	Мачвански	esloznica@sezampro.rs

Tabela 12. Средње школе које су вратиле попуњен упитник – Моравички округ/област

Редни број	Назив	Адреса/ Место	Општина/ Град	Регион/ Округ	Контакт/Е-mail
1.	Гимназија	13. Септембар 58, Ивањица	Ивањица	Моравички	ivanjickagimnazija@open.telekom.rs

Tabela 13. Средње школе које су вратиле попуњен упитник – Поморавски округ/област

Редни број	Назив	Адреса/ Место	Општина/ Град	Округ/ Област	Контакт/Е-mail
1.	Технолошка школа	Др Драгољуба Јовановића 2, Параћин	Параћин	Поморавски	tehnoloska@open.telekom.rs
2.	Пољопривредно-ветеринарска школа,	Слајана Лукића бб, Рековац	Рековац	Поморавски	pvskolarekovac@ptt.rs

Tabela 14. Средње школе које су вратиле попуњен упитник – Расински округ/област

Редни број	Назив	Адреса/ Место	Општина/ Град	Округ/ Област	Контакт/Е-mail
1.	Средња школа „Свети Трифун“ (са домом ученика)	Крушевачка 8 – 10, Александровац	Александровац	Расински	pts s trifun@open.telekom.rs
2.	Гимназија	Топличина 1, Крушевац	Крушевац	Расински	gimnazijaks@gmail.com

Tabela 15. Средње школе које су вратиле попуњен упитник – Рашки округ/област

Редни број	Назив	Адреса/ Место	Општина/ Град	Округ/ Област	Контакт/Е-mail
1.	Машинска техничка школа „14. Октобар“	Индустријска број 21, Краљево	Краљево	Рашки	mtskv@open.telekom.rs
2.	Угоститељско-туристичка школа	Расима Халиловића бб, Нови Пазар	Нови Пазар	Рашки	info@turistskola.edu.rs
3.	Електро-саобраћајна техничка школа „Никола Тесла“	Доситејева 44, Краљево	Краљево	Рашки	estsnikolatesla@open.telekom.rs
4.	Гимназија,	Омладински центар бб, Рашка	Рашка	Рашки	gimnazijaraska@neobee.net

Tabela 16. Средње школе које су вратиле попуњен упитник – Шумадијски округ/област

Редни број	Назив	Адреса/ Место	Општина/ Град	Округ/ Област	Контакт/Е-mail
1.	Средња музичка школа „Др Милоје Милојевић“	Кнеза Милоша 5, Крагујевац	Крагујевац	Шумадијски	mskragujevac@gmail.com
2.	Друга техничка школа	Косовска 8, Крагујевац	Крагујевац	Шумадијски	tehnkg@ptt.rs

Tabela 17. Средње школе које су вратиле попуњен упитник – Борски округ/област

Редни број	Назив	Адреса/ Место	Општина/ Град	Округ/ Област	Контакт/Е-mail
1.	Пољопривредна школа са домом ушеника „Рајко Боснић“	Буковски пут б.б. Неготин,	Неготин	Борски	bukovo@open.telekom.rs

Tabela 18. Средње школе које су вратиле попуњен упитник – Браничевски округ/област

Редни број	Назив	Адреса/ Место	Општина/ Град	Округ/ Област	Контакт/Е-mail
1.	Економско-трговинска школа	Јована Шербановића б, Пожаревац	Пожаревац	Браничевски	etskola@ptt.rs
2.	Медицинска школа	Лоле Рибара 6-8, Пожаревац	Пожаревац	Браничевски	medicinskapo@gmail.com

Tabela 19. Средње школе које су вратиле попуњен упитник – Зајечарски округ/област

Редни број	Назив	Адреса/ Место	Општина/ Град	Округ/ Област	Контакт/Е-mail
1.	Економско – трговинска школа	Кнегиње Љубице 3-5, Зајечар	Зајечар	Зајечарски	etsza@verat.net

Tabela 20. Средње школе које су вратиле попуњен упитник – Јабланички округ/област

Редни број	Назив	Адреса/ Место	Општина/ Град	Округ/ Област	Контакт/Е-mail
1.	Пољопривредна школа	Нишка 65, Лесковац	Лесковац	Јабланички	poljskolale@gmail.com

Tabela 21. Средње школе које су вратиле попуњен упитник – Нишавски округ/област

Редни број	Назив	Адреса/ Место	Општина/ Град	Округ/ Област	Контакт/Е-mail
1.	Средња школа „Душан Тривицац Драгош“	Гордане Тодоровић 2, Сврљиг	Сврљиг	Нишавски	ssdtd@open.telekom.rs

Tabela 22. Средње школе које су вратиле попуњен упитник – Пиротски округ/област

Редни број	Назив	Адреса/ Место	Општина/ Град	Округ/ Област	Контакт/Е-mail
1.	Гимназија „Свети Кирило и Методије“	Кирил и Методије 12, Димитровград	Димитровград	Пиротски	gimnazijadimgrad@open.telekom.rs
2.	Техничка школа „Пирот“	Таковска 22, Пирот	Пирот	Пиротски	pedagog@tsp.edu.rs
3.	Средња школа „Никета Ремезијнски“	9. Мај 2, Бела Паланка	Бела Паланка	Пиротски	srednjaskolabp@gmail.com
4.	Средња економска школа	Таковска 24, Пирот	Пирот	Пиротски	ekonokolapi@neobee.net

Tabela 23. Средње школе које су вратиле попуњен упитник – Подунавски округ/област

Редни број	Назив	Адреса/ Место	Општина/ Град	Округ/ Област	Контакт/Е-mail
1.	Техничка школа „Никола Тесла“	Булевар Војводе Мишића 3, Велика Плана	Велика Плана	Подунавски	skolant@open.telekom.rs
2.	Економско-угоститељска „Вук Караџић“	Момира Гајића 12, Велика Плана	Велика Плана	Подунавски	eusvuk@verat.net
3.	Гимназија	Војводе Мишића 3а, Велика Плана,	Велика Плана,	Подунавски	gimplana@verat.net

Tabela 24. Средње школе које су вратиле попуњен упитник – Пчињски округ/област

Редни број	Назив	Адреса/ Место	Општина/ Град	Округ/ Област	Контакт/Е-mail
1.	Техничка школа	Моше Пијаде број 21, Владичин Хан	Владичин Хан	Пчињски	tehnickahan@ptt.rs
2.	Пољопривредно – шумарска школа „Јосиф Панчић“	Сурдуличких мученика бб, Сурдулица	Сурдулица	Пчињски	jpancic@ptt.rs

Tabela 25. Средње школе које су вратиле попуњен упитник – Топлички округ/област

Редни број	Назив	Адреса/ Место	Општина/ Град	Округ/ Област	Контакт/Е-mail
-	-	-	-	-	-

Tabela 26. Средње школе које су вратиле попуњен упитник – Косовски округ/област

Редни број	Назив	Адреса/ Место	Општина/ Град	Округ/ Област	Контакт/Е-mail
-	-	-	-	-	-

Tabela 27. Средње школе које су вратиле попуњен упитник – Косовско-митровачки округ/област

Редни број	Назив	Адреса/ Место	Општина/ Град	Округ/ Област	Контакт/Е-mail
-	-	-	-	-	-

Tabela 28. Средње школе које су вратиле попуњен упитник – Косовско-поморавски округ/област

Редни број	Назив	Адреса/ Место	Општина/ Град	Округ/ Област	Контакт/Е-mail
-	-	-	-	-	-

Tabela 29. Средње школе које су вратиле попуњен упитник – Пећки округ/област

Редни број	Назив	Адреса/ Место	Општина/ Град	Округ/ Област	Контакт/Е-mail
-	-	-	-	-	-

Tabela 30. Средње школе које су вратиле попуњен упитник – Призренски округ/област

Редни број	Назив	Адреса/ Место	Општина/ Град	Округ/ Област	Контакт/Е-mail
-	-	-	-	-	-

БИОГРАФИЈА АУТОРА

1. Основни подаци о кандидату и дисертацији:

Име и презиме: Сузана Субић

Датум рођења: 18. 10.1972.

Место рођења: Пожаревац, Србија

Адреса: Војводе Саватија 17

Телефон: +381 64 13 13 368

Е-мејл: suzana.s.nikolic@gmail.com

Држављанство: српско

Брачно стање: удата

2. Школска спрема:

25.11.2005. – Диплома о завршеним специјалистичким студијама и стеченом стручном називу СПЕЦИЈАЛИСТЕ ЗА МЕЂУНАРОДНО ХУМАНИТАРНО ПРАВО. Тема специјалистичког рада „Значај укључивања Међународног хуманитарног права у образовне садржаје”. Универзитет у Београду, Факултет политичких наука.

19.04.2002. – Диплома о завршеним магистарским студијама и стеченом академском називу МАГИСТРА НАУКА ФИЗИЧКЕ КУЛТУРЕ. Тема магистарског рада „Предлог норматива простора за наставу физичког васпитања са аспекта категоризације школа у Србији”. Универзитет у Београду, Факултет физичке културе.

04.02.1998. – Диплома о стеченом високом образовању и стручном називу ПРОФЕСОР ФИЗИЧКЕ КУЛТУРЕ. Тема дипломског рада „Самопоуздање код врхунских спортиста”. Универзитет у Београду, Факултет физичке културе.

3. Професионална делатност:

Од 1.10.2012. - помоћник директора у Х гимназији „Михајло Пупин“, Нови Београд.

Од 04.05.2000. до 1.10.2012. - Професор физичког васпитања у Х гимназији „Михајло Пупин“, Нови Београд.

Од 19.03.1998. до 28.06.1999. – Професор физичког васпитања у Средњој пољопривредној школи „ПКБ“, Крњача-Београд.

Од 22.04.1997. до 30.06.1997. - Професор физичког васпитања у Основној школи „Вук Караџић“, Сурчин-Београд.

4. Стручни семинари:

Уверење о савладаној обуци пројекта „Подршка развоју људског капитала и истраживању Опште образовање и развој људског капитала“. Програм обуке стручног усавршавања је донело Министарство просвете науке и технолошког развоја Републике Србије, Београд, 2013.

Диплома о успешно завршеном стручном семинару „Васпитање за здравље“. Ова диплома-сертификат издата је као потврда о стручном усавршавању у програмима развоја садржаја и метода наставе у школама. Програм акредитован код МПС 2003. године. Истраживачка станица Петница, Ваљево, 05.07.2005. године.

Диплома о успешно завршеном стручном семинару „Припрема гимназија за реформу“. Република Србија, Министарство просвете и спорта, Београд, 2003. године.

Диплома о успешно завршеном стручном семинару „Умеће комуникације“. Ова диплома-сертификат издата је као потврда о стручном усавршавању у конструктивним приступима проблемским ситуацијама. Тим за едукацију и пружање психолошких услуга, Београд, 26.12.2002. године.

Диплома о успешно завршеном стручном семинару – основној едукацији и родној равноправности за наставнике/це основних и средњих школа. CARE International Yugoslavia, Београд, септембра 2002. године.

5. Статус:

Од 2004.- 2008. године - генерални секретар „Спортског школског удружења“, Нови Београд.

Од 2002. године - члан Друштва педагога физичке културе Србије.

Од 2006 - 2009 године - члан Комисије Националног просветног савета за утврђивање стандарда простора, опреме и наставних средстава, Министарство просвете Републике Србије.

6. Списак објављених радова:

1. Николић Сузана (2002): *Предлог норматива простора за наставу физичког васпитања са аспекта категоризације школа у Србији*. Физичка култура, No 1-4, Vol. 56, 2002, ISSN 0350-3828 (Штампано изд.), 2217-497X (Онлине), стр. 63-73, http://www.fizickakultura.com/fk/560102cir_s_nikolic.pdf
2. Николић Сузана (2003-2004): *Структура објеката за физичко васпитање у школама на територији Београда*. Физичка култура, No 1-4, Vol. 57/58, 2003-2004, ISSN 0350-3828 (Штампано изд.), 2217-497X (Онлине), стр. 90-94, http://www.fizickakultura.com/fk/585701_4cir_s_nikolic.pdf
3. Nikolić Suzana (2007): *Financing projects in physical education in school*. Proceedings of the Seventh International Symposium „Investments and Economic Recovery“. May 25 - 27, 2007, Bucharest, Romania, Bucharest Academy of Economic Studies, Faculty of Management, Department of Economic Efficiency, ISBN 978-973-594-952-5, pp. 584-590.

4. Сузана Николић (2007): *Улога физичког васпитања у превенцији проблема средњошколаца*. Зборник радова. Интердисциплинарна научна конференција са међународним учешћем „Антрополошки статус и физичка активност деце, омладине и одраслих“. Универзитет у Новом Саду, Факултет спорта и физичког васпитања, Нови Сад, 6-7. децембар, 2007, ISBN 978-86-80231-54-9, стр. 329-337.
5. Сузана Николић (2007): *Финансирање пројеката за изградњу спортских хала и физкултурних сала из средстава НИП-а у 2007. Години*. Зборник радова. Међународна научна конференција „Физичка активност и здравље“, Универзитет у Београду, Факултет спорта и физичког васпитања, Београд, 10-11. децембар, 2007, ISBN 978-86-80255-94-1 (ФСФВ), стр. 61-65.
6. Николић Сузана (2008): *Реализација наставе физичког васпитања у учионици*. Зборник апстраката. Међународна научна конференција „Теоријски, методолошки и методички аспекти физичког васпитања“, Универзитет у Београду, Факултет спорта и физичког васпитања, Београд, 11. децембар, 2008, стр. 74.
7. Nikolić Suzana, Subić Jonel, Claudiu Cicea (2008): *Economic Aspects of Investments in Sport Facilities*. Petroleum - Gas University of Ploesti BULLETIN, Educational Sciences Series (Former title), No. 1B/2008, Vol. LX, ISSN 1841-6586, Journal of Educational Sciences&Psychology (Other medium version), ISSN 2247-8558, ISSN-L 2247-6377, CNCSIS B+, BDI EBSCO, Index Copernicus, ProQuest, Scipio, pp. 147-152.
http://kobson.nb.rs/servisi/pretrazivanje_casopisa.84.html?words=&issn=2247-6377&cat=0&service=0
http://jesp.upg-ploiesti.ro/index.php?option=com_phocadownload&view=category&id=7:bulletin-vol-lx-no-1b2008&Itemid=3
8. Nikolić Suzana (2009): *The Realization of Physical Education in the Classroom*. Conference Proceedings. International Scientific Conference „Teoretical, Methodology and Methodical Aspects of Physical Education“. University of Belgrade, Faculty of Sport and Physical Education, Belgrade, 2009, ISBN 978-86-80255-53-8, pp. 280-283.

9. Nikolić Suzana (2009): *The Significance of Physical Activities in Disorders Prevention of Youth in Serbia*. Workshop Abstracts, International Workshop on „Environment - Nutrition - Health Relationship in the Frame of EU Policy“. Organized by: Balkan Environmental Association (B.EN.A.) Greece and Romanian Academy of Agricultural and Forestry Sciences (A.A.F.S) Bucharest, Galati-Romania, 16-17 January 2009, pp. 80.

10. Nikolić Suzana (2010): *Financing School Sports Infrastructure out of National Investment Plan's Assets*. Conference Proceedings, XII International Symposium „Organizational Sciences and Knowledge Management“. Zlatibor - Serbia, June 09th – 12th, 2010, Faculty of Organizational Sciences, Belgrade, str. 2\CD1\html\pdf\XVII-08.pdf.

11. Субић Јонел, Бекић Бојана, Николић Сузана (2007): *Значај капиталних трансфера и субвенција за суфинансирање развоја у руралним срединама*. Међународни научни скуп „Мултифункционална пољопривреда и рурални развој у Републици Српској“. Тематски зборник. Јахорина, 13-14.12.2007, Пољопривредни факултет, Источно Сарајево, Институт за економику пољопривреде Београд, Балканска асоцијација за животну средину (B.EN.A.), Грчка, ISBN 978-99938-670-3-6, стр. 279-284.

12. Subić Suzana (2015): *Analysis of Investment and Financing Sources of School Sports Facilities in Republic of Serbia*. Original scientific paper. Sport and Health, Vol. X, No. 1, 2015, ISSN 1840-152X, DOI: 10.7251/SHT1015054S, pp. 59-69, http://sportizdravlje.rs.ba/files/Godina%20X,%20Broj%201/sport_engleski_2015.pdf

ИЗЈАВА О АУТОРСТВУ

Потписана: **Сузана С. Субић**

Број индекса:

Изјављујем

да је докторска дисертација под насловом

„Стратешки правци развоја школске спортске инфраструктуре у Републици Србији у циљу прилагођавања захтевима Европске уније“

- резултат сопственог истраживачког рада,
- да предложена дисертација у целини ни у деловима није била предложена за добијање било које дипломе према студијским програмима других високошколских установа,
- да су резултати коректно наведени и
- да нисам кршио/ла ауторска права и користио интелектуалну својину других лица.

Потпис докторанда

У Београду, . . .2016. године

ИЗЈАВА О ИСТОВЕТНОСТИ ШТАМПАНЕ И ЕЛЕКТРОНСКЕ ВЕРЗИЈЕ ДОКТОРСКОГ РАДА

Име и презиме аутора: **Сузана С. Субић**

Број индекса:

Студијски програм:

Наслов рада: **„Стратешки правци развоја школске спортске инфраструктуре у Републици Србији у циљу прилагођавања захтевима Европске уније“**

Ментор: **Проф. др Драгана Крагуљ**

Потписана **Сузана С. Субић**

Изјављујем да је штампана верзија мог докторског рада истоветна електронској верзији коју сам предао/ла за објављивање на порталу **Дигиталног репозиторијума Универзитета у Београду**.

Дозвољавам да се објаве моји лични подаци везани за добијање академског звања доктора наука, као што су име и презиме, година и место рођења и датум одбране рада.

Ови лични подаци могу се објавити на мрежним страницама дигиталне библиотеке, у електронском каталогу и у публикацијама Универзитета у Београду.

Потпис докторанда

У Београду, . . .2016. године

ИЗЈАВА О КОРИШЋЕЊУ

Овлашћујем Универзитетску библиотеку „Светозар Марковић“ да у Дигитални репозиторијум Универзитета у Београду унесе моју докторску дисертацију под насловом:

„Стратешки правци развоја школске спортске инфраструктуре у Републици Србији у циљу прилагођавања захтевима Европске уније“

која је моје ауторско дело.

Дисертацију са свим прилозима предао/ла сам у електронском формату погодном за трајно архивирање.

Моју докторску дисертацију похрањену у Дигитални репозиторијум Универзитета у Београду могу да користе сви који поштују одредбе садржане у одабраном типу лиценце Креативне заједнице (Creative Commons) за коју сам се одлучила.

1. Ауторство
2. Ауторство - некомерцијално
3. Ауторство – некомерцијално – без прераде
4. Ауторство – некомерцијално – делити под истим условима
5. Ауторство – без прераде
6. Ауторство – делити под истим условима

Потпис докторанда

У Београду, . .2016. godine